

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

ЗБІРНИК

матеріалів III Міжнародної
науково-практичної інтернет-конференції

(м. Полтава, 5–6 жовтня 2021 року)

Полтава
2021

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

*Присвячено 60-річчю
Вищого навчального закладу Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»
та 50-річчю створення кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту*

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

ЗБІРНИК
матеріалів III Міжнародної
науково-практичної інтернет-конференції

(м. Полтава, 5–6 жовтня 2021 року)

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 657.1:005.93(082)
Б94

*Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу
Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський
університет економіки і торгівлі» заборонено.*

Програмний комітет

Голова:

О. О. Нестуля, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Члени організаційного комітету:

Е. А. Гулієв, д. е. н., професор, ректор Азербайджанського університету кооперації;

С. М. Лебєдєва, д. е. н., професор, ректор Білоруського торговельно-економічного університету споживчої кооперації;

Е. Б. Аймагамбетов, д. е. н., професор, ректор Карагандинського економічного університету Казспоживспілки;

Л. А. Шавга, д. е. н., професор, ректор Кооперативно-торгового університету Молдови;

П. О. Куцук, д. е. н., професор, ректор Львівського торговельно-економічного університету;

М. М. Шаріпов, д. е. н., професор, ректор Таджикиського державного університету комерції;

Статі Статєв, д. е. н., професор, ректор Університету національної та світової економіки;

Н. С. Педченко, д. е. н., професор, перший проректор ПУЕТ.

Президія організаційного комітету

О. В. Манжура, д. е. н., професор, проректор із науково-педагогічної роботи ПУЕТ;

Є. А. Карпенко, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

О. В. Карпенко, к. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Р. М. Воронко, д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування Львівського торговельно-економічного університету.

Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні викли-
Б94 ки : збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 5–6 жовтня 2021 року). – Полтава : ПУЕТ, 2021. – 273 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – Текст укр., рос., англ. мовами.

ISBN 978-966-184-416-1

У збірнику подано матеріали доповідей, оприлюднених на III Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики», присвяченій 60-річчю Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» та 50-річчю створення кафедри бухгалтерського обліку і аудиту.

Розраховано на наукових і науково-практичних співробітників закладів вищої освіти та наукових установ, аспірантів, студентів, практичних працівників і широкий читачський загал.

УДК 657.1:005.93(082)

Матеріали друкують в авторській редакції мовами оригіналів.

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і
торгівлі», 2021

ISBN 978-966-184-416-1

СПІВОРГАНІЗАТОРИ

**Полтавське територіальне відділення Всеукраїнської
професійної громадської організації
«Спілка аудиторів України»
(м. Полтава, Україна)**

**Азербайджанський університет кооперації
(м. Баку, Республіка Азербайджан)**

**Білоруський торговельно-економічний університет
споживчої кооперації (м. Гомель, Республіка Білорусь)**

**Карагандинський економічний університет
Казспоживспілки (м. Караганда, Республіка Казахстан)**

**Кооперативно-торговий університет Молдови
(м. Кишинів, Республіка Молдова)**

**Львівський торговельно-економічний
університет (м. Львів, Україна)**

**Таджицький державний університет комерції
(м. Душанбе, Республіка Таджикистан)**

**Університет національної та світової економіки
(м. Софія, Республіка Болгарія)**

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

«ЕКОНОМІЧНА ІНЖЕНЕРІЯ» У СИСТЕМІ КОНТРОЛІНГУ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

*П. О. Куцик, д. е. н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування, ректор
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID ID: 0000-0001-5795-9704*

Для успішного господарювання сучасному підприємству необхідно постійно адаптуватися до динамічних змін в зовнішньому економічному середовищі, яке можна охарактеризувати як певний галузево-ринковий сегмент національної чи, в умовах глобалізації, транснаціоналізації та інтернаціоналізації бізнесу та національних економік, скоріше глобальної економічної системи, та приймати адекватні та обґрунтовані з точки зору прийнятих ризиків господарські рішення. І, як на наш погляд, саме ризик, а вірніше його оцінка мають виступати ключовими параметрами «економічної інженерії» – технології обґрунтування довготривалих (стратегічних) управлінських рішень, технології моделювання логіки поведінки економічних суб'єктів, яка повинна в себе включати різноманітні методи і методики обґрунтування рішень: від SWOT та морфологічного аналізу до оцінки ризиків на основі інформації про поточний та очікуваний (прогнозований) стан внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства тощо.

Оскільки діяльність підприємства, як певний цілеспрямований процес, здійснюється на основі наперед сформульованих задумів і планів його успіх в бізнесі не є випадковим результатом. Він зумовлений прийняттям продуманих господарських рішень, які між собою повинні бути взаємопов'язані та взаємообумовлені і ґрунтуватися насамперед на комплексній оцінці ризиків. Цьому має слугувати певний інструментарій. В якості такого інструментарію ми пропонуємо на розгляд феномен «економічної інженерії», який втілюється в моделюванні поведінки господарюючого суб'єкта власне на основі оцінки ризиків

альтернативних рішень щодо ключових питань його функціонування та розвитку [1]. Зокрема рішень щодо вибору виду бізнесу, функціональної форми його здійснення, ширини і глибини диверсифікації, диференціації, способів отримання конкурентних переваг, позицій на ринку, напрямів розвитку тощо, за врахування системи факторів, які впливають на ці рішення (на вибір альтернатив рішень).

Можна констатувати, що в стратегічному контексті управління підприємством за допомогою економічної інженерії стоїть визначення напрямів діяльності (бізнесу) підприємства та довгострокових цілей їх розвитку і управління досягненням цих цілей на основі укладання і реалізації загального плану (сценарію, моделі) альтернативної адаптивної поведінки, який відображає можливу реакцію підприємства на зовнішні фактори і суть якого – забезпечення ефективної адаптації до можливих змін зовнішнього оточення з позицій конкуренції та оцінки її ризиків.

Цей план (сценарій, шаблон, модель) фактично оцінює ризики та визначає результати, яких можна досягти, змінивши конкурентну стратегію, а відтак і свою позицію в конкуренції. Цей план представляє рекомендовані концептуальні стандартні стратегічні рішення чи вказівки (але у індивідуальній композиції для конкретного підприємства і різних ситуацій) щодо напрямів бізнесу та їх конфігурації і процедури щодо організації розвитку бізнесу підприємства (тобто, рішення чи вказівки щодо того, як розвивати бізнес в цілому та за його окремими напрямками, як протидіяти конкурентам, яке місце зайняти на ринку (в галузі) тощо і процедури щодо організації використання ресурсів підприємством), таким чином, щоб і за фактично існуючих, і за передбачуваних (можливих, прогнозованих) змін зовнішніх та внутрішніх умов існування підприємства мінімізувати ризики та здобути в перспективі конкурентну перевагу в обраних ним сферах (в галузях і на ринках) діяльності і на її основі забезпечити прибутковість підприємства.

Стратегічні аспекти діяльності підприємства розкриваються в його «стратегічному кейсі», який є комплексом концептуальних стратегічних стандартних рішень, вказівок і процедур обґрунтованих оцінкою ризиків альтернативних варіантів цих рішень. Обґрунтований на основі оцінки ризиків «стратегічний кейс» повинен заповнювати так звану «стратегічну прогалину» в

діяльності підприємства. «Стратегічна прогалина» фактично це лаг між можливостями, зумовленими існуючими тенденціями розвитку підприємства в зовнішньому оточенні, та бажаними орієнтирами підприємства. Вона ідентифікується через систему конкретних проблем, які відображають конкретний зміст невідповідності між метою і поточною ситуацією, поточним станом підприємства як об'єкта управління, виявлені ризики, труднощі та невирішені завдання, вузькі місця, які спостерігаються у його функціонуванні. Відтак, стратегічну прогалину підприємства розглядаємо як область застосування підприємством економічної інженерії (прикладна область економічної інженерії підприємства), тобто як сферу прийняття стратегічних рішень підприємством (його менеджментом, керівництвом) для вирішення виявлених (в цій зоні) проблем підприємства і корегування існуючих тенденцій розвитку підприємства до стану бажаних на основі оцінки ризиків, як універсального критерію для прийняття управлінського рішення.

Оскільки характеризуються стратегічні рішення (вказівки) високим рівнем невизначеності і мають глобально-концептуальний характер щодо наслідків для підприємства, питання оцінки їх ризиків для підприємства виступає як ключове при їх прийнятті чи обранні серед можливих альтернативних варіантів [2]. Як концептуальні (життєво важливі) стратегічні рішення: а) спрямовані на перспективу; і б) впливають на розподіл обмежених ресурсів: за видами, сферами і напрямками діяльності підприємства (види бізнесу, галузі і ринки та їх сектори); за напрямками його розвитку (стабілізація, скорочення, ліквідація, зростання інтенсивне, сфокусоване, диверсифіковане, інтегроване), а відтак, визначають ці напрями, і на стосунки (конкурентні, партнерські тощо) підприємства з оточуючим його середовищем.

Для охоплення усієї сукупності можливих позицій (характеристик, параметрів), за якими доцільно здійснити оцінку ризиків, щоб адекватно і точно окреслити оптимальну стратегічну лінію поведінки та сконструювати сценарій розвитку (стратегічне бачення) найкраще застосовувати метод морфологічного аналізу Фріца Цвіккі [3]. Морфологічна матриця Цвіккі, в рамках ідеї «економічної інженерії» як найкраще слугуватиме визначенню альтернативної лінії поведінки щодо різних аспектів ведення бізнесу із найменшими ризиками з можливих

альтернатив. Зазначену матрицю ми пропонуємо реалізовувати у вигляді метафрейма (табл. 1), пов'язаного із масивом субфреймів, який допомагає сформувати і обрати оптимальну логіку поведінки (розумій – стратегію) підприємства в зовнішньому середовищі, яка своєю чергою охоплює комплекс оптимальних стратегічних рішень щодо ключових питань його функціонування та розвитку, обраних на основі оцінки їх ризиків.

Таблиця 1 – Субфрейм для моделювання економічної поведінки суб'єкта господарювання на основі оцінки ризиків альтернатив стратегічних рішень щодо ключових питань (аспектів) становлення, функціонування та розвитку бізнесу підприємства

Ім'я субфрейма для вирішення певної стратегічної бізнес-проблеми					
ім'я слота (аспекту – характеристики проблеми)	показник спадкування слота (аспекту – характеристики проблеми)	показник типу слота (аспекту – характеристики проблеми)	оптимальне значення слота (аспекту – характеристики проблеми)	Присуджена процедура	
				тип «А»	тип «Б»
Слот № 1 (аспект № 1 розгляду проблеми)					
Слот № 2 (аспект № 2 розгляду проблеми)					
Слот № 3 (аспект № 3 розгляду проблеми)					
.....					
Слот № N (аспект № N розгляду проблеми)					

Таким чином «економічна інженерія» полягає у формуванні логістики, а точніше вона власне пропонує логістику вибору певної альтернативи господарських рішень щодо ключових питань функціонування та розвитку підприємства та його бізнесу в

динамічному ринковому середовищі забезпечення успіху на тривалу перспективу. Кінцевим продуктом «економічної інженерії», яка моделює логістику процесу прийняття рішень на основі оцінки їх ризиків виступає стратегія підприємства як певний кейс рішень. І власне від ризиків цих рішень залежить довготривала і майбутня прибутковість підприємства.

Управління ризиком включає розробку і реалізацію обґрунтованих рекомендацій і заходів, спрямованих на зменшення початкового рівня ризику до задовільного фінального рівня. Управління ризиком має ґрунтуватися на: результаті оцінки ризику; аналізі потенціалу підприємства і середовища його функціонування; чинній нормативній базі; маркетингових та соціальних дослідженнях і на певних методах[4].

Для оцінки і відображення ризиків по альтернативним стратегічним рішенням в розрізі окремих ключових аспектів функціонування та розвитку підприємства в рамках ідеї (логістики) «економічної інженерії», суть якої – моделювання та відбір оптимальної логіки бізнесової поведінки економічного суб'єкта (підприємства) щодо цих ключових аспектів, ми рекомендуємо застосовувати фреймову модель подачі та обробки інформації для підтримки рішень. Основна ідея фреймового підходу до подачі інформації, зокрема для обґрунтування логіки поведінки суб'єктів господарювання на основі оцінки ризиків, – дискретне структурування об'єктів і ситуацій проблемного середовища та їх властивостей, які є важливими з позицій вирішуваних задач (у нашому випадку з позицій оцінки ризиків).

Зазначимо, що фрейми як структурні елементи моделі «економічної інженерії» мають, як на нашу думку, певні переваги, оскільки вони: 1) відображають концептуальну основу організації прийняття стратегічних рішень, а також забезпечують її гнучкість і наочність; 2) спроможні описувати стратегічні рішення для певної заданої ситуації на основі оцінки ризиків; 3) прості у застосуванні, оскільки для створення утилітарного субфрейма прийняття рішень з вирішення певної бізнес-проблеми необхідно лише знайти придатний фрейм і заповнити його слоти інформацією, що описує специфіку розгортання ситуації (або прийняття рішення).

Список використаних інформаційних джерел

1. Куцик П. О. «Економічна інженерія» як складова інтегрованих звітів: теоретико-методологічні аспекти. Перспективи розвитку

- обліку, контролю та аналізу в контексті євроінтеграції : матеріали 8-ї міжнар. наук.-практ. конф. Одеса : ОНЕУ, 2020. С. 42–44.
2. Ковтун О. І. Методологія формування та вибору інноваційних стратегій. Економічний часопис – XXІ. 2015, № 1–2 (1). С. 36–39.
 3. F. Zwicky, *Discovery Invention, Research Through the Morphological Approach*. McMillan, 1969.
 4. Управління фінансовими ризиками / П. О. Куцик, Т. Г. Васильців та ін. Львів : Растр-7, 2016. 320 с.

СКЛАД, ОЦІНКА ТА ОБЛІКОВЕ СУПРОВОДЖЕННЯ НЕФІНАНСОВИХ АКТИВІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

А. А. Голобородько, *магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»*

О. В. Назаренко, *д. е. н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник*
Сумський національний аграрний університет

Суттєві зміни в обліку та звітності бюджетних установ щодо нефінансових активів покликані запровадженням Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі. Оновлена законодавчо-нормативна база (план рахунків, термінологія, класифікаційні ознаки, способи оцінки) здійснили вплив на порядок групування активів (виокремлення фінансових та нефінансових) бюджетних установ, інформаційне їх супроводження в облікових реєстрах, на рахунках бухгалтерського обліку та формах фінансової звітності.

Під час розробки і впровадження НП(С)БОДС, науковці у власних дослідженнях приділили значну увагу нефінансовим активам: їх класифікації, оцінці, обліку та відображенню у звітності. Вагомий внесок у вирішення проблем обліку нефінансових активів та джерел їх утворення в бюджетних установах зробили провідні вітчизняні вчені та науковці: П. Й. Атамас, Г. В. Бойко, Р. Т. Джога, В. С. Лень, С. В. Свірко, Н. І. Сушко, Т. В. Черкашина, Є. Ю. Шара, В. Є. Швець та інші. При цьому питання групування нефінансових активів, методів їх оцінки, порядку відображення в обліку та звітності в умовах застосування НП(С)БОДС залишаються беззаперечно актуальними.

Як бюджетні, прийнято ідентифікувати установи, що представляють собою суб'єкти державного сектору: діючі органи державної влади та місцевого самоврядування, установи та організації, створені у законодавчо встановленому порядку, які

повністю утримуються за рахунок державного чи місцевого бюджетів.

Основною метою діяльності бюджетних установ не є отримання прибутку, а надання послуг передбачених їх правостворюючими документами (положення, статут тощо). Бюджетні установи виступають окремою складовою бюджетної системи, її первинною ланкою, яка щоденно містить численні фінансово-господарські операції, що вносять зміни до наявності, структури, розміру та розміщення фінансових та нефінансових активів та джерел їх формування.

На сьогодні існує розподіл наявних активів в бюджетних установах: фінансові (грошові кошти, дебіторська заборгованість, фінансові інвестиції, інші фінансові активи); нефінансові (основні засоби, нематеріальні активи, капітальні інвестиції, запаси, готова продукція, малоцінні та швидкозношувані предмети, інші нефінансові активи).

До нефінансових активів відносять усі активи, крім фінансових, які знаходяться у використанні або на триманні бюджетної установи з метою отримання у майбутньому економічних вигід від їх використання.

Міжнародний стандарт фінансової звітності 13 «Оцінка справедливої вартості» ідентифікує її як ціну, яка була б отримана за продаж активу чи сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки. Відповідно, слід визнати, що справедлива вартість представляє собою ринкову оцінку, а не оцінку з урахуванням особливостей функціонування окремого суб'єкта господарювання. Для окремих активів може бути інформація щодо ринкових операцій відкритою, для інших вона може бути відсутньою. При цьому, мета проведення оцінки за обох обставин однакова: ідентифікувати ціну, за якою мала б місто звичайна операція реалізації (продажу, обміну, передачі) нефінансового активу учасниками ринку в момент оцінки за діючих ринкових умов [1].

На сьогодні, найчастіше, в обліку бюджетної установи передбачено використання таких видів вартості (оцінок) основних засобів та нематеріальних активів: справедлива, первісна, залишкова, переоцінена, ліквідаційна та умовна.

Оцінка запасів під час надходження до установи проводиться за справедливою, первісною чи відновлювальною вартістю. Дана складова нефінансових активів знаходить відображення в бухгалтерському обліку та звітності на дату балансу, а при зміні мети утримання запасів за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації.

Вибуття запасів оцінюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження (ФІФО) [2].

В Балансі бюджетної установи нефінансові активи знаходять відображення за статтями розділу 1 «Нефінансові активи». Представлення та розкриття інформації про нефінансові активи у балансі розпорядника бюджетних коштів відбувається згідно чинної законодавчо-нормативної бази (Порядку заповнення форм фінансової звітності в державному секторі, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.2017 № 976).

Беручи до уваги той факт, що термін «нефінансові активи» є досить новим у бухгалтерській та науковій термінології, а за практичних умов функціонування бюджетних установ, їх частка у складі балансу є досить вагомою, тому нефінансові активи – як об’єкт бухгалтерського обліку вимагають значної уваги і подальших досліджень науковців з позицій уточнення сутності, критеріїв визнання і достовірності оцінки на різних стадіях облікового процесу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Назаренко О. В. Формування справедливої вартості нефінансових активів підприємства в умовах невизначеності. Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції : матеріали III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конференції / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка, 12 травня 2021 року ; редкол. : Т. Г. Маренич [та ін.]. Харків : Стильна типографія, 2021.
2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в державному секторі. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja> (дата звернення 08.09.2021).

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

А. С. Горбатюк, магістр, освітня програма «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

О. П. Колісник, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку – науковий керівник
Університет Державної фіскальної служби України

Зобов'язання підприємства за розрахунками з постачальниками та підрядниками є короткостроковими зобов'язаннями, що виникають при постачанні продукції чи наданні послуг. Такі зобов'язання повинні погашатися згідно договорів про купівлю-продаж товарів, які укладаються з постачальниками чи підрядниками.

Огляд економічної літератури показав, що дослідженням проблемних питань обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками займалися провідні вчені та практики з бухгалтерського обліку, а саме: М. І. Бондар, Ф. Ф. Бутинець, Й. Я. Даньків, С. Ф. Голов, Б. А. Засадний, О. І. Коблянська, М. Р. Лучко, В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко та інші.

Поняття «зобов'язання» розкривається у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та визначено, як заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [1].

Основні питання, щодо особливостей оцінки та розкриття інформації щодо зобов'язань, забезпечує НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [2].

Постачальники – це юридичні або фізичні особи, які здійснюють постачання товарно-матеріальних цінностей (сировини, матеріалів, палива, запасних частин, малоцінних швидкозношуваних предметів), які надають послуги (у вигляді подачі електроенергії, газу, води, пари тощо), виконують роботи (поточний і капітальний ремонт основних засобів тощо).

Підрядники – це спеціалізовані підприємства, які виконують будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів на підставі договорів підряду на капітальне будівництво.

Організація обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками здійснюється відповідно до Наказу про облікову політику підприємства.

Розрахунки з постачальником (підрядником) проводяться згідно укладеного договору про постачання товарів чи надання послуг.

Основними завданнями обліку розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками є:

- своєчасне документальне оформлення розрахункових операцій;
- ведення аналітичного і синтетичного обліку розрахунків з постачальниками з дотриманням принципів бухгалтерського обліку;
- достовірне відображення розрахункових операцій у податковому обліку;
- своєчасна взаємна звірка розрахунків з кредиторами;
- недопущення фактів нереальної кредиторської заборгованості;
- проведення річної інвентаризації розрахунків з постачальниками;
- дотримання умов поставки, передбачених у договорі або контракті.

Головною метою контролю розрахунків є встановлення правильності та доцільності ведення розрахунків з постачальниками за отримані товарно-матеріальні цінності, роботи та послуги, своєчасності відображення первинних даних у зведених документах та облікових регістрах, правильності ведення обліку зобов'язань і його відповідності сформованій обліковій політиці, національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, реальності наявних зобов'язань, підтвердження законності виникнення дебіторської і кредиторської заборгованості, її достовірності і реальності погашення на підставі показників фінансової звітності відповідно до чинного законодавства.

Завданнями контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками є:

- установлення наявності, правильності оформлення і дотримання умов договорів та інших документів, що визначають права та обов'язки сторін та встановлення достовірності даних бухгалтерського обліку;
- установлення наявності і правильності оформлення документів з поставки ТМЦ (договорів, рахунків-фактур, актів звіряння розрахунків);

- підтвердження повноти і своєчасності оприбуткування отриманих запасів чи обліку виконаних робіт;
- установлення правильності оформлення та відображення в обліку виданих авансів, пред’явлення претензій;
- установлення правильності відображення за відповідними статтями кредиторської заборгованості в балансі підприємства;
- установлення причин та строків виникнення заборгованості за розрахунками, визначення реальності та шляхів її погашення.

Таким чином, важливість управління кредиторською заборгованістю, яка виникає в результаті розрахунків з постачальниками та підрядниками зумовлена її значною часткою у складі поточних пасивів підприємства. А зміни розміру і термінів кредиторської заборгованості, можуть суттєво впливати на динаміку показників платоспроможності та ліквідності підприємства.

Список використаних інформаційних джерел

1. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 15.09.2021 р.).
2. Зобов’язання: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 : Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00#Text> (дата звернення 17.09.2021 р.).

ПРОФЕССИЯ БУХГАЛТЕРА В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

П. А. Кушпетюк, Е. С. Кислица, студенты, специальность «Бухгалтерский учет, анализ и аудит»

**Т. А. Желада, м. э. н., ассистент – научный руководитель
Учреждение образования «Белорусский государственный
экономический университет»**

В современном мире профессия бухгалтера является престижной и сравнительно высокооплачиваемой. Профессиональные бухгалтеры работают практически во всех отраслях экономики – в бухгалтерских и аудиторских фирмах, на крупных,

средних и малых предприятиях, занимаются частной практикой в коммерческих, промышленных и финансовых компаниях, некоммерческих организациях и в государственных учреждениях. Кроме того, они работают в качестве внутренних или независимых аудиторов или консультантов в организациях, относящихся к различным специализированным областям [1, с. 27].

В настоящее время мировое сообщество переживает многие технологические и социальные преобразования, происходящие в различных сферах жизни общества, в том числе и сфере экономической. Данные преобразования связаны с переходом экономики на новый уровень, основанный на применении цифровых технологий.

Цифровая экономика открывает возможности для разнообразного информационного, образовательного, научного, развлекательного контента. Она позволяет открывать новые источники дохода и снижать издержки, за счет осуществления большинства операций в электронной среде и делать товары и услуги более доступными для потребителей, как на отечественном рынке, так и в любой точке мира. Кроме того, любой продукт может быть доработан по запросу потребителя, тем самым удовлетворяя индивидуальный спрос.

Данные изменения существенно и очень динамично меняют оценки и подходы к таким понятиям, как бухгалтерский учет и бухгалтерская профессия. Следует упомянуть также, о том, что повсеместное внедрение цифровых технологий открывает большие возможности и доступ к различным информационным источникам для легкого и быстрого ознакомления с последними изменениями в законодательстве, в обсуждении практических вопросов с коллегами в онлайн чатах на специализированных профессиональных сайтах, не покидая своего рабочего места, тем самым экономя время и деньги на поездки в другие города для повышения квалификации. Однако, по прогнозам специалистов влияние цифровой экономики на бухгалтерскую профессию не так жизнерадостно, как хотелось бы [2, с. 51].

В настоящее время мнения экспертов о бухгалтерском будущем в связи с появлением цифровой экономики колеблются между двумя различными точками зрения: от ликвидации бухгалтерской профессии и исчезновения необходимости в бухгалтерском знании до нового витка в развитии бухгалтерского учета и его выхода на более высокий уровень организации.

Сторонники слабых перспектив бухгалтерской профессии обосновывают свою позицию грядущей автоматизацией процессов в частных и государственных организациях, роботизацией поведенческого труда, повсеместным внедрением информационных технологий взамен рутинной однотипной работы.

Оптимистическую точку зрения относительно своей профессии отстаивают бухгалтеры – практики и иные специалисты в области бухгалтерского учета, которые цифровизацию экономики воспринимают как фактор развития, нежели как причину отмирания профессии. Многие эксперты сошлись во мнении, что внедрение технологий цифровой экономики будет способствовать расширению возможностей бухгалтеров, но при этом возрастет круг необходимых этим специалистам компетенций в области информационных технологий, выстраивания коммуникаций, планирования и анализа деятельности, что требует соответствующих изменений образовательной среды. В ближайшем будущем изменятся требования к специалистам. От них будет требоваться проявлять организаторские способности для налаживания и регулярного мониторинга коммуникативных связей между всеми подразделениями и службами организации – ведь именно от четко налаженного взаимодействия будет зависеть качество финансовой отчетности.

Эксперты предрекают сокращение рутинного, чисто механического труда и увеличение высококвалифицированного труда, даже творческого. Главной функцией бухгалтера названо умение понять, какая именно информация необходима для управления конкретной компанией. И уже на основе этого анализа ему предстоит формировать бухгалтерскую службу и выстраивать учетный процесс. Теперь от бухгалтера требуется не только выполнять механическую работу, но и проявлять профессиональное суждение касательно вопросов, по которым не дано четких инструкций в законодательных актах.

Повсеместное внедрение цифровых технологий открывает большие возможности и доступ к различным информационным источникам для легкого и быстрого ознакомления с последними изменениями в законодательстве, в обсуждении практических вопросов с коллегами в онлайн чатах на специализированных профессиональных сайтах, не покидая своего рабочего места, тем самым экономя время и деньги на поездки в другие города для повышения квалификации [3, с. 106].

Также можно отметить, что еще при подготовке специалистов в высших учебных заведениях, а также в процессе дальнейшего образовательного сопровождения необходимо обеспечить соответствующую их подготовку для работы в условиях цифровизации экономики. Важно уже сегодня давать им знания принципов программирования, учебный материал ориентировать на формирование компетенций, востребованных цифровой экономикой, в соответствии с новыми образовательными программами и требованиями к бухгалтеру.

Таким образом, можно сказать, что в настоящее время бухгалтер считается, а с приходом цифровизации экономики также будет считаться одной из важнейших и значимых в процессе организации финансово-хозяйственной деятельности профессией, без которой не может обойтись ни одно учреждение и ни одна организация. Прощаться с профессией в целом не получится и ее полностью не заменят цифровые устройства, однако, требования к специалисту однозначно претерпят значительные изменения и даже расширятся.

Список использованных информационных источников

1. Профессиональная этика и ценности бухгалтеров и аудиторов: учебник для бакалавриата и магистратуры / Л. Н. Герасимова. – Москва : Юрайт, 2017. – 318 с.
2. Приображенская В. В. Влияние цифровой экономики на развитие компетенций в области бухгалтерского учета / В. В. Приображенская // Финансовый журнал. – 2019. – № 5. – С. 50–63.
3. Землякова С. Н. Перспективы и риски для профессии бухгалтера в условиях цифровизации / С. Н. Землякова // Вестник Донского государственного аграрного университета. – 2020. – № 2–2 (36). – С. 105–108.

СПЕЦИФІКА ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОГО АПАРАТУ

Л. С. Маркевич, аспірантка кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки

О. А. Подоляничук, к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки – науковий керівник
Вінницький національний аграрний університет

Стрімке погіршення екологічного стану навколишнього середовища підвищує актуальність досліджень виробництва екологічної продукції як в Україні, так і у всьому світі. Якісне вироб-

ництво екологічно чистої продукції впливає як на стан екології, так і на підвищення якості рівня життя людини в цілому.

Набуває розвитку дослідження екологічних і економічних аспектів органічного виробництва для формування ефективної стратегії його розвитку в Україні, спрямованої на виробництво екологічно безпечної продукції та підвищення конкурентоспроможності сільського господарства на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Побудова облікового апарату та ведення бухгалтерського обліку відносно виробництва органічної продукції потребує більш детального ведення для врахування усіх специфічних витрат пов'язаних з її виробництвом. Документація господарства з органічним виробництвом має дуже велике значення. За органічними стандартами кожне таке господарство повинно:

- зберігати оригінали квитанцій на куплені засоби для вирощування такої продукції;
- реєструвати дані в польовому журналі (окремо для традиційної та органічної продукції) із зазначенням використаних засобів, дат посіву та збору урожаю;
- розраховувати згруповані показники використаних засобів захисту рослин та добрив по кожному органічному полю за рік (із деталізацією видів ЗЗР та добрив, кількості, виду культури);
- розробити і дотримуватися плану сівозміни полів із зазначенням можливого ризику потрапляння на ці площі шкідливих речовин із сусідніх полів, де займаються традиційним рослинництвом;
- вести окремий реєстр збору органічного врожаю, мати записи із зберігання та реалізації такої продукції [2].

Зокрема, важливо і те, що при складанні документів, задіяних безпосередньо під час вирощування органічної продукції, є неможливим нехтування деталізацією по внесенню органічних добрив, багаторічних трав та сидеральних культур. Зазначення всіх цих даних у первинних документах, спеціально розроблених форм, дозволить правильно формувати інформацію щодо накопичення і раціонального використання вологи, мінерального живлення рослин, умов життєдіяльності ґрунтових мікроорганізмів, структуру ґрунту та її відхилення від природньої, збереження і розширення відтворення ґрунту [4].

Формування первинної документації при виробництві екологічно чистої продукції є об'єктивною необхідністю. В основу

розробки такої інформаційної бази повинні бути покладені стандарти екологічного виробництва й технологія виробництва продукції. Органічними стандартами рекомендовано зберігати таку документацію не менше п'яти років [1].

З метою удосконалення ведення обліку органічної продукції потрібно переглянути номенклатури статей, які включають специфічні статті витрат. Зокрема, витрати на приведення стану земель до відповідного для вирощування такої продукції, додаткові витрати на зберігання та транспортування органічної продукції, витрати для оплати ручної праці робітників тощо. Необхідний специфічний підхід до формування виробничої собівартості органічних продуктів на деяких бухгалтерських рахунках, які потребують виділення окремих статей витрат, що показуватимуть вартість та кількість використання ресурсів, котрі не шкодять навколишньому середовищу. Доцільно прописати певні аналітичні рахунки в робочому плані рахунків, який є додатком до наказу про облікову політику підприємства.

Досить великою частиною витрат на вирощування органічної продукції є витрати на поліпшення земель. Для підготовки земельних ділянок, які будуть сприятливі вирощуванню органічної продукції відповідно до існуючих стандартів має пройти не менше 2-х років. Такі витрати, зазвичай, є досить великими. Цю суму одразу не можна відносити на собівартість продукції, чим необґрунтовано її завищувати. На цих землях буде вирощуватись продукція різних видів і досить тривалий період часу (не один операційний цикл), тому дані витрати слід амортизувати. Для цього обліковцям рекомендовано відносити їх суми на 102 субрахунок «Капітальні витрати на поліпшення земель» [2].

Варто приділити увагу виділенню окремим статтям у фінансовій, статистичній та податковій звітності для того, щоб зовнішні користувачі мали змогу оцінювати стан виробництва органічної продукції. Дана інформація буде важливою для потенційних інвесторів. За даними комерційної служби Посольства США в Україні, середня окупність інвестицій в українське органічне землеробство становить близько 300 % [3]. Таким чином, можна зазначити, що органічне виробництво є одним з найпривабливіших інвестиційних напрямів.

Отже, правильне ведення бухгалтерського обліку з виробництва органічної сільськогосподарської продукції дозволить збільшити прибутки підприємства, а саме за рахунок:

- вдосконалення документування виробництва, зберігання та реалізації органічної продукції;
- виокремлення спеціалізованих статей витрат на її виробництва;
- створення окремих аналітичних рахунків, які прописуються в робочому плані рахунків;
- виділення окремих статей у фінансовій, статистичній та податковій звітності для зовнішніх користувачів.

Перераховані пропозиції не є остаточними та потребують подальшого розгляду та удосконалення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Вимоги до сертифікації органічного рослинництва [Електронний ресурс]. URL: <http://www.organicstandard.com.ua/files/cropproduction/ua/> (дата звернення: 28.08.2021).
2. Низова Л. Ю., Золотарьова Н. С. Організаційно-технологічні особливості виробництва органічної продукції рослинництва та їх вплив на побудову обліку [Електронний ресурс]. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/10_2019/175.pdf (дата звернення: 28.08.2021).
3. Органічне виробництво в Україні впевнено рухається вперед [Електронний ресурс]. URL: <http://www.bakertilly.ua/news/id1402> (дата звернення: 28.08.2021).
4. Удосконалення інформаційної бази обліку виробництва органічної сільськогосподарської продукції і сировини [Електронний ресурс]. URL: http://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_4_2014_04_17_18/udoshkonalennja_informacijnoji_bazi_obliku_virobnictva_organichnoji_silskogospodarskoji_produkciji_i_sirovini/54-1-0-930 (дата звернення: 28.08.2021).

ОБЛІК КОНСИГНАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

***Р. А. Марценюк, к. е. н., доцент кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування
Львівський торговельно-економічний університет***

Сучасний стан національної економіки та трансформаційні процеси, що її супроводжують сприяють застосування непрямого методу у сфері товарного обігу – здійснення торговельних операцій через посередників. Проте, слід відзначити, що у су-

часній теорії та практиці існує багато дискусійних аспектів управління й обліку консигнаційних операцій, що призводить до формування недостовірної інформації. З метою формування належного інформаційного забезпечення постає потреба подальших досліджень у зв'язку з наявністю невирішених питань.

Операції за договором консигнації – операції з реалізації товарів, згідно з якими одна сторона (консигнатор) зобов'язується за дорученням іншої сторони (консигнанта) протягом певного часу (терміну дії контракту) за обумовлену винагороду здійснити продаж з консигнаційного складу від свого імені товари, що належать консигнантові.

Згідно ЦКУ визначення договору комісії співпадає з визначенням договору консигнації, але у визначенні комісійної торгівлі не згадується про консигнаційний склад, що є особливістю консигнаційних операцій підприємства.

Консигнаційний продаж товару містить два види господарських відносин: внутрішні відносини між консигнантом і консигнатором, які регулюються договором консигнації та відносини консигнатора з покупцями товарів, що ґрунтуються на умовах договору купівлі-продажу.

Надходження товару на умовах консигнації здійснюється на спеціалізовані консигнаційні склади (в Україні ліцензійні митні склади). В такому випадку, митне оформлення товару відбувається відповідно до митного режиму «митний склад».

Відповідно до митного кодексу України, митний склад – це митний режим, відповідно до якого іноземні або українські товари зберігаються під митним контролем із умовним повним звільненням від оподаткування митними платежами та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Для поміщення товарів у митний режим митного складу митному органу подається митна декларація, товарно-транспортний документ на перевезення та рахунок (інвойс) або інший документ, який визначає вартість товару. Товари, що поміщуються у митний режим митного складу, декларуються митному органу утримувачем митного складу.

Консигнатор, отримавши товар від консигнанта, зберігає і здійснює реалізацію покупцям у межах консигнаційного складу. Оскільки, за консигнаційним контрактом можна здійснювати продаж товару частинами, тому економічно недоцільно відразу

здійснювати розмитнення всієї партії товару, отриманого від консигнанта (це пов'язано з можливістю повернення консигнанту частини нереалізованого товару).

У випадку не розмитнення товару, вони перебувають під контролем митного органу і здійснюють реалізацію за їх дозволом.

Після отримання дозволу від митного органу консигнатор проводить митні процедури, пов'язані з митним режимом імпорту.

Якщо товари отримані на умовах консигнації підлягають поверненню консигнанту, то консигнатор складає вантажно-митну декларацію, заповнену в митному режимі транзиту для митного оформлення товарів з метою їх подальшого вивезення.

Відвантаження та приймання товарів на консигнацію здійснюється на підставі Акту приймання-передачі товарів, який підписується консигнантом і консигнатором. У зв'язку з тим, що передача консигнантом товарів консигнатору на умовах консигнаційних операцій не передбачає перехід права власності, відповідно до принципу обачності, облік товарів у консигнанта переданих на консигнацію відображається на рахунку 283 «Товари на комісії». У свою чергу, консигнатор одержуючи товарні запаси, відображає їх в обліку на позабалансовому рахунку 024 «Товари, прийняті на комісію». Товари, які консигнатор отримав від консигнанта для подальшого продажу, не включаються у такого консигнатора до складу доходів. Операції з надання товарів у межах договорів консигнації, які не передбачають передачі прав власності на такі товари, не вважаються продажем товарів. Тобто, Податковий кодекс України передача товарів на підставі договору консигнації від консигнанта до консигнатора і навпаки не спричиняє змін у складі доходів або витрат сторін такого договору.

Якщо ж консигнатор продасть ці товари, то кошти, які він отримає за такі матеріальні цінності від покупців (і які підлягають наступному перерахуванню власнику товарів (комітенту)), також не відображаються у консигнатора у складі доходів.

Відповідно до П(С)БО 15 «Дохід» датою визнання доходу від продажу товарів за консигнаційним контрактом є дата продажу товарів, які належать консигнанту, що зазначена у звіті консигнатора.

Консигнатор виконує своє зобов'язання визначені у договорі з метою отримання винагороди. Слід відзначити, що за своєю суттю договір консигнації є договором надання послуг. За надані послуги консигнант зобов'язаний сплатити йому винагороду (плату) в розмірі та порядку, встановленому договором.

Згідно Податкового кодексу України, дохід від наданих послуг, у тому числі винагорода консигнатора належить до складу доходів від операційної діяльності. Для обліку доходів від надання таких послуг пропонуємо побудувати облік за центрами доходів – місцем отримання такої винагороди, що дасть змогу визначати результативність діяльності кожного центру доходів.

Щодо доходу від послуг, безпосередньо наданих консигнатором, то його визнають у загальному порядку на дату фактичного надання. Дохід визнають виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо можна достовірно оцінити результат операції. Після реалізації товару комісіонер списує реалізований товар з позабалансового рахунку 024 «Товари, прийняті на комісію». При цьому, зазначимо, що одночасно з визнанням доходу комітент списує з рахунку 283 «Товари на комісії» реалізовані товари на собівартість реалізації.

Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що в сучасних умовах господарювання важливим аспектом є системне вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення системи менеджменту про понесені витрати, які є важливою складовою прийняття рішень, які позитивно впливають на результати діяльності.

Витрати звітного періоду визнаються одночасно із визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені, якщо вони можуть бути достовірно оцінені з одночасним зменшенням активів або збільшенням зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу. Витрати підприємств, які займаються консигнаційними операціями поділяються на витрати, що стосуються витрат консигнатора і консигнанта. За результатами проведеного дослідження нами виділено основні витрати за консигнаційними операціями. До них слід віднести витрати на: приймання, зберігання, передпродажну підготовку, уцінку та продаж.

Стверджуємо, що сучасна система обліку витрат за консигнаційними операціями не забезпечує систему менеджменту

деталізованою інформацією в розрізі виділених бізнес-процесів підприємства, тому на наше переконання, побудову обліку витрат слід здійснювати за інтегрованою системою, яка передбачає взаємозв'язок елементів управлінського та регламентованого фінансового обліку. Пропозиція автора полягає у побудові обліку витрат в розрізі виділених центрів відповідальності (центрів витрат), за якими відбувається акумулювання інформації у розрізі видів реалізованих товарів.

Таким чином, застосування пропозицій до діючої методики обліку консигнаційних операцій забезпечить формування достовірної інформації для потреб управління за консигнаційними операціями суб'єктів господарювання.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ: ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ НА РАХУНКАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

М. О. Мироновська, бакалавр, освітня програма «Облік і оподаткування»

О. В. Назаренко, д. е. н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник

Сумський національний аграрний університет

Кожне підприємство не може створюватися та здійснювати свою діяльність без формування власного капіталу. Капітал належить до найважливіших складових пасиву балансу, через що має вплив на фінансовий результат. Саме величині власного капіталу приділяють увагу інвестори при виборі підприємства для виконання своїх капіталовкладень [1]. Правильний облік виконує значну роль у взаємовідносинах між власниками підприємства, оскільки прибуток переважно розподіляється пропорційно частці у статутному капіталі кожного з власників або засновників підприємства.

Багато вітчизняних та зарубіжних вчених присвятили свою увагу вивченню проблем обліку власного капіталу. Це, наприклад, такі вчені як: В. В. Бабіч, І. А. Бланк, Ф. Ф. Бутинець, Т. В. Головка, В. М. Добровський, В. І. Єфіменко, А. Г. Загородній, Л. А. Лахтіонова, А. М. Поддєрьогін, В. В. Сопко та інші. Усі вони досить змістовно дослідили основні завдання, проблеми та напрями подальшого удосконалення обліку, зокрема і в частині власного капіталу.

Порядок формування та облік власного капіталу залежатиме від того, яка організаційно-правова форма на підприємстві, а також вимог чинного законодавства щодо мінімального розміру статутного та інших видів капіталу. На рис. 1 представлено фактори, які мають вплив на розмір власного капіталу [2]:

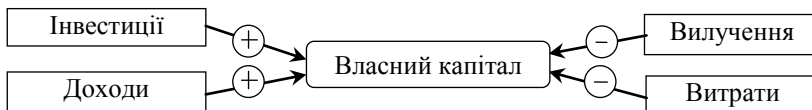

Рисунок 1 – Фактори впливу на розмір власного капіталу підприємства

Власний капітал виступає основним джерелом утворення активів підприємства. Виходячи з цього, його зміни не повинні бути неконтрольованими, а мають чітко регулюватись у процесі функціонування системи управління діяльністю підприємства. Разом з тим, ефективне управління власним капіталом неможливо запровадити без створення якісної системи контролю за змінами його величини та структури у відповідних часових проміжках [3].

Облік власного капіталу здійснюється на рахунках 4 класу.

На рахунку 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» здійснюють облік та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємства згідно із законодавством і установчими документами, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу.

На рахунку 41 бухгалтерського обліку «Капітал у дооцінках» здійснюють облік і узагальнення інформації про дооцінки (уцінки) необоротних активів та фінансових інструментів, які відповідно до НП(с)БО розкриваються у складі власного капіталу і відображаються у звіті про фінансові результати.

Додатковий капітал – це сума внесків засновників більше зареєстрованої частини, пов'язані з придбанням корпоративних прав. На рахунку 42 «Додатковий капітал» узагальнюють інформацію щодо сум, на які вартість реалізації випущених акцій переважає їхню номінальну вартість, а також про суми дооцінки активів та інші види додаткового капіталу.

Резервний капітал – створений для підсумовування інформації про стан та рух резервного капіталу підприємства згідно чинного законодавства та установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку. Його облік здійснюється на пасивному рахунку 43 «Резервний капітал».

Нерозподілений прибуток – це накопичена сума чистого прибутку за виключенням збитків та дивідендів, що були виплачені акціонерам. Непокритий збиток – це сума непокритого збитку поточного року минулих років. Облік здійснюється на рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)».

Вилучений капітал – це вартість акцій власної емісії, які були викуплені товариством у своїх акціонерів, або частки, викуплені товариством у його учасників. Облік цього капіталу при викупі власних акцій (часток) у акціонерів з метою їх перепродажу, анулювання (зменшення статутного капіталу) здійснюється на рахунку 45 «Вилучений капітал».

Неоплачений капітал – це сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу. На рахунку 46 «Неоплачений капітал» здійснюють облік узагальнення інформації про зміни щодо неоплаченого капіталу підприємства. Після того, як усі внески учасниками були зроблені, сальдо на рахунку 46 не залишається.

Заключним етапом бухгалтерського обліку є складання фінансової звітності. Інформація про власний капітал подається у таких формах звітності, як: форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма № 2 «Звіт про фінансові результати», форма № 4 «Звіт про власний капітал» [4].

Отже, розмір власного капіталу підприємства є важливою економічною категорією, яка характеризує його платоспроможність та фінансову стійкість. Своєчасний облік формування власного капіталу сприятиме його ефективному використанню та прийняттю доречних управлінських рішень. Існування наведених компонент власного капіталу пояснюється насамперед тим, що основним завданням даної ділянки обліку є надання достовірної інформації про наявність реальних активів, які передаються підприємству в обмін на корпоративні права або фактично створені в процесі роботи.

Список використаних інформаційних джерел

1. Ареф'єва О. В., Мягих І. М., Росумака Т. Г. Власний капітал підприємства та проблеми його формування [Електронний ресурс].

2016. № 6. С. 161–169. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/44261> (дата звернення: 09.09.2021).

2. Бугай Н. О. Власний капітал як складова фінансової системи підприємства: проблематика та шляхи її вирішення [Електронний ресурс]. 2016. № 21. С. 19–25. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/21_2016/5.pdf (дата звернення: 09.09.2021).
3. Назаренко О. В., Чижова Т. С. Організаційні аспекти формування, обліку та аудиту власного капіталу підприємств. Економіка та держава. 2019. № 9. С. 30–34.
4. Безкоровайна Л. В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах [Електронний ресурс]. 2015. № 4. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/11042> (дата звернення: 09.09.2021).

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

А. В. Назарчук, магістр, освітня програма «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

О. П. Колісник, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку – науковий керівник
Університет державної фіскальної служби України

У сучасних умовах бухгалтерський облік – це динамічна гнучка система, яка постійно вдосконалюється і покликана забезпечувати, в першу чергу, інтереси власників і баланс їх інтересів з інтересами інших груп користувачів інформації. Облікова політика є одним з основних інструментів, що впливає на вибір і обґрунтування способів обліку, оподаткування і управління підприємством. Тому раціональне та економічно обґрунтоване формування облікової політики дозволяє впливати на ефективність використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів, досягнення стабільного фінансового становища і позитивних результатів діяльності, а також дозволяє досягти подальшого зростання виробництва.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві має починатися з визначення правил і способів облікової політики. Саме облікова політика забезпечує ефективну діяльність підприємства. При аналізі розробки облікової політики сучасного підприємства з точки зору інтересів системи управління, на наш погляд, доцільне вирішення наступних питань: поєднання централізованого і децентралізованого підходів в організації облікового апарату; взаємозв'язок між фінансовим, управлінським і

податковим видами обліку; делегування повноважень і відповідальності за організацію обліку і контролю керівників структурних підрозділів, головних спеціалістів; взаємозв'язок обліку з центрами прийняття управлінських рішень.

Облікова політика кожного підприємства включає правила, способи, методи, схеми і процедури, якими керуються працівники бухгалтерської служби та інші виконавці в процесі ведення обліку поточної господарсько-фінансової діяльності підприємства та складання звітності [1].

Основною метою облікової політики є забезпечення якісною і кількісною обліково-економічною інформацією процесу управління виробничою системою і визначення процедур, які підприємство використовує для складання та подання обгрунтованої фінансової звітності. Ступінь свободи у формуванні облікової політики пояснюється можливістю самостійного для підприємства визначення способів і методів оцінки, калькуляції, складу рахунків і методів їх ведення та використання.

Об'єкти облікової політики слід визначати за принципом суттєвості щодо окремих об'єктів обліку та їх значимості в процесі управління підприємством. Під об'єктами облікової політики розуміють процеси організації та ведення обліку тактичного і стратегічного значення, за якими є альтернативний варіант. Оскільки розробка способів і процедур відображення тих чи інших операцій в обліку залежить як від держави, так і суб'єкта господарювання, то особливості формування облікової політики треба розглядати на двох рівнях: макрорівні та мікрорівні.

Облікова політика кожного підприємства розробляється індивідуально, але має низку ідентичних пунктів, наприклад, облікова політика кожного підприємства має схеми, способи, методи, правила, техніки тощо. Вибір методів ведення бухгалтерського обліку залежить від співвідношення результату фінансово-господарської діяльності. Для того щоб розробити ефективну облікову політику, необхідно визначити перелік елементів, які впливають на формування фінансових результатів і звітності підприємства.

До основних етапів, зокрема, можна віднести: аналіз умов господарювання підприємства, його організаційної структури; оцінка поточного обліку підприємства і діючої облікової політики; визначення цілей фінансово-господарської діяльності

підприємства; визначення мети формування облікової політики підприємства; розробка проекту облікової політики підприємства в рамках розділів; впровадження облікової політики та безперервне відстеження ефективності її функціонування.

Елементи облікової політики підприємства можна розділити на декілька груп: елементи, які не мають ніякого впливу на фінансово-економічні показники підприємства; елементи, які мають неоднозначний вплив, тобто можуть збільшувати одні показники, але в той же час зменшувати інші; елементи, що дозволяють отримати позитивну, але не довгострокову динаміку показників; елементи, які дозволять отримати довгострокову позитивну динаміку показників.

Основними етапами формування облікової політики для цілей обліку є:

1. Методи збору інформації з використанням оптимальних каналів збору даних.

2. Розробка системи моніторингу внутрішнього середовища підприємства.

3. Виявлення основних недоліків сформованої фінансової звітності на основі даних бухгалтерського обліку.

4. Створення системи планування і бюджетування.

5. Об'єднання методів, обраних на попередніх етапах, в стандартах оперативного і стратегічного обліку, описаних в обліковій політиці.

6. Розгляд додаткових методів, таких як розширення набору показників, необхідних для обґрунтування стратегічних управлінських рішень, і включення їх в облікову політику.

Виходячи з виявлених проблем діючої облікової політики, можна прийти до висновку, що при формуванні облікової політики підприємства можливі деякі недоліки.

Т. Г. Камінська переконана, що однією з основних проблем є відсутність єдиної встановленої законодавством форми наказу про облікову політику, що призводить до неоднозначності розуміння розділів. Суб'єкти економічного середовища часто стикаються з проблемами, які не мають достатньо обґрунтованого законодавчого регулювання. Шляхом вирішення даної проблеми є проведення стандартизації процесу формування наказу про облікову політику, це сприятиме розумінню змісту та проведенню аналізу для користувачів облікової інформації. В основі розроблення такого наказу повинен бути єдиний стандарт, що

враховує багато нюансів, які не суперечать принципам свободи вибору бухгалтера і не перешкоджають реалізації його професійного судження [2, с. 85].

На основі теоретичного осмислення підходів до терміну облікова політика з'ясовано, що формування та затвердження облікової політики суб'єкта господарювання передбачають закріплення обраних методів ведення бухгалтерського та управлінського обліку і контроль за системою бухгалтерського та управлінського обліку підприємства в цілому. Від вміло сформованої облікової політики багато в чому залежать ефективність управління господарською діяльністю підприємства і стратегія його розвитку на тривалу перспективу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Облікова політика підприємства: мета, проблеми формування та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. URL: <http://oldconf.peasmo.org.ua/node/3263> (дата звернення 17.09.2021 р.).
2. Камінська Т. Г. Організація інформаційно-аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю підприємства. Облік і фінанси АПК. 2016. № 4. С. 81–86.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ПТКС (ПРОГРАМНО-ТЕХНІЧНИМИ КОМПЛЕКСАМИ САМООБСЛУГОВУВАННЯ)

Ю. О. Ночовна, к. е. н., доцент, судовий експерт

М. М. Орищенко, к. е. н., доцент, судовий експерт

Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України

Останнім часом зросла кількість звернень правоохоронних органів та Державної податкової служби щодо діяльності банків та суб'єктів господарювання, які надають послуги з приймання платежів від населення із застосуванням програмно-технічних комплексів самообслуговування (далі – ПТКС), а також скарги фізичних осіб – користувачів цих послуг. Адже незважаючи на численні роз'яснення НБУ [1, 2] щодо здійснення операцій із застосуванням ПТКС деякі банки і суб'єкти господарювання, які уклали агентські договори з банками (далі – агенти банків), продовжують порушувати вимоги чинного законодавства України. Ці порушення стосуються:

1) залучення агентами банків третіх осіб (субагентів) для обслуговування ПТКС всупереч вимогам нормативних актів НБУ;

2) неправомірного здійснення суб'єктами господарювання операцій із використанням ПТКС на підставі укладених з банками агентських договорів без отримання ліцензії на переказ коштів;

3) порушення вимог чинного законодавства щодо здійснення контролю банками за діяльністю агентів банків;

4) не дотримання вимог законодавства України щодо відображення в обліку та звітності операцій із застосуванням ПТКС та видачі квитанції ПТКС.

Згідно з Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [3] програмно-технічний комплекс самообслуговування – це пристрій, що дає змогу користувачеві здійснювати операції з ініціювання переказу коштів, а також виконувати інші операції відповідно до функціональних можливостей цього пристрою без безпосередньої участі оператора (касира).

Відповідно до Постанови НБУ № 42 [4] операції з приймання готівки в гривнях для подальшого її переказу за допомогою платіжних пристроїв та через пункти надання фінансових послуг, в тому числі й за допомогою ПТКС, мають право здійснювати виключно:

- банки;
- комерційні агенти банків – юридичні особи, які уклали агентські договори з банками;
- небанківські фінансові установи та оператори поштового зв'язку, які мають ліцензію НБУ на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунків і є платіжними організаціями та/або учасниками платіжної системи та здійснюють свою діяльність відповідно до узгоджених НБУ правил платіжної системи.

При цьому комерційні агенти банків та небанківські фінансові установи, які здійснюють операції з приймання готівки, зобов'язані:

1) відкрити в банку/банках окремий поточний рахунок/рахунки для зарахування готівки в гривнях, прийнятої для подальшого її переказу;

2) забезпечити зарахування готівки в гривнях, прийнятої для подальшого її переказу, на окремий поточний рахунок/рахунки, відкритий у банку/банках.

Комерційний агент банку перераховує кошти з окремого поточного рахунку виключно банку, з яким укладено агентський договір.

Комерційні агенти банків, небанківські фінансові установи та оператори поштового зв'язку, зазначені в пункті 1 цієї Постанови, не мають права передавати іншим особам свої повноваження щодо здійснення операцій із приймання готівки.

Комерційні агенти банків зобов'язані зазначати в касовому документі (квитанція/чек тощо), що видається платнику за результатами здійснення операції з приймання готівки для подальшого її переказу, інформацію щодо найменування комерційного агента та банку, від імені якого цей комерційний агент надає послуги.

Таким чином, Постановою НБУ № 42 [4] визначено вичерпний перелік осіб, які можуть здійснювати операції, пов'язані з рухом коштів із застосуванням ПТКС, а делегування суб'єктами господарювання, які уклали агентські договори з банками на здійснення цих операцій, своїх прав третім особам (субагентам) заборонено.

Відносини, що виникають при здійсненні комерційного посередництва (агентської діяльності) у сфері господарювання, регулюються Господарським кодексом України та іншими, прийнятими відповідно до нього нормативно-правовими актами, що визначають особливості комерційного посередництва в окремих галузях господарювання.

Так, відповідно до частини 1 статті 295 Господарського кодексу України [5] комерційне посередництво (агентська діяльність) є підприємницькою діяльністю, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє.

До того ж згідно зі статтею 300 Господарського кодексу України [5] комерційний агент повинен особисто виконати дії, на які він уповноважений суб'єктом, якого він представляє. Якщо агентським договором не передбачено інше, комерційний агент не може передавати на свій розсуд іншим особам права, якими він володіє, в інтересах того, кого він представляє.

Тобто комерційний агент, який уклав агентський договір з банком про надання послуг зі здійснення операцій із застосу-

ванням ПТКС, надає ці послуги від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок цього банку, тобто не діє від власного імені як юридична особа, а представляє інтереси банку.

При цьому згідно з Постановою НБУ № 42 [4] операції з приймання платежів для подальшого переказу із застосуванням ПТКС можуть здійснювати виключно банки, небанківські фінансові установи та оператори поштового зв'язку, які отримали відповідну ліцензію НБУ на переказ коштів у національній валюті без відкриття рахунків і є платіжними організаціями та/або учасниками платіжної системи та здійснюють свою діяльність відповідно до узгоджених НБУ правил платіжної системи. Здійснення таких операцій суб'єктами господарювання, які не мають відповідних ліцензій або не є агентами банків, є порушенням законодавства України, а посадові особи цих суб'єктів мають притягуватися до адміністративної або кримінальної відповідальності.

Отже, у випадку з комерційними агентами суб'єктом з надання зазначених послуг виступає банк, який має банківську ліцензію, і всі права та обов'язки за операціями із застосуванням ПТКС виникають для банку.

Відповідно, керуючись статтями 295 та 303 Господарського кодексу України [5], банки мають відображати операції, які здійснені із застосуванням ПТКС (в т. ч. ПТКС, що належать агентам банку), на рахунках банку і у балансі банку. Адже зарахування коштів для подальшого переказу, прийнятих від клієнтів із застосуванням ПТКС, на поточні рахунки цих агентів спричинює порушення вимог статті 8 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [3] щодо термінів проходження платежів, а також може призвести до неконтрольованого залучення коштів і порушення прав та інтересів фізичних осіб – клієнтів, які здійснили платежі із застосуванням ПТКС. У цьому контексті НБУ додатково розроблено Роз'яснення щодо бухгалтерського обліку операцій, ініційованих за допомогою ПТКС [6], та схема їх відображення в бухгалтерському обліку банку.

Первинним документом для відображення в обліку грошових коштів, внесених до або знятих з ПТКС, є квитанція ПТКС, яка повинна мати обов'язкові реквізити документу на переказ готівки (в т. ч. ідентифікатор банку або інші реквізити, за допомогою яких є можливість його ідентифікувати) і підтверджувати вне-

сення/видачу відповідної суми готівки до/з цього ПТКС та здійснення ініціювання операцій з переказу готівки.

Список використаних інформаційних джерел

1. Роз'яснення щодо здійснення операцій із застосуванням ПТКС [Електронний ресурс] : Лист Національного банку України № 25-212/3015-23242 від 15.12.2009 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2324500-09#Text>.
2. Про здійснення операцій із застосуванням ПТКС [Електронний ресурс] : Лист Національного банку України № 25-211/1282-9740 від 09.06.2010 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v9740500-10#Text>.
3. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні [Електронний ресурс] : Закон України № 2346-III від 05.04.2001р. (зі змінами та доповненнями) Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text>.
4. Про врегулювання питань щодо приймання готівки для подальшого її переказу [Електронний ресурс] : Постанова Правління Національного банку України № 42 від 12.02.2013 р. (із змінами та доповненнями) Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0372-13#Text>.
5. Господарсь-кий кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
6. Роз'яснення щодо бухгалтерського обліку операцій, ініційованих за допомогою ПТКС [Електронний ресурс] : Лист Національного банку України № 12-111/1061-13005 від 27.07.2010 р. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1061500-10#Text>.

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Ю. О. Отрох, *магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»*

О. О. Довжик, *к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник*

Сумський національний аграрний університет

Виробничі запаси – домінантна компонента майна суб'єкта господарювання. Здійснення господарської діяльності підприємств різних форм власності передбачає обов'язкову наявність запасів в складі активів. Це свідчить, що бухгалтерський облік виробничих запасів має бути організований на належному рівні

з урахуванням всіх ключових моментів, які ідентифіковані в законодавчо-нормативних документах.

В контексті означуваного актуалізується питання аналізу законодавчо-нормативної бази, яка повинна бути фундаментальним базисом організації облікового процесу досліджуваної компоненти оборотних активів підприємств.

Зауважимо однак, що законодавчо-нормативне регулювання організації обліку виробничих запасів доцільно розглядати з позиції різних ієрархічних рівнів, а саме:

- міжнародний;
- державний;
- локальний.

Детальний аналіз законодавчо-нормативних документів дозволяє зазначити, що до міжнародного рівня доцільно віднести МСБО 2 «Запаси», який надає роз'яснення щодо інтерпретації терміну «запаси», оцінки запасів та розкриття інформації про запаси в річній фінансовій звітності.

Державний рівень законодавчо-нормативного регулювання представляють законодавчі документи, положення, інструкції. А саме, Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні [7].

П(С)БО 9 «Запаси» визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. В даному нормативному документі чітко аргументовані питання щодо інтерпретації терміну «запаси», визнання та первісної оцінки запасів, особливостей оціни вибуття запасів, оцінки запасів на дату балансу, розкриття інформації про запаси в примітках до фінансової звітності [5].

Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів відображають детальну інформацію щодо складових компонент запасів, визнання та оцінки запасів, методики документального оформлення операцій руху запасів, особливостей обліку і контролю наявності та руху запасів в місцях їх зберігання та у виробництві. Крім того, в даному нормативному документі детально обґрунтовано організацію обліку тари [3].

Специфіка діяльності підприємств здійснює вагомий вплив на документальне оформлення. Відповідно, сільськогосподарські підприємства повинні для організації первинного обліку

виробничих запасів використовувати спеціалізовані форми первинних документів, які узагальнені в Методичних рекомендаціях щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах [4].

Для узагальнення інформації про виробничі запаси за допомогою подвійного запису, як елементу методу бухгалтерського обліку, для обліку запасів відповідно до положень Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій призначені рахунки другого класу Плану рахунків, а для обліку виробничих запасів – рахунок 20 «Виробничі запаси» [1].

Методика відображення запасів (в т. ч. виробничих запасів) у фінансовій звітності, зокрема у ф. 1. «Баланс (Звіт про фінансові результати)» та ф. 5 «Примітки до річної фінансової звітності» обґрунтована в Методичних рекомендаціях щодо заповнення форм річної фінансової звітності.

Порядок проведення інвентаризації виробничих запасів охарактеризовано в Положенні про інвентаризацію активів та зобов'язань. Даний нормативний документ характеризує загальні питання організації інвентаризаційного процесу на підприємстві, а також деталізує методику проведення інвентаризації запасів (в т. ч. виробничих запасів) [6].

Важливу роль в процесі організації бухгалтерського обліку на підприємстві відіграють документи локального рівня.

На сьогодні в переважній більшості підприємств до документів локального рівня відносять Облікову політику.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [7].

Розроблюючи даний документ, обов'язково потрібно виокремити розділ, який буде описувати облікову політику щодо обліку виробничих запасів. Враховуючи факт, що виробничі запаси є складовою запасів, відповідно в Обліковій політиці потрібно відобразити наступні питання: одиниця обліку запасів; метод обліку транспортно-заготівельних витрат; методи оцінки вибуття запасів; база розподілу транспортно-заготівельних

витрат, що прямо включаються до первісної вартості запасів; періодичність визначення середньозваженої собівартості одиниці запасів; призначення та умови використання запасів [2].

Таким чином, організація обліку виробничих запасів підприємств має обов'язково базуватися на врахуванні вимог законодавчо-нормативних документів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказ Мін. фін. України № 291 від 30.11.1999. URL: <https://cutt.ly/xWMts0T>.
2. Кулик В. А. Формування облікової політики підприємства щодо запасів. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2012. № 3 (54). С. 191–195.
3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: затв. наказом Мін. фін. України № 2 від 10.01.2007. URL: <https://cutt.ly/SWMtg1M>.
4. Методичні рекомендації щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс]: затв. наказом Міністерства аграрної політики України № 929 від 21.12.2007. URL: <https://cutt.ly/GWMtfrS>.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс]: затв. наказом Мін. фін. України № 246 від 20.10.1999. URL: <https://cutt.ly/FWMtkiz>.
6. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [Електронний ресурс]: затв. наказом Мін. фін. України № 879 від 02.09.2014. URL: <https://cutt.ly/yWMtoXV>.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України № 996-XIV від 01.07.2021. URL: <https://cutt.ly/XWMtznm>.

ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА: ОРГАНІЗАЦІЙНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Л. М. Пасько, магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»
І. М. Назаренко, д. е. н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник
Сумський національний аграрний університет

Власний капітал є основою для початку та продовження господарської діяльності підприємства, одним з важливих

показників, який характеризує його фінансовий стан, фінансову стабільність, рівень фінансового ризику. Чим більшу частку у складі пасивів має власний капітал, тим більш стійким є суб'єкт господарювання, нижчий ризик його банкрутства. Ефективність діяльності підприємств значною мірою залежить від власного капіталу. Отже, власний капітал суб'єкта господарювання – головне джерело формування доходів його власників як у поточному, так і в перспективному періоді.

В умовах нестабільної ринкової ситуації та кризових явищ на фінансовому ринку закономірним є факт, що чим більший розмір власного капіталу, тим вища конкурентоспроможність підприємства та надійніше його фінансове становище. Тому, для того, щоб суб'єкт господарювання успішно функціонував, необхідно на належному рівні організувати бухгалтерський облік власного капіталу [2].

Відповідно, основними завданнями організації бухгалтерського обліку власного капіталу є:

- своєчасне, повне, достовірне відображення всіх фактів господарської діяльності, які були здійснені на підприємстві і стосуються власного капіталу;
- достовірне, повне відображення та розкриття інформації у фінансовій звітності про власний капітал підприємства;
- належна організація аналітичного обліку та вірне відображення господарських операцій, пов'язаних з власним капіталом, на рахунках бухгалтерського обліку;
- правильне відображення в регістрах обліку і звітності операцій з власним капіталом.

Процес організації бухгалтерського обліку власного капіталу на підприємстві повинен включати такі заходи:

- 1) розробку облікової політики підприємства;
- 2) ведення на належному рівні бухгалтерського обліку;
- 3) документування всіх господарських операцій та організацію документообігу;
- 4) розробку робочого плану рахунків бухгалтерського обліку.

При цьому, всі питання щодо організації бухгалтерського обліку власного капіталу повинні бути чітко регламентовані обліковою політикою.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», облікова політика – сукупність прин-

ципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [3].

Облікова політика в частині обліку власного капіталу має передбачати перелік осіб, відповідальних за ведення обліку власного капіталу та їх посадові інструкції; перелік сфер відповідальності; комерційну таємницю та порядок її захисту; систему внутрішнього контролю тощо. Дані організаційні питання можуть підпадати під компетенцію бухгалтера, бухгалтерської служби, головного бухгалтера, служби внутрішнього контролю, спеціально створеної комісії тощо.

В обліковій політиці важливим також є технічний аспект щодо обліку власного капіталу, який повинен передбачати наступні складові:

- 1) робочий план рахунків з необхідними аналітичними розрізами складових власного капіталу;
- 2) форми первинних документів з обліку капіталу та розрахунків з акціонерами, засновниками, графік документообігу;
- 3) перелік облікових регістрів;
- 4) склад, порядок і терміни подання внутрішньої звітності.

Важлива роль в організації бухгалтерського обліку власного капіталу відведена документації та документообігу. Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій зі складовими власного капіталу є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій, а саме: акт приймання-передачі основних засобів, накладна, акт про приймання матеріалів, прибутковий касовий ордер, виписка банку, довідка та ін.

Основними формами фінансової звітності, у яких відображається інформація про стан та зміни у складі власного капіталу підприємства, є ф. 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», а саме, перший розділ, який акумулює інформацію про такі складові:

- зареєстрований (пайовий) капітал;
- капітал у дооцінках;
- додатковий капітал;
- резервний капітал;
- нерозподілений прибуток (непокритий збиток);
- вилучений капітал;
- неоплачений капітал.

Крім того, інформація про власний капітал акумулюється в ф. 4 «Звіт про власний капітал». Дана форма звітності надає користувачам фінансової звітності інформацію про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду. У Звіті про власний капітал зазначаються джерела поповнення власного капіталу, а також операції, в результаті здійснення яких, розмір власного капіталу зменшується. Крім того, структура даної форми звітності дозволяє відстежити внутрішнє переміщення власного капіталу, наприклад його зміну, пов'язану з розподілом прибутку підприємства [1].

Отже, власний капітал є одним з важливих індикаторів, який характеризує фінансову незалежність суб'єкта господарювання. Відповідно, створення та нормальне функціонування підприємства будь-якої форми власності неможливе без формування достатнього розміру власного капіталу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс] : Наказ Мін. фін. України № 73 від 07.02.2013. URL: <https://cutt.ly/YW44jLi>.
2. Петренко Н. І. Бухгалтерський облік і контроль операцій з руху пасивів підприємства: проблеми теорії, методології, практики : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2012. 544 с.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України № 996-XIV від 01.07.2021. URL: <https://cutt.ly/XWMtznm>.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОРЕНДИ ДЕРЖАВНОГО (КОМУНАЛЬНОГО) МАЙНА БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ З БОКУ ОРЕНДОДАВЦЯ

Г. І. Пономаренко, магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»

*О. В. Назаренко, д. е. н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник
Сумський національний аграрний університет*

У зв'язку з дефіцитом фінансових ресурсів, перед установами державного та комунального секторів, гостро постає проблема використання наявних нефінансових активів (особливо основних засобів, цілісних майнових комплексів тощо).

Різні види проведених орендних операцій можуть мати різне облікове супроводження та порядок оподаткування. На сьогодні-

ні, законодавством України визначено окреме регулювання кожного з виду орендних операцій, відповідно, ідентифікувати їх належність до кожної окремої категорії є досить проблематично. Це виступає свідченням відсутності єдиної системи індикаторів поділу орендних операцій.

Дослідження порядку проведення, класифікації орендних операцій відображено в працях Т. А. Бондар, Н. В. Головенко, Л. В. Кондратюк, В. І. Міщенко, В. Ф. Палія, Н. Г. Слав'янської, Я. В. Соколова та інших.

За сучасних умов господарювання, орендні відносини зумовлюють виникнення питань юридичного, бухгалтерського та податкового характеру. Так, бюджетна установа – орендодавець повинна сприяти проведенню оцінки об'єкта оренди та відповідного конкурсу на право оренди. Наступним кроком має виступити укладання договору оренди з відображенням у ньому всіх необхідних умов та відповідним узгодженням їх з орендарем.

Крім того, після підписання договору оренди установа-орендодавець має представити всі господарські операції, пов'язані з передачею майна в оренду, на рахунках бухгалтерського обліку. До їх переліку слід віднести: нарахування орендної плати, надходження коштів від орендаря, облік компенсації витрат орендодавця, нарахування амортизації на об'єкт оренди, а у випадку наявності і відображення витрат на капітальний ремонт та податки.

У відповідності до п. 4 розділу 1 НП(С)БО 126 «Оренда», початком терміну оренди вважається дата, яка настає раніше: або дата підписання договору оренди, або дата прийняття сторонами зобов'язань щодо основних положень договору про оренду [1].

Як зазначають фахівці, дану операцію доцільно відображати на рахунках бухгалтерського обліку не з моменту початку терміну оренди (прийняття сторонами зобов'язань, підписання договору), а на дату підписання акти прийому-передачі об'єкта оренди. Це пов'язано з порядком визнання доходів у бухгалтерському обліку, визначеним п. 2.2 розділу 2 НП(С)БО 124 «Доходи» (дохід визнається у разі, якщо існує ймовірність надходження економічних вигід або потенціалу корисності, пов'язаних з обмінною операцією) [2]. Виходячи з практичного досвіду, момент укладення договору оренди і момент передачі

майна орендарю дуже рідко збігаються в часі. Окрім цього, мають місце випадки, коли після підписання договору, справа не завжди доходить до налагодження орендних відносин.

Послуги з надання державного майна в оренду виступають об'єктом оподаткування ПДВ. У даному випадку Податкова служба аргументує власну позицію, спираючись на п.п. «б» п. 185.1 ПКУ. Відповідно, об'єктом оподаткування ПДВ виступають операції платників ПДВ з постачання послуг, місце постачання яких знаходиться на митній території України.

Отже, коли бюджетна установа орендодавець є платником ПДВ, потрібно нарахувати податкове зобов'язання (за ставкою 20 %) на суму отриманої орендної плати. При цьому, ПДВ нараховують на всю суму орендної плати (з урахуванням її індексації).

На дату виникнення відповідних податкових зобов'язань з ПДВ складають податкову накладну на всю суму орендної плати, яка передбачена договором оренди та реєструють її в ЄРПН (даний документ є підставою для включення відповідної суми ПДВ до податкового кредиту).

У відповідності до п.п. 196.1.15 ПКУ не є об'єктом оподаткування ПДВ операції з оплати орендної плати за представлене в оренду державне чи комунальне майно за умов одночасного дотримання таких умов:

1) в оренду надається цілісний майновий комплекс державного (комунального) підприємства (чи його структурного підрозділу);

2) орендодавцем виступає орган державної влади (орган місцевого самоврядування);

3) отримані орендні платежі зараховуються до державного (місцевого) бюджету.

У випадку недотримання будь-якої із означених умов господарська операція щодо оплати за надане в оренду державне (комунальне) майно підлягає оподаткуванню ПДВ у загальному порядку та основною ставкою.

Організація контролю за збереженням та раціональною експлуатацією державного (комунального) майна з боку орендодавця забезпечується якісною організацією бухгалтерського обліку операцій з оренди. Адже на основі облікових даних складається внутрішня, фінансова та статистична звітність, яка є джерелом аналізу ефективності використання активів бюджетних установ.

Список використаних інформаційних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 126 «Оренда» [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0091-11#Text> (дата звернення 10.09.2021).
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи» [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11#Text> (дата звернення 10.09.2021).

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

О. В. Туманцова, викладач вищої категорії, викладач-методист

Полтавський фаховий кооперативний коледж

Успішний економічний і соціальний розвиток України значною мірою залежить від реорганізації механізму господарювання, удосконалення системи управління в країні. Інформація бухгалтерського обліку є основною базою, яку використовують для управління діяльністю підприємств усіх форм власності.

Проблема адаптації системи обліку до вимог управління постала в період раптових змін соціальної орієнтації, коли стара парадигма обліку не могла забезпечити виконання покладеної на неї місії.

У період соціальної еволюції економічні зміни відбуваються поступово, тому система обліку вдосконалюється шляхом довгострокових доповнень та змін. Цей процес є природним і призводить до розуміння повноти теорії та практики бухгалтерського обліку. Його форми та методи стали настільки звичними, що по суті вони вимагають будь-яких серйозних доповнень.

Дослідники та практики звертають увагу на методологічні аспекти дослідження (скільки синтетичних рахунків слід використати, які субрахунки слід відкрити, в якому форматі слід заповнювати документи та порядок, у якому мають бути закриті рахунки; обговорення визначення понять бухгалтерського обліку тощо).

У період, коли старий суспільний лад повністю розвалився, процес еволюції став революційним: коли суспільство переска-

кувало з одного стану в інше, коли нові економічні закони раптово набули чинності, система бухгалтерського обліку не може використовувати старі концепції для вирішення нових проблем.

Увага бухгалтерського обліку до нових економічних механізмів призвела до впровадження нових парадигм. Деякі моделі можуть бути встановлені шляхом вивчення історичних аспектів економічної системи та розвитку бухгалтерського обліку, особливо залежності системи обліку від рівня економічного розвитку.

Сучасний бухгалтерський облік в Україні має ряд особливостей порівняно з традиційною практикою облікових записів та їх систематизації:

1. На організацію обліку на підприємстві значно впливають умови зовнішнього економічного середовища.

2. Чітко визначається тенденція ведення обліку і складання звітності в прогностичних цілях.

3. Бухгалтерська інформація в сучасному виробництві відіграє важливу організуючу роль, і тому може реєструватися як реальна цінність (нематеріальний актив, ноу-хау). Однак такою вона стає не автоматично, а в результаті пристосування її до потреб конкретних користувачів облікової інформації.

4. В Україні на сьогодні бухгалтерський облік спрямований на дотримання норм податкового законодавства [2].

В сучасних умовах в Україні необхідно організувати нову систему бухгалтерського обліку. Це дасть можливість:

- своєчасно надавати докладну, достовірну і змістовну інформацію і внутрішнім, і зовнішнім її користувачам;
- здійснювати докладний і повний облік усіх операцій;
- забезпечити єдність підходів до ведення бухгалтерського обліку.

Але співробітництво України з міжнародними організаціями, фінансовими установами, діяльність на валютних фондових та інвестиційних ринках потребують відкритості та прозорості інформації з економічних питань, зокрема з питань бухгалтерського обліку, відповідності міжнародним стандартам. Отже, виникла чергова потреба в організації системи обліку.

Важливо прогнозувати економічний розвиток України та оцінювати вплив різних передумов на формування національної

системи обліку. Теоретичні концепції базуються на минулому досвіді та дослідженнях характеристик розвитку сучасної системи бухгалтерського обліку та можуть окреслити схему майбутньої системи загалом.

Основою методології дослідження є процес, що гармонізує різні цілі та завдання з можливими методами їх досягнення. Він включає наступні етапи:

- макроекономічні прогнози економічних тенденцій;
- визначення найнебезпечніших протиріч, що викликані розвитком цих тенденцій;
- формулювання окремих складові завдань економічного розвитку;
- розробка національних регуляторних заходів, що спрямовані на вирішення цих проблем;
- формулювати стадій розвитку кожного елемента економічного механізму.

Прийняття Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» стало відправною точкою вдосконалення системи бухгалтерського обліку [1]. Основним протиріччям існуючої системи бухгалтерського обліку є необхідність формування інформації для управлінського корпусу, задоволення потреб системи управління в релевантній інформації та неможливості її забезпечення при існуючій методології. Це протиріччя посилювалося до тих пір, поки в законодавчому порядку не вирішили поділити єдину систему бухгалтерського обліку на незалежні компоненти – фінансову, управлінську та контролінг.

Ми вважаємо, що для того, щоб будь-яка структура ринкової економіки функціонувала нормально, учасники повинні мати правдиву й об'єктивну інформацію про майно, грошовий та фінансовий стан, результати роботи підприємства (прибуток, доход або збитки) та систему їх формування. Така інформація надається системою бухгалтерського обліку. Однак, ця інформація має бути зрозумілою не лише керівнику і бухгалтеру, а й іншим: потенційним інвесторам та податковим органам. Для цього використовуються стандарти бухгалтерського обліку. Оскільки Україна працює на світовому ринку, співпрацює з іноземними інвесторами та партнерами, їм також потрібно вміти «читати» цю інформацію.

Чинна методологія та організація бухгалтерського обліку в Україні є недосконалими. Тому доцільно використовувати зарубіжний досвід та поєднувати його з національними особливостями. Зокрема, одним із шляхів узгодження податкового і бухгалтерського обліку є запровадження максимально однотипного обчислення прибутку до оподаткування в податковому і бухгалтерському обліку або розробка певної перехідної таблиці, яка б дала змогу перейти від балансового прибутку до прибутку в податковому обліку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-14 [Електронний ресурс]. URL: [//zakon.rada.gov.ua/go/996-14](http://zakon.rada.gov.ua/go/996-14).
2. Яструбовський М. Перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні [Електронний ресурс] / М. Яструбовський. URL: http://www.econa.at.ua/Vypusk_5/yastrybsky.pdf.

ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ДІЙ З ДОВЕДЕННЯ ДО БАНКРУТСТВА

О. М. Чабанюк, к. е. н., доцент
Львівський торговельно-економічний університет

За умов нестабільної економічної ситуації суб'єкти господарювання зазнають збитків, що може призвести до банкрутства. Разом з тим, до банкрутства можуть призвести ряд інших факторів, визначення ознак дій доведення до банкрутства визначено у Методичних рекомендаціях щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджених наказом Міністерства економіки України № 14 від 19.01.2006 р. (із змінами та доповненнями).

Визначення ознак дій з доведення до банкрутства здійснюється за період, що починається за три роки до дати порушення справи про банкрутство, у разі наявності ознак неправомірних дій відповідальних осіб боржника, що призвели до його стійкої фінансової неспроможності, у зв'язку з чим боржник був не в змозі задовольнити в повному обсязі вимоги кредиторів або сплатити обов'язкові платежі.

У ході визначення ознак дій з доведення до банкрутства аналізується рівень забезпечення зобов'язань кредиторів за період проведення аналізу.

Рівень забезпечення зобов'язань кредиторів характеризується такими показниками:

- забезпечення зобов'язань боржника всіма його активами (відношення суми активів боржника до суми його зобов'язань);
- забезпечення зобов'язань боржника його оборотними активами (відношення оборотних активів до суми зобов'язань боржника);
- розмір чистих активів (різниця між сумою активів підприємства та сумою його зобов'язань).

Під час визначення ознак дій з доведення до банкрутства заповнюється таблиця 26 «Показники для виявлення ознак дій з доведення до банкрутства».

У разі встановлення, що вищезазначені показники погіршилися протягом періоду, який аналізується, з'ясовується причина погіршення цих показників шляхом перевірки фінансово-господарських договорів підприємства.

Економічними ознаками дій з доведення до банкрутства може вважатися такий фінансово-економічний стан боржника, коли виконання умов договорів призвело до погіршення показників оцінки його фінансового стану, зокрема:

- підписання завідомо не вигідних для підприємства (у тому числі фіктивних) договорів;
- необґрунтованої виплати грошових коштів, необґрунтованої передачі третім особам майна;
- прийняття нерациональних управлінських рішень, які негативно впливають на виробничу, торговельну, іншу статутну діяльність підприємства, що призводить до фінансових збитків та втрат;
- заплутування звітності, знищення документів або інформації, унаслідок чого неможлива ефективна робота підприємства тощо.

Крім того, необхідно проаналізувати заходи, ужиті керівництвом підприємства, щодо стягнення заборгованості (повнота та своєчасність проведеної претензійно-позовної роботи) та своєчасності розв'язання проблем у виробничому процесі тощо.

Навмисне погіршення фінансово-господарського стану підприємства можна визначити за такими основними ознаками:

- зменшення розміру, приховування та заниження оцінки майна, яке знаходиться у розпорядженні підприємства;

- штучне збільшення розміру кредиторської та дебіторської заборгованості;
- продаж задіяних у виробничо-господарській діяльності основних засобів (особлива увага приділяється договорам відчуження майна або оренди майна, зокрема перевіряється відповідність;
- ціни реалізації ринковій та наявність дозволу на вказані операції органу, уповноваженого управляти майном);
- продаж товарів (робіт, послуг), які виготовляє підприємство, за ціною, нижчою за собівартість, без належних економічних підстав (наприклад, регульована ціна реалізації, яка корегується за рахунок коштів державної підтримки; продаж за передоплатою; тимчасове зниження ціни в рекламних цілях; продаж морально застарілої продукції; продаж продукції, що не користується попитом; продаж товарних залишків готової продукції для перепрофілювання або запуску нового виробництва; продаж товарних залишків (сезонної продукції) у зв'язку із закінченням сезону тощо);
- у разі збиткової діяльності підприємства спрямування отримуваних грошових засобів та інвестицій на закупівлю товарів, робіт, послуг, безпосередньо не задіяних у виробничо-господарській діяльності;
- необґрунтоване зменшення або збільшення штату підприємства.

Таким чином, проведення аналізу сприятиме визначенню ознак дій доведення до банкрутства.

Список використаних інформаційних джерел

1. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства економіки України №14 від 19.01.2006 р. (із змінами та доповненнями). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06#Text>.
2. Чабанюк О. М. Управлінський облік в умовах сталого розвитку / [Електронний ресурс] / О. М. Чабанюк, О. А. Полянська, М. М. Цанько // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 26. – URL: <http://www.market-infr.od.ua>.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Є. В. Чоні, магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»
О. В. Назаренко, д. е. н., професор, професор кафедри обліку і
оподаткування – науковий керівник
Сумський Національний Аграрний Університет

Малий бізнес є невід’ємною складовою ринкової економіки. Він функціонує в усіх країнах світу і охоплює не заборонені законом сфери господарської діяльності. Відмінності між малим, середнім і крупним бізнесом визначаються на основі якісних і кількісних параметрів.

Малим вважається таке підприємство, де підприємець сам бере участь в процесі виробництва, здійснюючи при цьому професійно-технічні функції, а торгівельні й організаційні функції передаються членом його родини. Особливо показовим для малого бізнесу є об’єднання в особі підприємця трьох функцій: підприємця, інвестора й керуючого. Кількісними параметрами віднесення підприємств до малих виступають: обсяги діяльності, чисельність працівників, сукупні обсяги активів чи власного капіталу.

Питання організації бухгалтерського обліку є надзвичайно актуальними для підприємств усіх форм власності та розмірів. Тому дослідженню теоретичних та практичних аспектів організації бухгалтерського обліку суб’єктів малого бізнесу присвячені праці багатьох відомих вчених, серед яких: Гоголь Т. А., Городянська Л., Кузьома В. В., Кучер С. В., Фабіянська В. Ю. та інші.

Важливо зазначити, що в законодавчих актах України не використовується термін «бізнес», натомість застосовується термін «підприємництво». В працях науковців та практиків, а також у повсякденному житті термін «бізнес» використовується досить часто. З огляду на це, виникає питання щодо можливості отождествити термін «підприємництво» з терміном «бізнес». Більшість вітчизняних вчених та практиків розмежовують ці поняття наступним чином. Бізнес – це суто господарська діяльність, що ведеться традиційними методами з метою одержання прибутку, а підприємництво відрізняється від нього постійною потребою у пошуку нових підходів до вирішення господарських

завдань. З огляду на це, Господарський кодекс України визначає підприємництво як самостійну ініціативу, систематичну, на власний ризик діяльність з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг, а також торгівельну діяльність з метою одержання прибутку. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що успішний розвиток бізнесу без підприємництва неможливий. Про наявність глибокого внутрішнього зв'язку між зазначеними економічними категоріями засвідчує й той факт, що в економічному лексиконі використовується й такий термін як «мале підприємництво».

Для дослідження проблематики організації бухгалтерського обліку малого бізнесу спочатку необхідно визначити особливості в порівнянні з середнім та крупним бізнесом. До них можна віднести наступні:

1. Невеликі обсяги капіталу, які знаходяться у розпорядженні малих підприємств.

2. Підприємствам малого бізнесу притаманний високий рівень підприємницьких ризиків.

3. Для малого бізнесу є надзвичайно важливою підтримка держави, зокрема надання доступу до фінансових ресурсів на пільгових умовах.

4. Підприємець не лише управляє фінансами в своєму бізнесі, а й виконує інші функції [1].

Управління економікою у підприємствах різних форм власності просто неможливе без суттєвого підвищення ролі бухгалтерського обліку. На даний момент абсолютно всі організації незалежно від їх форм власності, підпорядкованості та виду ведуть бухгалтерський облік майна, зобов'язань та господарських операцій у відповідності з чинним законодавством та нормативними документами.

Бухгалтерська звітність – це єдина система даних про майновий та фінансовий стан підприємства, та про результати її господарської діяльності, що складається беручи за основу дані бухгалтерського обліку за відповідними встановленими формами. Показники бухгалтерської звітності дозволяють оцінити господарський та фінансовий потенціал, результативність і ефективність компанії в цілому і по кожному виду її діяльності, а також проводити різні аналітичні дослідження. Дані звітності необхідні як зовнішнім користувачам, так і співробітникам орга-

нізації, її керівництву для здійснення оперативного управління, а також для прийняття рішень стратегічного характеру [2].

Головний бухгалтер і апарат бухгалтерії здійснюють контроль за обґрунтованістю і законністю господарських операцій, а також за дотриманням платежів і фінансової дисципліни.

Незважаючи на певні успіхи в розвитку в бухгалтерському обліку та звітності в останні роки, все ж є серйозні проблеми, які проявляються:

а) у відсутності офіційного статусу бухгалтерської звітності, яку зводять за МСФЗ, а також необхідної інфраструктури застосування МСФЗ;

б) у формальному підході регулюючих органів і господарюючих суб'єктів до багатьох категорій, принципам і вимогам бухгалтерського обліку та звітності, що відповідає умовам ринкової економіки ;

в) у значному адміністративному тягарі господарюючих суб'єктів за поданням надлишкової звітності органам державної влади, а також зайвих витратах через необхідність паралельно з бухгалтерським обліком вести податковий облік;

г) в слабкості системи контролю якості бухгалтерської звітності, в тому числі в невисокій якості аудиту бухгалтерської звітності;

д) в недостатності участі професійних громадських об'єднань та іншої зацікавленої громадськості, включаючи користувачів бухгалтерської звітності, в регулюванні бухгалтерського обліку і звітності , а також у розвитку бухгалтерської та аудиторської професії;

е) в низькому рівні професійної підготовки більшої частини бухгалтерів і аудиторів, а також недостатності навичок використання інформації, підготовленої за МСФЗ [2].

В результаті дослідження ми дійшли висновку, що для того щоб удосконалити організацію бухгалтерського обліку на малих підприємствах, слід підвищити його оперативність і аналітичність. Для цього необхідно впорядкувати, уніфікувати та стандартизувати процес документування із врахуванням всіх вимог автоматизованої обробки, також необхідно ліквідувати невідповідність системи документації засобів автоматизації обліку, максимально спростити первинні документи, поєднати із машинними носіями та вибрати оптимальну періодичність їх складання. Також звісно необхідно працювати над вдосконаленням

законодавства в даній сфері, виправлення колізій та покращенням рівня вищої освіти спеціалістів з обліку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Гоголь Т. А. Світовий досвід розвитку малого бізнесу та його адаптація в Україні. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. 2010. № 46. С. 120–129.
2. Моссаковский В. Парадокси бухгалтерського обліку в Україні. Бухгалтерський облік і аудит. 2011. – № 9. С. 30–35.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ, ОБЛІКУ ТА НОРМАТИВНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ДОХОДІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

***Н. В. Щерба**, магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»*

***О. О. Довжик**, к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник
Сумський національний аграрний університет*

Багаторічні корінні трансформаційні перетворення в економіці України мають суттєвий вплив на бюджетну сферу та соціальні відносини в суспільстві.

За сучасних умов ведення фінансово-економічної діяльності, виступає актуальним дослідження теоретичної сутності формування доходів спеціального фонду органів місцевого самоврядування: міських (селищних) рад, об'єднаних територіальних громад тощо, методів, форм його реалізації та пошуку шляхів ефективного їх використання.

Вітчизняні та зарубіжні науковці у своїх працях акцентують увагу на питаннях обліку доходів спеціального фонду, зокрема: Атамас П. Й., Білуха М. Т., Голов С. Ф., Джога Р. Т., Зубілевич С. Я., Карлін М. І., Корецький Л. Я., Левицька С. О., Лемішовський В. І., Лондаренко О. О., Онищук В. М., Палій В. Ф., Свірко С. В., Собко В. Т. та інші.

Проте, дане питання вирізняється безперечною актуальністю та потребує подальшого дослідження. Вагому складову у системі фінансування органів місцевого самоврядування представляє спеціальний фонд.

Згідно статті 2 Бюджетного кодексу України, бюджетні установи це органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними в установленому порядку, що повністю утримується за рахунок відповідно до державного чи місцевого бюджету [1]. Окремо слід відзначити, що бюджетні установи не є прибутковими.

При відображенні в реєстрах бухгалтерського обліку доходів спеціального фонду безперечної актуальності набуває визначення джерела їх утворення. Відповідно, до організаційних особливостей власних надходжень органів місцевого самоврядування обґрунтовано впровадження системи обліку доходів за видами надходжень спеціального фонду, яка в їх межах забезпечує якісне відображення, накопичення, оперативний контроль та своєчасне надання інформації про доходи за спеціальним фондом.

У відповідності до чинної законодавчо-нормативної бази (Бюджетного кодексу України) доходи бюджету, бюджетних установ (в тому числі органів місцевого самоврядування) розподіляються на доходи загального та спеціального фондів. До складових доходів спеціального фонду установи, що фінансуються за рахунок загальнодержавного (місцевого) бюджету відносять:

- плата за послуги, що надійшли бюджетним установам;
- плата за послуги, що надають бюджетні установи згідно з їх функціональними повноваженнями;
- плата за оренду майна;
- кошти отримані від реалізації майна;
- кошти отримані від виробничо-господарської діяльності;
- кошти отримані на виконання окремих доручень;
- кошти отримані від інших бюджетних установ;
- гранти та подарунки;
- інші джерела власних надходжень.

Акцентуючи увагу на організації облікового супроводження доходів спеціального фонду органів місцевого самоврядування, слід звернути увагу, що найбільш вагому частку законодавчо-нормативного регулювання становлять національні, а не міжнародні стандарти:

✓ Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» (визначає принципи організації, ведення,

регулювання, бухгалтерського обліку та формування показників фінансової звітності, дія розповсюджується на всіх юридичних осіб, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності (в т.ч. органів місцевого самоврядування)) [3].

✓ Бюджетний кодекс України (визначає основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин, правові засади функціонування бюджетної системи України, її структуру, принципи, відповідальність у випадку порушення бюджетного законодавства) [1].

✓ Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі (визначають основні методологічні засади формування у бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про об'єкт обліку (в т.ч. доходів спеціального фонду органів місцевого самоврядування)) [2].

Отже, слід визнати, що сутність поняття «доходи» в бюджетних установах (органах місцевого самоврядування) має дещо інше значення порівняно з цим поняттям для суб'єктів господарської діяльності. Даний факт обумовлений низкою особливостей їх функціонування. Узагальнивши думки провідних науковців, нами сформовано визначення доходів бюджетних установ (в т.ч. органів місцевого самоврядування): отримані безповоротно з державного чи місцевого бюджетів та генеровані бюджетними організаціями асигнування для виконання кошторису доходів і видатків.

Список використаних інформаційних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс] // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/ed20150920#Text> (дата звернення 08.09.2021).
2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс] // Міністерство фінансів України. Нормативно-правове забезпечення бухгалтерського обліку в державному секторі. URL: <https://mof.gov.ua/uk/nacionalni-polozhennja> (дата звернення 08.09.2021).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV// База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення 08.09.2021).

СВІТОВИЙ ДОСВІД ОЦІНЮВАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Ю. Ю. Панасюк, магістр, освітня програма «Облік і аудит»

*О. А. Чабанюк, к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і консалтингу – науковий керівник
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

Суб'єкти господарювання, здійснюючи свою діяльність, оперують, як правило, значною кількістю запасів, тому визначення послідовності та методів їх оцінювання у процесі виробництва є досить складним.

Перш за все, оцінювання як метод – це перетворення об'єктів бухгалтерського обліку в вартісний вигляд у грошовій одиниці для відображення їх загальної вартості у звітності підприємства.

Методика оцінки запасів встановлюється відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», яким визначено, що оцінювання запасів здійснюється в трьох випадках: під час надходження, списання й на дату складання балансу[1]. Відповідно до мети управління запасами підприємства здійснюється вибір методу оцінки виробничих запасів.

Отже, в Україні, згідно із П(С)БО 9 «Запаси», при відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продаж та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Для всіх одиниць бухгалтерського обліку запасів, що мають однакове призначення та єдині умови використання, застосовується тільки один із регламентованих методів.

При визначенні терміну «виробничі запаси» на законодавчому рівні перевага надається призначенню запасів. Так, в Україні запаси є активами, призначеними для виробництва продукції, надання послуг або перепродажу протягом короткого періоду часу.

У США облік запасів ведеться на основі US GAAP, які тлумачать загальні принципи, що застосовуються під час їх оцінювання [4]. За законодавством США запаси – це активи, які використовують для продажу упродовж одного звичайного ділового циклу або одного виробничого циклу.

Згідно із US GAAP собівартість запасів при надходженні формується з таких витрат:

- 1) сума рахунка-фактури за мінусом знижок на покупку;
- 2) вартість фрахту, включаючи суму страхування товарів у дорозі;
- 3) відповідні податки та тарифи.

Також згідно із загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку, існують такі методи оцінки запасів при вибутті:

- 1) за собівартістю кожної одиниці;
- 2) за середньою собівартістю;
- 3) за собівартістю перших за часом придбання виробничих запасів (ФІФО);
- 4) за стандартною собівартістю;
- 5) за цінами продажу;
- 6) за собівартістю останніх за часом придбання матеріально-виробничих запасів (метод ЛІФО).

М(С)БО 2 визначає запаси як активи, які утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу; перебувають у процесі виробництва для такого продажу або існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [2].

Міжнародні стандарти також визначають необхідність оцінки запасів при надходженні, тому собівартість формується з таких витрат:

1) витрати на придбання: ціна придбання; мита та інші податки; витрати на транспортування; вартість робіт з навантаження та розвантаження й інших витрат.

2) витрати на переробку: витрати, безпосередньо пов'язані з одиницею виробництва;

3) інші витрати. Інші витрати, якщо вони відбулися при доставці до їх теперішнього місця розпакування та приведення до теперішнього стану.

При вибутті запасів, на підприємствах, що спираються на міжнародні стандарти допускається метод LIFO (останнім прийшло – першим вийшло, тобто одиниці запасів, які були придбані \ вироблені останніми вибувають з обліку першими).

Метод ЛІФО заборонений в багатьох країнах світу, включаючи Україну. Проте цей метод залишається дозволеним до використання в багатьох національних стандартах, наприклад в ARB № 43, US GAAP.

І, нарешті, на дату балансу, згідно із М(С)БО «Запаси» оцінка відбувається за чистою вартістю реалізації [2].

Отже, найбільш поширеними в оцінюванні запасів є методи ФІФО, середньозваженої собівартості та чистої вартості реалізації. Вони застосовуються зокрема в таких країнах, як Великобританія, Іспанія, Люксембург, Італія (за винятком чистої вартості реалізації), Німеччина, Франція.

Метод ЛІФО, який не є характерним для вітчизняної практики, часто застосовують в країнах Європи та США [4].

В Польщі запаси оцінюються за цінами їх придбання. У випадку ж неможливого виявлення ціни запасів або при їх безоплатній передачі вони оцінюються за цінами на аналогічні або подібні товарно-матеріальні цінності.

Інші методи оцінки запасів при їх вибутті:

- метод базового запису готових виробів (Греція);
- фактичні витрати (Люксембург);
- метод базового запасу готових та незавершених робіт (Нідерланди);
- стандартна та спеціальна (ринкова) ціна базового запасу (Португалія);
- метод собівартості кожної одиниці (Росія);
- роздрібний метод (США);
- метод проценту від виконання, метод завершення контракту (Швеція);
- неповної собівартості в межах змінних витрат (використовується в Данії, Іспанії і США, при цьому загальні адміністративні та комерційні витрати, які приходяться в розрахунок на залишки готової продукції, НЗВ та НЗБ списуються на зменшення прибутку).

Список використаних інформаційних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів від 01.01.2005 р. [Електронний ресурс]. – URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021.

3. Кобилянська Г. Ю., Ревенко К. О. Порівняльна характеристика ПСБО 9 «Запаси» і МСБО 2 «Запаси» [Електронний ресурс] // Облік і аудит. – 2014. – URL: http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis.
4. Маркус О. В., Груй В. О. Порівняльний аналіз оцінки матеріально-виробничих запасів у США та Україні [Електронний ресурс] // Облік і аудит. – 2018. – URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/3_08_uk/3_08_2018.pdf#page=169.

СЕКЦІЯ 2. СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

IMPROVEMENT OF MANAGEMENT ACCOUNTING IN FORESTRY INSTITUTIONS

M. E. Borovskaya

Belarusian state

Technological University

Senior Lecturer

Based on the study of the theory of management accounting and the established practice of analytical accounting in forestry institutions, it is possible to use an integrated system using an option focused on organizing cost accounting by elements.

Communication between financial and management accounting is possible with the help of control accounts, which directly correspond to financial accounting accounts [1].

When developing a chart of accounts for management accounting of an organization, it should be borne in mind that the procedure for reflecting data in primary accounting should be due to the belonging of costs to a certain economic element and clarify the classification of costs by their types and calculation items. To do this, it is necessary to organize their accounting by places of origin and dedicated centers of responsibility.

Financial and management accounting uses a single integrated system of accounts. The current in the Republic of Belarus chart of accounts for financial and economic activities provides for an option focused on organizing cost accounting by elements [2].

For this, positions 27–28, 30–39 remain free in the chart of accounts.

In order to improve management accounting in forestry institutions and maintain environmental accounting of the proposed accounting for intermediate use and control the level of their total value obtained from their implementation and environmental costs, use the following accounts:

– 37/1 «Expenses for intermediate felling (EIF) ». The debit of the account reflects the total amount of expenses for carrying out the EIF, which include costs due to technology and organization of production, including material costs and labor costs of employees engaged in the production of products, performance of work and provision of services; costs of land reclamation; payment for standing timber; payment for water withdrawn from water management systems within the established limits; payments for the extraction of natural resources and emissions (discharges) of pollutants into the environment within the established limits; the cost of constructions of temporary buildings and structures with a service life of up to two years for the maintenance of logging operations and the extraction of resin; the cost of building timber roads: branches, whiskers, seasonal roads and other costs;

– 24 «Expenses by phases of logging» (24/1 «Logging», 24/2 «Timber removal») to group expenses by calculation items (in accordance with the organizational structure). In this case, the place of incidence of costs is the phases of cutting operations (felling, skidding, crosscutting, loading, unloading, sorting, stacking);

– 25/4 «General production costs of the logging unit» to reflect the general production costs for production and workshop sites (logging units) of forestry institutions;

– 27 «Environmental costs» to account for current environmental costs, which include the costs of maintaining and operating fixed assets, their repair; raw materials, materials, fuel and electricity used in the operation of facilities; remuneration of employees serving facilities; payments for insurance of structures and equipment; collection, storage (burial) and processing (neutralization), destruction, placement of production wastes; organization of independent control over harmful effects on the environment and monitoring activities; current measures to preserve and restore the quality of the environment, disturbed as a result of previous economic activities; compulsory civil liability insurance of an organization operating a hazardous production facility; payment for negative impact on the environment; measures for the protection and rehabilitation of land, surface and ground waters; construction of objects aimed at protecting the environment from noise, vibration and other types of physical impact (screens, shields, partitions, embankments, fences); measures to ensure the radiation safety of the environment aimed at reducing or preventing the impact of radioactive substances on the

environment, rehabilitating contaminated areas, highly radioactive waste, and others;

– 39 «Timber products from RPP» for accounting of timber products received from intermediate felling at the actual cost.

Based on the analysis of the reporting data on the RPP, it seems possible to make operational management decisions not only from the point of view of the formation of highly productive plantations, but also from the point of view of the economic aspect of this type of felling. The economic effect of the RPP can be achieved by transferring this type of felling into the commercial activity of the leshoz.

At the same time, it is necessary to warn forestry institutions against the actual transformation of thinning into conditionally clear or similar felling of the worst type [3].

To account for expenses by cost elements in the management accounting of a forestry institution, we propose to use a free position of the Standard Chart of Accounts for accounting – account 30 «Costs of a forestry institution» with the allocation of subaccounts to it:

- 30/1 «Material costs»;
- 30/2 «Labor costs»;
- 30/3 «Contributions for social needs»;
- 30/4 «Depreciation of fixed assets and intangible assets»;
- 30/5 «Other costs»;
- 30/6 «General costs».

Analytical accounting on these accounts is carried out on an accrual basis from the beginning of the reporting year, and at the end of it all accounts are closed.

In general, we can conclude that the organization and use of the management accounting system in forestry institutions for intermediate felling and timber received from them is due to the expediency of strengthening the accounting and assessment system of forest capital and costs associated with its reproduction.

List of sources of information used

1. Drury K. Management and production accounting.- M.: UNITI-DANA, 2006. P. 236.
2. Resolution of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus No. 50 dated June 29, 2011. On the establishment of a standard chart of accounts for accounting, approval of the Instruction on the procedure for applying a standard chart of accounts for accounting and invalidation of

some decrees of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus and their individual structural elements.

3. Melekhov I. S. Forestry. 2nd ed. additional rev. – M. : MGU L, 2003, with: ill. 46.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

***В. Л. Вороніна, к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту
ім. І. А. Маркіної***

Полтавський державний аграрний університет

У сучасній економіці хід глобальних процесів розвитку залежить, перш за все, від якості стратегічних компетенцій підприємств, галузей. Особливу роль відіграють галузі, що забезпечують населення країни продуктами харчування, серед яких однією з найважливіших є агропромислова галузь: розширення ринків збуту і скорочення імпорту сільськогосподарської продукції можливо за умови сталого розвитку підприємств даної галузі [2, с. 23].

Перспектива створення конкурентоспроможного аграрного сектора національної економіки та формування продовольчої безпеки держави детермінується забезпеченням зростання інноваційної активності в сільському господарстві, зокрема практичним освоєнням нових наукових відкриттів і розробок, впровадженням сучасних форм і методів організації та управління виробництвом.

Функціонування систем управління підприємствами галузі засновано в більшій мірі на інформації, якою володіє менеджмент і яка формується всередині підприємства [5, с. 175]. Комплексне забезпечення управління інноваційною діяльністю повинно містити нормативно-правове, методичне, фінансове, кадрове та інформаційне забезпечення. Найбільш значущим фактором у системі інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю має обліково-аналітична інформація, яка передбачає розумне поєднання показників і їх аналітичної інтерпретації в галузі планування, бухгалтерського та управлінського обліку, звітності, аналізу, контролю з метою забезпечення необхідними даними, реалізованими в системі управління поточних і стратегічних функцій і завдань.

Питанням обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності присвячені праці таких науковців, як І. Бланка, О. Бродкіна, Д. Дячкова, М. Зось-Кіора, Н. Краснокутської, І. Маркіної, Л. Нападівської, Н. Тувакової та ін.

Розробки зазначених авторів, безсумнівно, мають велике теоретичне і практичне значення. Проте на сьогоднішній день питання особливостей формування обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності підприємств дотепер цілком не вирішені.

Проблеми формування обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством в цілому вирішуються шляхом його розвитку для кожної конкретної галузі управління: закупівель, виробництва, переробки та реалізації. Особливою областю управлінських завдань є таке поєднання розвитку всіх напрямків діяльності підприємства, яке забезпечує сталий розвиток його як цілісної бізнес-одиниці. З огляду на те, що масштабність бізнес-одиниці, тобто окремо взятого підприємства галузі, може бути будь-якою: від малого підприємства – до холдингу, від приватного – до акціонерного з часткою держави в системі управління, зміст обліково-аналітичного забезпечення інноваційного розвитку буде відрізнятися системами показників, спрямованістю і рівнями інформації, системою норм і нормативів в плануванні, використанням міжнародних стандартів в обліку, змістом методичного інструментарію аналізу, процедурами контролю і т. д. [4, с. 77].

Слід звернути увагу на те, що для великих вітчизняних агропідприємств та їх інвесторів важливо оперативно відстежувати результативність інновацій за даними облікової інформації та володіти відповідними засобами контролю та аналізу отриманої інформації.

Безумовно, інноваційна складова в економіці агропромислового підприємства вимагає залучення додаткових фінансових ресурсів, що передбачає різні форми їх запозичення. При цьому потребують вирішення такі питання, як: нарощування вартості бізнесу та власного капіталу підприємств за рахунок ефективного розвитку основної діяльності; підвищення ефективності управління цією діяльністю, орієнтованою на стійке зростання ключових показників. Для правильного формування ключових показників, їх контролю та моніторингу, потрібно науково-орга-

нізована система обліково-аналітичної інформації, що передбачає: реформування бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності та управлінського обліку – з метою відповідності його процесного підходу; внутрішньої звітності, яка забезпечує зв'язок показників бухгалтерського та управлінського обліку; розвитку бюджетування в системі виробничого і оперативного обліку; організації обліку на основі стандартів якості управління та вимог стандарту ризик-менеджменту.

Здійснення інноваційного прориву в сільськогосподарському виробництві вимагає чіткої методології формування облікової інформації та впорядкованої системи внутрішньої звітності щодо інноваційної діяльності підприємств. Інформація про доходи та витрати інноваційної діяльності повинна відображатися в обліку в систематизованому вигляді [1, с. 57]. Необхідно створити єдину систему облікових регістрів і бухгалтерських рахунків для відображення результатів інноваційної діяльності; розробити методичні рекомендації обліково-аналітичного забезпечення в сфері інновацій. В аграрних підприємствах необхідно створити облікову модель надання інформації, яка б надавала своєчасну та достовірну інформацію для проведення економічного аналізу інноваційної діяльності. Відсутній стандарт бухгалтерського обліку, який би регулював та пояснював аспекти обліку витрат інноваційної діяльності, що значно покращило б ситуацію з отриманням інформації щодо витрат інноваційної діяльності. А також існують проблеми зі створенням внутрішньої звітності, без якої неможливо здійснювати аналіз та приймати відповідні рішення. Всі ці проблеми гальмують реалізацію сільськогосподарських інноваційних процесів.

Отже, для формування інноваційних програм в аграрній сфері слід удосконалювати обліково-аналітичне забезпечення, що забезпечить створення сприятливих умов для практичної реалізації інноваційного розвитку сільського господарства. Інформаційні системи бухгалтерського обліку сприятимуть формуванню самостійності й фінансової спроможності при впровадженні сільськогосподарських інновацій на місцевому рівні, сприятиме відтворенню економічного потенціалу країни та подоланню деформуючих тенденцій у галузевому та регіональному розвитку країни, створення конкурентоздатної продукції.

Список використаних інформаційних джерел

1. Вороніна В. Л., Зюкова М. М., Артеменко А. Є. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства як засіб ефективного управління його розвитком. Економічний простір. Збірник наукових праць. 2020. № 162. С. 57–63.
2. Зось-Кіор М. В., Калюжний С. О. Удосконалення системи управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства. Економіка та держава. 2020. № 3. С. 23–27.
3. Зось-Кіор М. В., Мірошніченко О. О. Розвиток інноваційного потенціалу аграрних суб'єктів підприємницької діяльності. Агросвіт. 2020. № 5. С. 3–10.
4. Маркіна І. А., Вороніна В. Л., Хорошко Д. Р. Управління інноваційним потенціалом як фактор стратегічного розвитку та конкурентних переваг підприємства. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2020. Вип. № 3 (26). С. 76–81.
5. Маркіна І. А., Семич Н. І., Дячков Д. В. Організаційно-економічний механізм управління інформаційним потенціалом підприємства. Економічний форум. 2016. Вип. 2. С. 175–181.

ДОЦІЛЬНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ

С. А. Гаркуша, к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет

Малі підприємства реалізують підприємницький інтерес й ініціативу власника, який найчастіше є керівником та фінансовим директором. Відповідно, більшість рішень щодо подальшої діяльності та розвитку малого підприємства ґрунтуються на авторитетній думці власника. У той же час впровадження досить громіздкої окремої структури для реалізації функцій управлінського обліку на малому підприємстві буде суперечити принципу співвідношення «витрати – вигоди», коли витрати на впровадження такої системи будуть перевищувати ефект отриманий від її функціонування. А тому головними принципами побудови системи управлінського обліку малого підприємства мають стати простота, доступність і зрозумілість.

Особливістю управлінського обліку малого бізнесу полягає в тому, що ступінь опрацювання обліку дуже залежить від конкретних потреб кожного власника. Наприклад, часто досить скласти план і факт руху грошових коштів, щоб отримати в найкоротші терміни інструмент по контролю за платежами, обов'язковими платежами та касовими розривами. В результаті

власник отримує повну картину – скільки підприємство отримало грошей, на що витратило, скільки залишилося.

Швидкий розвиток технологій істотно вплинув і на підприємства, що проявляється в їх тенденції до оцінки робочих процесів, в тому числі також малого бізнесу, а також впливаючи на процеси інформаційної системи обліку [1].

Чим корисніші методи управлінського обліку, тим ефективніше для підприємства розуміти потреби своїх цільових клієнтів і реагувати на них. Ці ідеї допомагають початківцям малим і середнім підприємствам безпосередньо сконцентрувати свої ресурси [2].

Більшість малих підприємств десятками років працюють і не замислюються про необхідність впровадження управлінського обліку. На самих ранніх етапах постановки або удосконалення системи управлінського обліку на підприємстві необхідно визначити, яку фінансову інформацію необхідно інтегрувати в цю систему. Найчастіше вибір стоїть між фінансовою інформацією, що формується на основі національних стандартів бухгалтерського обліку (НП(С)БО), МСФЗ або окремо збирається фінансовою інформацією відповідно до внутрішніх регламентів підприємства. Відмінності між системами обліку визначаються, головним чином, метою формування такої інформації і потребами користувачів.

У табл. 1 наведено порівняння різних систем обліку щодо застосовності для цілей управлінського обліку.

Таблиця 1 – Порівняння особливостей систем обліку МСФЗ і НП(С)БО для використання в управлінському обліку

Параметр	НП(С)БО	МСФЗ	Управлінський облік
Мета	Подання звітності контролюючим органам у відповідності до законодавства України	Прийняття економічних рішень, представлення звітності контролюючим органам	Формування інформації для стратегічного і оперативного управління підприємством, прийняття економічних рішень, підвищення ефективності управління

Продовж. табл. 1

Параметр	НП(С)БО	МСФЗ	Управлінський облік
Методологія	Законодавство України, можуть застосовуватися МСФЗ	МСФЗ; широке застосування професійних суджень	Внутрішня методологія, яка розроблена підприємством; можуть застосовуватись загальновідомі інструменти та моделі
Вимоги законодавства України	Вимоги і регламенти застосовуються до обліку та фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ)	Вимоги і регламенти законодавства України обмежені	Вимоги і регламенти законодавства України не застосовуються
Контроль формування і подання звітності	Державні контролюючі органи	Інвестори, керівництво, контролюючі органи	Керівництво
Відповідальність за формування звітності	Вище керівництво і виконавці	Менеджмент	Менеджмент різного рівня, в межах зони відповідальності

Особливістю управлінського обліку є те, що:

- на нього не поширюється дія НП(С)БО, МСФЗ чи будь-яких інших стандартів, інструкцій тощо;
- це внутрішній облік підприємства і там рахують усе так, як це зручно й потрібно саме для даного підприємства;
- внутрішню інформацію, яка потрібна, визначає сам бухгалтер на основі управлінських потреб керівництва;
- інформація може бути й не зовсім бухгалтерською, мати певні зовнішні дані, наприклад дані про конкурентів для

порівняння. Це не суперечить ідеї управлінського обліку, хоча перш за все управлінський облік – це внутрішні дані;

- частота подачі звітів, як правило, більша ніж для фінансового обліку. Звіти можуть подаватися не тільки щомісяця, але й щотижня і навіть щодня. Вчорашня інформація сьогодні уже може бути й не актуальна;

- для того, щоб інформація була коректною, первинні документи мають оброблятися вчасно. Інакше втрачається сенс в оперативності управлінського обліку.

Сучасний стан економіки висуває особливі вимоги до якості процесу управління підприємствами. Успіх діяльності і виживання будь-якого господарюючого суб'єкта визначається рівнем розвитку управлінського обліку. Впровадження управлінського обліку на підприємстві стало незамінним процесом, так як забезпечило своєчасне та оперативне отримання різної інформації про виробничі процеси, фінанси та інші виробничі операції.

Список використаних інформаційних джерел

1. Lipi I., Lipi R. R. & Shehu X. A. (2015). Implications of accounting information system implementation in SMEs: A study on retail business in vlore region. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(3), 553–563. doi:10.5901/mjss.2015.v6n3p553.
2. Legaspi J. L. R. (2020). What business strategy does and what management accounting is pursuing: A logistic regression analysis. *International Journal of Economics and Business Administration*, 8(1), 124–133. doi:10.35808/ijeba/413.

СУТТЄВІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

***А. І. Глушаченко, ст. викладач кафедри обліку і оподаткування
Сумський національний аграрний університет***

Розвиток ринкової економіки в Україні, передбачає наявність різних форм власності, розширення міжнародних економічних зв'язків українських підприємств є основою для впровадження в організацію бухгалтерського обліку облікової політики, яку підприємство визначає самостійно. Зміна підходів до організації обліку та його ведення зумовлена переходом України до ринкової економіки, що проявляється у вигляді самостійного формування всього облікового процесу.

Визначені під час формування облікової політики підприємства прийоми ведення обліку, які суттєво позначаються на оцінці та прийнятті рішень зацікавленими користувачами бухгалтерської звітності, потрібно розкривати. У зв'язку з цим визначення об'єктів, до яких застосовується суттєвість та оцінки рівня суттєвості інформації у змісті облікової політики підприємства в останній час набуває важливого значення. Спірним є питання щодо способів визначення ступеня суттєвості як при формуванні бухгалтерської інформації, так і при підтвердженні фінансової звітності.

Питання суттєвості в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності досліджували наступні вітчизняні вчені: С. Л. Береза, С. Ф. Голов, В. А. Дерій, Г. Г. Кірейцев, Є. В. Лень, В. С. Мних, М. С. Пушкар, В. В. Сопко, П. Я. Хомин, М. Г. Чумаченко, проте здебільшого увага авторів зосереджувалася на застосуванні принципу суттєвості під час формування звітної інформації та перевірки фінансової звітності підприємства.

Метою дослідження є вивчення підходів до обрання критеріїв суттєвості під час формування наказу про облікову політику підприємства та відображенні показників фінансової звітності.

Суттєва інформація – це інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності. Суттєвість інформації визначається відповідними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та керівництвом підприємства (НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»). Суттєвість – характеристики облікової інформації, які визначають її здатність впливати на рішення користувачів фінансової звітності. Поріг суттєвості – абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації [1].

Згідно з Міжнародними стандартами аудиту викривлення, включаючи пропуски, вважаються суттєвими, якщо обґрунтовано очікується, що вони, окремо або в сукупності, можуть вплинути на економічні рішення користувачів, які приймаються на основі фінансової звітності. Під суттєвістю також розуміють межу, максимальне значення, якому повинна дорівнювати інформація, щоб бути значимою для користувача звітності. Суттєвість необхідно розглядати не тільки з точки зору користувача звітної інформації, але і з позиції аудитора. Тоді суттєвість – це максимально припустимий розмір помилкової або пропущеної суми у фінансовій звітності, якою аудитор може

знехтувати, тому що вона не вплине на рішення користувачів звітності.

Суттєвість в аудиті виступає в трьох аспектах: граничний розмір відхилення; критерій вибору об'єкта й процедур його перевірки; фактор, що впливає на вибір виду аудиторського висновку.

Рада з міжнародних стандартів фінансової звітності визначає суттєвість як якісну характеристику облікової інформації під час складання фінансової звітності на основі МСФЗ. У Концепції складання та представлення фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності, суттєвість є критерієм доцільності, а суттєвою визнається інформація у фінансовій звітності, якщо її відсутність чи викривлення може вплинути на економічні рішення користувачів, що приймаються на підставі фінансової звітності.

Зміст МСФЗ 1 «Представлення фінансової звітності» не установлює жодного вартісного або іншого оціночного критерію суттєвості [2].

З метою формулювання та оцінки суттєвості потрібна реалізація професійного судження, заснованого на оцінці потреб обізнаних користувачів, які розсудливо користуються фінансовою звітністю. Відповідно до НС(П)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» суттєвою інформацією вважається інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності [1].

В Україні Принцип суттєвості як один з провідних принципів аудиторської перевірки визначає концепцію достовірності інформації в аудиторській діяльності. Згідно з цим принципом під суттєвістю розбирається не абсолютна точність даних, а міра їх точності, яка дозволить користувачеві даних робити на їх основі правильні висновки щодо фінансового стану підприємства, результатів його господарської діяльності і приймати рішення.

В українському законодавстві застосовується термін «поріг суттєвості», який визначений як абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації [4].

Правила визначення суттєвості в аудиті викладено у окремому Міжнародному стандарті аудиту 320 «Суттєвість при плануванні та проведенні аудиту» [3, с. 336–344]. Окремі пи-

тання з цього приводу описано у Міжнародному стандарті аудиту 450 «Оцінка викривлень, ідентифікованих під час аудиту» [3, с. 396–406]. При цьому за відсутності у цих стандартах чіткої дефініції поняття «суттєвість» та критеріїв її оцінки МСА 320 прямо зазначає, що оцінка суттєвості передбачає застосування професійного судження. А отже, зазначене питання повністю виноситься на розсуд аудитора.

Таким чином, суттєвість є однією з основних характеристик облікової інформації, яка використовується апаратом управління підприємством для формування показників бухгалтерської, статистичної та податкової звітності. Тому рівень суттєвості та методи його визначення мають важливе значення як для бухгалтера і для аудитора, а також для менеджменту підприємства та інших користувачів бухгалтерської звітності.

Критеріїв суттєвості для управлінського обліку на підприємстві законодавчими актами та нормативними документами не передбачено, тому вона для даних цілей визначається безпосередньо самим головним бухгалтером підприємства і залежить від рівня його професійного судження. В управлінському обліку підприємство самостійно вирішує, що вважати суттєвою інформацією, а що ні.

Однак, в Наказі про облікову політику головний бухгалтер підприємства обов'язково обирає поріг суттєвості щодо окремих об'єктів обліку, окремих господарських операцій тощо, відповідно до затверджених НП(С)БО та рекомендацій.

Список використаних інформаційних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 № 73. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
2. МСБО 1 «Подання фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_013/para2#n2.
3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: нормативне виробничо-практичне видання / Міжнародна федерація бухгалтерів; Аудиторська палата України. Київ: 2015. – 986 с.
4. Лист Міністерства фінансів України «Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку і звітності» від 29.07.2003 р. № 04230-108 [Електронний ресурс]. – URL: <http://dtkt.com.ua/show/2cid03743.html>.

ОПЛАТА ПРАЦІ ВЧИТЕЛЯ ШКОЛИ

О. М. Гриб, фаховий молодший бакалавр, освітня програма «Фінанси та кредит»

В. В. Протасов, викладач економічних дисциплін – науковий керівник

ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж КНТЕУ»

Правильне нарахування та своєчасна виплата основної та додаткової заробітної плати працівникам має важливе значення для збереження кадрового потенціалу закладів освіти.

Метою роботи є розгляд особливостей нарахування різних видів оплати праці, проведення утримань з доходів працівників, виплата заробітної плати на прикладі загально-освітньої школи.

Відповідно до Закону України «Про оплату праці» розрізняють: основну заробітну плату, додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Вони складають фонд оплати праці підприємства [1, с. 170]. Серед основних видів додаткової заробітної плати в загально-освітній школі можна виділити доплати та надбавки за перевірку зошитів, класне керівництво, престиж роботи, вислугу років, тощо.

Залежно від кваліфікаційної категорії вчителя визначається основна заробітна плата відповідно до годин педагогічного навантаження. Суми доплат та надбавок визначаються у відсотках до величини основної заробітної плати за години тижневого педагогічного навантаження. Серед утримань з доходів працівників можна виділити обов'язкові – податок з доходів фізичних осіб, військовий збір та профспілкові внески. Заробітну плату вчителям виплачують двічі на місяць. Розглянемо приклади нарахування працівникам основної та додаткової заробітної плати, визначення сум податків, зборів, які проводяться у загально-освітній школі. Розглянемо оплату праці вчителя початкових класів, він має вищу кваліфікаційну категорію, педагогічне навантаження 22 години на тиждень, стаж 23 роки. Особливості нарахування, утримання та визначення сум до виплати розглянемо в табл. 1.

Таблиця 1 – Оплата праці вчителя початкових класів

Нараховано	Сума, грн	Утримано	Сума, грн
22 год	8 686,46	ПДФО 18 %	2 569,22
Доплата за перевірку зошитів	533,05	Військовий збір 1,5 %	214,10
Доплата за класне керівництво	710,71	Профспілкові внески 1 %	142,73
Вислуга	2 605,94	Всього	2 926,05
Престиж	1 737,29	Видано	
Всього	14 273,45	Аванс	4 500
До видачі 14 273,45 – 2 926,05 – 4 500 = 6 847,4 грн			

Джерело: складено автором.

У вчителя початкових класів, згідно табл. 1, збільшення заробітної плати відбулось за рахунок сум за вислугу років та престиж роботи. При визначенні заробітної плати за години враховуємо ставку вищої категорії, що відповідає 14 розряду, в розмірі 7 107,10 грн, це за 18 годин на тиждень. Заробітна плата за 22 години становить: $7\,107,10 \text{ грн} / 18 \text{ год} \cdot 22 \text{ год} = 8\,686,46 \text{ грн}$.

Нехай вчитель початкових класів має педагогічне навантаження 18 годин, стаж 2 роки, кваліфікаційну категорію спеціаліста. Розглянемо особливості нарахування різних видів оплати праці в табл. 2.

Таблиця 2 – Оплата праці вчителя початкових класів

Нараховано	Сума, грн	Утримано	Сума, грн
18 год	6 838,00	ПДФО 18 %	1 692,41
Доплата за перевірку зошитів	512,85	Військовий збір 1,5 %	141,03
Доплата за класне керівництво	683,80	Профспілкові внески 1 %	94,02
Престиж	1 367,60	Всього	1 927,46
Всього	9 402,25	Видано	
		Аванс	3 000
До видачі 9 402,25 – 1 927,46 – 3 000 = 4 474,79 грн			

Джерело: складено автором.

У вчителя початкових класів, згідно табл. 2, збільшення заробітної плати відбулось, головним чином, за рахунок коштів за

престиж роботи. Внаслідок невеликого педагогічного стажу відсутні суми за вислугу років. Заробітна плата за 18 годин на тиждень відповідає ставці спеціаліста або 11 розряду.

Для прикладу розглянемо особливості оплати праці вчителя історії, що має вищу кваліфікаційну категорію, педагогічне навантаження 18 годин, стаж 25 років. Особливості нарахування оплати праці розглянемо в таблиці 3.

Таблиця 3 – Оплата вчителя історії

Нараховано	Сума, грн	Утримано	Сума, грн
18 год	7 107,10	ПДФО 18 %	1 727,02
Вислуга	2 132,13	Військовий збір 1,5 %	143,92
Престиж	355,36	Профспілкові внески 1 %	95,95
Всього	9 594,59	Всього	1 966,89
		Видано	
		Аванс	3 500
До видачі $9\,594,59 - 1\,966,89 - 3\,500 = 4\,127,7$ грн			

Джерело: складено автором.

У вчителя історії, згідно табл. 3, збільшення заробітної плати відбулось, головним чином, за рахунок сум за вислугу років, внаслідок значного педагогічного стажу. Вчитель не є класним керівником, не займається перевіркою зошитів, тому відсутні відповідні суми. Заробітна плата за 18 годин на тиждень відповідає ставці вищої категорії або 14 розряду.

Питання нарахування та виплати заробітної плати завжди турбують працівників будь-якої галузі, особливо це стосується бюджетної сфери. Зростання доходів працівників загально-освітніх закладів, правильне нарахування доплат та надбавок, своєчасна виплата заробітної плати свідчить про турботу держави про престиж професії вчителя. Підвищення добробуту вчителів, покращення матеріально-технічної бази шкіл є запорукою якісної світи підростаючих поколінь та реального реформування освіти в нашій державі.

Список використаних інформаційних джерел

1. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. та ін. Фінансовий облік : підруч. 4-те вид. доп. і перероб. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.

РОЛЬ БУХГАЛТЕРА В УПРАВЛІННІ ІНФОРМАЦІЙНИМИ ПОТОКАМИ І ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Л. І. Жидєєва, к. е. н., доцент
ТОВ «Інтелектсервіс»

Сучасні процеси автоматизації бухгалтерського обліку не можливі без висококваліфікованого бухгалтера. Від компетентності бухгалтера, від його професійного судження, від можливості приймати своєчасні управлінські рішення залежить ефективна діяльність суб'єкта господарювання У багатьох публікаціях читаєш, що професія бухгалтера на межі зникнення. Але будь-яке програмне забезпечення може виконувати тільки ті операції, які запрограмовані, тобто фіксує і відображає інформацію, її накопичує та узагальнює, формуючи звітність.

Як зазначає Гуцайлюк З. В. «Щодо спрощення ведення бухгалтерського обліку то впливу цієї причини на зникнення професії бухгалтера навіть в далекому майбутньому навряд чи можна сподіватись. Більше того: ускладнення виробничо-господарських зв'язків суб'єктів господарювання, посилення конкуренції, навпаки приводитиме до щораз більшої потреби в інформації. Інформації, формування якої потребує більшої складності, а, найголовніше більше зусиль інтелектуальної праці» [1, с. 32].

У господарській діяльності, при великій кількості стандартних операцій, виникають нестандартні, при яких бухгалтеру в самий короткий час, на основі отриманої інформації, необхідно приймати ті чи інші ефективні управлінські рішення.

Кількість інформації весь час збільшується і бухгалтер-операціоніст, який вводив інформацію і формувал первинні документи, досить часто не думаючи над їх змістом і законністю, відходить в минуле. Бухгалтер-аналітик, вводячи інформацію, повинен її аналізувати і передбачати, як операція вплине на фінансовий результат, наскільки правильно і юридично грамотно вона сформована і т. д.

Вся, в основному, інформація, що стосується господарсько-фінансової та майнової сторони суб'єкта господарювання, проходить через бухгалтерію. Від кваліфікації головного бухгалтера, від його уміння управляти колективом, від його компетентності, від його професійної вимогливості, від уміння управляти

фінансовими і матеріальними ресурсами, уміти контролювати їх використання залежить ефективна діяльність всього підприємства. Особливо це складно зробити молодому фахівцю. Велика кількість інформації, з різними об'єктами обліку, без практичного досвіду, приводить його в шок. Дуже часто бухгалтер не може відразу прийняти те чи інше рішення в складних виробничих чи фінансових операціях.

Однією із заключних дисциплін, при підготовці фахівців магістерського рівня, є дисципліна бухгалтерський облік в управлінні підприємством. Якщо ознайомитись із тематикою цієї дисципліни, то більшість із них носять теоретичний характер, або окремі теми – це проблематика окремої дисципліни. З нашої точки зору, студента, майбутнього фахівця, керівника облікової служби необхідно навчити аналізувати ті чи інші фінансово-господарські операції з конкретними об'єктами бухгалтерського обліку, їх вплив на фінансово-майновий стан підприємства, приймати конкретні ефективні управлінські рішення щодо використання в обліковому процесі тих знань і умінь, які вони здобули при вивченні дисциплін: з фінансового обліку, облікової політики, обліку в оподаткуванні, організації обліку та інших. Студенти повинні уміти не тільки накопичувати інформацію, про об'єкти обліку, а мати можливість застосовувати ті чи інші облікові методи для ефективного використання тих чи інших об'єктів у процесі роботи підприємства.

А тому, при вивченні дисципліни, доцільно приділити більше уваги можливостям аналізу практичних ситуацій з фінансами, необоротними і оборотними активами, розрахунками, формуванні доходів і відображенні витрат та фінансових результатів не тільки з бухгалтерськими проводками, документами і регістрами обліку, але й аналізом застосування тих чи інших методів обліку, що вплине на ефективність діяльності суб'єкта господарювання та можливості прийняття управлінських рішень, деталізації інформації тощо.

Необхідно зупинитись на моменті аналізу ситуацій що можуть визивати ризики в діяльності суб'єктів господарювання. На оцінку виникнення ризику при веденні бухгалтерського обліку, при підготовці фахівців, приділено дуже мало уваги. Бухгалтер повинен володіти і знати які види ризиків можуть

бути в процесі здійснення тих чи інших фінансово-господарських операцій, причини їх виникнення, щоб на основі аналізу інформації могли їх попередити чи вміти протидіяти чи мінімізувати негативні результати їх впливу.

У подальшому робота фахівця з бухгалтерського обліку буде зводитись в основному до обліково-аналітичної функції та можливості подання керівництву тих чи інших своєчасних ефективних управлінських рішень. Автоматизація облікового процесу – це тільки допомога бухгалтеру для накопичення інформації, а управління цією інформацією і її аналіз і подача є правом і обов'язком бухгалтера.

Випускники спеціальності облік і оподаткування, отримавши диплом, йдуть працювати в аудиторські фірми і досить часто вони займаються аутсорсингом. Студенти часто на початку своєї практичної діяльності в аудиторських фірмах, під контролем досвідчених фахівців, ведуть облік і аналізують інформацію по підприємствах

В Україні широке впровадження знайшов аутсорсинг. Але досить складно управляти інформацією на відстані, не вникаючи у її суть. Крім того, в період конкуренції, аналізувати та управляти інформацією на відстані, з можливістю витоку її за межі суб'єкта господарювання, досить складно і ризиковано.

На основі перерахованих аргументів, щодо підготовки фахівців і управління ними інформацією з бухгалтерського обліку, необхідно зазначити, що при підготовці фахівців магістерської підготовки з дисципліни бухгалтерський облік в управлінні підприємством потрібно уточнити тематику, що буде більш охоплювати управління об'єктами обліку (активами, пасивами підприємства). Необхідно навчити майбутніх фахівців попереджати на мінімізувати ризики, що можуть виникати в процесі фінансово-господарської діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Гуцайлюк З. В. Розвиток теорії бухгалтерського обліку в контексті загальної тенденції розвитку суспільства / Бухгалтерський облік, оподаткування та контроль в умовах міжнародної економічної інтеграції : зб. тез доп. всеукраїнської науково-практичної конференції. Відп ред. Є. В. Калюга. Київ : НУБіП України. 2019. 343 с.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ

Ю. В. Каленчук, *магістрант, Освітня програма «Облік і оподаткування»*

В. А. Кулик, *д. е. н., професор – науковий керівник
Полтавський державний аграрний університет*

Для прийняття зважених і вигідних управлінських рішень керівникам і менеджерам підприємства необхідно володіти правдивою, неупередженою та достовірною інформацією. Прийняття рішень, які впливають на поточну діяльність підприємства в кінцевому підсумку визначають результати діяльності в кінці звітного періоду, визначені за даними бухгалтерського обліку і відображені в фінансовій звітності.

Обліково-аналітична інформація формується в обліково-аналітичній системі, яка об'єднує роботу бухгалтерії та економічної служб підприємства. Така система повинна забезпечувати користувачів всією необхідною інформацією, що міститься в облікових регістрах та внутрігосподарській звітності, і тим самим створювати умови управлінському персоналу для комплексного оцінювання діяльності підприємства та прийняття обґрунтованих рішень. Тому обліково-аналітична система на підприємстві є важливим організаційним етапом роботи господарюючого суб'єкта.

Основні права і обов'язки щодо організації оплати праці визначено державою. Проте їх частину держава передала підприємствам. Це вимагає застосування стандартів, диференційованих систем оплати праці й тарифних умов, які б забезпечували ефективність.

На законодавчому рівні існує декілька визначень поняття «заробітна плата».

Згідно із Законом України «Про оплату праці», заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

У Кодексі законів про працю зазначено, що заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому вираженні, яку власник або уповноважений ним орган виплачує працівнику за виконану ним роботу.

Податковий кодекс України передбачає, що заробітна плата – це основна та додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) платнику податку у зв'язку з відносинами трудового найму згідно із законом.

Згідно з положеннями Трудового кодексу України, заробітна плата – це обчислена у грошовому виразі оплата, здійснювана роботодавцем працівникові за роботу, яка відповідно до трудового договору виконується або має бути виконаною працівником.

Згідно із представленими визначеннями можна зробити висновок, що основними аспектами заробітної плати є:

- обмін виконаної роботи працівником на винагороду;
- винагорода як правило обчислена у грошовому виразі;
- права і обов'язки працівника та роботодавця визначаються у договорі;
- заробітна плата може мати декілька видів: основна, додаткова, інші заохочувальні компенсації.

Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на оплату праці складається з трьох послідовних етапів, які проходить інформація призначена управлінському персоналу: фіксування фактів здійснення операцій, перевірка достовірності інформації та аналіз одержаних даних. В цю схему можна включити етап перевірки на рівні внутрішнього контролю (аудиту) на якому буде перевірятись облікова інформація, що надходить аналітичному відділу та керівнику підприємства. На нашу думку, необхідність включення етапу внутрішнього контролю або аудиту зумовлено необхідністю виконання головної вимоги до інформації – це правдивість, точність, достовірність.

На етапах фіксування фактів господарських операцій щодо оплати праці, систематизації інформації у регістрах обліку та узагальнення їх у фінансових звітах досягаються такі задачі:

- правильне і вчасне документальне оформлення показників що до виплат працівникам;
- контролювання використанням фонду оплати праці;
- точне нарахування оплати кожному працівникові у відповідності до діючих положень;
- своєчасність і повнота розрахунків з працівниками;

- фіксування витрат робочого часу кожним робітником та обсягу виконаних робіт по підприємству в цілому;
- відповідність відображення оплати праці за об'єктами бухгалтерського обліку;
- достовірне та вчасне складання і подання звітності щодо виплат працівникам.

Визначення облікових методів, процедур та показників, що фіксуються у розпорядчому документі про облікову політику, проводиться підприємством самостійно.

Облікова політика має значний вплив на характер розкриттів і думку користувачів звітності. Систематизація принципів, правил, сформованої облікової практики в одному документі є важливим елементом, який сприятиме поліпшенню якості підготовки звітності, підвищенню культури обробки облікової інформації, слугуватиме важливим елементом у ході підготовки приміток до звітності, а також дозволить зовнішнім і внутрішнім користувачам краще зрозуміти принципи, правила підготовки звітності в окремо взятій компанії (або в групі компаній).

Елементи облікової політики щодо виплат працівникам регламентуються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам». До складу поточних виплат, що згадуються в П(С)БО 26 «Виплати працівникам» та займають значну частку у сукупності всіх виплат персоналу, належать будь-які виплати працівникам, які вказані в Інструкції зі статистики заробітної плати та в Законі України «Про оплату праці» і які підприємство планує здійснити в найближчі 12 місяців.

Отже, обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на оплату праці включає у себе ведення бухгалтерського обліку витрат на оплати праці, що здійснюється на підставі чинного законодавства та розпорядчого документу про облікову політику; відображення узагальнених результатів у звітності; аналіз показників звітності та прийняття рішень на підставі проведеного аналізу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кулик В. А. Інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємствах електронного бізнесу. Випереджаючий інноваційний розвиток: теорія, методика, практика : монографія. Суми, 2018. С. 255–267.

2. Кулик В. А. Інформаційне забезпечення процесу управління на підприємствах електронного бізнесу. Імплементація інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу: матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 22 березня 2018 р. Харків, 2018. С. 107–109.
3. Mats T., Kulyk V., Serohina S., Serohin V., Voronin V. Integration of Strategic Management and Process Modeling in the Activities of International Companies. Academy of Strategic Management Journal. 2019. Vol. 18, Is. 1 [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.abacademies.org/articles/integration-of-strategic-management-and-process-modeling-in-the-activities-of-international-companies-8788.html>.

МЕТА І ЗАВДАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

О. В. Карпенко, к. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

За результатами проведених нами досліджень встановлено зростання інтересу суспільства та бізнесу до проблем, пов'язаних зі сталим розвитком й економічною безпекою. На їх вирішення відгукнулися науковці різних наукових спеціальностей, оскільки ці питання багатогранні та різновекторні [2-8]. Професійні організації також не знаходяться осторонь та допомагають у обґрунтуванні теоретичних та методологічних підходів до створення моделі обліково-аналітичного забезпечення управління з урахуванням сучасних реалій [1].

Більшість науковців, які також досліджують процеси змін, що впливають на розвиток системи бухгалтерського обліку наголошують на зміні векторів облікової системи в бік майбутнього та зовнішнього середовища, підкреслюючи, що управлінський облік на відміну від фінансового орієнтований на сучасне і майбутнє, що забезпечує сталу цінність. Зокрема останніми роками активізувалися дискусії щодо обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою та щодо стратегічного управлінського обліку. Цікавими у цьому контексті є праці П. Й. Атамаса, І. А. Білоусової, С. Ф. Голова, Н. Ю. Єршової, П. О. Куцика, С. Ф. Легенчука, Г. О. Партин, А. А. Пили-

пенка, М. С. Пушкара, А. В. Шайкана, В. Р. Шевчук, О. В. Фоміної.

Ліба Н. С. дає визначення стратегічному управлінському обліку як процесу обліково-аналітичного забезпечення прийняття управлінських рішень для забезпечення стійкого фінансового та майнового стану підприємства у довгостроковій перспективі, та утримання вигідних і важливих ринкових позицій [4]. Воно йде унісон із завданнями системи забезпечення економічною безпекою підприємства.

Якщо вважати, що стратегічний управлінський облік є підсистемою збору, аналізу, генерування та оцінки інформації про стратегічні виклики зовнішнього середовища і наявний внутрішній потенціал підприємства з метою інформаційного забезпечення розробки і реалізації стратегії підприємства, то цілком очевидною постає його роль в системі економічної безпеки.

Тому важливими залишаються розробка та запровадження нових методологічних підходів для організації управлінського обліку в аспекті формування облікової інформації для забезпечення економічної безпеки підприємства, а тому – уточнення його мети, завдань та можливостей.

Оскільки економічна безпека – це відповідний стан підприємства, що забезпечує стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз та здатний задовольняти потреби всіх контрагентів підприємства, він його метою має бути створення та аналіз релевантної інформації для забезпечення стану захищеності від загроз внутрішнього та зовнішнього середовища бізнесу та досягнення корпоративних інтересів на основі виявлення та використання можливостей і створення вартості для зацікавлених сторін,

Серед основних завдань управлінського обліку можна виділити такі:

- стимулювати інтегроване мислення про забезпечення економічної безпеки підприємства;
- забезпечувати інформацією для моніторингу доцільності господарських операцій, бізнес-процесів, використання ресурсів та потенціалу;
- попереджувати виникнення негативних відхилень від цільових параметрів;
- ідентифікувати, оцінювати та реагувати на помилки, зменшуючи ризики;

- виявляти внутрішні резерв для забезпечення фінансової стійкості;

- опрацьовувати різні сценарії з метою розуміння їх впливу на створення і збереження вартості, запобігання можливим санкціям та іншим правоохоронним діям;

- використовувати прийоми внутрішнього контролю для управління ризиками з метою створення і збереження вартості.

Підсистема управлінського обліку має можливості:

- для керівників та власників отримувати вигоду з потоку інформації, який зростає і своєчасно фокусуватися на можливостях, загрозах, небезпеках;

- інформаційного забезпечення управління ризиками та витратами; які витрати виникають на кожному етапі створення цінності для споживача з урахуванням життєвого циклу продукту;

- застосовувати релевантний та маржинальний підхід при підготовці управлінської звітності, представляти фінансові та нефінансові показники з внутрішніх та зовнішніх джерел, включаючи соціальні, екологічні та економічні дані;

- давати відповіді на важливі питання для забезпечення економічної безпеки, зокрема такі як :

- ✓ якими є сильні та слабкі сторони підприємства у конкурентному середовищі?
- ✓ як довго можна використовувати наявний потенціал, що втілений у основні засоби та трудові ресурси?
- ✓ як ефективніше використовувати інтелектуальний (людський, організаційний, клієнтський) та природний капітал?
- ✓ які показники обрати для оцінки ефективності роботи підприємства загалом та у розрізі центрів відповідальності?
- ✓ коли краще прийняти рішення про інвестиції у матеріально-технічну базу, інновації, розвиток персоналу?
- ✓ у які наявні можливості краще вкласти наявні гроші (встановлення пріоритетів)?
- ✓ якою є ефективність кожного укладеного договору з бізнес-партнерами і хто був їх ініціатором?
- ✓ чи принесе новий проект надбавку відносно інших зобов'язань підприємства?

- ✓ який внесок кожного сегменту у загальний прибуток?
- ✓ яка стратегія ціноутворення має бути застосована у даний момент?
- ✓ якими є соціальні, маркетингові, логістичні, трансакційні, природоохоронні (екологічні) витрати, витрати на сегментацію ринку, на якість продукції, на створення та функціонування системи економічної безпеки?
- ✓ якими будуть фінансові наслідки використання альтернативної можливості: вигодами (зростання притоку грошей) чи витратами (навпаки) і як краще діяти далі?

тощо.

Те, що управлінський облік є підсистемою, яка покликана забезпечувати економічну безпеку підприємства, має бути зафіксовано у внутрішніх регламентах та обов'язково доведено до зацікавлених осіб.

Методи управлінського обліку, які дозволяють вирішувати завдання управління економічною безпекою представлено у [2], потенціал управлінського обліку для цілей сталого розвитку розкрито у [6].

При викладанні дисципліни «Управлінський облік» у закладах вищої освіти важливо озброїти здобувачів вищої освіти компетентностями для подальшого застосовування в реальному бізнесі методик управлінського обліку для впливу на рішення, дії та поведінку інших осіб, вміння вести роз'яснювальну роботу (навчання менеджерів) та сформулювати підґрунтя для реалізації лідерської парадигми на різних рівнях, формування особистих якостей, важливих для впливу на підвищення ефективності та забезпечення економічної безпеки підприємства.

Список використаних інформаційних джерел

1. Глобальні принципи управлінського обліку [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.help/article/globalni-principi-upravlinskogo-obliku/>
2. Гнилицька Л. В. Концептуалізація управлінського обліку як інформаційної основи економічної безпеки підприємства. Фінанси, облік і аудит. 2013. Вип. 2 (22). С. 185–192.
3. Єршова Н. Ю. Методичний підхід до формування інформації в системі стратегічного управлінського обліку з метою підвищення економічної безпеки суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університе-

- ту. Серія : Економіка і менеджмент. – 2015. – Вип. 10. – С. 276–280. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_eim_2015_10_63.
4. Ліба Н. С. Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії ті виклики [Електронний ресурс] // 36. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Мукачєво, 6–7 квітня 2021: МДУ, 2021. – С. 141–143. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/793>.
 5. Карпенко О. В. Облік як ціннісний ресурс для задоволення соціально-екологічних проєктів стейкхолдерів / О. В. Карпенко, І. Й. Плікус, Г. О. Соболю // Корпоративна соціально-екологічна відповідальність та партнерство стейкхолдерів задля сталого розвитку : монографія / за заг. ред. І. О. Макаренка. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – С. 48–57.
 6. Карпенко О. В. Потенціал сучасного управлінського обліку для цілей сталого розвитку [Електронний ресурс] / О. В. Карпенко, Г. О. Соболю // Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті Європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 17–18 травня 2018 року, м. Львів, ЛТЕУ. – С. 134–138. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/instytutu/IEF/Docs/Nauka/18_Obl_2018.pdf.
 7. Малахова А. В., Мартиненко О. В. Роль управлінського обліку у функціонуванні системи економічної безпеки торговельного підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. № 9. Ч. 5. С. 94–98.
 8. Утенкова К. О. Концептуальні засади обліково-аналітичного забезпечення управління механізмом економічної безпеки аграрного сектора [Електронний ресурс] // Агросвіт. 2020. № 16. С. 32–41. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/16_2020/6.pdf.

ПРИМЕНЕНИЕ МОДЕЛИ ФИНАНСОВОГО РЫЧАГА В АНАЛИЗЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ КАПИТАЛА

И. И. Кикоть, к. э. н., доцент, доцент кафедры бухгалтерского учета и финансового менеджмента в отраслях народного хозяйства
Учреждение образования «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации»

Модель финансового рычага нашла широкое распространение в обосновании структуры капитала, эффективности использования заемных средств, определения потенциального безопасного объема заемного финансирования, оценки собственного капитала, доступного для вложения в бизнес.

В целом финансовый рычаг представляет интересный предмет исследования потенциал исследования которого не исчерпан. В ряде работ, посвященных исследованию эффекта финансового рычага затрагиваются многочисленные проблемы корректного исчисления таких компонентов как дифференциал, налоговый корректор, есть разногласия относительно того рентабельность какого капитала принимать в расчет: совокупного, операционного, обслуживающего процесс операционной (текущей) деятельности. Рекомендуется расширять границы оцениваемой доходности инвестированного капитала на величину неснижаемой кредиторской задолженности, вводя рычаг операционных обязательств, сравнивать цену заемного капитала с доходностью не всего совокупного капитала, а только собственного капитала. Данные мнения обосновываются целесообразностью оценивания отдачи только активов, используемых в операционной (текущей) деятельности, в которую не вовлекаются финансовые инвестиции. Есть разногласия относительно оценки объемов заемного капитала, применения в финансовом рычаге только платных или платных и беспроцентных обязательств, как отражать в дифференциале стоимость источников финансирования как средневзвешенную стоимость или стоимость каждого источника [1–4].

По нашему мнению, решение данных разногласий вытекает из непосредственного вывода формулы, выражающей взаимосвязь между доходностью всего инвестированного капитала (активов) и доходностью собственного капитала через эффект финансового рычага. Докажем, что эффект финансового рычага – это прирост к рентабельности собственного капитала, рассчитанной по показателю чистой прибыли.

Чистая прибыль оценивается из следующего тождества:

$$ЧП = (П - Di)(1 - t), \quad (1)$$

где $П$ – прибыль до налогообложения и уплаты процентов за кредит;

D – обязательства с уплатой по ставке процентов i ;

t – ставка налогообложения прибыли.

Рентабельность активов по показателю прибыли до налогообложения оценивается по формуле:

$$r_a = \frac{\text{ЧП} + \Pi t + Di(1-t)}{K + D}, \quad (2)$$

где K – собственный капитал.

Рентабельность собственного капитала выразим через рентабельность активов:

$$r_{ck} = \frac{r_a(K + D) - \Pi t - Di(1-t)}{K} = r_a + (r_a - i) \frac{D}{K} - \left(\frac{\Pi - Di}{K} \right) t. \quad (3)$$

Разделив выражение $(\Pi - Di)$ в формуле (3) на налоговый корректор $(1-t)$ получим:

$$r_{ck} = r_a + (r_a - i) \frac{D}{K} - \left(\frac{\text{ЧП}}{(1-t)K} \right) t. \quad (4)$$

Выражение (4) умножим на налоговый корректор $(1-t)$:

$$\begin{aligned} r_{ck}(1-t) &= (1-t)r_a + (1-t)(r_a - i) \frac{D}{K} - (1-t) \left(\frac{\text{ЧП}}{(1-t)K} \right) t = \\ &= (1-t)r_a + (1-t)(r_a - i) \frac{D}{K} - r_{ck}t. \end{aligned} \quad (5)$$

Переносим выражение $r_{ck}t$ из левой в правую часть формулы (5) и получим известное соотношение между величиной доходности всего инвестированного капитала, рассчитанного по прибыли до налогообложения и рентабельностью собственного капитала, рассчитанной по чистой прибыли:

$$r_{ck} = (1-t)r_a + (1-t)(r_a - i) \frac{D}{K}. \quad (6)$$

Из вывода формулы (6) видно, что существующая строгая функциональная связь между доходностью собственного и совокупного капитала не позволяет свободных корректировок величины инвестированного капитала, в расчет принимается весь

капитал, инвестированный в активы, финансируемый за счет собственных и только платных заемных источников, которые создают налоговую экономию. Формула (6) разработана таким образом, что на ее базе можно оценивать безопасные объемы только платного заемного финансирования. Но поскольку любая организация имеет бесплатные обязательства, то для того, чтобы пользоваться данной формулой не нарушая соотношения между величиной активов и источников финансирования, бесплатные обязательства, которые также как собственный капитал являются стабильным источником финансирования, можно прибавить к величине собственного капитала и тогда оценивается эффективность (рентабельность) перманентного капитала (собственный капитал плюс беспроцентные обязательства).

Поскольку выплаты процентных платежей производятся из чистого денежного потока организации, то можно изучить вопрос оценки рентабельности собственного капитала по показателю чистого денежного потока на базе эффекта финансового рычага с введением в объем собственного (перманентного) капитала также начисленный амортизационный фонд или долю амортизации, планируемой к использованию для погашения процентных обязательств в той части, которая ожидается к получению из инкассированных обязательств покупателей.

Таким образом, применение формулы (6) возможно только для обоснования границ безопасного привлечения платных источников финансирования, соответственно в расчете их стоимости оценивается стоимость банковского кредита либо средневзвешенная стоимость платных источников финансирования, создающих налоговую экономию.

Список использованных информационных ресурсов

1. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы : учеб.-практ. пособие / Б. Коласс ; пер. с фран. под ред. Я. В. Соколова. – Москва : Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 576 с.
2. Ришар Ж. Аудит и анализ хозяйственной деятельности предприятия / Ж. Ришар ; пер с фран. под ред. Л. П. Белых. – Москва : Аудит, 1997. – 375 с.
3. Савицкая Г. В Экономический анализ : учебник / Г. В. Савицкая. – Москва : Новое знание, 2005. – 651 с.
4. Теплова Т. В. Эффективный финансовый директор : учеб.-практ. пособие / Т. В. Теплова. – Москва : Юрайт, 2009. – 480 с.

КЛАСИФІКАЦІЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ПОТРЕБ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Т. В. Козоріз, бакалавр, освітня програма «Документознавство та інформаційна діяльність»

Т. В. Оніпко, д. і. н., професор, професор кафедри менеджменту – науковий керівник

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Ефективність фінансового планування на підприємстві значною мірою залежить від якості його інформаційного забезпечення. В умовах ринкової економіки відома формула «час – гроші» доповнюється аналогічною формулою: «інформація – гроші». Вичерпна, достовірна, своєчасна і зрозуміла інформація є основою для ухвалення оптимальних фінансових рішень, спрямованих на зменшення витрат фінансових ресурсів, зростання прибутку і ринкової вартості підприємства.

Основну питому вагу в загальному потоці інформації займає економічна інформація, яка відображає всю багатогранність виробничої та господарської діяльності підприємств. За допомогою економічної інформації здійснюються основні функції управління: планування, облік, аналіз та контроль.

В умовах ринкової економіки попит на фінансову інформацію дуже високий. Щоб задовольнити різноманітні інформаційні потреби всіх зацікавлених сторін, сучасне підприємство мусить конструювати упорядковані потоки своєї фінансової інформації, її систематизоване подання в залежності від змісту запиту відповідної групи споживачів з точки зору її корисності. З іншого боку, фінансова інформація, яка є продуктом праці вищого менеджменту кожного підприємства, формується, виходячи з ідеї раціонального управління фінансами.

Фінансова інформація використовується для обґрунтування фінансових рішень. Ефективне її використання передбачає обізнаність фінансових менеджерів зі змістом внутрішньої та зовнішньої фінансової інформації, а також з фінансовою термінологією.

Інформацію, що використовується у процесі фінансового планування, можна класифікувати за різними ознаками:

- 1) за напрямками руху: вхідна, вихідна;
- 2) за достовірністю: попередня, оперативна, уточнена;

3) за просторовим виміром: світова; міждержавна, загальнодержавних органів влади, внутрішньорегіональна, місцевих органів влади, суб'єктів господарювання;

4) за ступенем доступності: секретна, службове використання, відкрита;

5) за часовим виміром: прогнозна, планова, фактична;

6) за способом отримання: соціологічна, розрахункова, статистична, візуальна, комбінована;

7) за способом передавання: поштова, кур'єрська, електронними засобами зв'язку [1].

Інформацію, яка забезпечує потреби фінансового менеджменту, у тому числі фінансового планування, можна класифікувати за видами залежно від її джерела та призначення:

1. Звітні та оперативні дані, зокрема баланс, відповідні форми бухгалтерської звітності, статистичні та фінансові оперативні дані. До цього виду інформаційного забезпечення можна віднести, крім даних відповідних форм офіційної бухгалтерської та статистичної звітності, також розроблені підприємством форми документів-носіїв оперативної інформації, а також накопичувані збірники усіх видів звітної інформації.

2. Нормативна та інструктивна інформація всіх рівнів (державна, регіональна, галузева). Цей вид інформації включає законодавчо-правові та нормативно-методичні документи з питань фінансової діяльності, відповідні збірники інформаційних матеріалів.

3. Планово-прогнозна інформація. Цей вид інформації охоплює: статистичні збірники (державні, регіональні, галузеві, відомчі) з питань фінансової діяльності, фінансових ринків, банківської діяльності; публікації з відповідних питань у періодичних виданнях; прогнозні дані, бюджети всіх рівнів та їх проекти; курси валют у динаміці, біржову та банківську оперативну інформацію.

До планово-прогнозної інформації можна також віднести інвестиційну інформацію, зокрема результати порівняльної оцінки варіантів інвестиційних проектів за всіма видами інвестицій (прямих або портфельних). Носіями цієї інформації можуть бути довідки або прогнозні моделі трастових, інвестиційних компаній, банків щодо управління портфелем цінних паперів, робочі розрахунки підприємства з питань планування та оцінювання ефективності інвестицій.

До цього виду інформації можна також віднести інформацію, яка використовується для складання бізнес-плану підприємства, зокрема всі види техніко-економічних розрахунків з цих питань, довідково-аналітичну інформацію. Носіями такої інформації можуть слугувати відповідні форми бізнес-плану, поточний та перспективний фінансові плани підприємства.

4. Довідково-аналітична інформація. До цього виду інформації можна віднести накопичувану або різного роду разову інформацію, яка формується відповідними службами підприємства. Ця інформація включає, зокрема, різні аналітичні огляди, що складаються підприємством, у тому числі пояснювальні записки до балансу і кожної з форм бухгалтерської звітності з питань фінансово-господарської діяльності підприємства, а також накопичувані аналітичні збірники, таблиці, форми, макети, бізнес-довідки з різних аспектів фінансів підприємства.

Для успішного фінансового планування керівництву підприємства рекомендується використовувати достатню інформаційну базу, а саме:

- законодавчі акти, постанови директивних органів із питань розвитку галузі;
- вихідні дані, які розраховуються відповідними службами при розробці проекту плану (прибуток, економічні нормативи);
- результати попередньої роботи зі споживачами із встановлення довгострокових господарських зв'язків та укладення договорів поставок і надання послуг;
- інформацію про використання трудових та матеріально-технічних ресурсів (із врахуванням досвіду підприємств розвинених країн світу);
- матеріали аналізу виробничо-фінансової діяльності з метою виявлення внутрішніх резервів виробництва та збільшення прибутку підприємств й максимізації їх ринкової вартості та ін. [2].

В умовах конкурентного ринкового середовища володіння повною, достовірною та актуальною інформацією сприяє прийняттю ефективних управлінських рішень, знижує рівень фінансового ризику для підприємств будь-якої форми власності та галузі. До інформації, що стосується фінансового планування на підприємстві, висуваються такі вимоги: значущість, повнота, достовірність, своєчасність, зрозумілість, релевантність, порівнянність, ефективність.

Список використаних інформаційних джерел

1. Нестор О. Ю. Система інформаційного забезпечення стратегічного фінансового планування суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / О. Ю. Нестор. – URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_15/4/30.pdf.
2. Носирев О. О. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансового планування діяльності промислових підприємств [Електронний ресурс] / О. О. Носирев, М. І. Дядюра. – URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/viewFile/2519-4461.2020.1.64/204828>.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ВІДХОДАМИ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

О. П. Колісник, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку
Університет Державної фіскальної служби України

В сучасних умовах спостерігається доволі складна ситуація з утворенням, накопиченням, зберіганням, переробкою, утилізацією та захороненням відходів, що має певні екологічні загрози та виклики. Обов'язковою умовою ефективного управління відходами є їх облік на всіх стадіях життєвого циклу. Саме тому, дослідження питання обліково-аналітичного забезпечення управління відходами в системі управління підприємством наразі є своєчасним та актуальним [1].

Критичною є оцінка системи обліку і звітності щодо відходів, яка надається фахівцями. У наукових працях вітчизняних вчених досліджено організацію і методику обліку відходів, зокрема, К. Безверного, Ф. Бутинця, А. Герасимовича, Д. Грицишена, З. Гуцайлюка, І. Замули, В. Сопка та інших. Проте, питання формування обліково-аналітичного забезпечення управління відходами, як цілісної системи, залишається не вирішеним, оскільки має низку суттєвих проблем, як методичного характеру так і незацікавленістю суб'єктів господарювання у подальшій їх переробці чи утилізації.

Відходи – це будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворилися у процесі виробництва чи споживання, а також товари (продукція), що повністю або частково втратили свої споживчі властивості і не мають подальшого використання за місцем їх утворення чи виявлення і від яких їх власник позбу-

вається, має намір або повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [2].

Основні принципи державної політики у сфері поводження з відходами є пріоритетний захист навколишнього природного середовища та здоров'я людини від негативного впливу відходів, забезпечення ощадливого використання матеріально-сировинних та енергетичних ресурсів, науково обґрунтоване узгодження екологічних, економічних та соціальних інтересів суспільства щодо утворення та використання відходів з метою забезпечення його сталого розвитку. До таких принципів належить і обов'язковий облік відходів на основі їх класифікації та паспортизації [3].

Діяльність підприємств в сучасних умовах характеризується інтенсифікацією виробництва, яка визначається комплексною переробкою матеріальних ресурсів, враховуючи при цьому повне використання всіх відходів. Для управління рухом і використанням відходів потрібна відповідна інформаційна база, яка формується, як правило в системі бухгалтерського обліку.

Відходи, які утворюються під час виробництва є різновидом матеріальних ресурсів та являють собою об'єкт бухгалтерського обліку. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими відходами залежить від специфіки технології і організації виробництва, виду відходів, способу їх отримання та особливостей наступного зберігання чи утилізації.

Загальними принципами обліку виробничих відходів є: обов'язкове їх оприбуткування; чіткий облік руху; науково обґрунтована оцінка; облік процесу переробки; облік процесу реалізації; розрахунок впливу величини і вартості відходів на собівартість основної продукції; облік ефективності використання відходів.

При організації обліку виробничих відходів важливим є виявлення і правильне визначення впливу їх величини на собівартість виробленої продукції. Оскільки збільшення кількості оприбуткованих відходів з виробництва зменшує величину собівартості продукції, але їх наявність засвідчує недосконалість технологічного процесу, що згодом призводить до збільшення витрачання сировини та матеріалів у порівнянні з встановленими нормативами. До того ж, оприбуткування відходів у повному обсязі і їх подальше ефективне використання впливає на кінцеві фінансові результати діяльності підприємства.

Ефективне використання виробничих відходів можливе за умови їх повного та обов'язкового оприбуткування, що впливає на зменшення собівартості виготовленої продукції. Також необхідно максимально узгодити процес документування фактів виникнення відходів з особливостями технологічного процесу та технічної документації.

Організація обліку оприбуткування відходів буде мати багато складніший характер, якщо необхідно обліковувати вміст корисних речовин разом з їхньою кількістю.

Отримані в ході технологічного циклу виробничі відходи підлягають не тільки кількісному відображенню, а й вартісній оцінці. Тому, дуже важливим моментом управління виробничими відходами є їх науково обгрунтована оцінка, тобто переведення вимірника із кількісного у вартісний. Ціна відходів повинна встановлюватися з врахуванням вмісту корисних речовин. А в основу оцінки виробничих відходів повинен бути покладений принцип можливостей їх подальшого використання з якомога більшою економічною вигодою.

Необхідно зазначити, що ціни на виробничі відходи повинні будуватися в першу чергу на величині вмісту корисних речовин та можливостях подальшого використання. Іноді на практиці, ціни встановлюються без врахування цих факторів [1].

Виникнення відходів відбувається під час технологічного процесу і їх величина фіксується, як правило, одразу у ході виробництва в технічній документації, тобто за допомогою оперативного обліку і контролю.

Відсутність у системі рахунків бухгалтерського обліку окремого рахунка для оприбуткування відходів не сприяє покращенню процесу управління ними. З огляду на це, доцільним є введення окремого субрахунку «Відходи виробництва» на рахунку 209 «Інші матеріали». За дебетом цього рахунка буде фіксуватися надходження зворотніх відходів, а за кредитом, їх використання [1].

Необхідно зазначити, що облік виробничих відходів, не повинен обмежуватися лише їх оприбуткуванням з виробництва. Важливою управлінською інформацією є дані про наявність відходів на складі у розрізі їх окремих видів, відповідності нормативам тощо.

Вважаємо, що обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими відходами, може бути сформовано якісно за умов

дотримання правильного їх оприбуткування, обліку руху, оцінки, використання та реалізації, що в результаті впливає на рівень собівартості продукції та розмір прибутку підприємства.

Список використаних інформаційних джерел

1. Колісник О. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління відходами виробництва борошномельної галузі [Електронний ресурс] // Економіка та суспільство. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/324/310>, (дата звернення: 07.08.2021),
2. Про відходи [Електронний ресурс] : Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 08.08.2021).
3. Облік відходів: питання та перспективи [Електронний ресурс]. URL: <https://ecolog-ua.com/news/oblik-vidhodiv-pytannya-ta-perspektyvy> (дата звернення: 07.08.2021).

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

В. А. Кулик, д. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавський державний аграрний університет

Цифровізація (з англ. digitalization) – це впровадження цифрових технологій в усі сфери життя: від взаємодії між людьми до промислових виробництв, від предметів побуту до дитячих іграшок, одягу тощо. Це перехід біологічних та фізичних систем у кібербіологічні та кіберфізичні (об'єднання фізичних та обчислювальних компонентів). Перехід діяльності з реального світу у світ віртуальний (онлайн).

Цифровізація економіки відбувається через впровадження цифрових технологій в економіку. Іноді поняття «цифровізація» замінюють поняттям «інформатизація», які, на нашу думку, є різними за змістом (табл. 1).

Таблиця 1 – Порівняння змісту понять «цифровізація» та «інформатизація»

Цифровізація	Інформатизація
Пронизує існуючі процеси, якісно їх покращуючи, і створює нові послуги	Додає інформаційно-комунікаційні технології «поверх» існуючих процесів, слабо змінюючи суть

Цифровізація	Інформатизація
Створює нові форми взаємодії: хмарні послуги, Big Data, Machine to Machine і т. д.	Не змінює принципи взаємодії між суб'єктами
Сприяє як економічному розвитку, так і реалізації людського потенціалу	Сприяє перш за все економічному розвитку
Призводить до форсованого революційного розвитку	Сприяє повільному поступовому розвитку

Цифрові технології – це Інтернет речей, роботизація та кіберсистеми, штучний інтелект, великі дані, безпаперові технології, адитивні технології (3D-друк), хмарні та туманні обчислення, безпілотні та мобільні технології, біометричні, квантові технології, технології ідентифікації, блокчейн тощо.

В Україні цифровізація економіки відбувається під керівництвом держави. Зокрема, у 2018–2020 рр. діяла Концепцією розвитку цифрової економіки і суспільства України. З 2021 р. Кабінет Міністрів України своїм розпорядженням схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 р. і затвердив план заходів щодо її реалізації.

Згідно з Концепцією розвитку цифрової економіки і суспільства України, цифрова економіка – це діяльність, в якій основними засобами (факторами) виробництва є цифрові (електронні, віртуальні) дані, як числові, так і текстові. Цифрова економіка охоплює бізнес у всіх галузях економічної діяльності, тобто не тільки в секторі інформації та телекомунікацій, а й у базових галузях промисловості, в сільському господарстві, будівництві тощо.

Цифровізація – це один із головних факторів зростання світової економіки в найближчі 5–10 років. Крім прямого підвищення продуктивності, яке отримують компанії від цифрових технологій, є ланцюг непрямих переваг цифровізації (економія часу, створення нового попиту на нові товари й послуги, нова якість та цінність тощо). Цифровізація стане головним інструментом для досягнення стратегічної цілі України – збільшення ВВП у 8 разів, до 1 трлн дол. у 2030Е, та забезпечення добробуту, комфорту та якості життя українців на рівні, вищому за середній показник у Європі.

Розвиток цифрової економіки в Україні дозволить їй отримати такі переваги:

- створення умов для 8–10-кратного збільшення економіки протягом подальших 10 років;
- зрости у 8,5 рази – до \$ 71 тис. на одного зайнятого (визначено на основі досвіду високотехнологічних секторів таких країн, як Бельгія, Данія, Фінляндія, Німеччина, Швеція);
- збільшення продуктивності праці (за оцінками UIF, для досягнення ВВП \$1 трлн);
- здійснення технологічного стрибка української економіки;
- створення нових бізнес-моделей, нових сегментів та секторів, поява можливостей швидко, зручно, дешево розвивати, масштабувати та капіталізувати будь-який бізнес;
- створення нових робочих місць, попиту на нові професії;
- суттєве підвищення конкурентоздатності української економіки на глобальних ринках.

Споживачами цифрових технологій виступають усі – держава, бізнес, громадяни.

Згідно з оцінками¹, у 2030Е частка цифрової економіки у ВВП найбільших країн світу досягне 50–60 %. В Україні цей показник може бути ще вищим – 65 % ВВП.

Загальний обсяг інвестицій у цифровізацію промисловості, бізнесу та виробництв до 2030Е може скласти до 70 млрд дол., а в цифровій інфраструктурі – до 16 млрд дол. (з них 80 % – це кошти приватних компаній).

У 2020Е на економіку України впливатимуть такі тренди:

- дані, які стають головним джерелом конкурентоспроможності;
- розвиток сфери Інтернету речей (Internet of things, IoT);
- цифрові трансформації як окремих бізнесів, так і цілих секторів;
- економіка спільного користування (sharing economy);
- віртуалізація фізичних інфраструктурних ІТ-систем;
- штучний інтелект (ШІ, з англ. artificial intelligence, або AI);
- цифрові платформи.

Цифровізація економіки включає високі ризики, пов’язані із зростанням кіберзлочинності.

¹ <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html#6-2-10>.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кулик В. А. Розвиток бухгалтерського обліку на підприємствах електронного бізнесу. Полтава : ПУЕТ, 2017. 344 с.
2. Кулик В. А. Інформаційне забезпечення процесу управління на підприємствах електронного бізнесу. Імплементція інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу : матеріали І Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 22 березня 2018 р. Харків, 2018. С. 107–109.
3. Кулик В. А. Інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємствах електронного бізнесу. Випереджаючий інноваційний розвиток: теорія, методика, практика : монографія. Суми, 2018. С. 255–267.

СОСТОЯНИЕ ОТЧЕТНОСТИ О КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

И. Н. Новикова, *ст. преподаватель*

К. С. Афанасьева, *студентка специальности «Бухгалтерский учет, анализ и аудит»*

УО «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации»

Конкурентная борьба субъектов предпринимательской деятельности вынуждает их становиться более открытыми и понятными не только для потенциальных инвесторов, но и для потребителей. В современных условиях бизнес, помимо обязательства соблюдать законодательство, предполагает, что организации добровольно принимают дополнительные меры для повышения качества жизни работников и их семей, а также местного сообщества и общества в целом. Исследования показывают, что около 71 % потребителей готовы отказаться от брендов, которые работают только ради денег [1]. Данная концепция получила название социальная ответственность бизнеса или корпоративная социальная ответственность.

Отчет о социальной ответственности – это инструмент отображения информации о проведенной работе и потраченных на нее средствах, а также информирования акционеров, сотрудников, партнёров, общества о том, как и какими темпами, организация реализует заложенные в своей миссии цели экономической устойчивости, социального благополучия и экологической безопасности. Традиционно, отчетность составляется для

целей самой организации, т. е. для внутренних пользователей, а также для внешних пользователей, которая размещается в открытой печати.

Поскольку такая деятельность носит добровольный характер, нет утвержденных форм корпоративной социальной отчетности. В настоящее время белорусские организации, составляющие корпоративную социальную отчетность, руководствуются следующими стандартами: AA1000 AS (разработан британским Институтом социальной и этической отчетности в 1999 году); ISO 26000 (выпущен Международной организацией по стандартизации (ИСО) в 2010 году); SA 8000 (разработан международной некоммерческой организацией Social Accountability International в 1997 году); GRI (Глобальная инициатива отчетности).

Число белорусских организаций, которые составляют и публикуют свою корпоративную социальную отчетность, с каждым годом возрастает. Большинство из них составляют отчетность по международным стандартам. Чаще всего в них отражается следующая информация:

1. Деятельность, связанная с персоналом. В большинстве отчетов коллективный договор и иные внутренние документы являются основой взаимодействия с работниками и гарантией соблюдения их прав и законных интересов. Помимо договора и иных документов, также в виде социальной ответственности перед персоналом используются дополнительные социальные льготы: медицинское страхование, единовременные пособия по случаю важных дат и событий в жизни работников и т. д.

2. Деятельность, в отношении поставщиков, потребителей и конкурентов. Социально-ответственное предприятие строит свою работу на принципах ответственности, честности и открытости. Компании, претендующие на звание социально-ответственной, обязательства с контрагентами, поставщиками и покупателями выстраиваются согласно этическим нормам и правилам, принятым в бизнес-среде и на взаимовыгодных условиях. При ведении организацией двойной отчетности, нечестной игры никакие социальные акции не улучшат ее отрицательный имидж. Компания обещает прозрачность и открытость расчетов с контрагентами.

3. Деятельность, связанная с окружающей средой. Ее цель в улучшении качества окружающей среды: повышение собирае-

мости и перерабатываемости упаковки, повышение экологической грамотности сотрудников и потребителей и т. д.

4. Деятельность, связанная с участием в жизни сообществ и их развитием. Организации проводят такие акции, как поддержка общественных и культурных мероприятий в тех населенных пунктах, где расположена компания. Озеленение, ремонт, строительство детских площадок и т. д.

Публикация отчетов о корпоративной социальной ответственности осуществляется организациями на своих официальных сайтах. Проведенное исследование показало, что такую работу чаще всего проводят иностранные компании, которые имеют свой зарубежный опыт, экспортно-ориентированные компании, а также крупные промышленные предприятия, чьи традиции по социальной поддержке своих работников и помощи сохранились с советских времен. Для таких компаний данная деятельность легко презентуется в качестве корпоративной социальной ответственности.

Расширение сферы действия корпоративной социальной ответственности в Беларуси замедлено. В более развитых странах данная концепция имела место достаточно давно и развита намного сильнее. Белорусские организации привлекаются Организацией Объединенных Наций в рамках Глобального договора к реализации принципов корпоративной социальной ответственности. Основанный в 2000 году, Глобальный Договор ООН призывает компании выстраивать их стратегии и операционную деятельность в соответствии с Десятью универсальными принципами в области прав человека, трудовых отношений, окружающей среды и противодействия коррупции, а также содействовать достижению Целей устойчивого развития [2]. Национальная сеть Глобального Договора была создана в марте 2007 года. 26 белорусских предприятий и бизнес ассоциаций взяли на себя обязательства следовать десяти принципам Глобального договора в области прав человека, трудовых отношений, охраны окружающей среды и противодействия коррупции. Сегодня их значительно больше [3].

Проведенное исследование также показало, что многие белорусские организации реализуют различные социальные проекты, но нигде об этом не сообщают и уж тем более, не составляют отчетность об этом. Например, Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации реали-

зуєт мероприятия в рамках державної програми по підвищенню фінансової грамотності населення, здійснює волонтерську діяльність і др. Щороку стає все більше підприємств, зацікавлених в реалізації корпоративної соціальної відповідальності, що відображається на позитивному іміджі країни на світовій арені.

Список использованных информационных ресурсов

1. Edelman Trust Barometer: 71 % потребителей откажутся от бренда, работающего только ради денег [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.sostav.ru/publication/edelman-trust-barometer-2020-42790.html>.
2. Глобальный договор ООН в Беларуси ООН в Беларуси [Електронний ресурс]. – URL: <https://globalcompact.by/globalcompactbelarus>.
3. Сеть Глобального договора ООН в Беларуси ООН в Беларуси. – Электронный ресурс]. – URL: <https://globalcompact.by/participants>.

ПОНЯТТЯ «МЕТОД БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ» У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

***К. А. Пилипенко**, д. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю*

***В. А. Кулик**, д. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавський державний аграрний університет*

Метод бухгалтерського обліку – це система взаємопов'язаних методів і прийомів, за допомогою яких об'єкти бухгалтерського обліку відображаються та узагальнюються у грошовій оцінці з метою контролю за господарською діяльністю підприємства.

Елементами методу бухгалтерського обліку є:

– методи первинного спостереження (документування та інвентаризація), призначені для хронологічного й постійного у часі систематичного спостереження за об'єктами обліку;

– методи вартісного вимірювання (оцінка та калькулювання), що використовуються для грошового вимірювання господарських процесів та їх результатів;

– методи поточного групування (рахунки та подвійний запис), призначені для реєстрації та класифікації даних про зміни об'єктів обліку за видами;

– методи підсумкового узагальнення (балансове узагальнення та звітність), які використовуються для узагальнення облікової інформації.

Для побудови методології бухгалтерського обліку, яка б відповідала вимогам цифрової економіки, доцільно внести зміни у інтерпретацію окремих елементів методу бухгалтерського обліку.

На документування як один із елементів методу бухгалтерського обліку впливають: технології оптичного розпізнавання символів (Optical Character Recognition(OCR)); з їх допомогою можуть бути «прочитані» відскановані документи або роздруковані документи; застосування блокчейн-технологій – вони можуть використовуватися для укладання договорів та складання інших документів, уникнення внесення несанкціонованих змін до них; використання штучного інтелекту для перевірки узгодженості інформації у документах; впровадження роботи чат-ботів для автоматичного надання інформації у режимі реального часу; накладання цифрового підпису для надання документам юридичної сили; застосування «хмарних» технологій для організації електронного документообігу; використання технології зв'язку ближньої дії (Near Field Communication (NFC)) для пересилання і підписання документів; використання великих даних для систематизації та узагальнення існуючої інформації та складання зведених документів.

Інвентаризація змінюється шляхом використання блокчейну для ведення «електронних онлайн-складів»; провідникових та безпроводникових сканерів, камер на мобільних пристроях, принтерів друку етикеток та/або RFIDміток; робототехніки і штучного інтелекту для перевірки фактичної наявності об'єктів перевірки; пристроїв Інтернету речей, великих даних, веб-камер для визначення фактичної наявності залишків за об'єктами інвентаризації.

На оцінку як елемент методу бухгалтерського обліку впливає виникнення нових об'єктів обліку, породжених цифровою економікою. Наприклад, криптовалюти, інтелектуальні активи тощо. Враховуючи, що оцінка призначена для визначення вартості об'єкту обліку у грошовому вимірі, доцільно використовувати можливості сучасних програм для багатоваріантних оцінок одного і того ж об'єкту обліку для прийняття різних управлінських рішень. Крім того, можна застосовувати штучний інтелект

чи великі дані для зміни аналітичного інструментарію, критеріїв і методів оцінки.

При використанні калькулювання як елементу методу бухгалтерського обліку у цифровій економіці можливим стає створення віртуальних технологічних процесів та застосування 3Dмоделювання для відтворення структури і правильного розрахунку собівартості виробів; застосування цифрових технологій (наприклад, GPS-навігаційних систем) для збору фактичних даних про величину витрат для обрахунку собівартості.

Програмні продукти дозволяють ведення бухгалтерського обліку за кількома планами рахунків одночасно. Такий підхід є актуальним, оскільки у цифровій економіці з'являються нові об'єкти обліку, які не регламентуються законодавчо. Проте, інформація про їх наявність та рух є релевантною для підприємства та впливає на процес прийняття рішень.

Ручний спосіб обробки бухгалтерських документів відходить у минуле. Йому на зміну приходить використання програмних алгоритмів, які передбачають просту реєстрацію даних при введенні документів, відключення проведення чи поставлення документів у чергу на проведення.

Балансове узагальнення змінюється під впливом сучасних аналітичних інструментів та інструментів візуалізації інформації, а також використання робототехніки для підготовки й аналізу даних.

На процес складання, подання та аналізу усіх форм звітності впливають технології трансформації звітності в інтерактивний формат; впровадження штучного інтелекту для створення інтегрованої звітності; використання роботизованої автоматизації процесів (Robotic Process Automation (RPA)) для оприлюднення звітності; використання спеціалізованих програм для формування і подання електронної звітності, оброблення її показників.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кулик В. А. Інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємствах електронного бізнесу. Випереджаючий інноваційний розвиток: теорія, методика, практика : монографія. Суми, 2018. С. 255–267.
2. Кулик В. А. Інформаційне забезпечення процесу управління на підприємствах електронного бізнесу. Імплементация інновацій

обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу : матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 22 березня 2018 р. Харків, 2018. С. 107–109.

3. Кулик В. А. Розвиток бухгалтерського обліку на підприємствах електронного бізнесу. Полтава : ПУЕТ, 2017. 344 с.

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ОРГАНІЗАЦІЮ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

В. Я. Плаксієнко, д. е. н., професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю

В. А. Кулик, д. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,
Полтавський державний аграрний університет

Цифровими технологіями, які найбільше впливають на організацію обліку є: машинне навчання і штучний інтелект, «розумні» додатки для телекомунікаційних пристроїв, «розумні» речі, доповнена і віртуальна реальність, цифрові двійники об'єктів, блокчейн, системи чат-спілкування, адаптивні системи безпеки, додатки і мережева сервісна архітектура, інтегровані електронні платформи.

Штучний інтелект дозволить автоматизувати більшість облікових процесів. На основі попередньо розроблених алгоритмів, програмні продукти зможуть самостійно обробляти облікові дані. Нетипові господарські операції передбачатимуть втручання людини, проте на основі накопиченого досвіду можливе автоматизоване розпізнавання, оцінка та відображення на рахунках обліку нових для підприємства фактів господарської діяльності.

Технологія «цифрових двійників» дасть змогу розробляти різні сценарії розвитку підприємства. Вона дає змогу перевести усі фізичні, економічні процеси в інформаційну площину та дозволяє побудувати ідеальну інформаційну модель підприємства.

Зростає кількість виробничих та побутових приладів, які функціонують на власному програмному забезпеченні, приєднані до мережі Інтернет та здатні на взаємодію. Значною перевагою таких приладів є можливість автоматизованого збору облікової інформації про господарську діяльність. «Розумні речі» здатні ідентифікувати, вимірювати, оцінювати та передавати дані про

явища та події. Вони забезпечують можливість вільного інформаційного обміну між програмними продуктами, персоналом підприємства, користувачами облікової інформації.

Повна автоматизація обліку дозволить мінімізувати витрати на утримання облікової служби підприємства та інші адміністративні витрати. Із зменшенням фактору суб'єктивності забезпечується достовірність облікової інформації, оскільки унеможливаються некоректні дії працівників унаслідок їх некомпетентності чи непрофесійності.

Інтелектуальне програмне забезпечення ґрунтується на основі технології віртуальних помічників у вирішенні облікових завдань. Програмні продукти здатні фільтрувати масиви облікових даних, їх систематизувати та відображати користувачеві лише потрібну інформацію.

Альтернативне подання облікової інформації має бути адаптивним під потреби кожного облікового чи управлінського фахівця. Адаптація відбувається через вільний вибір форми відображення, переліку та деталізації облікових показників, кольорових та ергономічних уподобань працівника. На основі масового використання графічного та відеоматеріалу у відображенні облікової інформації спрощується її сприйняття фахівцями з обліку та управління. Актуальними стають технології візуалізації облікових даних у формі графіків, таблиць та рисунків.

Сучасні ділові комунікації зазнають суттєвих трансформацій з використанням системи чат-спілкування. Чат дає можливість отримати допомогу при виконанні облікових завдань. Фахівець з обліку та управління має можливість в режимі реального часу консультуватися з представниками фіскальної, статистичної служби чи інших державних контролюючих установ щодо доцільності та коректності певний дій (управлінських рішень).

Розвиток цифрової економіки пов'язаний із використанням електронних грошей та криптовалют. Система емісії, зберігання та обміну криптовалюти ґрунтується на технології блокчейн.

У зв'язку зі зростаючими кіберзагрозами, через поширення вірусів з метою блокування комерційної діяльності чи викрадення облікової інформації актуальності набуває проблема забезпечення інформаційної безпеки підприємства. Адаптивний захист передбачає перебудову автоматизованих облікових процесів з метою максимальної відповідності правилам інформа-

ційної безпеки та забезпечення розподіленого доступу користувачів до інформації.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кулик В. А. Інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємствах електронного бізнесу. Випереджаючий інноваційний розвиток: теорія, методика, практика : монографія. Суми, 2018. С. 255–267.
2. Кулик В. А. Розвиток бухгалтерського обліку на підприємствах електронного бізнесу. Полтава : ПУЕТ, 2017. 344 с.
3. Плаксієнко В. Я., Верига Ю. А., Кулик В. А., Карпенко Є. А. Облік, оподаткування та аудит : навч. посіб. Київ : ЦУЛ. 2019. 509 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕОЦІНКИ ТОВАРІВ

В. В. Протасов, викладач економічних дисциплін
ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий
коледж КНТЕУ»

Для приведення вартості активів у відповідність до стандартів бухгалтерському обліку підприємства проводять переоцінку. Особливо вона стає актуальною при регулярній зміні цін товарів на підприємствах торгівлі.

Метою роботи є розгляд особливостей обліку та документального оформлення господарських операцій з переоцінки товарів на підприємствах роздрібної торгівлі.

В діяльності підприємства можливі випадки, коли реальна вартість запасів стає меншою за їх первісну вартість. Так як активи (у тому числі й запаси) повинні відображатися за вартістю, яка не перевищує суму, очікувану від їх продажу або використання, то у випадку пошкодження, старіння, зниження ціни реалізації запаси оцінюють і відображають у звітності за чистою вартістю реалізації [1, с. 81].

Зниження первісної вартості товарів до чистої вартості реалізації є уцінкою первісної вартості товарів. Дооцінка товарів можлива у випадку, коли зростає чиста вартість реалізації. При цьому проводити дооцінку товарів можна тільки після проведеної уцінки, і тільки на суму, яка за розміром не перевищує суму раніше проведеної уцінки.

Відображення в обліку результатів переоцінки товару розглянемо на наступному прикладі. Нехай первісна вартість одиниці товару становить 100,00 грн, торгова націнка 35,00 грн, роздріб-

на ціна 135,00 грн. Протягом звітного періоду товар був частково пошкоджений, було вирішено провести його уцінку, нова ціна реалізації становить 90,00 грн. В бухгалтерському обліку зниження ціни реалізації на 45,00 грн, буде відображено наступними чином :

- зниження торгової націнки – дебет субрахунку 285 «Торгова націнка» кредит субрахунку 282 «Товари в торгівлі» на суму 35,00 грн.

- уцінка товару – дебет субрахунку 946 «Втрати від знецінення запасів» кредит субрахунку 282 «Товари в торгівлі» на суму 10,00 грн.

Нехай цей товар, раніше уцінений до 90,00 грн, був реалізований за 100,00 грн. Первісна вартість товару до проведення уцінки становила 100,00 грн. В бухгалтерському обліку результати дооцінки первісної вартості товару на суму раніше проведеної уцінки будуть відображені наступним чином:

- збільшення чистої вартості реалізації – дебет субрахунку 282 «Товари в торгівлі» кредит субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності» на суму 10,00 грн.

Для документального оформлення результатів переоцінки товарів складаємо відповідний документ, форма та зовнішній вигляд акту переоцінки може бути різною. Це зумовлене використанням різних бухгалтерських програм для автоматизації обліку. Розглянемо зразок акту переоцінки товарів в роздрібній торгівлі на рис. 1.

Переоцінка товарів у роздробі № 12 від 07 лютого 2021 р.

Організація: ПП «Ольга»,
Р/р UA 25 322313 00000 26001020304050 у банку
ВАТ «УКРЕКСІМБАНК», м. Житомир,
МФО 322313
юр. адреса: 10001, Житомирська область,
м. Житомир, вул. Київська, буд. 78,
тел. 0412-33-33-33 Код за ЄДРПОУ 12345678,
ІПН 123456711111
Є платником податку на прибуток на загальних
підставах.

Склад: Житомир, Київська, 78

№	Товар	Кіл-ть	Од.	Роздр. ціна стара	Роздр. ціна нова	Відхи- лення вартості
1	Грудинка Банкетна в/к в/г ваг.	1	кг	135,00	90,00	-45,00
2	Грудинка Банкетна в/к в/г ваг.	1	кг	90,00	100,00	10,00

Всього відхилення вартості: 35,00

Відповідальний

Рисунок 1 – Зразок акту переоцінки товарів в роздрібній торгівлі

Проведення переоцінки сприяє достовірному відображенню в обліку та фінансовій звітності підприємства інформації про вартість товарів відповідно до стандартів бухгалтерського обліку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Крупка Я. Д., Задорожний З. В., Гудзь Н. В. та ін. Фінансовий облік : підручник. 4-те вид. доп. і перероб. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 451 с.

ПРИНЦИПИ ТА ЗАВДАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ З ІНВЕСТИЦІЙНОЮ НЕРУХОМІСТЮ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ

І. С. Росточило, магістр, освітня програма «Облік і аудит»
Є. А. Карпенко, к. е. н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту – науковий керівник
 Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Ефективне управління акціонерними товариствами та прийняття раціональних управлінських рішень потребує уміння проводити глибокий аналіз їх діяльності. Крім основних господарських операцій в акціонерних товариствах досить часто здійснюються операції з інвестиційною нерухомістю. Тому вагомим аспектом аналізу їх діяльності стає обґрунтований аналіз інвестиційної нерухомості, який проводиться в частині дослідження тенденцій розвитку інвестиційної нерухомості, пошуку шляхів збільшення її доходності. Недооцінка ролі такого аналізу в сучасних умовах зумовлюється тим, що часто керівництво не приділяє значної уваги вивченню стану, структури та руху інвестиційної нерухомості.

Організаційно-інформаційне забезпечення аналізу операцій з інвестиційною нерухомістю формується за допомогою певних складових аналітичного процесу: принципів, мети, завдань аналізу, предмета, об'єкта, суб'єкта, користувачів, інформаційної бази, етапів та плану аналізу інвестиційної нерухомості [1].

На основі вивчення наукової літератури нами визначено принципи раціональної організації аналізу операцій з інвестиційною нерухомістю в акціонерних товариствах (табл. 1).

Таблиця 1 – Принципи раціональної організації аналізу операцій з інвестиційною нерухомістю в акціонерних товариствах

Назва принципу	Коротка характеристика
Неперервності	означає постійну побудову аналітичного процесу під час розв'язування конкретних аналітичних завдань
Цілісності	означає, що аналіз інвестиційної нерухомості є єдиною нерозривною цілісною системою, без акцентування аналітика на окремих аспектах аналізу; кожна складова аналітичного процесу досліджується поетапно і у взаємозв'язку
Повноти	означає, що розкриття інформації про інвестиційну нерухомість в аналізі має бути вичерпним, що є важливим для пошуку резервів та прийняття рішень щодо прогнозування подальшого функціонування підприємства на основі отриманих аналітичних відомостей про інвестиційну нерухомість
Послідовності	аналіз інвестиційної нерухомості проводиться у вигляді ланцюжка послідовних дій – від організації до знаходження резервів та шляхів покращення діяльності не лише з управління інвестиційною нерухомістю, а й фінансово-господарської діяльності в цілому
Всебічності	система аналізу інвестиційної нерухомості охоплює усі елементи та напрямки аналізу інвестиційної нерухомості у їх внутрішніх зв'язках та визначення впливів інвестиційної нерухомості на результативні показники діяльності
Динамічності	означає, що всі характеристики системи аналізу інвестиційної нерухомості слід розглядати не як постійні, а як постійно змінні. Динамічність аналізу інвестиційної нерухомості як системи зумовлена удосконаленням форм і методів його організації, застосуванням нових методів аналізу інвестиційної нерухомості

Завдяки правильній організації аналізу інвестиційної нерухомості можна досягнути поставленої керівництвом товариства мети діяльності – знаходження резервів підвищення ефективності управління діяльністю підприємства, зокрема, в частині удосконалення аналізу інвестиційної нерухомості.

Аналіз операцій з інвестиційною нерухомістю має за мету пошук шляхів підвищення ефективності управління діяльністю акціонерних товариств в частині удосконалення аналізу інвестиційної нерухомості на основі своєчасного виявлення та запобігання негативним факторам у діяльності з інвестиційною нерухомістю та негативним чинникам, які впливають на показники руху інвестиційної нерухомості, а також порівняння показників ефективності використання інвестиційної нерухомості різних підприємств однієї чи кількох галузей регіону, та розробка заходів щодо реалізації таких резервів.

В ході аналізу інвестиційної нерухомості вирішуються такі завдання:

- визначається рівень інвестиційної нерухомості, при якому ефективність діяльності суб'єкта господарювання підвищується або як мінімум забезпечується безбитковість діяльності;
- визначається обсяг інвестиційної нерухомості, при якому рівень ризику акціонерного товариства стати банкрутом становить критичне значення для існування підприємства як господарської одиниці;
- аналізується склад та структура інвестиційної нерухомості;
- аналізується динаміка та рух інвестиційної нерухомості;
- оцінюється вплив зміни інвестиційної нерухомості на зміну стану ліквідності Балансу (Звіту про фінансовий стан);
- оцінюється ефективність управління інвестиційною нерухомістю;
- виявляються причини і тенденції зміни інвестиційної нерухомості.

Список використаних інформаційних джерел

1. Мойсеєнко І., Ревак І., Миськів Г., Чапляк Н. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 276 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИДАТКІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Т. О. Семенець, *магістр Освітня програма «Облік і оподаткування»*

С. А. Гаркуша, *к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник
Сумський національний аграрний університет,*

Сучасний курс розвитку економіки України, спрямований на європейські цінності, активізував проблему подальшої модернізації та покращення системи державного управління, пріоритетним елементом якої є підсистема фінансового контролю. Реформування системи управління державними фінансовими ресурсами передбачало розбудову в Україні сучасної та ефективної системи державного управління коштами, що буде здатна задовольнити потреби користувачів в якісних державних послугах, ефективно акумулюючи фінансові надходження та розподіляючи їх відповідно до бюджетної політики держави у поточній та довгостроковій перспективі. З метою забезпечення повного виконання доходної частини державного бюджету, та ефективного контролю за видатками держави, необхідно насамперед сформувати цілісну та дієву систему органів державного фінансового контролю.

Дослідження питань організації державного фінансового контролю на сучасному етапі показує, що ефективність управління державними коштами покращується з урахуванням основних тенденцій розбудови суспільства та його інтеграції в глобальну світову економіку.

В першу чергу при вивченні даного питання необхідно розглянути розмежування повноважень між державними органами з метою забезпечення їх ефективного функціонування. Одними з основних умов повноцінної організації державного фінансового контролю є наявність його повноважних суб'єктів, чітка регламентація та координація їхньої діяльності [1, с. 55].

В Бюджетному кодексі України [2] визначено, що контроль за видатками Державного бюджету в межах України від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата. Вся робота органів центральної виконавчої влади, які забезпечують впровадження та дотримання державної політики в сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, координується та контролюється Кабінетом Міністрів України.

В Законі України «Про Рахункову палату» зазначено ... «Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням» [3]. До функцій Рахункової палати України включено проведення фінансового аудиту та аудиту надходжень до державного бюджету загальнодержавних податків, зборів, обов'язкових платежів та інших коштів, включаючи адміністрування контролюючими органами таких надходжень, а також проведення закупівель за рахунок коштів виділених з державного бюджету.

Вищим державним органом управління у системі виконавчої влади є Кабінет Міністрів України. До його основних завдань належать організація та координація роботи міністерств, інших органів центральної виконавчої влади, здійснення контролю за їхньою діяльністю [4].

З метою забезпечення контролю за використанням бюджетних коштів в нашій державі створено цілісну систему органів виконавчої влади. Основним органом виконавчої влади, уповноваженим на реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю, є Державна аудиторська служба України [5].

Державна аудиторська служба України є провідним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Вона відповідно до покладених на неї державою функцій здійснює контроль за цільовим та ефективним використанням і збереженням державних фінансових ресурсів, майна бюджетних установ; досягненням економії бюджетних коштів і результативності в діяльності розпорядників бюджетних коштів, дотриманням законодавства на всіх стадіях бюджетного процесу. Однією із основних функцій Державної аудиторської служби України є інспектування правильного ведення бухгалтерського обліку, а також складанням і поданням фінансової і бюджетної звітності.

Поточний контроль за веденням бухгалтерського обліку всіх надходжень і витрат державного та місцевих бюджетів, а також більшості цільових державних фондів забезпечують органи Державної казначейської служби України, що в свою чергу сприяє збереженню громадських коштів, а також виявленню недотримань бюджетного законодавства всіма учасниками бюджетного процесу. З метою контролю за подачею фінансової звітності

Казначейство України установлює єдині вимоги щодо складання звітності шляхом видання відповідних нормативно-правових актів, якими визначається склад і принципи складання бюджетної звітності, вимоги до розкриття її елементів. Казначейство в процесі своєї діяльності перевіряє достовірність показників звітності бюджетної установи, аналізує її складові, визначає чи всі проведені господарські операції та події, які відбулися у звітному періоді знайшли відображення на бухгалтерських рахунках. Контроль за веденням бухгалтерського обліку, що здійснюється Казначейством України, у відповідності до вимог нормативно-правових актів та складанням і поданням звітності щодо виконання бюджетів, кошторисів, інструкцій з цих питань, носить попереджувальний, систематичний характер. За результатами перевірки, при виявленні органами казначейства фактів порушення бюджетного законодавства, такі порушення документуються, а до порушників застосовуються заходи впливу.

Отже, організація обліково-контрольного процесу видатків в бюджетних установах, в сучасних умовах розвитку економічних відносин вимагає об'єктивного підходу у забезпеченні дієвості державного фінансового контролю, який має сприяти законності та раціональному використанню коштів і майна, що знаходяться у власності держави.

На сучасному етапі модернізації вітчизняної системи державного фінансового контролю варто звернути увагу на те, що у різних органів державного фінансового контролю в Державі схожі повноваження та підконтрольні об'єкти. Разом з тим приховане дублювання функцій контролюючих органів повинне розглядатися як система стримувань і противаг, що і дозволить дотримуватись принципу прозорості державного фінансового контролю в Україні.

Список використаних інформаційних джерел

1. Шевчук О. А. Детермінанти організації державного фінансового контролю. Вісник Української академії банківської справи. 2015. № 1. С. 54–64.
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
3. Про Рахункову палату [Електронний ресурс] : Закон України № 576-VIII від 02.07.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>.

4. Про Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]: Закон України № 794-VII від 27.02.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
5. Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України № 43 від 03.02.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-п#Text>.

ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ ТА ЕЛЕКТРОННИЙ БІЗНЕС ЯК ВИДИ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Л. О. Сидоренко, *магістрант, освітня програма «Облік і оподаткування»*

В. А. Кулик, *д. е. н., професор – науковий керівник
Полтавський державний аграрний університет*

Цифрова трансформація означає інтеграцію цифрових технологій у всі сфери бізнесу. Ця інтеграція призводить до принципових змін у тому, як діють громадяни, підприємства та організації, як вони забезпечують цінність для себе, своїх працівників, клієнтів, партнерів, досягаючи власних та спільних, економічних та соціальних цілей швидше, дешевше та з новою якістю.

Для позначення ділової активності із використанням цифрових технологій використовують різні поняття, найпоширенішими серед яких є «електронна комерція» та «електронний бізнес». «Електронний бізнес» є більш широким поняттям ніж «електронна комерція».

Згідно з Законом України «Про електронну комерцію», електронна комерція – це відносини, спрямовані на отримання прибутку, що виникають під час вчинення правочинів щодо набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків, здійснені дистанційно з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем, внаслідок чого в учасників таких відносин виникають права та обов'язки майнового характеру.

У електронній комерції бізнес-комунікації та трансакції щодо покупки та продажу товарів і послуг, що здійснюються через комп'ютери та мережі за допомогою цифрового зв'язку. Електронна комерція також включає в себе операції щодо електронного переказу коштів, використання смарт-карт та електронних грошей.

Електронна комерція функціонує у світі приблизно із 1994 р., першою у цьому виді бізнесу стала компанія Amazon.com.

Електронний бізнес, крім електронної комерції включає: інфраструктуру електронного ринку; процес управління взаємовідносинами із клієнтами (CRM); бізнес-аналітику; управління поставками. Усі перелічені процеси відбуваються онлайн.

Вперше, електронний бізнес як вид підприємницької діяльності, було здійснено компанією IBM у 1997 р.

Електронний бізнес в Україні розвивається у різних напрямках, найпопулярнішими видами електронного бізнесу є: продажі фізичних товарів та послуг; онлайн-реклама у тому числі на маркетплейсах та у соціальних мережах; доставка; онлайн-оплата.

В Україні у галузі електронного бізнесу більш успішними є вітчизняні компанії (Rozetka.ua, Prom.ua), у той же час особливості ведення електронного бізнесу передбачають наявність високого рівня конкуренції із зарубіжними компаніями (Aliexpress).

Для повної реалізації усіх потенційних можливостей електронного бізнесу в Україні та світі повинні бути вирішені наступні проблеми:

1) глобалізація робить доступнішими товари та послуги закордонних компаній, однак, нормативного регулювання потребують питання пов'язані із: визначенням реального місця походження підприємства та (або) пропонованих товарів і послуг; узгодження правил ведення бізнесу між різними країнами;

2) потребують узгодженості питання щодо правил нарахування та стягнення податків, а також використання платіжних засобів при укладанні електронної угоди;

3) проблема захисту прав інтелектуальної власності стоїть гостро в електронному середовищі, особливо це стосується товарів та послуг, що мають електронну форму існування, оскільки вони легко піддаються копіюванню, а отримана копія є повністю ідентичною оригіналу;

4) ведення електронного бізнесу у відкритих мережах вимагає ефективних і надійних механізмів, що гарантують безпеку всіх її учасників;

5) повна реалізація потенціалу електронної комерції вимагає універсального доступу – будь-яка компанія і будь-який замовник повинні мати можливість доступу до всіх організацій, що пропонують продукти і послуги, незалежно від їх географічного розташування або особливостей їх інформаційних систем.

Позитивними наслідками розвитку електронного бізнесу в Україні є:

1) для населення: потенційна можливість більш повного задоволення потреб у товарах та послугах, що виробляються та надаються як вітчизняними, так і закордонними підприємствами; більш швидкий розвиток інфраструктури (дороги, служби доставки, інтернет-провайдери, диверсифікація засобів платежу);

2) для бізнесу: нові способи ведення бізнесу, що дозволяють значно мінімізувати витрати на проведення господарської діяльності; можливість використання зарубіжного досвіду ведення бізнесу; можливість виходу на зарубіжні ринки; можливість виступати посередниками між іноземними виробниками та вітчизняними споживачами; зростання попиту на супутні щодо основаного виду діяльності товари та послуги;

3) для держави: надходження до бюджету у вигляді податкових платежів; нові робочі місця; вищий рівень задоволення потреб населення у товарах народного вжитку, і, як наслідок, більше задоволення життям в країні в цілому та владою у ній, зокрема.

Проте, розвиток електронного бізнесу в Україні, висвітлив низку проблем загальнооекономічного характеру, що потребують рішучих дій з боку держави. До них відносяться:

1) зuboжіння населення;

2) низький рівень інтернет-покриття та розвитку інфраструктури, особливо у районних центрах та селах;

3) комп'ютерна безграмотність значної частини населення України та відсутність елементарних знань англійської мови, необхідних для придбання товарів та послуг у зарубіжних компаніях.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кулик В. А. Розвиток бухгалтерського обліку на підприємствах електронного бізнесу. Полтава : ПУЕТ, 2017. 344 с.
2. Кулик В. А. Інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень на підприємствах електронного бізнесу. Випереджаючий інноваційний розвиток: теорія, методика, практика : монографія. Суми, 2018. С. 255–267.
3. Любимов М. О., Кулик В. А. Можливості, загрози та перспективи використання «хмарних» технологій в бухгалтерському обліку. Науковий вісник ПУЕТ. 2019. № 2 (93). С. 40–46.

СПОСОБИ РОЗПОДІЛУ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ ЗА МЕТОДОМ НА ОСНОВІ ДОХОДУ

П. Л. Сук, д. е. н., професор, Освітня програма «Облік і аудит» Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і природокористування України «Ніжинський агротехнічний інститут», м. Ніжин, Україна

Одна із статей активу Балансу (Звіту про фінансовий стан) називається «Витрати майбутніх періодів». Вона знаходиться в розділі II Оборотні активи і має код 1170. В ній відображаються витрати, що мали місце протягом поточного або попередніх звітних періодів, але належать до наступних звітних періодів [1]. Витрати майбутніх періодів (далі – ВМП) частинами переносяться на наступні періоди. Їх можна розподіляти за методами амортизації необоротних активів.

Зокрема, для розподілу ВМП можна використовувати метод амортизації необоротних активів на основі доходу (revenue-based amortisation method). Він не передбачений П(С)БО 7 «Основні засоби» [2], проте відомий у світовій практиці [3].

За методом амортизації на основі доходу розподіл ВМП здійснюється залежно від фактично отриманого доходу (або виручки) за реалізовану продукцію в певному періоді.

Він використовується якщо відомі наперед реалізаційні ціни і кількість продукції згідно контракту. За цим методом річна сума ВМП визначається як добуток суми ВМП, що розподіляються, та коефіцієнта розподілу ВМП, який обчислюється діленням фактичного обсягу доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на плановий обсяг доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Розраховується розподіл ВМП на основі доходів за формулами:

$$PCPBM\P = CPBM\P \cdot KPBMP,$$

де $PCPBM\P$ – річна сума розподілу ВМП;

$KPBMP$ – коефіцієнт розподілу ВМП.

$$KPBMP = \Phi OD : ПОД,$$

де ΦOD – фактичний обсяг доходу від реалізації продукції (робіт, послуг);

$ПОД$ – плановий обсяг доходу від реалізації продукції (робіт, послуг).

Розподіл ВМП на основі доходу можна розрахувати іншим способом:

$$PCPBM\Pi = \Phi OD \cdot KPBMP,$$

де $PCPBM\Pi$ – річна сума розподілу ВМП;

ΦOD – фактичний обсяг доходу від реалізації продукції (робіт, послуг);

$KPBMP$ – коефіцієнт розподілу ВМП.

$$KPBMP = CPBM\Pi : ПОД,$$

де $CPBM\Pi$ – сума розподілу ВМП;

$ПОД$ – плановий обсяг доходу від реалізації продукції (робіт, послуг).

Суму розподілу ВМП за методом на основі доходу можна розраховувати за двома способами: 1) від початкової суми ВМП; 2) від залишкової суми ВМП.

Розглянемо на прикладі застосування способів розподілу ВМП методом на основі доходу.

Початкова сума ВМП – 40 000 грн. Строк їх розподілу – 3 роки. За період розподілу ВМП заплановано отримати 160 000 грн доходу від реалізації продукції (робіт, послуг), в тому числі: за 1-й рік – 100 000 грн, за 2-й рік – 40 000 грн, за 3-й рік – 20 000 грн.

Коефіцієнт розподілу ВМП становить: за 1-й рік – 0,625 (100 000 : 160 000 = 0,625), за 2-й рік – 0,25 (40 000 : 160 000 = 0,25), за 3-й рік – 0,125 (20 000 : 160 000 = 0,125).

За 1-м способом сума розподілу ВМ визначається від початкової суми ВМП (табл. 1).

Таблиця 1 – Розрахунок розподілу ВМ на основі доходу за 1-м способом (від початкової суми ВМП)

Рік	Сума розподілу ВМП, грн	Дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг), грн	Коефіцієнт розподілу ВМП	Річна сума розподілу ВМП, грн
1	40 000	100 000	0,625	25 000
2	40 000	40 000	0,25	10 000
3	40 000	20 000	0,125	5 000
х	Разом	160 000	1	40 000

За 2-м способом сума розподілу ВМП розраховується від залишкової суми ВМП (табл. 2).

Таблиця 2 – Розрахунок розподілу ВМП на основі доходу за 2-м способом (від залишкової суми ВМП)

Рік	Сума розподілу ВМП, грн	Дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг), грн	Коефіцієнт розподілу ВМП	Річна сума розподілу ВМП, грн
1	40 000	100 000	0,625	25 000
2	15 000	40 000	0,25	3 750
3	11 250	20 000	0,125	11 250
×	Разом	160 000	1	40 000

Як видно з табл. 1 і 2, коефіцієнт розподілу ВМП для обох способів однаковий. Проте враховуючи те, що сума розподілу ВМП у двох способах різна: для 1-го способу розподіл ВМП здійснюється від початкової суми ВМП, а за другим – від залишкової суми ВМП, то за двома способами отримуються різні річні суми розподілу ВМП.

Таким чином, розподіл ВМП можна здійснювати за методом на основі доходу (виручки від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг). Він дає змогу пов'язати суму розподілу ВМП з фактично отриманим доходом (виручкою) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) в певному періоді. Розподіл ВМП за цим методом можна розраховувати за двома способами: 1) від початкової суми ВМП; 2) від залишкової суми ВМП.

Список використаних інформаційних джерел

1. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затверджено наказом Міністерства фінансів України 28 березня 2013 р. № 433 [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv#Text>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджено наказом Міністерства фінансів України 27 квітня 2000 р. № 92, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 травня 2000 р. за № 288/4509 [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.
3. https://www.granthornton.com.au/globalassets/1.-member-firms/australian-website/technical-publications/local-technical-financial-alerts/gtal_ta_2014-03-amendments-to-ias-16-and-ias-38.pdf.

МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Т. В. Фоміна, к. е. н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

Центральноукраїнський національний технічний університет

Внутрішній контроль – це процес постійного впливу на об’єкти через відстеження відхилень та корекції управлінських рішень задля приведення фактичного стану об’єктів до бажаного [1]. Питання, пов’язані з удосконаленням методики внутрішнього контролю неодноразово піднімалися авторами у роботах [2–4]. Дана стаття висвітлює методичні підходи до внутрішнього контролю розрахунків з працівниками з оплати праці.

Внутрішній контроль поточних зобов’язань за розрахунками з оплати праці передбачає перевірку:

- відповідності законодавчим вимогам форм і систем оплати праці, які використовуються на підприємстві;
- відповідності законодавству укладеного на підприємстві Колективного договору;
- порядку документального оформлення приймання та звільнення працівників (книга наказів, книга обліку трудових книжок, особові листи і картки тощо);
- порядку збереження документів, пов’язаних з обліком особового складу;
- наявності штатного розкладу та відповідність його законодавчо встановленим вимогам;
- відповідності штатному розкладу нарахованих сум заробітної плати;
- дотримання норм витрачання трудових ресурсів на одиницю продукції та відповідність законодавчим вимогам обраного для нормування методу (аналітичний, сумарний).

При перевірці правильності формування величини заробітної плати за відрядної форми оплати праці внутрішнім контролером з’ясовується правильність:

- застосування тарифної сітки (тарифних ставок) та їх відповідність закріпленим у Колективному договорі;
- обчислення сум заробітної плати за відрядними розцінками;
- нормування оплати праці;

- обчислення заробітної плати за непрямою відрядною системою оплати праці;

- обчислення заробітної плати за бригадною системою (правильність обчислення коефіцієнту трудової участі);

- складання первинних документів, які визначають підстави для нарахування заробітної плати за відрядною формою.

Внутрішній контроль формування величини основної заробітної плати при погодинній формі оплати праці передбачає перевірку правильності:

- застосування посадових окладів;

- обчислення відпрацьованого часу;

- обчислення нарахованої заробітної плати;

- складання первинних документів, які визначають підстави для нарахування заробітної плати за погодинною формою.

Крім цього, внутрішнім контролером проводиться оцінка доцільності, обґрунтованості та ефективності форми оплати праці (відрядної, погодинної) для конкретного підприємства.

Внутрішній контроль правильності формування фонду додаткової заробітної плати передбачає перевірку:

- наявності та відповідності законодавчим вимогам Положення про преміювання;

- відповідності законодавчим вимогам підстав для нарахування премій та інших виплат, які згідно законодавства становлять фонд додаткової заробітної плати, та інші заохочувальні та компенсаційні виплати;

- первинних документів, які визначають підстави для нарахування додаткових виплат працівникам [5].

Наступні етапи внутрішнього контролю правильності розрахунків з оплати праці передбачають перевірку:

- правильності здійснення законодавчо встановлених утримань із заробітної плати працівників;

- відповідності законодавству проведених утримань із заробітної плати працівників;

- наявності та строків заборгованості за розрахунками з працівниками із заробітної плати;

- правильності здійснення нарахувань на фонд заробітної плати (єдиний внесок);

- повноти та своєчасності сплати відповідних утримань та нарахувань;

- правильності обчислення та відповідності законодавчим вимогам сум лікарняних та порядку відображення їх в первинному обліку, реєстрах аналітичного та синтетичного обліку;
- порядку надання відпусток та обчислення сум відпускних;
- порядку нарахування заробітної плати та здійснення утримань з неї за працівниками-сумісниками;
- своєчасності виплати заробітної та порядку її індексації;
- порядку оподаткування додатково виплачених сум працівникам (матеріальна допомога, надання путівки на санаторно-курортне лікування, інші додаткові блага);
- правильності формування фонду депонованої заробітної плати;
- правильності відображення операцій із розрахунків з працівниками в реєстрах аналітичного та синтетичного обліку;
- правильності складання бухгалтерських проведення з обліку розрахунків з працівниками по заробітній платі та страхування;
- правильності складання, повноти, своєчасності подання відповідної звітності до контролюючих органів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Внутрішній контроль процесів матеріального забезпечення в системі управління підприємством: монографія / Т. В. Фоміна, О. Б. Пугаченко; за ред. Г. М. Давидова. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. С. 13.
2. Фоміна Т. В., Пугаченко О. Б. Внутрішній контроль капіталу у дооцінках. Emergence of public development: financial and legal aspects: / Yu. Pasichnyk and etc.: [Ed. by Doctor of Economic Sciences, Prof. Pasichnyk Yu.]: Collective monograph. Agenda Publishing House, Coventry, United Kingdom, 2019. P. 520–529.
3. Фоміна Т. В., Пугаченко О. Б. Внутрішній контроль операцій із формування величини додаткового та резервного капіталу. Latest Technologies of Neo-industrial Transformations: Financial, Legal and Sociological Aspects. Gutsalenko L., Liashenko V., Sukach O. and others: Collective monograph [Ed. by Doctor of Economics Sciences, Prof. Pasichnyk Yu.]. Austria, 2020. P. 275-286.
4. Фоміна Т. В., Міліченко О. С. Внутрішній контроль порядку формування неоплаченого капіталу. Державний фінансовий контроль, незалежний аудит та аналіз: проблеми та перспективи розвитку: матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 28 лист. 2018 р., Ірпінь. С. 114–117.

5. Фоміна Т. В. Організація і методика внутрішньогосподарського контролю на підприємствах олійножирової галузі України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / Одес. держ. екон. ун-т. Одеса, 2007. Додаток Р6.

ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Н. О. Павленко-Михайлик, магістр, освітня програма «Облік і аудит»

***А. І. Мілька, к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту – науковий керівник
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»***

Для сталого соціально-економічного розвитку нашої держави, конкурентоспроможності її економіки та інтеграції України в міжнародні ринки актуальним постає питання про реформування сфери публічних закупівель.

За останні роки законодавство про державні/публічні закупівлі постійно змінювалося. Проте всі учасники на ринку державних закупівель відзначають неефективність системи державних закупівель. Велика кількість проблем, що виникають, позначаються в першу чергу на стані економіки країни в цілому. Основні проблеми виникають, передусім, через недосконалість законодавчої бази, що регулює процес державних закупівель.

Починаючи з 19.04.2020 р. Закон України «Про публічні закупівлі» діє у редакції, передбаченій Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель» від 19.09.2019 р. № 114-IX [1], який з метою підвищення ефективності закупівель, гармонізації з законодавством ЄС та міжнародними стандартами містить ряд нововведень, зокрема:

- можливість виправлення невідповідностей в тендерній пропозиції протягом двадцяти чотирьох годин після їх виявлення замовником;
- нову процедуру торгів з обмеженою участю, яка передбачає обов’язкову попередню перевірку кваліфікації учасників;

- вартість життєвого циклу, як критерій для оцінки замовником тендерних пропозицій, який дозволяє розрахувати їх економічну вигідність у довгостроковій перспективі;
- право замовника проводити попередні ринкові консультації з метою аналізу ринку для планування закупівель та підготовки до проведення процедур закупівель;
- можливість замовника укласти один договір про закупівлю із переможцем закупівлі декількох лотів в межах єдиної процедури закупівлі;
- перегляд підстав для застосування переговорної процедури та уточнений порядок проведення переговорів;
- право замовника відхиляти тендерну пропозицію учасника, який не виконав свої зобов'язання за раніше укладеним договором про закупівлю;
- оновлений перелік кваліфікаційних критеріїв (доповнено новим критерієм – наявність фінансової спроможності);
- оновлений перелік окремих сфер господарювання та введення категоризації поняття «замовник»;
- введення відповідальності для керівників замовників за невиконання вимог законодавства та за укладення договору про закупівлю до/без проведення закупівель в електронній системі закупівель.

Ференц А. відмічає, що зміни в новій редакції Закону спрямовані на:

- професіоналізацію сфери закупівель;
- урегулювання проблем допорогових закупівель (нова редакція Закону виводить з тіні понад чверть мільйона закупівель на рік);
- упровадження нових електронних інструментів;
- можливість виправлення помилок у тендерних пропозиціях учасників;
- боротьбу з недобросовісними учасниками;
- удосконалення процедури оскарження закупівель;
- посилення відповідальності за порушення у сфері закупівель [2, с. 6].

Нова редакція Закону покликана зменшити ймовірну корупційну складову публічних закупівель через посилення прозорості їх проведення, а також вберегти замовників і виконавців від взаємних ризиків і захистити державу від нераціонального та неефективного витрачання бюджетних коштів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та інших законів України щодо вдосконалення системи функціонування та оскарження публічних закупівель»: Закон України від 03.06.2021 р. № 1530-IX / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України, 2021, № 32, ст. 262.
2. Ференц А. Нова редакція Закону «Про публічні закупівлі» / А. Ференц // Посібник для замовників. 2020. 74 С.

СЕКЦІЯ 3. ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК РЕСУРС, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЯКІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС МЕНЕДЖМЕНТУ

*Ю. П. Бодак, магістр, освітня програма «Публічні закупівлі»
Є. А. Карпенко, к. е. н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту – науковий керівник
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»*

В ринкових умовах особливого значення набуває конкурентоспроможність комерційних організацій, для оцінки якої, визначення можливостей і ризиків розвитку господарюючих суб'єктів необхідно володіти надійною інформацією, придатною для прийняття управлінських, в тому числі стратегічних рішень. Тож найважливішим джерелом такої інформації є бухгалтерська звітність. На сучасному етапі розвитку економіки грамотно організований бухгалтерський облік і система бухгалтерської звітності дозволяють всебічно обґрунтувати оптимальні напрями розвитку поточної, інвестиційної, та фінансової діяльності організації.

Слід відмітити, що бухгалтерська фінансова звітність представляє інтерес для певного ряду користувачів, які, в свою чергу, діляться на внутрішніх і зовнішніх. До числа перших відносяться керівний склад і засновники, до других – зовнішніх – інвестори, постачальники та підрядники, покупці, контролюючі органи та інші зацікавлені суб'єкти зовнішнього середовища. Для користувачів фінансова звітність є індикатором ступеня довіри до організації, а також показує, чи варто вести з цією організацією ділові відносини або інвестувати в неї.

Що стосується звітності підприємства як ресурсу, що забезпечує якість прийняття рішень, то можна зауважити на її важливість в цій ролі саме у сфері аналізу результатів діяльності компанії, адже вона є основою для його проведення, а це, в свою чергу, дозволяє аналітикам, а далі – і керівництву, приймати управлінські рішення щодо подальшого функціонування підприємства.

Головним завданням аналізу фінансової звітності є зниження неминучої невизначеності, пов'язаної з прийняттям економічних рішень, орієнтованих у майбутнє.

Відомо, що фінансова звітність підприємства містить такі звіти: Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал та Примітки. Перший є ключовим в аналізі показників, але без другого він не буде повним. В другому звіті містяться показники про ефективність діяльності підприємства, використовуючи які можна розрахувати такі коефіцієнти, як рентабельності, ліквідності, ділової активності та інші. Що стосується Звіту про фінансовий стан, то на базі показників, які він містить, можна здійснити:

1. Аналіз динаміки і структури майна та джерел його формування.
2. Експрес-аналіз фінансового стану організації.
3. Аналіз платоспроможності на основі оцінки ліквідності балансу.
4. Аналіз платоспроможності на основі розрахунку і оцінки коефіцієнтів платоспроможності.
5. Аналіз фінансової стійкості на основі визначення типу фінансової ситуації.
6. Аналіз фінансової стійкості на основі фінансових коефіцієнтів.
7. Загальна оцінка оборотності.
8. Аналіз потенційного банкрутства.

Баланс дає можливість добре оцінити ефективність розміщення капіталу підприємства, його відповідність з нинішньою і майбутньою діяльністю, дати оцінку розміру і структурі позикових джерел, а також ефективності їх залучення.

В цілому, роль аналізу фінансової звітності полягає в використанні фінансових звітів, підготовлених компаніями, в поєднанні з іншою інформацією, щоб оцінити минулу, поточну, і потенційну ефективність і фінансове становище компанії з метою інвестування, кредитування, і прийняття інших економічних рішень.

Що стосується Звіту про фінансові результати, то він надає можливість провести наступні види аналізу:

1. Аналіз доходів і витрат організації.
2. Аналіз рівня і динаміки фінансових результатів.
3. Аналіз беззбитковості.

4. Аналіз фінансових результатів.

5. Аналіз показників рентабельності.

Пропонуємо схематично відобразити, які можливості дає аналіз фінансової звітності, як ресурсу прийняття якісних управлінських рішень (рис. 1).

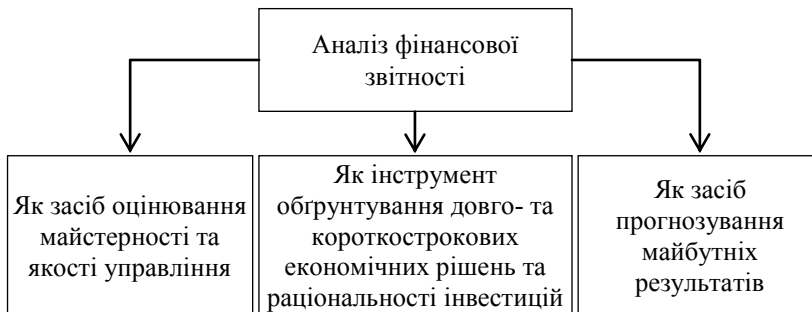

Рисунок 1 – Аналіз фінансової звітності з метою прийняття якісних управлінських рішень

Таким чином, можемо погодитися з думкою А. В. Немченко [2], що фінансова звітність підприємства відноситься до числа найбільш важливих джерел отримання інформації про його комерційної діяльності. Детальний і масштабне вивчення звітності може вказати користувачам основні причини отриманих як позитивних результатів фінансово-господарської діяльності, так і негативні напрямки роботи організації, може переорієнтувати на шляху вдосконалення діяльності.

Забезпечення користувачів абсолютної і об'єктивною інформацією про фінансовий стан і фінансові підсумки роботи господарюючих суб'єктів вважається важливим завданням міжнародних і національних стандартів, відповідно до яких, вводяться концепції розвитку сучасного бухгалтерського обліку та звітності в кожній країні. Тому невід'ємним пунктом керуючих будь-якої організації є на базі вже отриманих результатів діяльності приймати зважені і якісні рішення.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кириленко В. В. Фінансовий аналіз як основа для прийняття управлінських рішень [Електронний ресурс] // Economics. 2018. № 5 (37). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/finansovyy-analiz-kak-osnova-dlya-prinyatiya-upravlencheskih-resheniy>.

2. Немченко О. В., Дугіна Т. А., Лихолетов Е. А. Модель фінансового аналізу як спосіб визначення готовності сільськогосподарських підприємств до модернізації виробництва // Міжнародний науково-дослідний журнал. 2019. № 4–2 (82). С. 31–33.

ЗНИЖЕННЯ ФІНАНСОВО-ФІСКАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ, ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕКОНОМІКО-ЕФЕКТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ У ЦАРИНІ ПОСЛУГ ВРАЖЕНЬ

Т. О. Ніколайчук, аспірант освітня програма «Економіка»
магістр правознавства
Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень
НАНУ

Трендами сучасної міжнародної економіки є розвиток індустрії виробництва товарів та послуг, що пов'язані із отриманням насамперед вражень (experience economy), зокрема за рахунок природокористування. У зв'язку з всесвітньою пандемією коронавірусної інфекції, спричиненої SARS-CoV-2, протягом 2020 – початку 2021 років, населення зазнало значних обмежень щодо задоволення своїх потреб в отриманні позитивних вражень, емоцій, спогадів шляхом відвідування загальноосвітніх туристичних місць через карантинні умови гео-соціального характеру, що спонукало до формування нових векторів господарської діяльності на національному ринку, а саме, послуг вражень. Однак, відсутність регуляторного акту або формування чіткої законодавчої позиції на суспільні відносини пов'язані з отриманням емоцій, вражень, в т. ч. під час використання або взаємодії з природними ресурсами, зумовлює тінізацію відповідного сектору фінансово-організаційної діяльності суб'єктів господарювання, формування квазі-нормативних конструкцій співпраці (угод), ухилення від сплати податків або зниження рівня оподаткування, та, як наслідок, формування нелегального ринку надання послуг вражень.

Враховуючи вищевикладене нами пропонується внесення змін до таких законодавчих актів України:

1. У Законі України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» [1].

1.1. Внести зміни стосовно процедури необов'язкового застосування реєстраторів розрахункових операцій та програмних реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг для суб'єктів спрощеної системи оподаткування (зокрема, фізичних осіб-підприємців, що належать до II та III груп платників єдиного податку, не використовують працю найманих осіб), що здійснюють господарську діяльність у сфері надання послуг вражень у разі використання POS-терміналів, інтернет-еквайрінгу (Liqpay, Portmone, Fondy, WAYFORPAY) та інтернет – банкінгу (Приват24, Ощад24/7, Монбанк, тощо).

1.2. Розробити розрахунковий документ встановленої форми та змісту, що підтверджуватиме факт продажу (повернення) товарів, надання послуг, операцій з видачі готівкових коштів держателям електронних платіжних засобів, отримання (повернення) коштів, створений в паперовій та/або електронній формі (електронний розрахунковий документ) у випадках використання POS-терміналів, інтернет-еквайрінгу та інтернет – банкінгу (наприклад, у мобільному додатку Приват24 – бізнес тощо).

1.3. Присвоїти фіскальні функції електронним розрахунковим документам, що створені за результатами платежів та переказів з карток, шляхом використання онлайн-платформ Приват24 та Ощад24/7. Відповідний розрахунковий документ звільнятиме від застосування РРО/ПРРО при здійсненні розрахунків за допомогою банківських систем дистанційного обслуговування та/або сервісів переказу коштів за послуги у разі проведення таких розрахунків.

2. У Податковому кодексі України [2] абзац 2, пп. 14.1.226, п. 14.1, ст. 14 викласти у наступній редакції: незалежна професійна діяльність – участь фізичної особи у науковій, літературній, артистичній, художній, освітній або викладацькій діяльності, діяльність лікарів, приватних нотаріусів, приватних виконавців, адвокатів, арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів), аудиторів, бухгалтерів, оцінщиків, інженерів, архітекторів чи менеджерів з програмування емоцій, вражень, особи, зайнятої релігійною (місіонерською) діяльністю, іншою подібною діяльністю за умови, що така особа не є працівником або фізичною особою – підприємцем (за виключенням випадку, передбаченого пунктом 65.9 статті 65 цього Кодексу) та використовує найману працю не більш як чотирьох фізичних осіб;

Враховуючи вищевикладене, здійснення господарської діяльності з програмування вражень на умовах фріласну або створення авторських кейсів з програмування вражень, нами пропонується віднести до незалежної професійної діяльності за умови дотримання вимог до п.п. 14.1.226, п. 14.1, ст. 14 Податкового кодексу України. Менеджер з програмування вражень може бути самозайнятою особою, здійснювати незалежну професійну діяльність та сплачувати податки як фізична особа-підприємець.

Таким чином, уніфіковане законодавче формування чіткого понятійно-категоріального апарату, прозорих механізмів здійснення господарської діяльності у сфері надання послуг вражень, зумовить розвиток власне індустрії послуг вражень, як окремого сектору національної економіки, збільшить надходження до бюджету, забезпечить формування прозорого податкового навантаження на підприємців цього сектору, а також, формування фіскальної стратегії підтримки суб'єктів мікропідприємництва, що сприятиме зниженню тінізації доходів з боку суб'єктів господарської діяльності, спрощення ведення бізнесу та скорочення витрат платників податків на виконання податкового обов'язку.

Формування спрощеної системи фінансово-фіскального навантаження на підприємців, що мають на меті здійснювати інноваційно-господарську діяльність (надання послуг вражень) є інструментом раціонального використання економіко-трудових ресурсів, (наприклад, ресурси витрачені суб'єктом господарювання на сплату податків та зборів, а також час витрачений бюрократичні та фінансово-моніторингові процедури, суб'єкт господарювання може витратити на пошук нової концепції ведення господарської діяльності, привернення нових клієнтів, розширення цільової аудиторії, тощо.

Враховуючи вищевикладене, спрощена система ведення господарської діяльності забезпечить розвиток відповідної царини національного господарства, зумовить позитивну динаміку міграції кадрів з суміжної галузі, а саме туризму та індустрії гостинності, а також раціональне використання економіко-організаційних та трудових ресурсів під час управління відповідними суб'єктами господарювання.

Список використаних інформаційних джерел:

1. Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського

харчування та послуг» та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг від 10.12.2020 № 1017-IX. Відомості Верховної Ради України, 2019, № 46, ст. 296 [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/128-20> (дата звернення 06.06.2021 р.).

2. Податковий кодекс України від ід 02.12.2010 № 2755-VI. Відомості Верховної Ради України, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст. 112. [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення 01.06.2021 р.).

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

А. А. Пономаренко, здобувач освітнього ступеня фаховий молодший бакалавр за спеціальністю 071 Облік і оподаткування

О. В. Туманцова, викладач вищої категорії, викладач-методист – науковий керівник
Полтавський фаховий кооперативний коледж

Управління бізнесом – це складний процес, що супроводжується різними потоками інформаційних даних основою яких є достовірна інформація, що відображається у звітах. Базою для прийняття управлінських рішень є результати фінансового аналізу. А запорукою достовірного і ефективного аналізу є наявність джерел аналітичної інформації, найголовнішим з яких є фінансова звітність.

Звітність – це система взаємопов’язаних і узагальнених економічних показників поточного обліку, функція яких характеризувати результати діяльності підприємства протягом певного періоду.

Обсяг інформації у фінансовій звітності розрахований на задоволення потреб її користувачів. Усі ефективні управлінські рішення обов’язково повинні проходити поточний аналіз. На основі даних фінансової звітності можна збалансувати та проаналізувати лише основні показники діяльності підприємства. Крім того, необхідно також оцінити динаміку ринку та уподобання основних споживачів.

Фінансова звітність повинна задовольняти потреби тих користувачів, які не можуть вимагати звітів, складених з урахуванням їх конкретних інформаційних потреб. Основне завдання складання звітності – це пошук резервів вдосконалення діяльності підприємства.

Склад фінансової звітності визначається національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку [2]. До складу фінансової звітності кожного підприємства входять основні форми, а саме:

- ✓ Звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату активи, зобов'язання і власний капітал підприємства.

- ✓ Звіт про доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства.

- ✓ Звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і видаток грошових коштів у результаті діяльності підприємства у звітному періоді.

- ✓ Звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду.

- ✓ Примітки до фінансових звітів – сукупність показників і пояснень, яка забезпечує деталізацію і обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними положеннями (стандартами).

Складові фінансової звітності відображають всі аспекти господарських операцій та подій за звітний період, відповідну інформацію за попередній звітний період.

Метою складання фінансової звітності є: надання інформації про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та рух грошових коштів, яку використовують під час прийняття управлінських та економічних рішень.

Фінансова звітність містить інформацію про: продаж, придбання чи володіння цінними паперами, участь в капіталі підприємства, оцінку якості управління, оцінку здатності підприємства до своєчасного виконання своїх зобов'язань, забезпеченість зобов'язань підприємства, суму дивідендів, що підлягають розподілу, регулювання діяльності підприємства та іншу інформацію.

Фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, задля своєчасної оцінки минулих, теперішніх та майбутніх подій, а також підтвердити та скоригувати свої минулі оцінки.

Якщо інформація, що представлена у фінансовій звітності, не містить помилок та спотворень, які можуть вплинути на прийняття рішень користувачами фінансової звітності, інформація є достовірною [3].

Якісними характеристиками звітності є:

- зрозумілість – інформація повинна подаватися у стандартній та зрозумілій формі, але користувачі повинні мати певні знання з бухгалтерського обліку, економіки тощо;
- актуальність – задовольняти потреби користувачів під час прийняття рішень. Інформація повинна відігравати дві тісно пов'язані ролі: прогнозування та підтвердження;
- суттєвість – упущення важливості чи неправильне подання інформації може вплинути на економічні рішення користувачів на основі фінансової звітності;
- достовірність – інформація повинна бути вільною від помилок, користувачі можуть на неї покластися тією мірою, в якій вона відображає дійсний стан справ;
- порівнянність – фінансова звітність має надавати користувачам можливість порівнювати показники за різні періоди і різних підприємств.

За сучасних умов задля ефективної діяльності кожного суб'єкта господарювання необхідна інформація про економічних партнерів та конкурентів. Вичерпна, достовірна, своєчасна та чітка інформація є ключем до прийняття фінансових рішень, спрямованих на зменшення вартості фінансових ресурсів підприємства та збільшення прибутку. Саме тому виключна роль у процесі управління належить інформаційному забезпеченню. Будучи основним джерелом інформації про фінансовий стан та результати діяльності, фінансова звітність являється потужною інформаційною базою для виражених управлінських рішень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, редакція від 14.01.2012 р. – URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства України від 07.02.2013 р. № 73. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Верхоглядова Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика: навч.-практ. посіб. / Н. І. Верхоглядова, В. П. Шило, С. Б. Ільїна. – Київ: Центр учб. л-ри, 2018. – 536 с.

УПРАВЛІНЬСЬКА ЗВІТНІСТЬ – ПЕРЕДУМОВА ПРИЙНЯТТЯ ЕФЕКТИВНИХ УПРАВЛІНЬСЬКИХ РІШЕНЬ

О. В. Свирида, викладач кафедри обліку і оподаткування

О. Н. Коркушко, к. е. н., доцент, викладач кафедри обліку і оподаткування

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж

Організація ефективної діяльності будь-якого підприємства залежить від якості управління, яка багато в чому залежить від своєчасного отримання управлінцем достовірної інформації про стан об'єкта управління. Формування та надання такої інформації є одним з основних завдань облікового забезпечення господарської діяльності в процесі формування управлінської звітності.

Система ефективного управління підприємством – ключова діяльність бізнесу, проте управлінська звітність – інструмент ефективного обміну та розподілу інформацією між структурними підрозділами підприємства.

Сучасна управлінська звітність – це набір інструментів, методів та підходів до планування, організації, обліку та розподілу фінансових ресурсів та контролю фінансових результатів діяльності підприємства для досягнення мети та підвищення економічної ефективності в поточній та стратегічній перспективі. [1, с. 5].

Метою управлінської звітності є надання можливості керівництву оперативно управляти ресурсами підприємства та оцінювати можливі ризики.

Оскільки формування звітності є завершальним етапом облікового процесу, тому вона складається з узагальнюючих показників, які отримують в кінці звітного періоду шляхом відповідної обробки (групування, узагальнення тощо) даних поточного обліку.

Управлінська звітність може містити як кількісні, так і якісні показники у вартісному та натуральному вираженні.

Між фінансовою та управлінською звітністю підприємства, як елементами системи бухгалтерського обліку, існує ряд відмінностей за критеріями порівняння (табл. 1).

Таблиця 1 – Різниця між фінансовою та управлінською звітністю [1, с. 8]

Критерій порівняння	Управлінська звітність	Фінансова звітність
Мета формування	Має вузькоцільове призначення, розробляється для прийняття управлінських рішень певними керівниками	Має загальноцільове призначення, орієнтована на зовнішніх користувачів
Регулювання	Зовнішні інструкції відсутні. Можуть бути розроблені внутрішні інструкції	Національне або міжнародне за допомогою системи облікових стандартів
Період подачі	Подання за запитом керівництва	Щорічна, піврічна, квартальна
Якість інформації	Фінансова і не фінансова інформація з меншим рівнем надійності і об'єктивності	Надійна і об'єктивна фінансова інформація в грошовому вимірнику

Сьогодні перешкодами на шляху до впровадження ефективної системи управління є відсутність формалізованих правил формування, подання, складання, виправлення, контролю управлінською звітністю.

З метою подолання цього недоліку Чижевська Л. В., професор, д. е. н., пропонує ввести термін «життєвий цикл управлінського звіту», під яким розуміється період часу, що складається з розробки, впровадження, користування управлінським звітом до того моменту, доки він задовольняє інформаційні запити користувачів.

При цьому запропоновано такі етапи життєвого циклу управлінського звіту: виявлення запиту від користувача; визначення відповідальних осіб і складу робочої групи з розробки форми звіту; визначення об'єктів звітності, які відповідають на запит користувача; визначення обліково-аналітичних джерел інформації; з'ясування ступеня агрегації показників; автоматизація подання даних для оновлення звітів; візуалізація форми звітності, апробація форми; ідентифікація необхідних виправлень; формулювання рекомендацій для керівництва з прийняття рішень; виявлення нових запитів [3].

Такий підхід сприятиме розв'язанню ключової проблеми інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень, а саме: відсутності узгодження між інформаційними запитами користувачів та наявністю джерел інформації для їх забезпечення. Отже, з одного боку, управлінська звітність – це інтегрована система інформаційної підтримки процесу управління, метою складання якої є забезпечення інформаційних потреб користувачів, що полягає у формуванні показників на основі інформації, одержаної у різних підсистемах обліку, і підготовка звітів у формі і в терміни, що відповідають запитам різних груп користувачів.

З іншого боку, управлінська звітність – це система необхідної релевантної цільової фінансової та не фінансової інформації про майно, капітал, зобов'язання, доходи та витрати структурних підрозділів підприємства, їх взаємозв'язки, господарські процеси та їх результати, про внутрішні та зовнішні фактори, яка передана у відповідній формі, орієнтована на користувача, використовується при плануванні, контролі та регулюванні показників фінансово-господарської діяльності організації. [2]

Отже, для ефективного управління підприємством і прийняття стратегічних управлінських рішень необхідно сформувати безперервний потік узагальнюючих показників на усіх його рівнях на основі форм внутрішньої звітності, тобто раціональної системи управлінської звітності, в якій формується якісна оперативна, поточна та перспективна інформація про витрати, доходи й результати діяльності.

Список використаних інформаційних джерел

1. Гладій І. О. Управлінська звітність: навч. посібник. Вінниця : РВВ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. 260 с.
2. Матушевська А. М. Інтегрована звітність – передумова формування обліково-аналітичного забезпечення ефективного прийняття управлінських рішень. Стан і перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу і контролю в умовах трансформації національної економіки: матеріали всеукр. наукової конференції для студентів ВНЗ України (Львів, 21–22 квітні 2016 р.). Львів : Львівська комерційна академія, 2016. С. 107–112.
3. Чижевська Л. В. Формування управлінської звітності в системі контролінгу підприємства. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2021. № 1. С. 52–57.

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ ЗВІТНОСТІ ЯК ОСНОВА ПРИЙНЯТТЯ ЯКІСНИХ РІШЕНЬ

Т. М. Смолева, головний спеціаліст Управління молоді та спорту

Кропивницької Міської ради, м. Кропивницький, Україна

Система бухгалтерського обліку є основною формування звітності, яка є головним інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень. Як зазначає Савченко В. М. «сучасну систему управління підприємством, організацією, фірмою відрізняє складна інформаційна система, що пов'язано з обміном зовнішніх і внутрішніх інформаційних потоків, багатоваріантністю видів інформації, яка циркулює в системі управління. При цьому пріоритетна роль в даному процесі залишається за бухгалтерською інформаційною системою, що зумовлено формуванням саме в ній достовірної і повної інформації, як для будь якого рівня обліку та фінансових аналітиків» [5, с. 27]. Це обумовлює необхідність забезпечення якості облікової інформації, що надається у фінансових звітах.

Як зазначає Т. Д. Поплаухіна, «в умовах розширення впливу інформаційного простору на функціонування господарського об'єкта, адміністративна та оперативна діяльність суб'єктів господарювання все більше залежить від якості використовуваної інформації» [4]. Саме від якості облікового забезпечення залежить якість звітності, а отже і якість прийняття рішень. Проте, серед науковців немає одностайної думки щодо категорій «якість облікової інформації» та «якість бухгалтерської звітності». Слід зазначити, що сьогодні взагалі «економічні науки характеризуються значною невизначеністю у термінології, невинувато використується паралельна» [1, с. 86]. Існуюча термінологічна неузгодженість ускладнює процес побудови загальної моделі оцінки якості облікового інформаційного продукту. Це обумовлює необхідність проведення систематизації існуючих підходів.

На думку А. С. Соколової «слід проводити оцінку якості облікових показників, що передбачає визначення досяжності системою облікових показників заданого рівня критеріїв» [7, с. 232]. При цьому під обліковими показниками автор розуміє інформацію, яка генерується системою бухгалтерського

обліку, якість якої має бути оцінена з метою створення адекватних умов для забезпечення її контролю.

Д. Ебоді, Дж. Хьюз та Дж. Лю зазначають, що «слід визначати не лише якісь фінансової звітності, як певного інтегрованого набору звітів, а безпосередньо слід оцінювати якість прибутку, як основного її показника» [2]. Якість прибутку визначається за допомогою розрахунку відхилень між грошовими потоками і прибутком підприємства, що є досить корисним для інвесторів, оскільки дозволяє їм побачити відмінність між реальною економічною картиною підприємства та її бухгалтерською моделлю, що одержується завдяки застосуванню принципу нарахування, який дозволяє відображати в обліку і звітності доходи і витрати у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей.

Слід зазначити, що на якість фінансової звітності також впливають фінансові менеджери та головні бухгалтери, тобто суб'єкти, які є відповідальними за реалізацію професійного судження. Завжди при побудові облікової моделі існує можливість здійснення вибору методів обліку. Варіативність, яка подана у стандартах надає можливість впливати на показники від яких залежить якість фінансової звітності.

Підвищення рівня освіченості і компетентності аналітиків, менеджерів та інших суб'єктів прийняття рішень на основі фінансової звітності – рівня їх апперцепції, теж можна вважати одним з таких шляхів. Як зазначав з цього приводу проф. Я. В. Соколов, ефективність облікової системи прямо пропорційна рівню апперцепції користувачів. «Облік може бути найдосконалішим, але він стане дійсно досконалим лише в тому випадку, якщо люди, що використовують його дані, будуть настільки ж досконалі» [6, с. 243–244]. Отже, фінансова звітність стане досконалою і високоякісною лише у тому випадку, коли паралельно із її змістовним вдосконаленням буде відбуватися підвищення рівня апперцепції вітчизняних користувачів.

Л. Н. Кузнецова з метою підвищення якості фінансової звітності пропонує введення національної премії якості у сфері бухгалтерського обліку, шляхом розробки індикаторів з врахуванням облікової специфіки у розрізі наступних категорій підприємств: «підприємства, що надають професійні послуги (аудиторські, консалтингові, аутсорсингові тощо); спеціалізовані видавництва з бухгалтерського обліку та інтернет-ресурси; навчальні заклади, що здійснюють підготовку спеціалістів з

бухгалтерського обліку; бухгалтерські служби юридичних осіб» [3, с. 79–80].

Отже, саме від якості облікового забезпечення залежить якість звітності: підвищення якості облікової інформації сприяє зростанню ефективності функціонування як окремого підприємства, так і економіки країни в цілому.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кононенко Л. В., Юрченко О. В., Гай О. М. Теорія бухгалтерського обліку в умовах становлення глобальної економіки та інформатизації суспільства. Економічний простір [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. № 170. Дніпро : ПДАБА, 2021. С. 83–87 URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/911> (дата звернення: 07.09.2021).
2. Корягін М. В., Куцик П. О. Проблеми та перспективи розвитку бухгалтерської звітності : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2016. – 276 с.
3. Кузнецова Л. Н. Совершенствование методики и методологии бухгалтерского учета на основе премии качества. Вестник Адыгейского государственного университета. Экономика. Майкоп : изд-во АГУ. 2010. Вып. 3(66). С. 73-82.
4. Поплаухина Т. Д. Качество учетно-аналитической информации как научная категория. Актуальные вопросы экономики и управления : материалы междунар. науч. конф. (г. Москва, апрель 2011 г.). Т. I. Москва : РИОР, 2011. С. 202–205.
5. Савченко В. М. Система бухгалтерського обліку як складова системи управління [Електронний ресурс]. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2010. Вип. 18 (2). С. 27–33. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2010_18%282%29__7 (дата звернення: 07.08.2021).
6. Соколов Я. В. История бухгалтерского учета : [учебник]. Москва, 2006. 274 с.
7. Соколова Е. С. Методы оценки качества учетной информации. Экономические науки. 2009. № 5(54). С. 293–299.

ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ю. В. Токар, *магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»*

О. А. Подолянчук, *к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки – науковий керівник
Вінницький національний аграрний університет*

Власний капітал є важливою економічною категорією, про її значущість свідчать часті зміни в методиці обліку, посилення

його ролі в аналізі господарської діяльності підприємства, розробці сучасних альтернативних підходів до його управління тощо.

Загальні вимоги до фінансової звітності, порядок її подання та оприлюднення регулюється Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, методичними рекомендаціями щодо заповнення форм фінансової звітності.

Принципи складання звітної інформації визначені в НП(С)БО 1. Ними є такі: автономність, безперервність, нарахування та відповідність доходів і витрат, повне висвітлення, послідовність, превалювання змісту над формою, єдиний грошовий вимірник.

Фінансова звітність слугує віддзеркаленням інформації про фінансовий стан господарюючого суб'єкта та його результатів діяльності.

Зауважимо, що вимоги до розкриття інформації про власний капітал залежать від організаційно-правової форми підприємства, його величини, виду діяльності, вибору складання звітності на основі міжнародних або національних стандартів бухгалтерського обліку тощо [3].

Залежно від розміру підприємства (мікро підприємства, малі, середні, великі), є відмінності в поданні інформації про власний капітал у звітності господарюючих суб'єктів.

Основним джерелом інформації, що характеризує фінансово-майновий стан суб'єкта господарювання, є Баланс, в якому на визначену дату наводяться дані про господарські засоби за їхнім складом і розміщенням та джерелами формування [5]. В Балансі підприємства власний капітал відображається у I розділі пасиву.

У Звіті про фінансові результати інформування про власний капітал відображено у розділі II «Сукупний дохід». Згідно з п. 3 НП(С)БО 1 сукупний дохід – це зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій.

Найбільш інформативно наявність та зміни у власному капіталі представлені у Звіті про власний капітал.

Базою складання Звіту про власний капітал є збір та підготовка інформації, що отримується з таких джерел: Баланс та

аналітична інформація до нього; Звіт про фінансові результати; установчі документи та свідоцтва про реєстрацію випуску акцій; реєстри бухгалтерського обліку; інші [4].

Звіт про власний капітал має таку структуру: по горизонталі вказуються елементи власного капіталу підприємства в розрізі статей першого розділу пасиву балансу, по вертикалі – джерела поповнення й причини зменшення власного капіталу. На перетинанні відповідних вертикальних рядків і горизонтальних граф відображаються фактичні показники.

Під час заповнення цієї форми звітності частина інформації переноситься з інших форм звітності, а саме: залишок за видами власного капіталу на початок і кінець року – з Балансу; чистий прибуток та інший сукупний дохід за звітний період – зі Звіту про фінансові результати. Однак у Звіті про власний капітал представлена інформації стосовно розподілу прибутку, внесків учасників та вилучення капіталу, для представлення якої потрібна попередня підготовка і відповідна обробка бухгалтерської інформації [1].

Як зазначає Варічева Р. В., особливість заповнення полягає у тому, що зміна одного виду капіталу одночасно призводить до зміни іншого виду капіталу. Водночас показники, які призводять до зменшення залишку відповідного елемента власного капіталу в Звіті про власний капітал відображаються у дужках. Не виключаються і зміни, які в цьому Звіті зачіпають тільки один вид капіталу, наприклад, таке витрачання прибутку як нарахування дивідендів слід показати тільки зменшенням нерозподіленого прибутку [2].

Певна інформація про складові власного капіталу відображена також у Примітках до річної фінансової звітності. Всі підприємства розкривають в них інформацію про призначення та умови використання кожного елемента власного капіталу (крім зареєстрованого (пайового) капіталу).

У процесі дослідження встановлено, що інформація про власний капітал розкривається в таких формах звітності: форма № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», форма № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», форма № 4 «Звіт про власний капітал» та форма № 5 «Примітки до фінансової звітності». Виявлено, що інформація про власний капітал залежить від організаційно-правової форми підприємства, його величини, виду діяльності тощо.

Список використаних інформаційних джерел

1. Безкоровайна Л. В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах [Електронний ресурс]. Глобальні та національні проблеми економіки, 2015. Вип. 4. URL: <http://www.global&national.in.ua>.
2. Варічева Р. В. Звіт про власний капітал як джерело аудиту операцій з руху власного капіталу. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу, 2010. Вип. 2 (17). С. 37–43.
3. Воськало В. І., Воськало Н. М. Відображення власного капіталу у фінансовій звітності підприємств різних організаційно-правових форм. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24 (3). С. 203–209.
4. Євлаш Т. О. Звітність підприємств: опорний конспект лекцій. Харків: ХДУХТ. 2017. 181 с.
5. Цюцяк І. Л. Удосконалення порядку відображення інформації про складові власного капіталу у фінансовій звітності. Економіка АПК. 2013. № 9. С. 60–66.

АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

К. Р. Шевцова, магістр, освітня програма «Облік і аудит»

Є. А. Карпенко, к. е. н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту – науковий керівник

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Головною складовою управління підприємством є ґрунтовний аналіз показників фінансової звітності у звітному періоді. Інформація у фінансовій звітності повинна бути насамперед достовірною, доречною, зрозумілою, прозорою та повною мірою відповідати потребам її користувачів.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [1]. Джерелом для отримання інформації про фінансовий стан підприємства для зовнішніх користувачів є саме Баланс (Звіт про фінансовий стан) (далі баланс) як форма і річної та квартальної фінансової звітності.

Отже, баланс являє собою моментальний знімок фінансово-господарського стану підприємства на певну дату, і визначається завершальною стадією облікового процесу, виступає

основною формою фінансовою звітності яка є фундаментом аналітичного забезпечення управлінського процесу будь якого підприємства.

Про важливість балансу, як джерела для аналізу даних про підприємство, наголошують і вітчизняні науковці. Зокрема Кухта К. О. та Рудь Я. О. стверджують, що бухгалтерський баланс є інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень [2, с. 132].

На нашу думку баланс відображає різні аспекти господарських операцій і подій за звітний період, відповідну інформацію попереднього періоду, що робить можливим горизонтальний та вертикальний аналіз оцінювання фінансового стану підприємства із застосуванням коефіцієнтів (структури ресурсів, ліквідності й платоспроможності, фінансової стійкості), прогнозування змін економічних ресурсів та їх джерел.

Загалом аналітичні можливості балансу надзвичайно широкі. З метою покращення аналітичних можливостей балансу при його аналізі слід дотримуватися певної послідовності однорідних за змістом робіт, які доцільно об'єднати в етапи:

етап 1 – експрес-аналіз бухгалтерського балансу;

етап 2 – поглиблений аналіз бухгалтерського балансу, який включає:

а) оцінку економічного потенціалу;

б) діагностику забезпеченості ресурсами.

етап 3 – прийняття рішення про визнання структури балансу задовільною або незадовільною, а підприємство платоспроможним або неплатоспроможним.

Отже, фінансовий стан підприємства залежить від структури засобів та джерел їх фінансування, що відображаються в бухгалтерському балансі. Під впливом різних факторів на підприємстві може скластись незадовільна структура бухгалтерського балансу (питома вага кожної статті в загальному підсумку балансу).

Незадовільна структура бухгалтерського балансу говорить про те, що підприємство фінансово нестійке і є сигналом для топ-менеджменту будь-якого підприємства для прийняття антикризових управлінських рішень.

Разом з тим баланс, як форма фінансової звітності, має ряд недоліків з точки зору її аналітичних можливостей для управління підприємством.

На основі аналізу думок науковців ми дійшли висновку, що балансу притаманно багато факторів, які мають спотворювальний і обмежуючий вплив при аналізі. Найбільш суттєвими проблематичними факторами, на наш погляд, є історична сутність балансу (тобто це те, що в балансі відображена інформація про активи, капітал та зобов'язання на певну дату). Цей фактор має наступні негативні наслідки:

по-перше, неможливо вже якось виправити виявлені недоліки (бо факт відбувся);

по-друге, на підставі балансу й інших форм звітності можна робити висновки про фінансовий стан підприємства на момент складання звітності, хоч сам аналіз проводять у будь-який момент часу;

по-третє, відображення засобів й зобов'язань в даний момент часу (що впливає з історичної сутності балансу). Цей факт має негативний вплив на аналітичність і можливість здійснення факторного аналізу, адже баланс включає зведені дані на кінець звітного періоду, а не динаміку статей;

Список використаних інформаційних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс] : Закон України № 996-XIV від 01.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.
2. Кухта К. О., Рудь Я. О. Баланс підприємства: становлення, історія виникнення та розвитку. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. Вип. 22, Ч. 1. С. 130–132.
3. Отчетность предприятия как ресурс, обеспечивающий качество принятия решений.

ВНУТРЕННЯЯ ОТЧЕТНОСТЬ КАК АНАЛИТИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА

Е. В. Курьян, к. э. н., доцент, доцент кафедры бухгалтерского учета и финансового менеджмента в отраслях народного хозяйства

Учреждение образования «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации»

В современных условиях хозяйствования значительно возрастает роль экономической информации. От ее качества и своевременности зависит финансовое состояние, платежеспособность организации.

Внутренняя управленческая отчетность – элемент управленческого учета, составляемая в разрезе центров ответственности с целью обеспечения руководства необходимой информацией для принятия своевременных и обоснованных управленческих решений.

Внутренняя отчетность по центрам ответственности должна отвечать следующим критериям:

- быть оперативной, чтобы своевременно оказывать влияние на результаты деятельности структурных подразделений;
- структура отчетности должна отвечать потребностям управления на каждом уровне руководства в зависимости от специфики предприятия;
- в отчетности должны отражаться только контролируемые руководителем данного структурного подразделения показатели, что будет способствовать усилению персональной ответственности руководителя подразделения за принятие решений;
- содержать информацию об отклонениях фактических показателей от нормативных (сметы), что позволит реализовать на практике принцип управления по отклонениям. Это даст возможность оперативно на основании выявленных отклонений определять резервы роста прибыли или причины возникновения убытков по каждому подразделению, а также устанавливать персональную ответственность за возникшие неблагоприятные отклонения [1].

В основе составления отчетов должен быть положен принцип контролируемости, то есть детальность отчетов уменьшается по мере увеличения уровня управления руководителем, которому они предоставляются; отчеты вышестоящих руководителей не являются результатом суммирования отчетов нижестоящих, то есть добавляются затраты конкретного центра ответственности.

Такой подход в экономической литературе называют «управлением по исключениям», а именно, вышестоящему руководителю нет необходимости проверять подробности отчетов, составленных на более низком иерархическом уровне управления, до того момента, пока не появляется проблема. Руководителю достаточно иметь информацию о тех статьях, по которым выявлены значительные отклонения. Для пояснения показателей, по которым отмечены отклонения, должна приводиться расшифровка, показывающая причины возникших отклонений, принятые

меры. Состав показателей отчетов будет зависеть от функций, выполняемых каждым структурным подразделением [1].

По своему влиянию отклонения могут быть как положительными (со знаком «плюс») и отрицательными (со знаком «минус»), так благоприятными и неблагоприятными. Основными отклонениями в затратах могут быть отклонения за счет цен (влияние внешних факторов) и отклонения за счет количества потребленных ресурсов (влияние внутренних факторов), при этом последнее из них является основой для осуществления мероприятий по оптимизации затрат на производство.

Получаемая информация об отклонениях будет иметь следующее значение:

- информация о характере, величине, причинах и виновниках отклонений позволит оперативно принимать экономически обоснованные решения по регулированию производственного процесса. Уменьшение величины отклонений или их устранение свидетельствует о результатах экономического регулирования и его воздействии на конечные результаты;

- при оперативном выявлении отклонений рационализируется сбор и обработка информации о затратах. Отклонения характеризуют наиболее существенную с точки зрения контроля за затратами информацию, представляют собой результат фильтрации многочисленных данных о затратах, избирающий только те из них, на которых должны базироваться решения по управлению.

Периодичность составления внутренней отчетности, ее точность, подробность и сроки представления индивидуальны для каждого предприятия, зависят от объекта и целей управления. При решении всех этих вопросов администрация предприятия должна руководствоваться принципом экономичности, в соответствии с которым затраты на подготовку внутренней отчетности не должны превышать экономический эффект от ее использования. Анализ доходов и расходов по каждому структурному подразделению позволит определить результативность ее построения – степень достижения центром ответственности поставленной цели, и эффективность – выполнение заданного объема работ при минимальном использовании производственных ресурсов.

Таким образом, информация внутренней отчетности позволит администрации предприятия контролировать деятельность

центров ответственности и объективно оценивать качество работы возглавляющих их руководителей.

Список использованных информационных ресурсов

1. Вахрушина М. А. Бухгалтерский управленческий учет : учеб. / М. А. Вахрушина. – 8-е изд., испр. – Москва : Омега-Л, 2010. – 570 с.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТЧЕТА О ПРИБЫЛЯХ И УБЫТКАХ: ВЗГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ И ЕЕ РЕШЕНИЕ

***Н. Я. Протасова**, ст. преподаватель кафедры бухгалтерского учета
Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации*

Поскольку современный бизнес предполагает достаточно широкое активное взаимодействие организации с различными юридическими и физическими лицами, то ее развитие во многом зависит от принятия стратегических решений этими лицами в отношении данного экономического субъекта. Отметим, что к указанным лицам относятся как внутренние пользователи (т.е. администрация), принимающие решения относительно развития организации, так и внешние пользователи данных (реальные и потенциальные инвесторы, кредиторы, поставщики, покупатели и т. д.), формирующие свою стратегию взаимодействия с организацией на основании анализа ее финансовой отчетности. Обычно основным источником информации, по которому внешние пользователи принимают решения относительно взаимодействия с любой организацией, является финансовая отчетность. Следует отметить, что вопросы формирования и совершенствования этого вида отчетности активно обсуждаются в последние годы как отечественными [1–2], так и зарубежными [3–4] учеными.

В условиях интернационализации экономики, важным назначением которой является содействие повышению эффективности и конкурентоспособности, а также привлекательности для инвесторов, финансовая отчетность является основным средством коммуникации, важным элементом информационного обеспечения принятия взвешенных экономических решений. Учитывая это, не случайно концепция составления и обнародования отчетности лежит в основе системы национальных стан-

дартов бухгалтерского учета в большинстве экономически развитых стран мира.

Оценить эффективность работы экономического субъекта позволяет составление различного рода отчетности. В финансовом учете для оценки величины прибыли, остающейся в распоряжении организации, подлежащей распределению, в Республике Беларусь предназначен отчет о прибылях и убытках.

Форма отчета о прибылях и убытках в Республике Беларусь является строго регламентированной. Несмотря на то, что утвержденная постановлением Министерства финансов Республики Беларусь форма отчета [5], приближена к международным стандартам и данные отчета являются составной частью в системе показателей финансовой отчетности, по-прежнему имеется ряд нерешенных вопросов.

В составе финансовой отчетности, предоставляемой белорусскими экономическими субъектами, отчет о прибылях и убытках построен по методу «по назначению расходов».

Считаем, введение в практику при составлении отчета о прибылях и убытках, учитывать два метода классификации расходов по текущей деятельности. На наш взгляд, целесообразность введения двух методов классификации расходов по текущей деятельности в отчете о прибылях и убытках, с одной стороны, позволяет представить принимающим стратегические решения пользователям финансовой отчетности разный «разрез» данных расходов: по их функциям или по характеру используемых ресурсов (элементам расходов). С другой стороны, пользователям может быть привычен какой-то определенный метод классификации указанных расходов, отличный от выбранного организацией при формировании такого отчета. Кроме того, обратим внимание на трудность сопоставимости показателей расходов организаций, ранее использовавших разные методы классификации.

По мнению отдельных авторов, необходимо в нем выделить дополнительную статью «Амортизационные отчисления». Выделение отдельной строкой амортизационных расходов дает возможность оценить чистый поток денежной наличности под будущие инвестиции.

Считаем, о необходимости переименовать статью «Проценты к получению» в статью «Процентные доходы», что сделает отчет более информативным для пользователей финансовой

отчетности. К тому же, название «Процентные доходы» в большей степени отражает экономическое содержание указанной статьи, поскольку традиционно отражаемые по ней доходы в виде процентов могут уже быть получены организацией, а не ожидаться к получению. Поэтому применение названия «Проценты к получению» может вводить в заблуждение лиц, принимающих стратегические решения. Также, переименовать статью «Проценты к уплате» в статью «Процентные расходы», то есть, если в отчете представляется информация о процентных доходах, то пользователям отчетности предпочтительнее соотносить ее с информацией об идентичных расходах. Таким образом, более ценным для пользователей отчетности станет наличие в отчете статьи с названием «Процентные расходы».

Также считаем, введение в данный отчет отдельной статьи «Результат от выбытия долгосрочных активов». Для принимающих важные в экономическом плане решения лиц оно станет очень востребованным. Поскольку капитальные вложения в активы характеризуют намерения организации действовать в обозримом будущем, показатель динамики долгосрочных активов и результат от их выбытия становятся крайне важными;

На наш взгляд, в отчете о прибылях и убытках должна быть представлена информация о:

- доходах, расходах и прибыли от реализации продукции, товаров, работ, услуг по бизнес сегментам (направлениям экономической деятельности и филиалам), что позволит оценить их эффективность и вклад в формирование прибыли от реализации;
- причинах изменения прибыли, основных факторах ее роста (снижения) в отчетном периоде по сравнению с прошлым (например, в производственных организациях вследствие изменения физического объема продаж, цен, ассортимента, себестоимости единицы продукции, услуг, работ). Это позволит выявить уровень участия каждого фактора в приросте или снижении прибыли от реализации продукции, товаров, работ, услуг.

Считаем, что предложенные рекомендации по совершенствованию отчета о прибылях и убытках позволят улучшить его содержание как информационной базы для принятия стратегических решений.

Список использованных информационных ресурсов

1. Костян Д. Перевод национальной отчетности в формат МСФО. Часть 1 «Подходы к составлению отчетности по МСФО и соответствие статей МСФО статьям белорусской бухгалтерской отчетности» / Д. Костян // Главный бухгалтер. Учетная и отчетная документация. – 2019. – № 5. – С. 30–35.
2. Отливанчук М. В. Построение управленческого отчета о прибыли и убытках / М. В. Отливанчук // Планово-экономический отдел. – 2019. – № 8. – С. 55–60.
3. Дегальцева Ж. В. Построение управленческой отчетности в формате МСФО / Ж. В. Дегальцева, Е. А. Тончу // Казанская наука. – 2015. – № 1. – С. 61–68.
4. Сигидов Ю. И. Расширение информационной базы отчетных показателей как основа повышения эффективности управления : монография / Ю. И. Сигидов [и др]. – Москва : НИЦ Инфра-М, 2015. – 236 с.
5. Национальный стандарт бухгалтерского учета и отчетности «Индивидуальная бухгалтерская отчетность» от 12 декабря 2016 г. № 104 (в ред. постановления от 22 дек. 2018 г., № 74) // Пех (ВУ) / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2021.

СЕКЦІЯ 4. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА АУДИТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

ЗАВДАННЯ ТА НАПРЯМИ АУДИТУ ЗВІТУ ПРО УПРАВЛІННЯ

О. В. Артюх-Пасюта, к. е. н., доцент, доцент кафедри
правознавства та фінансів
Полтавський інститут економіки і права Університету
«Україна»

Фінансова звітність як інструмент публічного контролю за діяльністю бізнесу виникла на початку ХІХ століття. Пізніше загальний рух за більшу прозорість у корпоративному управлінні спричинив складання Звіту керівництва – описового документа, підготовленого радою директорів, у якому наводиться додаткова фінансова інформація, що не регулюється стандартами обліку і звітності, та різна нефінансова інформація, пов'язана з корпоративною соціальною відповідальністю.

Тисячі підприємств по всьому світу готують та оприлюднюють власні річні звіти, частиною яких є Звіт керівництва (звіт про управління). Проте в зарубіжних країнах він має різні назви. Наприклад, у Канаді та США цей документ носить назву Management Discussion and Analysis (MD&A), що українською мовою можна перекласти як Звіт керівництва та аналіз, у Великій Британії до 2006 року він мав назву Operational and Financial Review (OFR) – Оцінка діяльності та фінансовий огляд, з 2006 року у зв'язку з прийняттям Закону про компанії – Director's Report – Звіт директорів, у Німеччині – Management Report – Звіт керівництва.

Доречно зазначити, що необхідність упровадження Звіту про управління в Україні викликано процесами імплементації законодавства Європейського Союзу з бухгалтерського обліку, зокрема Директив ЄС 2013/34/ЄС «Про річну фінансову звітність, консолідовану фінансову звітність і пов'язані з ними звіти окремих типів компаній [1] та 2014/95/ЄС «Про розкриття нефінансової та різноманітної інформації певними великими підприємствами та групами» [2], в національну нормативну базу.

Згідно ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Звіт про управління - документ, що містить фінансову та нефінансову інформацію, яка характеризує стан і перспективи розвитку підприємства та розкриває основні ризики і невизначеності його діяльності [3].

Звіт про управління є супровідним документом до річних фінансових звітів: Балансу (звіту про фінансовий стан), Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), Звіту про рух грошових коштів, Звіту про власний капітал та Приміток до фінансових звітів.

Звіт про управління зорієнтований на досить широке коло користувачів, які прагнуть отримати якісну та достовірну інформацію. Соціально відповідальну місію по її перевірці і підтвердженню має виконувати незалежний аудит. Проте, невирішеними в Україні залишаються питання нормативного, методичного та організаційного забезпечення аудиту Звіту про управління, а також формування групи аудиторів, які будуть його виконувати. Погоджуємося з твердженням, що до групи аудиторів «повинні входити окрім аудиторів фінансового профілю, спеціалісти зі стратегічного управління, управління персоналом, сертифіковані спеціалісти з екологічного управління, юристи, сертифіковані аудитори з соціальної відповідальності, аналітики та інші спеціалісти..., оцінювачі інтелектуальної власності та інтелектуального капіталу» [4, с. 139].

Основною метою аудиту Звіту про управління є формування незалежної думки аудитора щодо достовірності та повноти даних такого звіту.

Головними завданнями аудиту Звіту про управління є: перевірка повноти та якості інформації, що відображена у Звіті про управління, а також перевірка узгодженості показників даного Звіту із фінансовою звітністю.

Проведені дослідження вимог Міжнародних стандартів аудиту та безпосередньо оприлюднених Звітів про управління низки вітчизняних акціонерних товариств в частині їх структури, змісту та принципів підготовки дають підставу визначити основні напрями аудиту Звіту про управління. Серед найважливіших напрямів такого аудиту варто виокремити наступні, за якими аудитор має планувати і виконувати свої процедури контролю:

- аудит організаційної структури управління підприємством;

- аудит результатів фінансово-господарської діяльності підприємства за звітний період;
- проаналізувати вплив на довкілля в залежності від галузі діяльності та оцінити ефективність заходів щодо зменшення негативного впливу;
- дослідити забезпечення дотримання конституційних прав людини, рівня охорони праці та техніки безпеки, дотримання умов колективного договору та законодавства у сфері трудових відносин;
- аудит результатів інноваційної діяльності підприємства;
- оцінити ризики діяльності підприємства;
- перевірити зазначені обсяги інвестицій та їх доцільність;
- проаналізувати перспективи розвитку та переконатись у їх реалістичності;
- оцінити ефективність управління економічною, екологічною і соціальною результативністю;
- дослідити інформацію про органи управління, їх склад, повноваження, оцінити частки акціонерів в акціонерному капіталі та структури капіталу;
- аудит основних бізнес-процесів підприємства та відображення їх у звіті сталого розвитку;
- оцінити суттєвість сукупності виявлених аудитором неточностей та надати рекомендацій щодо необхідних виправлень у звітності;
- підготовка Звіту (висновку) незалежного аудитора про перевірену інформацію у Звіті про управління із зазначенням типу думки незалежного аудитора про її якість та достовірність;
- розробка рекомендацій щодо складання Звіту про управління на майбутнє.

Зазначений вище перелік завдань та напрямів аудиту Звіту про управління не є вичерпним і може доповнюватись та змінюватись з огляду на особливості характеристик і видів діяльності суб'єктів господарювання, що подають свої Звіти про управління для перевірки.

Список використаних інформаційних джерел

1. Directive 2013/34/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 [Електронний ресурс]. – URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0034&from=EN> (дата звернення: 15.08.2021 р.).

2. Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council of 22 October 2014. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014_L0095&from=EN (дата звернення: 15.08.2021 р.).
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 15.08.2021 р.).
4. Баришнікова О. М. Особливості організації системи верифікації звітності сталого розвитку. Економічна наука. 2016. № 8. С. 131–140.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНДИКАТОРІВ ЗНАЧУЩОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИКИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ АУДИТУ

***М. М. Василюк**, д. е. н., доцент, професор кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*

Сучасний вітчизняний ринок аудиту переживає серйозні перетворення, основною рушійною силою яких є новітні законодавчі ініціативи Закону України «Про аудит фінансової звітності і аудиторську діяльність» [1] та зміни до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2]. З одного боку, нові законодавчі ініціативи суттєво розширюють ринок споживачів послуг аудиту, з іншого боку – потребують від аудиторів високого професійного рівня та якості послуг, змін в організації та методології аудиторської діяльності, впровадження нової для ринку системи контролю та регулювання суспільного нагляду за аудиторською професією.

Проблеми контролю якості професійних аудиторських послуг розглядались у наукових працях і публікаціях як вітчизняних учених: Л. Кулаковської, Т. Каменської, М. Корінка, О. Лубенченко, Н. Малюги, Є. Мниха, Н. Проскуріної, О. Петрик, В. Пантелєєва, О. Редька, К. Редченка, В. Рудницького, В. О. Шевчука, так і зарубіжних: Р. Адамса, Е. Аренса, С. Бичкової, Н. Голошапової, Е. Гутцайта, Р. Доджа, П. Камишанова, Д. Лоббека, Д. Робертсона, В. Скобари, Л. Шнайдермана й інших. В умовах сьогодення поглибленого вивчення потребують питання щодо подальшого розвитку та розробленням форм і методів організації робіт із формування системи управління

якістю аудиторських послуг, дотримання принципів загальної теорії управління, розробки базових положень концепції формування системи управління якістю аудиторських послуг. Урегулювання на законодавчому рівні потребують виявлені проблеми в аудиторському професійному середовищі: розробка та впровадження економічного механізму регулювання ринку аудиту, відповідальність аудиторів за неякісні аудиторські перевірки, страхування аудиторської діяльності, розвиток цивілізованої конкуренції на ринку аудиторських послуг. З огляду на це суб'єкти аудиторської діяльності мають визначити й узагальнити чинники якості аудиту як для суб'єктів суспільного інтересу, так і для інших суб'єктів господарювання. Основними чинниками якості аудиту є: дотримання аудитором етичних принципів; організаційне забезпечення аудиту; професійні навички та досвід аудиторів; методичне та процедурне забезпечення аудиту.

Проведений аналіз законодавчої бази та дослідження статистичних даних щодо обсягу наданих послуг, їх вартості та доходів суб'єктів аудиту дозволили встановити найбільш запитувані аудиторські послуги, серед яких максимальну частку займає ініціативний аудит. З'ясовано, що із запровадженням новітніх законодавчих вимог значна кількість суб'єктів аудиторської діяльності не будуть задіяні в обов'язковому аудиті. Такі суб'єкти зосереджуватимуть свою роботу на наданні супутніх послуг та неаудиторських послуг.

За відсутності критеріїв оцінки якості аудиту в розпорядчих документах ОСНАД та АПУ пропонується при тестуванні та оцінюванні ефективності системи внутрішнього контролю якості застосовувати індикатори значущості, що базуються на ієрархії потреб користувачів аудиторського звіту. Відповідно до Міжнародних стандартів аудиту значущість – це відносна важливість інформації в конкретному контексті. Щодо значущості інформації практикуючий фахівець приймає рішення у тому контексті, у якому вона розглядається. Значущість доцільно розглядати в контексті кількісних або якісних чинників, наприклад, відносної величини, характеру та впливу на предмет перевірки і висловленої зацікавленості передбачуваних користувачів або одержувачів послуг [3]. Тому, оціночний індикатор значущості має будуватися на ієрархії потреб користувачів аудиторського

звіту, у тому числі зовнішніх контролерів якості, у балах відносно важливості.

Індикатори визначаються у балах від 0 до 5, при цьому максимальний оціночний бал свідчить про наявність критичних наслідків для користувачів аудиторських звітів (табл. 1).

Таблиця 1 – Індикатори дієвості (значущості) системи контролю якості

№ з/п	Сутність показника	Значення індикатора, балів	Важливість наслідків для користувачів
1	2	3	4
1	Зміни рішень або вплив на рішення певних користувачів Звіту аудитора щодо окремих соціальних, економічних, правових наслідків та перспектив діяльності суб'єкта господарювання. Неможливість для зовнішніх контролерів якості оцінити відповідність створеної системи контролю якості аудиту діючим МСА, Міжнародному стандарту контролю якості 1, внутрішнім регламентам аудиторської фірми	5	Критичні наслідки
2	Існує вплив інформації, представленої у Звіті аудитора, на думку тих, кого наділено найвищими управлінськими повноваженнями, але такий вплив обмежений виправленням помилок у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності. Зовнішній контролер якості ідентифікує помилки у застосуванні МСА, ці помилки стосуються доказовості формування думки аудитора (контролер не дійшов висновку щодо прийнятності та достатності аудиторських доказів, відсутні документальні записи щодо моніторингу системи контролю якості й окремих аудиторських завдань)	4	Суттєві наслідки

Продовж. табл. 1

1	2	3	4
3	Зовнішній контролер якості ідентифікує помилки у застосуванні МСА, але ці помилки не стосуються доказовості формування думки аудитора	3	Формальні наслідки, що не є суттєвими
4	Зовнішній контролер якості ідентифікує технічні помилки у застосуванні МСА та внутрішньофірмових стандартів (відсутність перехресних посилань, наявність копій документів щодо зовнішніх підтверджень тощо)	2	Наслідки технічних порушень
5	Технічні помилки, не пов'язані із застосування МСА та внутрішньофірмових стандартів	1	Наслідки, якими можна знехтувати
6	Аудитор у робочих документах зафіксував процедури щодо несуттєвих статей фінансової звітності суб'єкта господарювання	0	Неактуальні наслідки (не розглядаються)

Джерело: авторська розробка [4].

Доведено провідну роль ключового партнера в забезпеченні якості аудиту через впровадження процедур нагляду із застосуванням оціночних показників, що дозволяє на рівні аудиторської фірми впевнитися в доказовості робочих документів, адекватності проведених аудиторських процедур та достовірності висновків. Розроблений тест оцінки відповідності системи контролю якості нормам міжнародних стандартів забезпечує універсальний підхід до оцінки системи контролю якості щодо аудиту, огляду та супутніх послуг.

Важливим етапом у забезпеченні якості аудиту є дотримання професійних етичних норм щодо незалежності. Уточнення класифікації загроз незалежності та процедур щодо їхнього виявлення, мінімізації або повного усунення забезпечуватимуть документальне підтвердження фактів виконання процедур забезпечення професійних етичних принципів усіма задіяними працівниками аудиторської фірми. Так, загрози незалежності доповнені такими загрозами: розкриття конфіденційної інформації; слабкості внутрішнього контролю аудиторської фірми-

підрядника; некомпетентності; демпінгу; ігнорування законодавчих норм.

Проведені дослідження показали, що з введенням ЗУ № 2258-VIII 47 % САД не будуть задіяні в обов'язковому аудиті, а це потребує виявлення нових сегментів щодо надання аудиторських і неаудиторських послуг. Водночас обов'язковий аудит вимагає нових додаткових методичних та організаційних заходів для його впровадження. Однією з основних причин такої ситуації та низької конкурентоспроможності суб'єктів аудиторської діяльності в Україні є невисока якість стану інституціонального середовища. Виокремлення Законом «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» у контролі за аудиторською діяльністю суспільного нагляду та організації роботи з виконання завдання з обов'язкового аудиту потребує внесення змін у систему забезпечення якості вітчизняних аудиторських послуг. Для реалізації концепції системи забезпечення якості аудиторських послуг необхідно:

- внесення уточнень до ЗУ № 2258-VIII у частині розширення повноважень АПУ щодо перевірки інших аудиторських завдань;

- розширення повноважень суб'єктів аудиторської діяльності щодо захисту своїх професійних інтересів та професійного судження;

- розроблення методичних та організаційних засад контролю якості аудиторських послуг.

Реалізація змін до концепції системи забезпечення якості аудиторських послуг дозволяють в подальшому розглядати й удосконалювати методичні та організаційні засади забезпечення якості аудиту, забезпечувати інформаційні потреби користувачів аудиторських звітів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. – URL: <http://www.apu.com.ua/normativni-akti-shcho-regulyuyutauditorskudiyalnist/14-zakoni-ukrajini>.
2. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні [Електронний ресурс]: Закон України № 2164-VIII від 05.10.2017 р. – URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: нормативне виробничо-практичне видання (2016–2017 роки) [Електронний ресурс] // офіц. веб-сайт Аудиторської палати України. – URL: https://www.apu.net.ua/attachments/article/1151/2017_%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C2.pdf (дата звернення: 08.11.2020).
4. Василюк М. М. Організація та методологія контролю якості аудиторських послуг : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.09. Київ, 2020. 582 с.

ОСОБЛИВОСТІ АУТСОРСИНГУ У СФЕРІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Р. М. Воронко, д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку, контролю, аналізу та оподаткування

О. С. Воронко, к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки Львівський торговельно-економічний університет

Сучасні умови функціонування суб'єктів господарювання вимагають здійснення повсякденного контролю господарської діяльності шляхом організації служби внутрішнього аудиту як важливого елементу системи управління підприємством. У надійній системі внутрішнього аудиту зацікавлені як власники бізнесу так і керівництво та менеджери підприємства.

Потреба у послугах внутрішнього аудиту зумовлена конкурентним середовищем провадження діяльності суб'єктами бізнесу і постійний її моніторинг є важливою запорукою неприйняття неправомірних чи неефективних управлінських рішень керівництвом, здійснення необґрунтованих та незаконних (шахрайських) дій персоналом підприємств, зміцнення їхнього фінансового стану.

В даний час виникає необхідність вибору найбільш раціональних форм організації внутрішнього аудиту, які були б економічними і придатними для використання вітчизняними підприємствами. Одним з інструментів вирішення цього завдання є використання послуг аутсорсингу для забезпечення виконання функцій внутрішнього аудиту. Такі послуги пропонують клієнтам аудиторські фірми і вони дозволяють досить швидко та якісно оптимізувати важливі для підприємства контрольні процедури щодо протікання окремих бізнес-процесів і забезпечення ефективної діяльності.

Досліджуючи етимологію категорії «аутсорсинг», потрібно зазначити, що вона походить від слова «outsourcing», котре є скороченням словосполучення «outer source using» (у перекладі українською – використання зовнішніх ресурсів). Застосування даної категорії в економічній термінології трактувалося як використання зовнішніх джерел для розвитку бізнесу, поряд із внутрішніми ресурсами. У сучасному бізнесі аутсорсинг характеризує ситуацію, коли компанія використовує іншу організацію для виконання певного виду роботи і не залучає для цього власних працівників [2].

Для забезпечення виконання функцій внутрішнього аудиту виникає потреба залучення різнопланових фахівців з широкого спектру питань, які пов'язані з господарською діяльністю суб'єктів бізнесу. Окрім фахівців з обліково-економічних питань залучаються також спеціалісти з фінансового прогнозування, управління ризиками та інформаційної безпеки. Наявність такого широкого кола працівників у підрозділі внутрішнього аудиту, які є компетентними у зазначених питаннях та здатні ефективно виконувати поставлені завдання можуть собі дозволити лише великі або середні компанії.

Водночас досить складним і витратним питанням для багатьох суб'єктів бізнесу стає пошук, утримання й мотивація таких працівників. Саме тому компанії все частіше передають усі або окремі функції та завдання внутрішнього аудиту на аутсорсинг.

У зв'язку з цим розрізняють два види аутсорсингу – повний і частковий. Перший з них використовують здебільшого невеликі компанії, за якого усі функції внутрішнього аудиту передають зовнішнім фахівцям, що працюють в аудиторських фірмах. Частковому аутсорсингу перевагу надають частіше великі компанії, забезпечуючи виконання завдань внутрішнього аудиту спільною командою як штатних внутрішніх аудиторів так і зовнішніх фахівців аудиторських фірм. При цьому зовнішнім виконавцям передаються окремі функції служби внутрішнього аудиту.

Укладання угод з аудиторськими фірмами на надання послуг із внутрішнього аудиту (передання цієї контрольної функції на аутсорсинг) дозволяє компанії уникнути виконання непрофільних для неї завдань та повністю зосередити зусилля на основній діяльності. Водночас угоди потрібно укладати з аудиторськими

фірмами, які мають у своєму штаті висококваліфікованих працівників, котрі під час виконання функцій внутрішнього аудиту за фаховими характеристиками перебувають на значно вищому рівні за персонал замовника.

На перевагах використання аутсорсингу у сфері внутрішнього аудиту акцентували увагу багато науковців і вони полягають у такому:

- можливість залучення експертної думки у різних галузях;
- гнучкість щодо питань залучення аудиторських кадрів під час розроблення нових проєктів чи проведення різних видів перевірок в стислі терміни;
- використання нових програм обробки інформації без витрат на придбання відповідних програмних продуктів [1].

Цінним також є те, що як за повного, так і часткового аутсорсингу вносять нові віяння, інноваційні методи і технології проведення внутрішнього аудиту у порівнянні з тими традиціями і механізмами, які вже тривалий час використовували в компанії. Окрім цього, посилюється незалежність внутрішнього аудиту.

Проте відразу очікувати стовідсотковий ефект від аутсорсингу внутрішнього аудиту не доводиться, оскільки аудиторській фірмі потрібен певний час для вивчення особливостей діяльності замовника: організаційної структури, специфіки ведення бізнесу, корпоративної культури тощо. Під час часткового аутсорсингу можуть виникати конфлікти і непорозуміння між працівниками служби внутрішнього аудиту компанії та аудиторської фірми через небажання перших ефективно співпрацювати з помічниками зі сторони других у зв'язку з образою і розумінням даного процесу як плати за неналежне виконання працівниками внутрішнього аудиту компанії своїх посадових обов'язків. Компанія-замовник також дещо втрачає свою гнучкість у зв'язку з необхідністю дотримання погодженого з аудиторською фірмою графіка подання інформації та виконання робіт.

Таким чином, фундаментальні зміни умов функціонування суб'єктів бізнесу спричинили потребу залучення зовнішніх фахівців у галузі аудиту, які здатні забезпечити ефективне вирішення завдань внутрішнього контролю. Послуги аутсорсингу у сфері внутрішнього аудиту стають все більш популярним й інноваційним інструментом управління підприємством. Делегування виконання функцій внутрішнього аудиту сторонній імі-

джевій організації-виконавцю дозволяє вивести на якісно новий рівень процеси управління бізнесом за умов швидкозмінного зовнішнього середовища.

Список використаних інформаційних джерел

1. Єрмолова М. С., Кеворкова Ж. А. Шляхи організації внутрішнього аудиту в економічному суб'єкті. Молодий вчений. 2017. № 12. С. 281–283.
2. Cambridge Business English Dictionary [Електронний ресурс]. – URL: <https://dictionary.cambridge.org>.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ОКРЕМИХ КОМПОНЕНТ БАЛАНСУ (ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) СУЧАСНОГО ГОСПОДАРЮЮЧОГО СУБ'ЄКТА

Ю. А. Горшкова, *магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»*

О. В. Назаренко, *д. е. н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник*
Сумський національний аграрний університет

В складних умовах сучасної ринкової економіки процес управління фінансами підприємства потребує гнучкої системи прийняття рішень. В основі цієї системи лежить комплексна оцінка фінансового стану на основі балансу, що дає можливість визначати рівень фінансового стану підприємства.

Аудит, як складова незалежного контролю, виявляє і розкриває нові можливості розвитку підприємницької діяльності, визначає її ефективність та відповідність чинному законодавству, організовує виробництва, планування, збереження фінансових ресурсів, достовірність відображення господарсько-фінансових операцій в обліку та звітності у межах окремого суб'єкта господарювання.

Методика аудиту складається з аудиторських процедур, які здійснюються у певній послідовності із застосуванням конкретних методів та прийомів аудиту відповідно до кожного його етапу [2].

Розглядаючи стадії методології аудиту звіту про фінансовий стан, нами визначено, що хоча попит на дослідження достовірності фінансової звітності значно збільшився за ринкових умов, питання методології аудиту балансу в роботі сучасних науковців не були належним чином розкриті. Виділяють чотири основ-

ні підходи методики аудиту: бухгалтерський, юридичний, спеціальний та галузевий.

Найбільш традиційний метод – це бухгалтерський підхід. Він включає розробку методів аудиту звіту про фінансовий стан для різних компонент бухгалтерського обліку: аудит операцій з готівкою, аудит розрахунків за виплатами працівникам, аудит розрахунків з підзвітними особами.

Правові підходи включають розробку методів перевірки різних питань з юридичної точки зору. Наприклад, ці методи включають методи аудиту статутного капіталу, що спрямовані на перевірку правильності та повноти формування статутного капіталу, а також на процедури та засновників, які перевіряють правильність обліку розрахунків.

Спеціальні методи включають розробку методів дослідження груп суб'єктів господарювання, які мають спільні характеристики (структура управління, структура капіталу, кількість працівників, організаційно-правові форми та системи оподаткування). Наприклад, методи аудиту звіту про фінансовий стан підприємства з іноземними інвестиціями, іноземних юридичних підприємств та малого бізнесу.

У галузевому підході метод аудиту балансу підприємства формується відповідно до видів діяльності суб'єктів господарювання та галузевої належності. До таких методів належать методи аудиту торгових підприємств, методи аудиту сільськогосподарських підприємств, методи аудиту будівельних компаній, методи аудиту банків, страхових компаній та інвестиційних установ. Ці методи розглядають перевірку складу витрат на виробництво продукції та особливостей організації управлінського обліку.

Пріоритетне значення аналітичних процедур полягає у їх меншій трудомісткості, нижчій вартості, більш високій ефективності порівняно з аудиторськими процедурами спрямованими на дослідження безпосередньо первинних документів, реєстрів аналітичного та синтетичного обліку [1].

Проаналізувавши достатню кількість досліджень, можна прийти до висновку, що методи аудиту для всіх частин бухгалтерського обліку повинні включати:

1. Перелік ключових нормативних актів, яких аудитор має дотримуватися під час аудиту відповідної частини бухгалтерського обліку, включаючи набір законів, положень бухгалтерського обліку, вказівки тощо.

2. Опис альтернативних бухгалтерських рішень, що надають суб'єктам господарювання варіанти відповідно до вимог чинного законодавства. Опис містить перелік різних варіантів бухгалтерського обліку, і при необхідності аудитор може порівняти їх з варіантами, якими користується клієнт, виконати необхідний аналіз або надати пропозиції щодо вдосконалення бухгалтерського обліку.

3. Перелік основних документів, що стосуються предметів бухгалтерського обліку. Цей контрольний список дозволяє аудиторам робити висновки про стан етапу реєстрації господарських операцій у первинному обліку.

4. Перелік реєстрів синтетичного і аналітичного обліку, звітність. Наявність описів реєстру відповідних форм обліку дозволяє аудиторам визначити, чи відповідають вони загальноприйнятим вимогам клієнтів, та надати відповідні поради.

5. Класифікація можливих порушень, включаючи типові порушення в галузях бухгалтерського обліку.

До методичних прийомів аудиту балансу відносять прийоми документального та фактичного контролю, загальнонаукові та розрахунково-аналітичні методи (рис. 1).

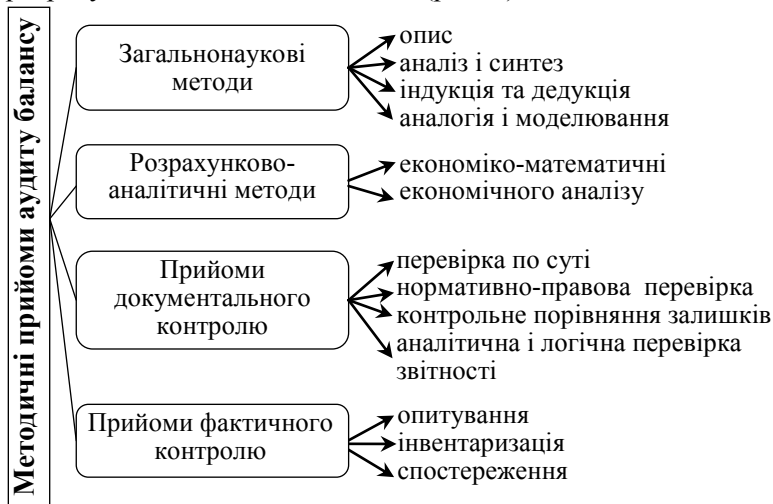

Рисунок 1 – Класифікація методичних прийомів аудиту балансу

Джерело: побудовано автором.

З вище перерахованого можна зробити висновок, що розроблені підходи аудиту балансу є актуальними і можуть бути використанні для проведення аудиту звіту про фінансовий стан підприємства.

Список використаних джерел

1. Назаренко О. В. Сутність, функціональне призначення та особливості застосування аналітичних процедур в аудиті. Агросвіт. 2018. № 14. С. 3–8.
2. Наконечний В. Б., Шухманн В. А. Методика аудиту балансу підприємства. Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : зб. мат. V міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [м. Тернопіль, 28 черв. 2019 р.] / редкол. : В. М. Рожелюк, Н. М. Хорунжак, І. Д. Бенько [та ін.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 100–103.

МЕТОДИКА ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ В БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ

В. О. Деменко, *магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»*

С. А. Гаркуша, *к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник*
Сумський національний аграрний університет

Контроль є провідним осередком для виявлення мотивів порушень, які появляються в керуванні державним майном. Важливість контролю постійно розростається, адже він є ефективним засобом впливу на прийняття управлінських рішень. Виявляючи відхилення і їх причини, аудитори визначають шляхи корегування організації об'єкта управління, способів впливу на об'єкт із метою подолання відхилень, усунення перешкод на шляху оптимального функціонування системи.

Що стосується державного контролю, то у відповідності до законодавчих актів державний фінансовий контроль – урядовий фінансовий контроль, що здійснюється органами державного фінансового контролю щодо забезпечення законного, ефективного, економного та результативного формування, розподілу, управління та використання державних ресурсів суб'єктами контролю та спрямований на попередження, виявлення та усунення порушень фінансово-бюджетної дисципліни [1]. На даний час державний контроль реалізується Державною

аудиторською службою через проведення інспектування, державного фінансового аудиту та перевірки державних закупівель.

Забезпечення раціонального використання і збереження запасів є важливою умовою підвищення ефективності роботи бюджетної установи. У зв'язку з цим однією із важливих умов аудиту є перевірка повноти та правильності ведення первинної документації з обліку наявності та руху запасів. Тому правильна організація контролю за витратами матеріальних запасів має першочергову роль в процесі збереження і витрачання матеріальних цінностей [2].

Можна вказати головні завдання аудиту запасів: визначити, чи дотримується установа методів обліку та оцінки запасів які були прийняті; провести оцінку стану внутрішньої перевірки; перевірити в яких умовах здійснюється збереження та цільове використання матеріалів; визначити законність проведених операцій з купівлею запасів; встановити своєчасність визначення надлишків матеріальних цінностей; визначити, чи в повному обсязі та вчасно проводиться документальне відображення операцій.

Джерелами ревізії є первинні документи, які розділяють на 2 групи (рис.1):

Рисунок 1 – Джерела аудиту запасів суб'єктів державного сектору

Здійснення контролю запасів при використанні інформаційних технологій проводиться за конкретними напрямками: інвентаризація запасів, контроль їх збереження; ревізія стану обліку матеріальних цінностей; контроль раціонального використання та нормування матеріалів; контроль обліку МШП, їх використання [3, с. 98]. При проведенні перевірки раціонального вживання та нормування запасів ретельно визначають норми затрат цінностей, та їх використання у лімітно-забірних картках. Основною метою даного виду контролю є попередження некоректного витрачання матеріалів та понесення недоцільних витрат. Слід звернути увагу на укладені договори, протоколи, запити.

Черговим напрямом перевірки є ревізія стану обліку. Спочатку необхідно перевірити документообіг з обліку матеріалів, щоб визначити дійсність відображення господарських операцій. Також, вивчається звітність установи та первинні документи, що дають змогу володіти інформацією про залишки та рух матеріальних цінностей. Необхідно надати увагу приміткам до звітності, в яких опрацьовуються дані про балансову цінність запасів та методи їх оцінки. Бухгалтерія в цілях поточного контролю повинна контролювати використання матеріальних цінностей, а також порівнювати записи що ведуться на складі, із записами з обліку запасів.

Отже, вдало проведений аналіз дає змогу безпомилково оцінити реалістичну картину руху запасів, а також прийняти вірне управлінське рішення щодо організації обліку запасів. Що стосується контролю, то він є провідним осередком для виявлення мотивів порушень, які з'являються в керуванні державним майном. Важливість контролю постійно розростається, адже він є ефективним засобом впливу на прийняття управлінських рішень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про основні засади діяльності органів державного фінансового контролю [Електронний ресурс]: Проект Закону України від 02.12.2020 р. URL: <https://dasu.gov.ua/ua/plugins/userPages/1327>.
2. Клець Л. Є. Державний фінансовий контроль бюджетних установ в Україні [Електронний ресурс]. – URL: http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/2610/st_42_4.pdf.

3. Бондаренко Н. М., Сімон Г. С. Організація внутрішнього контролю запасів на підприємстві [Електронний ресурс] // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2017. № 23(2). С. 97–100. – URL: <http://vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/23-2-2017/23.pdf>.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ FORENSIC ACCOUNTING

М. С. Дунаєв, *магістр, освітня програма «Фінанси і аудит в підприємництві»*

І. Й. Плікус, *к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансових технологій і підприємництва – науковий керівник
Сумський державний університет*

Асоціація дипломованих фахівців з розслідування випадків шахрайства (ACFE) визначила, що країни з перехідною економікою більшою мірою схильні до ризиків шахрайства у діловому середовищі. Причинами є не розвинена система внутрішнього контролю і відсутність культури безпеки на підприємствах в цілому. Для виявлення шахрайства та ризиків його виникнення недостатньо застосовувати стандартні методи аудиту, потрібно вдаватися до forensic accounting.

Розвиток економіки, укрупнення компаній, масштабів їх діяльності призводять до збільшення загроз і ризиків пов'язаних з їх функціонуванням. Однією з найбільших проблем у цьому напрямку є поява фактів корпоративного шахрайства в різних формах. Так, за даними звіту Міжнародної організації професіоналів з розслідування шахрайства (ACFE), в 2020 році втрати від корпоративного шахрайства із зафіксованими випадками у 125 країнах склали більше ніж 7 млрд долл. США [1]. Серед основних напрямків шахрайства виділено незаконне привласнення активів 53 %, корупція 26 %, спотворення показників фінансової звітності 11 % [1].

Результати огляду різних джерел інформації, зокрема Всесвітнього огляду економічних злочинів за 2020 рік [2], проведеного компанією PwC, показують, що практично кожна друга компанія зіткнулася з різними видами шахрайства, пов'язаними з фактами корупції, виведення і розкрадань активів, перекручень фінансової звітності, фіктивного і навмисного банкрутства, податкових злочинів. У зв'язку з цим, для забезпечення економічної безпеки підприємства та виявлення фактів шахрайства на

підприємстві застосовують forensic accounting або forensic audit. Необхідність застосування forensic accounting особливо зросла після масштабних схем шахрайства, корупції і фінансових махінацій в умовах економічної кризи. Про це свідчить й інтерес практикуючих фахівців та наукової спільноти до дефініцій «forensic accounting», «forensic audit» (рис. 1).

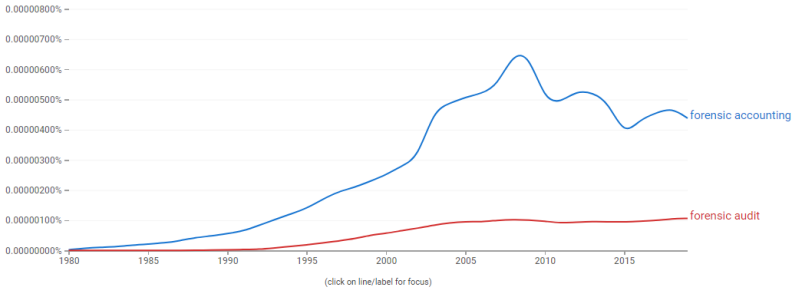

Рисунок 1 – Частота згадувань слів «forensic accounting», «forensic audit» в англomовних публікаціях, 1980–2019 pp.

Джерело: складено авторами за даними GNV.

Як бачимо з рис. 1 максимальна частота згадок дефініції «forensic accounting» припадає саме на 2008 p. – рік глобальної економічної кризи 2008–2010 років,

Проаналізувавши поняття «forensic accounting», можна констатувати, що:

- на даний час точне і повне визначення поняття «forensic accounting» відсутнє, тому кожним автором пропонується власне визначення, яке враховує ті чи інші аспекти даного терміну;

- не зважаючи на те, що різні вчені наводять свої визначення терміну «forensic accounting» однак, якщо проаналізувати та синтезувати існуючі тлумачення, можна зазначити, що forensic accounting – комплекс аналітичних досліджень фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємництва, ініційований власниками чи керівниками суб'єкта підприємництва, який перевіряється згідно діючому законодавства з метою виявлення фактів фінансових махінацій, шахрайства та інших неправомірних дій робітників суб'єкта підприємництва та/або третіх осіб, пов'язаних з діяльністю суб'єкта підприємництва;

– поряд з поняттям «forensic accounting» також використовують термін «forensic audit», під яким зазвичай розглядають дослідження і оцінку фінансової інформації суб'єкта, провідного економічну діяльність, результати яких можуть бути використані як докази в суді.

Зауважимо, що процес forensic accounting включає ряд напрямів фінансового розслідування, серед яких фахівці наводять такі:

– попередження та розслідування фактів фінансового шахрайства. Forensic accounting дає можливість здійснити і вчасно виявити існуючі ризики шахрайства та розробити заходи, спрямовані на усунення виявлених недоліків; перевірку бізнес-партнерів і контроль за відсутністю конфлікту інтересів тощо;

– корпоративні прогнозування – спеціалізований напрямок діяльності forensic accounting, в рамках якого окрема команда фахівців на постійній основі проводить комплексні дослідження щодо ділової репутації та сумлінності контрагентів компанії;

– IT-технології розслідувань передбачають проведення дослідницьких та аналітичних заходів з використанням новітніх технологій, збір електронних доказів; пошук, аналіз і забезпечення збереження електронних даних, відновлення видалених і розшифровку захищеної інформації;

– сприяння в судових провадженнях. Forensic accounting дозволяє вирішити ситуацію в порядку досудового слідства, підвищити ефективність бізнесу, забезпечити безпеку інвестицій, зібрати доказову базу для судових справ. Для цього використовують спеціальні методи збору інформації, серед яких розслідування на базі відкритих джерел (концепція OSINT) [3]; отримання інформації за допомогою зовнішніх та внутрішніх агентів;

– Forensic accounting використовується для розслідування випадків порушення антикорупційного законодавства та міжнародних договорів, наприклад уникнення подвійного оподаткування.

Поширення послуги forensic accounting в корпораціях за кордоном, на основі досліджень проведених зарубіжними фахівцями [4], свідчить про те, що підготовка фахівців у даній сфері здійснюється на рівні навчальних закладів при вивченні студентами спеціальних курсів, які в подальшому дають їм можливість

отримання професійного сертифікату, що підтверджує рівень їх професійних компетенцій. Для України цей напрям навчання теж є перспективним.

Список використаних інформаційних джерел

1. Report to the nations 2020. Global study on occupational fraud and abuse [Електронний ресурс]. – URL: <https://acfepublic.s3-us-west-2.amazonaws.com/2020-Report-to-the-Nations.pdf>.
2. Респонденты глобального опроса PwC: ущерб бизнесу от экономических преступлений [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.pwc.ru/ru/press-center/2020/ushcherb-biznesu-ot-ekonomicheskikh-prestupleniy.html>.
3. OSINT Framework [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.sentinelone.com/blog/what-is-osint-how-is-it-used/>
4. A Preliminary Investigation of the Necessary Skills, Education Requirements, and Training Requirements for Forensic Accountants [Електронний ресурс]. – URL: http://web.nacva.com/JFIA/Issues/JFIA-2010-2_2.pdf.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ МОНЕТАРНОЇ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ

М. Г. Зякун, *магістр, освітня програма «Облік і оподаткування»*

С. А. Гаркуша, *к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування – науковий керівник*
Сумський національний аграрний університет

Діяльність суб'єктів господарювання завжди пов'язана з розрахунками з різними контрагентами. Економічна криза, податкове навантаження на підприємства можуть здійснювати негативний вплив на їх фінансовий стан, що, своєю чергою, створює умови для несвоєчасного розрахунку за зобов'язаннями перед зовнішніми та внутрішніми стейкхолдерами. Варто зазначити, що на сьогодні практично кожен бізнес-суб'єкт у фінансовій звітності відображає дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги. Даний вид заборгованості виникає в результаті несвоєчасного проведення розрахунків покупців з постачальниками товарів.

Дебіторська заборгованість – це складна категорія, оскільки вона з одного боку є важливою і без неї виникли б одразу кілька проблем загальноекономічного характеру, пов'язані з реалізацією продукції підприємствами, з іншого – вона є явищем негативним, оскільки спричиняє відтягування коштів з обороту підприємства [3].

Дебіторська заборгованість, яка виникає в процесі продажу товарів, може бути монетарною та немонетарною. Варто зазначити, що розмежовуючи дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги на монетарну та немонетарну за основу доцільно брати критерій, який характеризує форму погашення заборгованості (грошовими коштами чи товарна форма). З означуваного вище потрібно акцентувати увагу, що монетарна дебіторська заборгованість – це заборгованість, погашення якої очікується грошовими коштами.

Слід зазначити, що грошові кошти та монетарна дебіторська заборгованість є ліквідними активами підприємства, відповідно, актуалізується питання щодо належної організації контрольного процесу за даним видом заборгованості.

В залежності від суб'єктів здійснення контрольних заходів контроль поділяється на внутрішній та зовнішній. В даній науковій праці акцент буде здійснено на організаційних аспектах внутрішнього контролю монетарної дебіторської заборгованості.

Організація контрольного процесу за монетарною дебіторською заборгованістю на рівні підприємства має бути постійним процесом.

Відповідно, основні завдання внутрішнього контролю заключаються в наступному:

- перевірці правильності визначення розміру монетарної дебіторської заборгованості;
- перевірці дотримання вимог нормативних документів (в т. ч. нормативних документів локального рівня) щодо правильності організації бухгалтерського обліку монетарної дебіторської заборгованості;
- проведенні інвентаризації монетарної дебіторської заборгованості;
- оцінці впливу розміру монетарної дебіторської заборгованості на фінансовий стан та ділову активність суб'єкта господарювання;
- постійному контролю процесу погашення покупцями монетарної заборгованості з урахуванням умов договорів, які регламентують систему розрахунків між постачальником та замовником товарів;
- ідентифікації пріоритетних способів стягнення заборгованості з покупців;
- визначенні напрямів та складових політики управління дебіторською заборгованістю (в т. ч. монетарною) та ін.

Інформаційною базою для проведення внутрішнього контролю монетарної дебіторської заборгованості мають бути:

- первинні документи;
- стандартизовані звіти;
- регламентовані звіти;
- документи, які складаються за результатами проведення інвентаризаційного процесу монетарної дебіторської заборгованості;
- договори купівлі-продажу;
- законодавчо-нормативні документи.

Правильно організований внутрішній контроль за своєчасністю, повнотою й юридичною обґрунтованістю розрахунків з дебіторами – запорука успішного розвитку, стабільності та стійкості вітчизняних підприємств в умовах сучасного бізнес-середовища [2].

Контрольний процес монетарної дебіторської заборгованості повинен базуватися на застосуванні загальнонаукових, спеціальних методів, прийомів та способів дослідження (рис. 1).

Перелік зазначений методів, прийомів, способів може бути розширеним, оскільки специфіка діяльності бізнес-суб'єктів здійснює вплив як на організацію контрольного процесу, методу його здійснення, так і на документальне оформлення.

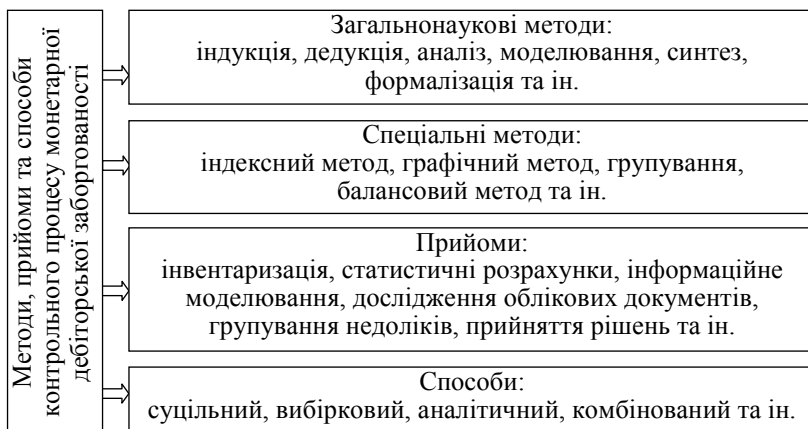

Рисунок 1 – Методи, прийоми та способи контрольного процесу монетарної дебіторської заборгованості

Джерело: складено автором за матеріалами [1].

Таким чином, належна організація контрольного процесу монетарної дебіторської заборгованості дозволить своєчасно визначити проблемні питання та оперативно розробити ефективні заходи та прийняти обґрунтовані управлінські рішення. Відповідно, на кожному підприємстві контрольний процес має бути дієвим управлінським інструментом.

Список використаних інформаційних джерел

1. Аудит : підручник / наук. ред. І. І. Пилипенка ; Нац. акад. статистики, обліку та аудиту. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2015. 643 с.
2. Акімова Н. С., Топоркова О. В. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості. Бізнес Інформ. 2017. № 11. С. 312–317.
3. Гуцаленко Л. В., Слободянюк І. С. Контроль дебіторської заборгованості в управлінні підприємством : зб. наук. пр. ВНАУ. 2012. №1 (56). Т. 3. С. 154–159.

ЯКІСТЬ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Є. А. Карпенко, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту

Ю. А. Верига, к. е. н., професор, професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Ефективна система контролю якості аудиторських послуг як інноваційна форма розвитку системи управління в цілому, є ефективним механізмом для забезпечення достатньої впевненості у надійності результатів аудиту і підвищенні рівня усвідомлення та розуміння зацікавленими сторонами важливих елементів якості аудиту та індивідуальних потреб користувачів.

Наявність зовнішнього контролю якості змушує аудиторів та аудиторських фірм більш відповідально підходити до проведення аудиту фінансової звітності та реалізації своєї місії в суспільстві.

Суб'єктом зовнішнього контролю якості аудиторських послуг є Інспекція із забезпечення якості (далі Інспекція), як складова Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (далі ОСНАД).

Інспекція відіграє значну роль із підвищення довіри суспільства до інституту аудиту, адже одним із її основних завдань є проведення неупереджених перевірок з контролю якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності (далі САД).

За даними Звіту про діяльність ОСНАД за 2019 рік [1] Інспекція розпочала перевірки з контролю якості аудиторських послуг у жовтні 2019 року і до кінця року нею було здійснено 12 перевірок, за результатами яких 9 САД визнані такими, що пройшли перевірку з контролю якості, але 8 з них (або 89 %) за результатами перевірки мали рекомендації, обов'язкові до виконання. В загальній сукупності Інспекцією було перевірено якості виконання 35 завдань з аудиту фінансової звітності, з яких лише 4 (або 11 %) не мали значущих недоліків.

Ще одним суб'єктом зовнішнього контролю якості аудиторських послуг є Аудиторська палата України, а саме Комітет з контролю якості аудиторських послуг Аудиторської палати України (далі – Комітет). Ним з жовтня по грудень 2019 року було здійснено перевірку з контролю якості аудиторських послуг 19 САД, за результатами яких: 10 САД (або 53 %) визнані такими, що пройшли перевірку з контролю якості з обов'язковими до виконання рекомендаціями, а 8 САД (або 42 %) визнані такими, що не пройшли перевірку з контролю якості [2].

Зазначене вище свідчить про існування проблеми низької якості надання аудиторських послуг, в тому числі невідповідності аудиторської думки, наданої за результатами аудиту фінансової звітності, та порушення принципів професійної етики.

Тому важливим є з'ясування основних недоліків аудиту та причин, які обумовлюють низьку якість надання аудиторських послуг.

Ґрунтуючись на дослідженні Шиварама Раджгопала, Сураджа Шрінівасана та Сінг Чжена [3] ми здійснили опитування 12 аудиторів України щодо основних недоліків аудиту (табл. 1).

Таблиця 1 – Недоліки, які виникають при наданні аудиторських послуг та організації аудиторської діяльності в Україні та світі

Недоліки в аудиті	Ранг в США	Ранг в Україні
Отримання недостатньої кількості прийнятних аудиторських доказів	1	1

Недоліки в аудиті	Ранг в США	Ранг в Україні
Невиконання належних аудиторських процедур	2	2
Висловлення неналежного Звіту незалежного аудитора	3	3
Неадекватне планування аудиту та нагляд за ним	4	6
Відсутність незалежності від клієнта	5	4
Нерозуміння системи внутрішнього контролю САД або надмірна залежність від нього	6	9
Недостатній рівень професійного скептицизму	7	5
Невміння чітко зазначити, чи представлена фінансова звітність відповідно до стандартів бухгалтерського обліку	8	7
Неможливість оцінити адекватність розкриття інформації	9	8
Неадекватне врахування ризиків шахрайства	10	10

Складено автором на основі власних досліджень з врахуванням [3].

Як бачимо, як в США, так і в Україні найбільш вагомими недоліками, які зумовлюють суттєве зниження якості аудиторських послуг, є отримання недостатньої кількості аудиторських доказів та невиконання усіх необхідних аудиторських процедур. Це зумовлено перш за все із високою конкуренцією в галузі аудиторських послуг і бажанням аудиторів здешевити вартість аудиту фінансової звітності.

Разом з тим слід відмітити, що на відміну від США, на думку українських аудиторів, нерозуміння працівниками аудиторської фірми положень системи внутрішнього контролю не корелює з низькою якістю аудиторських послуг. Таке неусвідомлення важливості побудови ефективної системи внутрішнього контролю якості САД спричинило те, що за результатами перевірки якості аудиторських послуг Інспекцією ОСНАД у 2019 році найбільше недоліків було виявлено саме щодо неналежної організації внутрішньої системи контролю якості аудиторської фірми (рис. 1).

Рисунок 1 – Розподіл САД (з 9 перевірених) за областями виявлених значущих недоліків за результатами зовнішнього контролю якості аудиторських послуг [1]

Ще одною надзвичайно важливою проблемою аудиту в Україні є низький рівень використання спеціалізованих аудиторських програм. Так, за даними Інспекції із забезпечення якості [1] лише 44,44 % суб'єктів аудиторської діяльності, які пройшли перевірку в 2019 році використовували спеціалізоване програмне забезпечення для організації його проведення, нагляду і документування. При цьому тільки 22 % суб'єктів аудиторської діяльності застосовували в роботі комп'ютеризовані методи аналізу даних у таких областях, як аналіз даних бухгалтерського обліку або організація і проведення аудиторської вибірки.

Отже, на основі проведеного дослідження ми дійшли висновку, що основною проблемою низької якості аудиторських послуг в Україні є недоліки в організації внутрішньої системи контролю якості САД, які пов'язані з:

- відсутністю проведення контролю якості у всіх випадках, які вимагаються МСА та політиками і процедурами САД;
- недостатнім рівнем забезпечення об'єктивності осіб, відповідальних за огляди контролю якості до подання аудиторського звіту;

- неспроможністю ідентифікувати недоліки виконання аудиту фінансової звітності в процесі перевірки контролю якості та моніторингу внутрішнього контролю якості з метою забезпечення якості аудиту та реагування на можливі системні недоліки щодо проведення аудиторських перевірок;
- відсутністю достатньої уваги до виправлення недоліків, визначених моніторингом контролю якості;
- застосовною методологією аудиту фінансової звітності;
- несвоєчасністю завершення формування остаточних файлів із виконаних завдань, недостатнім забезпеченням безпечного зберігання, цілісності і відновлюваності аудиторської документації.

Список використаних інформаційних джерел

1. Звіт про діяльність органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю за 2019 рік [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.apob.org.ua>.
2. Узагальнені результати проведених перевірок з контролю якості аудиторських послуг суб'єктів аудиторської діяльності за 2019 рік та деталізація ідентифікованих типових недоліків [Електронний ресурс] : рішення Ради Аудиторської палати України від 26.08.2020 № 44. – URL: <https://www.apu.com.ua>.
3. Shivaram Rajgopal, Suraj Srinivasan & Xin Zheng. Measuring audit quality. Review of Accounting Studies. № 26. 2021. P. 559–619.

ПРЕИМУЩЕСТВА И НЕДОСТАТКИ МЕТОДОВ АУДИТОРСКОЙ ВЫБОРКИ

А. В. Мацак, Е. А. Лемешевская, студенты, специальность «Бухгалтерский учет, анализ и аудит»

**Т. А. Желада, м. э. н., ассистент – научный руководитель
Учреждение образования «Белорусский государственный
экономический университет»**

При проведении проверок аудиторы сталкиваются с существенными массивами информации и большим количеством первичных документов, полное изучение которых может привести к огромным трудозатратам, что снижает эффективность аудита в целом. Чтобы избежать этого используется аудиторская выборка.

В широком смысле аудиторская выборка – это способ проведения аудиторской проверки, при котором аудитор проверяет документацию бухгалтерского учета не сплошным порядком, а выборочно, следуя при этом требованиям соответствующего

правила или стандарта аудиторской деятельности. В узком смысле – перечень определенным образом отобранных элементов проверяемой совокупности. Аудиторская выборка проводится с целью сбора аудиторских доказательств, позволяющих составить мнение о всей проверяемой совокупности.

Единые требования к аудиторским организациям и аудиторам при применении в ходе аудита бухгалтерской (финансовой) отчетности выборочного способа и других способов тестирования элементов определяются НПАД № 77 от 09.07.2001 г. «Выборочный способ и другие способы тестирования в аудите», а также МСА 530 «Аудиторская выборка» [1, 2].

Основными методами отбора элементов выборки являются:

- методы, основанные на теории вероятности и математической статистике (вероятностно-статистические методы);
- методы, основанные на содержании имеющейся у аудитора информации, позволяющей распространить результаты проверки выборки на генеральную совокупность (содержательные методы) – случайный, бессистемный и систематический отбор, отбор элементов блоками [2].

Рассмотрим преимущества и недостатки вероятностно-статистических и содержательных методов (табл. 1) [3].

Таблица 1 – Преимущества и недостатки вероятностно-статистических и содержательных методов

Методы аудиторской выборки	Преимущества	Недостатки
1 Содержательные методы	- легко применим к небольшой совокупности; - удобен при отсутствии в компьютере программы случайных чисел.	- применяется только в том случае, когда результаты выборки могут быть подтверждены дополнительными проверками; - возможен только тогда, когда аудитор сможет произвести выборку для охвата большей части потенциальных ошибок в совокупности; - применяется только тогда, когда аудитор полагается на систему внутреннего контроля; - имеется предвзятость

Методы аудиторской выборки	Преимущества	Недостатки
2 Вероятностно-статистические методы	- количественная определенность выборочного риска. При нестатистическом выборочном исследовании аудитор не делает количественную оценку риска. Вместо этого выводы об исследованной генеральной совокупности в большей степени основаны на субъективном мнении аудитора	- базируется на достаточно сложном аппарате математической статистики и требует от аудитора соответствующего знания; - чем меньше аудитор знает о возможных ошибках, тем не состоятельнее применение этого метода; - не применяется если число элементов проверяемой совокупности мало
а) случайный отбор	- исключается возможность целенаправленного или подсознательного подхода в результате чего, минимизируется ошибка выборки	- чем больше ошибок в проверяемой совокупности, тем меньше подходит метод случайной выборки
б) систематический отбор	- простота, обеспечивающая скорость сбора. Упрощается процесс документирования выборки; - особенно не заменим в тех случаях, когда невозможно установить прямую взаимосвязь между генеральной совокупностью и случайными числами	- возможна необъективность в формировании выборки.
в) бессистемный отбор	- совокупность формируется не следуя какой-либо систематизации	- возможна предвзятость со стороны аудитора, из-за этого он будет стараться, чтобы все статьи генеральной совокупности могли быть избраны

Продовж. табл. 1

Методы аудиторской выборки	Преимущества	Недостатки
3 Отбор элементов блоками	- может оказаться целесообразным, если большинство ошибок относятся к одному конкретному месяцу	- не является основным методом отбора совокупности; - не позволяет аудитору сформировать репрезентативную выборку; - последовательно расположенные элементы могут иметь сходные характеристики; - метод редко является надлежащим методом формирования отобранной совокупности

Исходя из вышеизложенного, можно сделать вывод, что решение об использовании одного из подходов к выборочной проверке является предметом профессионального суждения аудитора с точки зрения более эффективного способа получения достаточных надлежащих аудиторских доказательств в конкретных обстоятельствах. На наш взгляд наиболее лучшим методом выборки будет являться систематический отбор. Несмотря на то, что при таком методе возможна необъективность аудитора в формировании выборки, он является наиболее простым, с упрощенным процессом документирования.

Список использованных информационных источников

1. О введении в действие на территории Республики Беларусь международных стандартов аудиторской деятельности [Электронный ресурс] : Постановление Совета Министров Респ. Беларусь Респ. Беларусь, 25 мая 2020 г., № 308 // Сайт Министерства финансов Республики Беларусь. Международные стандарты аудиторской деятельности. – URL: http://www.minfin.gov.by/upload/blr_doc/postsm_250520_308.pdf.
2. Национальные правила аудиторской деятельности «Выборочный способ и другие способы тестирования в аудите» [Электронный ресурс] : Постановление Министерства финансов Респ. Беларусь, 09 июля 2001 г., № 77 // Сайт Министерства финансов Респ.

- Беларусь. Национальные правила аудиторской деятельности. – URL: https://minfin.gov.by/upload/audit/rules/postmf_090701_77.pdf.
3. Добрунова М. А. Методы определения аудиторской выборки. – Краснодар, 2010.

ОГЛЯД ЗМІН В ВИМОГАХ ДО АУДИТУ В МСА 540

В. В. Шацков, аспірант, освітня програма «Облік і оподаткування»

О. П. Колісник, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку – науковий керівник
Університет державної фіскальної служби України

Нова редакція МСА 540, яка стала актуальна під час аудиту фінансової звітності за 2020 рік, принесла багато вагомих змін. Тому необхідно порівняти вимоги МСА 540 (переглянутий) «Аудит облікових оцінок та пов'язане з ними розкриття інформації» [1] з минулою версією стандарту МСА 540 «Аудит облікових оцінок, у тому числі облікових оцінок за справедливою вартістю, та пов'язані з ними розкриття інформації» [2].

Розширено перелік питань, до яких аудитор повинен отримати розуміння під час процедури оцінки ризиків і пов'язаних з ними заходів. Додано регуляторні чинники та нормативні положення, доречні до облікових оцінок. Доповнено про характер облікових оцінок та пов'язаних з ними розкриттям інформації, які на думку аудитора повинні бути включені до фінансової звітності.

Попередня редакція мала лише питання того, як управлінський персонал ідентифікує умови, що призводять до необхідності визнання облікових оцінок, робить облікові оцінки та на яких даних вони ґрунтуються. Нова редакція переходить переважно до питань пов'язаних з професійним судженням управлінського персоналу: як ідентифікує потребу в спеціалізованих знаннях та навичках; як ідентифікує та реагує на ризики; як обирає та розглядає альтернативні методи, моделі, припущення та дані для облікових оцінок; як виконує огляд результату попередньої облікової оцінки та як діє у відповідь.

На етапі оцінки ризику суттєвого викривлення окремо виділено оцінку невід'ємного ризику через невизначеність оцінювання. Зв'язок облікових оцінок від невизначеності. Вплив на вибір методу, припущень і даних для облікової оцінки та пов'язаних з нею розкриття фінансової інформації.

Детально доповнено дії у відповідь на оцінені ризики суттєвого викривлення. Попередня редакція стандарту включала два етапи аудиторських процедур. Перший – це визначення, що припущення управлінського персоналу та їх зміни відповідають вимогам застосовної концептуальної основи фінансового звітування та є прийнятними за конкретних обставин. Другий – це тестування облікових оцінок, одним або кількома заходами, залежно від рівня ризику: отримання аудиторських доказів на основі подій до дати звіту; тестування припущення та даних, на яких базується облікова оцінка; тестування внутрішнього контролю; точкова оцінка чи діапазон для оцінювання. Лише у якості відповіді на значні ризики аудитор повинен оцінити, як управлінський персонал розглядає альтернативні припущення та обґрунтованість значних припущень.

У новій редакції стандарту більш детально визначено отримання аудиторських доказів на основі подій, що відбуваються до дати аудиторського звіту. Тестування того, як управлінський персонал здійснював облікову оцінку доповнено з огляду: методів – чи є ознаки упередженості управлінського персоналу, чи математично вірні обчислювання та чи забезпечується цілісність даних і припущень; значних припущень – є додатковий пункт про узгодженість припущень одне з одним в інших облікових оцінках; даних – є додатковий пункт про чітке розуміння та тлумачення управлінським персоналом даних; точкової оцінки та невизначеність діяльності – на відміну від минулого стандарту коли точкова оцінка застосовувалась при значному ризику, в новому стандарті точкова оцінка застосовується коли управлінським персоналом в достатньому ступеню не розглянуто невизначеності оцінювання.

Нова редакція стандарту виділяє окремий пункт про загальне оцінювання в результаті виконаних аудиторських процедур. Аудитор повинен оцінити: ризик суттєвого викривлення на рівні тверджень при ознаках упередженості управлінського персоналу; рішення управлінського персоналу, щодо оцінки, визнання та розкриття інформації про облікові оцінки в фінансовій звітності; чи отримано достатні аудиторські докази. Аудитор повинен оцінити чи є облікові оцінки обґрунтованими або викривленими та можливі наслідки для аудиту, якщо отримані аудиторські докази неприйнятні, або суперечливі.

Збільшилися вимоги до аудиторської документації. Якщо до нового стандарту потрібно було документувати лише обґрунтуванням значних ризиків щодо облікових оцінок та можливі ознаки упередженості управлінського персоналу. Наразі потрібно додатково задокументувати: розуміння суб'єкта господарювання та його середовища, внутрішнього контролю, пов'язаного з обліковими оцінками; оцінку невід'ємного ризику та ризику контролю, відповідь аудитора на оцінені ризики; заходи управлінського персоналу на невизначеність оцінювання та відповідь аудитора, якщо заходи не прийнятні; застосовування професійного скептицизму аудитором.

Рада з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості визначила ключові концепції нового МСА.

Чинники невід'ємного ризику – наразі стандарт включає вдосконалені процедури оцінки ризиків, пов'язаних з отриманням даних, розумінням аудитором бізнес–середовища та внутрішнього контролю. Невід'ємний ризик також доповнено додатковими поняттями – окрім невизначеності оцінки додано складність, суб'єктивність та інші фактори ризику.

Ризик контролю – приділяється особлива увага до рішень, що приймаються аудитором, щодо контролю облікових оцінок управлінським персоналом. Акцентовано увагу на заходах управлінського персоналу щодо невизначеності оцінювання.

Професійний скептицизм – РМСАНВ визнає центральну роль професійного судження та скептицизму в аудиті облікових оцінок. Додає кілька нових вимог, що забезпечують його правильне застосування, зокрема – застосування формальних аудиторських процедур, які протидіють усуненню свідчень, які можуть суперечити висновкам управлінського персоналу, або навпаки направлених на підтвердження цих висновків. Додатково обумовлена необхідність ретельно зважити всі отримані аудиторські докази, незважаючи підтверджують вони висновки, або суперечать. В описі тепер нерідко використовуються такі слова і звороти як «поставити під сумнів», «повторно оцінити», «переглянути» і т. п.

Концепція обґрунтованості – облікова оцінка є обґрунтованою та невикривленою не тільки коли вона відповідає концептуальній основі фінансового звітування, а й коли методи, дані та припущення управлінського персоналу стосовно облікових оцінок узгоджуються та доповнюють один одне. Нова версія

МСА 540 вимагає розширення аудиторської інформації, яка підтверджує висновки аудитора, щодо обґрунтованої впевненості, а також розкриття, що стосуються обміну інформацією з тими кого наділено найвищими повноваженнями.

Масштабованість – стандарт обумовлює, що подальші аудиторські процедури повинні проводитися як відповідь на оцінений ризик суттєвого викривлення, чим вище оцінений ризик, тим переконливішими повинні бути аудиторські докази та навпаки.

В цілому, нова редакція стандарту приділяє увагу питанням суспільного значення шляхом поліпшення прозорості і комунікацій. По-перше – через двосторонній діалог між аудиторами та управлінським персоналом з приводу складних оцінок в умовах сильної невизначеності і суб'єктивності, а по-друге – вимогою про обмін інформацією з регуляторами і органами нагляду.

Список використаних інформаційних джерел

1. Міжнародний стандарт аудиту 540 (Переглянутий) «Аудит облікових оцінок та пов'язане з ними розкриття інформації» [Електронний ресурс]. – URL: <https://mof.gov.ua/storage/files.pdf>.
2. Міжнародний стандарт аудиту 540 «Аудит облікових оцінок, у тому числі облікових оцінок за справедливою вартістю, та пов'язані з ними розкриття інформації». Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг. Ч. I: Видання 2016–2017 р. / пер. з англ. мови О. Л. Ольховікова, М. К. Шульман. Київ : Міжнародна федерація бухгалтерів, 2016, Аудиторська палата України, 2018. 1142 с.

РИСК НЕОБНАРУЖЕНИЯ И ЕГО ВЛИЯНИЕ НА АУДИТОРСКИЙ РИСК

Д. Л. Ящук, студент, специальность *Бухгалтерский учет, анализ и аудит*

Т. А. Желада, м. э. н., асистент – научный руководитель
Учреждение образования «Белорусский государственный экономический университет»

В любой сфере деятельности человека всегда существует определенный риск. В экономической деятельности на сегодняшний день все большее значение приобретает аудиторская деятельность, которая являются одним из высокорискованных видов деятельности.

Ключевой частью процесса аудита является выявление и оценка аудиторского риска. Подробные рекомендации аудиторам по оценке аудиторского риска представлены МСА 315 «Выявление и оценка рисков существенного искажения посредством изучения организации и ее окружения» и НПАД № 203 от 29.12.2008 г. «Понимание деятельности, системы внутреннего контроля аудируемого лица и оценка риска существенного искажения бухгалтерской и (или) финансовой отчетности» [1, 2].

Аудиторский риск представляет собой производную от рисков существенного искажения и риска необнаружения.

Риск необнаружения напрямую связан с аудитором, с возможностью не выявить им искажений, ошибок и некорректных данных в отчетных документах компании. От его компетентного мнения и профессионализма будет зависеть результат оценки, который повлияет и на качество.

Риск необнаружения находится в обратной зависимости от риска существенного искажения, который в свою очередь зависит от эффективности средств контроля организации, а также неотъемлемого риска. Соответственно, при высоком уровне риска существенного искажения, аудитору приходится снижать риск необнаружения для снижения общего уровня аудиторского риска. Снизить риск необнаружения аудитор может за счет увеличения объема выборки, либо выбора наиболее значимых качественных показателей для получения достаточных доказательств.

В международных стандартах аудита перечислены и другие факторы, которые способны снизить риск необнаружения. К ним относятся:

- грамотное и эффективное планирование;
- подбор профессиональных и компетентных членов в аудиторскую группу;
- проявление профессионального скептицизма;
- проведение контроля аудита и другие [0].

Риск необнаружения играет особо важную роль, так как именно его аудитор может регулировать, в отличие от двух других, которые зависят от деятельности аудируемой организации и ее представителей. Авторы различных методик предлагают в основном два подхода к оценке данного риска – количественный и качественный. Также для оценки можно использовать вероятностные, балльные и эмпирические модели.

От того, насколько точно аудитор сможет оценить риск необнаружения, будет зависеть эффективность всей работы. Чем выше будет уровень риска необнаружения, тем больше придется аудитору приводить аудиторских процедур, либо стараться привести максимально качественные доказательства, чтобы снизить их объем. Соответственно риск необнаружения необходимо оценить максимально тщательно и как можно раньше. От оценки уровня данного риска зависит объем и сроки аудита, что напрямую связано с предстоящими затратами, себестоимостью аудита и как результат со стоимостью аудита в целом.

Аудиторы и аудиторские компании, как коммерческие организации стараются минимизировать риск. Это делается как в интересах клиента, так и в собственных интересах. При высоких рисках организации, аудитор может снизить риск необнаружения.

Снижение риска необнаружения при этом может быть обеспечено выбором:

- вида аудиторских процедур. Например, процедуры инвентаризации активов обеспечивают более высокую надежность аудиторских доказательств, чем процедуры просмотра документов; запросы к внешним источникам обеспечивают более высокую надежность аудиторских доказательств, чем запросы к руководству организации;

- сроков выполнения аудиторских процедур. Риск необнаружения снижается при выполнении процедур проверки по существу ближе к концу отчетного периода, поэтому чем выше риск существенного искажения в отношении какого-либо вида операций, тем более эффективно выполнение процедур по существу в конце года;

- объема аудиторских процедур. Увеличение объема выборки снижает риск выборки, а следовательно, и риск необнаружения, таким образом, чем выше риск существенного искажения, тем больше следует увеличивать объем выборки.

При сравнительно низком уровне риска существенного искажения аудитор может позволить увеличить риск необнаружения, что позволит снизить трудоемкость работ в ходе аудита, сократить время его проведения и непосредственно стоимость. Риск необнаружения является риском, с помощью которого аудитор может минимизировать аудиторский риск в целом [3].

Если же применение указанных мероприятий и аудиторских процедур согласно профессиональному суждению аудитора не позволяет обеспечить приемлемо низкий аудиторский риск (обеспечить получение достаточных надлежащих аудиторских доказательств), то аудитор должен модифицировать аудиторское заключение с оговоркой или отказом от выражения мнения.

Таким образом, можно сделать вывод, что риск необнаружения может оказывать значительное влияние на аудиторский риск. Это единственный элемент аудиторского риска, который непосредственно зависит от самого аудитора и который аудитор в состоянии максимально снизить, так как чем ниже риск, тем выше качество проведенной оценки и что свидетельствует о высоком уровне профессионализма аудитора.

Список использованных информационных источников

1. О введении в действие на территории Республики Беларусь международных стандартов аудиторской деятельности [Электронный ресурс] : Постановление Совета Министров Респ. Беларусь Респ. Беларусь, 25 мая 2020 г., № 308 // Сайт Министерства финансов Республики Беларусь. Международные стандарты аудиторской деятельности. – URL: http://www.minfin.gov.by/upload/blr_doc/postsm_250520_308.pdf.
2. Национальные правила аудиторской деятельности «Понимание деятельности, системы внутреннего контроля аудируемого лица и оценка риска существенного искажения бухгалтерской и (или) финансовой отчетности» [Электронный ресурс] : Постановление Министерства финансов Респ. Беларусь, 29 дек. 2008 г., № 203 // Сайт Министерства финансов Респ. Беларусь. Национальные правила аудиторской деятельности. – URL: https://minfin.gov.by/upload/audit/rules/postmf_291208_203.pdf.
3. Егорова И. В., Эрендженова С. В. Оценка риска в аудите // Методики и технологии. – 2016. – № 2. – С. 95–105.

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ У СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

Н. М. Поддубна, к. е. н., доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту

Київський національний торговельно-економічний університет

Що таке внутрішній аудит, та чи необхідний він в системі корпоративного управління організації? Саме таким питанням

найчастіше задається менеджмент Компанії в своїх прагненнях збагнути, яким чином підвищити вартість бізнесу, мінімізувати ризики та оптимізувати бізнес-процеси вцілому. У загальному сенсі, внутрішній аудит – це відокремлена структурна одиниця організації, яка за своїми функціональними обов'язками повинна проводити об'єктивну та незалежну оцінку бізнес-процесів Компанії.

Вагомий внесок у розвиток вітчизняної науки про внутрішній аудит здійснили такі видатні науковці як: Гуцаленко Л. В., Дорош Н. І., Петрик О. А., Проскуріна Н. М., Рудницький В. С., Сметанко О. В., Шалімова Н. С. та ін. Проте, значимість побудови внутрішнього аудиту не втрачає своєї актуальності. Зважаючи на стрімкий розвиток ринкових відносин та різноманітні кризові явища як економічного, політичного так і соціального характеру спонукають менеджмент Компаній до пошуку шляхів, які б мінімізували наявні ризики та дозволили наділити Компанію додатковою цінністю серед інвесторів та суспільства. Саме тому, внутрішній аудит – є тим інструментом, який здатний забезпечити впевненість в тому, що Компанія є стабільною, динамічною та гнучкою в питаннях реагування на сучасні виклики.

Внутрішній аудитор – є одним із ключових співробітників, який здатний бачити, виявляти, аналізувати та оцінювати ризики з якими стикається організація. Внутрішній аудитор аналізує документи, які стосуються ризиків, цілей і результатів діяльності Компанії. Однією із основних функцій внутрішнього аудитора є розробка матриці ризиків та відслідковування реалізації стратегії бізнес одиниці.

Відповідно до визначення, яке надає Міжнародний Інститут Внутрішніх Аудиторів: внутрішній аудит – це незалежна, об'єктивна діяльність з надання впевненості та консультаційних послуг, що має приносити користь організації та покращувати її діяльність. Внутрішній аудит допомагає організації досягати поставлених цілей за допомогою системного, упорядкованого підходу до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю, і корпоративного управління [1].

Внутрішній аудит не повинен відбуватися епізодично та хаотично. Це структурований, чітко спланований процес, який покликаний на підвищення операційної ефективності Компанії та мінімізацію неефективності в роботі працівників. Реалізація

аудиту на регулярній основі є необхідним процесом для Компаній будь-якої сфери: від великих індустріальних гігантів до середніх та малих учасників ринку. Ефективно спланований та вміло реалізований внутрішній аудит є позитивним досвідом для бізнесу, що направлений на оцінку продуктивності і визначення дієвих способів поліпшення бізнес-процесів в майбутньому.

Це не слід розглядати як процес залякування співробітників, тому що в аудитора не стоїть ціль залякування, пригнічування чи карання співробітників. Коли персонал інформується про майбутні аудити і їхні обсяги, процес дає відмінне розуміння, яке допоможе зміцнити Компанію і допоможе їй домінувати на ринку.

Внутрішній аудит здатний гарантувати, що організація може забезпечити своєчасне дотримання законів і нормативних актів. Аудит забезпечує певну ступінь безпеки і допомагає управляти ризиками, що виникають в результаті шахрайства, зловживання владою або будь-яких інших неправомірних дій. Внутрішній аудитор надає керівництву об'єктивну оцінку наявних процесів та інформує про потенційні ризикові зони, як ті, що загрожують Компанії із зовні, так і наявні внутрішні. Керівництво може поліпшити свої операційні та фінансові показники, використовуючи результати роботи внутрішнього аудитора.

Основні Принципи Професійної Практики Внутрішнього Аудиту [1]:

- ✓ Демонструвати чесність.
- ✓ Демонструвати компетентність та належну професійну ретельність.
- ✓ Бути об'єктивним і уникати неправомірного впливу (бути незалежним).
- ✓ Спрямовувати свою діяльність у відповідності до стратегій, цілей та ризиків організації.
- ✓ Мати належну підзвітність та адекватну забезпеченість ресурсами.
- ✓ Демонструвати якісну роботу та постійне вдосконалення.
- ✓ Ефективно надавати інформацію.
- ✓ Надавати ризик-орієнтовані аудиторські послуги.
- ✓ Демонструвати глибоке розуміння, проактивність та орієнтуватися на майбутнє.
- ✓ Сприяти позитивним змінам в організації.

Загалом, цінність внутрішнього аудиту в сучасному світі постійно зростає. Основними задачами внутрішнього аудиту є:

- виявлення та оцінка ризикових зон – допомога менеджменту Компанії в пріоритизації бізнес-процесів, де ймовірність настання негативних наслідків є значною;
- поетапне документування і управління процесами – отримання розуміння про специфіку поточних бізнес процесів;
- оцінка засобів контролю – виявлення проблемних ділянок в роботі організації, щодо яких не розроблено та не формалізовано належних засобів контролю;
- тестування – проведення контрольних тестів, для отримання розуміння того, чи функціонує контроль в тому форматі, в якому він був розроблений та імплементований;
- звітування – підготовка звітів, де висвітлюються отримані спостереження та розроблені рекомендації, що необхідні для покращення процесів контролю.

У загальному, як показує практика, внутрішній аудит повинен базуватись на ризик-орієнтованому підході. Ризик – це потенційна можливість того, що несприятлива подія матиме вплив на діяльність всієї Компанії. Тому, логічно, що внутрішній аудит – є невід’ємним інструментом з допомогою якого менеджмент повинен оцінювати і вибудовувати стратегію управління ризиками на рівні Компанії.

Отже, оцінка ризиків внутрішнім аудитом собою представляє:

- побудову плану аудиту на основі градації ймовірності настання ризиків і їх потенційних наслідків;
- визначення обсягу, характеру і термінів аудиторських процедур в залежності від рівня ризику;
- розробка загальної стратегії аудиту з метою мінімізації втрат Компанії;
- побудова роботи аудиторської команди на основі ефективного і результативного підходу.

У загальному ризик-орієнтований підхід в організації роботи внутрішнього аудиту передбачає:

- вивчення результатів попередніх аудитів (не лише внутрішнього, а й зовнішнього);
- ознайомлення із затвердженим планом стратегічного розвитку організації;

- аналіз фінансової звітності компанії на постійній основі;
- періодичний аналіз бізнес середовища в якому функціонує компанія (у тому числі, аналіз нормативної бази та можливих законодавчих нововведень; дослідження діяльності компаній-конкурентів та компаній-партнерів);
- проведення на регулярній основі інтерв'ю з ключовими власниками бізнес-процесів та керівниками департаментів.

Роль внутрішнього аудиту в системі корпоративного управління організації полягає в тому, щоб надати незалежну та об'єктивну оцінку, щодо процесів і засобів контролю, що підпадають під аудиторську перевірку, а також надати рекомендації по їх покращенню. Більшість менеджменту задається питанням, яким чином можна виміряти ту саму цінність, яку приносить внутрішній аудит. На практиці це зробити дійсно складно. Цінність реалізується поступово, а саме, коли результат наданих рекомендацій перевищує витрати (чи задіяні зусилля, ресурси) на їх отримання. Як приклад, коли вартість напряду чи опосередковано додається за результатами внутрішнього аудиту можна виділити наступне:

- зменшення помилок, покращення якості бізнес-процесів;
- зменшення витрат, максимізація прибутку, підвищення окупності витрат (виявлення і аналіз переоплати, дослідження потенційних шляхів економії, обґрунтування створених і використаних резервів);
- підвищення уваги до формалізації процесів та дотримання внутрішніх регламентів;
- аналіз частоти та ефективності комунікації з власниками бізнес-процесів;
- підвищення якості затверджених політик і процедур;
- оптимізація податкового навантаження;
- зниження ризиків і розробка стратегії реагування на їх негативний вплив.

Таким чином, вдало організована та ефективно спланована робота внутрішнього аудиту в організації – здатна підвищити її конкурентоспроможність, позитивно вплинути на інвестиційну привабливість бізнесу, дозволить надати обґрунтовану впевненість для менеджменту стосовно реалізації (і за необхідності оперативного коригування) затвердженої стратегії розвитку компанії. А тому, функціонування служби внутрішнього аудиту

дозволить максимально ефективно управляти організацією, шляхом: прийняття обґрунтованих управлінських рішень; запобіганню неправомірних дій власних працівників та розробки стратегії реагування на зовнішні ризики з якими стикається організація в процесі свого функціонування.

Узагальнюючи доречно зазначити, що внутрішній аудит – це незалежна служба по оцінці внутрішнього контролю організації, її корпоративних практик, процесів і методів, яка допомагає забезпечити дотримання різних нормативних положень і процедур, що є застосовними в процесі корпоративного управління організацією.

Список використаних інформаційних джерел

1. Інститут Внутрішніх Аудиторів України [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Електронні дані. – URL: https://iia-ua.org/?page_id=212 (дата звернення 29.09.2021).
2. Chartered Institute of Internal Auditors [Електронний ресурс] : [веб-сайт]. – Електронні дані. – URL: <https://www.iaa.org.uk/resources/> (дата звернення 29.09.2021).

СЕКЦІЯ 5. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE CUSTOMS AUDIT OF POSTAL TRANSPORT

V. F. Tishchenko, PhD, professor

*D. M. Ostrovsky, lecturer at the Department of Customs
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics,*

Global trends show that the volume of international postal traffic is constantly going up, and the lack of customs and legal regulation in this area creates a violation of fair competition, even in developed countries.

A comprehensive solution to this issue can be an electronic system of “single window” for postal and other transportation, where individuals will be able to conveniently and quickly order goods abroad through an integrated system of fixing goods and transportation. One of the best examples of such a system that Ukraine can borrow in terms of experience is the Korean Uni-Pass. The system uses logistics, import and export procedures, which allows to increase international e-commerce. The system also provides users (cargo owners, transporters, warehouse operators, etc.) with real-time data on the import and export of goods at any time and from anywhere. Moreover, although this system is a product of Korea, it has already gained recognition and been implemented in the customs system of other countries, such as Uzbekistan, Kazakhstan, Ecuador, Tanzania and others.

UNI-PASS is divided into 5 main components, such as customs business, integrated risk management, single window, IT system management and customs administration. Each component has different subsystems, which when assembled provide a fully functional system of electronic customs. In addition, applying international standards, the system is compatible with any customs business environment, ready to share information with other customs authorities. Uni-Pass is connected to 260,000 online stores and customers, and includes 71 related organizations, including numerous trading companies, shipping companies, airlines, expeditions, banks and

government organizations that have companies at their disposal. All this works through a single window system. Uni-Pass also provides information on the requirements required for import and export [1].

Uni-Pass uses standard forms of electronic documents of the World Customs Organization, WTO and UN regulations. This system has adopted an international standard that can be used worldwide. There are main elements that distinguish the Uni-Pass system [3]:

- a single paperless information service through an integrated portal and a single window;
- real-time cargo tracking through total cargo quantity management;
- control and registration of passenger traffic through the APIS system;
- trade promotion through two-sided control management;
- integrated control through the Integrated Risk Management system and many other technological and management know-how.

As for the integrated portal, Uni-Pass as a developed information system works 24/7 and the declarant has the opportunity to solve customs and trade formalities from anywhere. The electronic payment system (e-payments) allows you to pay all duties and taxes securely online at any time. The exchange of information takes place through regulators, customs and other government agencies (stakeholders, such as the drug or food department). Declarants can check the status of declarations, the location of cargo, etc., this allows the portal to be a channel between customs and the private sector without the need for physical contact. The portal provides an opportunity to issue declarations, the information when creating the declaration is stored and allows you not to fill in all the fields again.

Information about passengers and customs clearance of goods of individuals (passenger list, destination, amount of luggage, weight, etc.) is received electronically from airlines before the arrival of aircraft. Through the process of profiling and risk targeting, the system compares historical records and trends to classify passengers according to different levels of risk (duty violation, terrorist investigation, smuggler, etc.). High-risk passengers will be subject to tighter controls upon departure from the airport, while low-risk passengers will go through rapid clearance with little or no customs control.

The Total cargo quantity system allows the declarant to notify the cargo in advance and find out the status on the way to the final receipt, and through the established integrated communication with transport companies and port services the customs has the opportunity to know the exact arrival and location of goods;

One of the elements is the stimulation of trade through bilateral control management (Fig. 1):

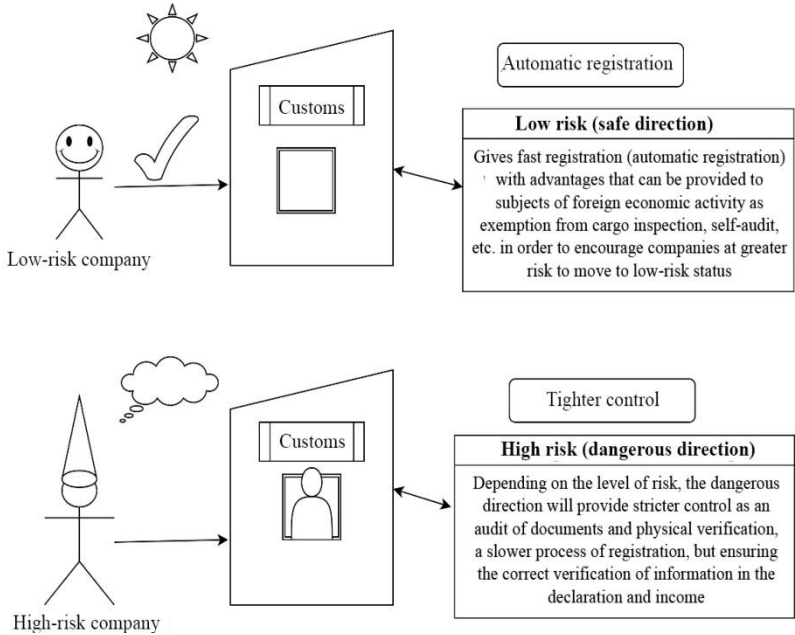

Fig. 1 – Bilateral control management of interaction with the subject of foreign economic activity in accordance with the level of risk

Each customs clearance is analyzed through an integrated risk management system which, in accordance with the company and the operation, leads to a safe or dangerous direction. Goods going in a safe direction are processed faster through automatic registration, while goods going in a dangerous direction are processed through stricter control.

The risk management system focuses not only on goods, but also on companies on passengers, whose profiles are formed in the appropriate information base for monitoring behavior and analysis of

risk patterns. This is due to a deeper analysis of risks throughout the supply chain and maintaining the clearance process for approved companies. This concept is related to the institution of Authorized Economic Operator, where control and benefits are differentiated from the level of AEO.

Much attention is paid to this system of integrated risk management, this system is aimed not only during the clearance process, but also at the pre-clearance stage or cargo and post-audit stage, allowing the customs administration to focus on a riskier group of goods and achieve improved design for foreign trade entities and the appropriate level of control.

The information base available at the customs allows those who conduct an audit (post-audit) to operate with personal information on the declarant/subject of foreign economic activity, accounting information on inspection of goods and results, notifications, product codes, classification decisions, etc. This information is also available to inspectors conducting inspections to assist in decision-making.

Korea's customs system has many other benefits, including enhanced information security, which prevents critical information leakage and unauthorized access to data, and a focus on strong teamwork through continuous monitoring of the performance of each customs officer and department; exchange of knowledge and know-how between customs units and response to new trends in the world, as well as well-established communication and exchange of information between all institutions related to customs and trade and stakeholders, such as Central Bank, Ministry of Justice, Police, Tax Service, ports, transport companies and airlines and others, which allows to maintain the entire customs and trade structure at the appropriate level and achieve a synergistic effect.

Uni-Pass has gained worldwide recognition for its performance and safety. The World Bank recognizes the Republic of Korea Customs Service as the best environment for international trade for the sixth year in a row. The world's attention to Uni-Pass has led to the fact that this system is currently sold and exported to other countries. This system has already been acquired by countries such as Kazakhstan, Ecuador, Tanzania in part, integrating it into their national systems. Looking at the presented results, Ecuador's customs revenues increased by 3.7 % over three years (from \$ 3.5 billion to \$ 3.9 billion from 2012 to 2015), and in Tanzania by 29.2 % [2].

Ukraine can use the experience of the Koreans to create such a system or to invest in its acquisition. If you count how much Ukraine loses only from smuggling and shadow schemes, including postal, through which Ukraine loses by various estimates 3–4 billion dollars. annually, it can be quite a profitable investment, given the Koreans sold the system to the same Cameroon for \$ 240 million. This is not the only tool to improve the integrated customs system, but according to the author is one of the strongest steps in the structural improvement of the customs system and regulation in the country, along with other written strategies.

References

1. Цікаві факти про Uni-Pass: Делимся с миром, часть 2: корейская система таможенного оформления Uni-Pass [Електронний ресурс]. – URL: <http://russian.korea.net/NewsFocus/Policies/view?articleId=140429>.
2. Брошура по экспорту Unipass [Електронний ресурс]. – URL: https://unctad.org/meetings/en/Presentation/dtl_eWeek2018p78_KeunhoLee_en.pdf.
3. Описание системы Uni-pass: UNI-PASS: Korea's Customs modernization tool [Електронний ресурс]. – URL: <https://mag.wcoomd.org/magazine/wco-news-79/uni-pass-koreas-customs-modernization-tool/>
4. Наказ ДФС «Про затвердження Інструкції з організації митного контролю та митного оформлення міжнародних експрес-відправлень, що переміщуються (пересилаються) через митний кордон України» [Електронний ресурс]. – URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE14348.html.

СИСТЕМА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Д. В. Бандурко, аспірант, освітньо-наукова програма «Облік і оподаткування»

Л. В. Кононенко, к. е. н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування – науковий керівник
Центральноукраїнський національний технічний університет

Сучасна система управління підприємством характеризується складною інформаційною системою, в якій постійно спостерігається обмін зовнішніх і внутрішніх інформаційних потоків. У цій системі основне значення має бухгалтерська інформаційна

система, що обумовлено тим, що «саме в системі бухгалтерського обліку відбувається формування інформації для потреб користувачів усіх рівнів (обліковців, аудиторів, аналітиків, економістів, менеджерів усіх рівнів тощо)» [3, с. 84]. Отже, система бухгалтерського обліку є основним інформаційним джерелом для прийняття управлінських рішень.

Вчений М. Білуха стверджує, що «основне джерело отримання інформації на підприємствах – єдина інтегрована система господарського обліку, яка включає бухгалтерський (базовий), внутрішньогосподарський (управлінський), статистичний, податковий облік господарських операцій. Господарський облік забезпечує інформацією як попереднє так і оперативне управління» [1].

Особливістю системи господарського обліку є те, що її структурні компоненти органічно поєднані між собою, тобто інтегровані. Використання терміна «господарський облік» дає змогу правильно відобразити сутність системи обліку, оскільки між порядком ведення фінансового, податкового, управлінського (внутрішньогосподарського) обліку є певні відмінності, одночасно всі види обліку органічно пов'язані між собою, мають спільний об'єкт – господарську операцію та спільну мету – задоволення інформаційних потреб користувачів.

Тенденції, які мають місце у світовій економічній системі, спрямовані на стандартизацію та гармонізацію бухгалтерського (фінансового) обліку господарських операцій. Таким чином, концептуально кінцевий результат обліку-процесу розуміється як уніфікована сукупність вихідних параметрів інформації, максимально пристосованої до вимог користувачів. Одночасно вибір методу збору необхідної інформації залишається у компетенції відповідного користувача.

Тобто бухгалтерський облік ведеться виключно для задоволення інформаційних потреб користувачів, а не заради самого процесу обліку (у міжнародній практиці відокремлюють терміни «рахівник» і «бухгалтер»).

Домінантне місце бухгалтерського обліку в інформаційній технології управління обумовлює значення розвитку саме його інформаційних технологій. Адже автоматизація процесу управління на підприємствах розпочиналась саме з автоматизації бухгалтерського обліку.

Застосування інформаційних технологій для автоматизації господарської діяльності зводилось до використання програмних засобів, які вирішували певні задачі у різних підрозділах (службах) підприємств. Але, управління з окремих функціональних задач (частин інформації), не могло скласти цілісної (інтегрованої) інформаційної бази управління в цілому.

На сьогодні, обліково-аналітична робота, процес управління забезпечуються потужними програмно-апаратними засобами (бази даних, експертні системи, бази знань, системи підтримки прийняття рішень), що створюють комфорт у роботі людини, дозволяють не тільки автоматизувати бухгалтерський облік але й процес зміни форми подання інформації, змінити її зміст. Завдяки обчислювальній техніці підвищується продуктивність праці облікового працівника, зростає обсяг робіт, які він може виконати.

Сьогодні застосування комп'ютерної техніки вносить значні перетворення в організацію бухгалтерського обліку, зумовлені зміною способів обробки первинних облікових даних, високою швидкістю надання звітної інформації через раціональне упорядкування облікових даних, одноразове їх отримання та багаторазову передачу і використання. Найпоширенішими комп'ютерними технології, що здійснюють вплив на організацію системи бухгалтерського обліку є: «штучний інтелект (Artificial intelligence), хмарні технології і обчислення (Cloud technologies and computing), великі дані (Big Data), блокчейн (Blockchain)» [2, с. 133].

Комп'ютеризація обліку на підприємствах здійснюється з метою підвищення ролі бухгалтерського обліку як функції управління. На сьогодні обчислювальна техніка з допоміжного засобу перетворюється на визначний фактор організації обліку. Комп'ютерні системи бухгалтерського обліку як складові інформаційних систем автоматизації управління використовують єдину базу даних для вирішення оперативних підприємницьких та облікових завдань. При комплексній комп'ютеризації обліку та управління відмінності між фінансовим, управлінським, податковим обліком або між оперативним та бухгалтерським полягають у різних процедурах обробки інформації, що знаходиться в інформаційній базі даних підприємства.

Список використаних інформаційних джерел

1. Білуха М. Т. Основні напрямки розвитку обліку та контролю за електронною технологією в XXI столітті. Вісн. КНТЕУ. 2005. № 3. С. 13–17.
2. Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Куц В. І. Трансформація форм бухгалтерського обліку в умовах розвитку digital-технологій Економічний простір [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. № 168. Дніпро : ПДАБА, 2021. С. 132–137 URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/869/843> (дата звернення: 07.09.2021).
3. Кононенко Л. В., Юрченко О. В., Гай О. М. Теорія бухгалтерського обліку в умовах становлення глобальної економіки та інформатизації суспільства. Економічний простір [Електронний ресурс] : зб. наук. пр. № 170. Дніпро : ПДАБА, 2021. С. 83–87 URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/911> (дата звернення: 05.09.2021).

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТАМИ ТА СОБІВАРТІСТЮ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

О. М. Коляса, магістр, освітньо-професійна програма «Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю та державним сектором економіки»

О. В. Юрченко, к. е. н., асистент кафедри аудиту, обліку та оподаткування – науковий керівник
Центральноукраїнський національний технічний університет

Однією з умов ефективного виробництва є якісне інформаційне забезпечення менеджменту. Рослинництво є специфічним видом економічної діяльності, що має бути враховано при побудові системи обліку та контролю. В Україні триває процес трансформування нормативної регламентації обліку, що зокрема стосується впровадження в облікову практику норм принципово нових підходів до оцінки результатів сільськогосподарської діяльності [1].

У рослинництві специфікою виробничого процесу є використання землі, комплексний характер виробництва, отримання суміжної продукції, сезонний характер виробництва, тощо. Проблемним для облікової практики аграрних підприємств є застосування норми П(С)БО 30 «Біологічні активи» стосовно оцінки

готової продукції рослинництва а також не достатній рівень інформаційного забезпечення управління [2]. Враховуючи фізіократичну основу економіки галузі рослинництва, де діяльність неможлива без використання сонця, води, землі та інших природних факторів, науковцями визначено концептуальні чинники формування методології управлінського обліку. Такі чинники узагальнені за чотирма категоріями (технологічні, організаційні, економічні та обліково-аналітичні) з метою удосконалення бюджетування, обліку та контролю витрат.

В умовах розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні є необхідним державний контроль та посилення відповідальності виконавців за веденням виробничого обліку, що також обумовлено необхідністю контролю використання земельних ресурсів як національного багатства та запоруки розвитку як національної економіки так і суспільства.

Дискусійним є правомірність облікової практики стосовно обліку і розподілу загальновиробничих витрат у рослинництві без виокремлення постійної та змінної частки і розподілу один раз на рік, що суперечить П(С)БО 16 «Витрати» [3], але зафіксовано у галузевих методичних рекомендаціях. За умови відсутності перехідних залишків готової продукції та незавершеного виробництва така облікова практики не суперечить одному з базових принципів фінансового обліку – принципу відповідності. Також за умови оцінки поточних біологічних активів за справедливою вартістю ця проблема також вирішується, проте, для господарств, що мають перехідні залишки готової продукції і значні витрати незавершеного виробництва без дотримання вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи» діюча облікова практика суперечить вимогам стандартів стосовно формування фінансових результатів. Стосовно вітчизняних агрогосподарств – залишки готової продукції та витрат мають місце у 100 %, а 80 % господарств не дотримують вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи» щодо оцінки готової продукції [2]. Вважаємо доцільним надати в межах облікової політики право суб'єктам господарювання у рослинництві обирати варіант розподілу загальновиробничих витрат один раз на рік або щомісяця. За умови щорічного розподілу застосовувати період не календарний рік, а господарський. Залишки нерозподілених загальновиробничих витрат

у проміжних балансах відображати у складі запасів, як незавершене виробництво В межах облікової політики кожним господарством мають бути вирішені такі питання стосовно обліку загальноновиробничих витрат:

- побудова робочого плану рахунків в частині їх накопичення;
- періодичність та термін проведенні розподілу;
- показник нормальна потужність та його обсяг (або формалізувати відсутність такого виокремлення);
- база розподілу загальноновиробничих витрат.

Спостерігається на нормативному рівні і у фахових працях невизначеність термінології щодо облікового забезпечення управління витратами у рослинництві. З прийняттям П(С)БО 30 «Біологічні активи» в вітчизняному обліку застосовується на нормативному рівні та у наукових працях нова категорія – «Витрати на біологічні перетворення» [2]. Проте, а ні в стандартах обліку а ні в Методичних рекомендаціях з обліку біологічних активів не міститься визначення цього терміну. В обліковій практиці в окремих господарствах врахування вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи» має місце лише в частині оприбуткування продукції за справедливою вартістю. Є необхідним посилити контроль відповідності звітності аграрних підприємств вимогам чинного законодавства стосовно облікового забезпечення її формування.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кононенко Л. В., Юрченко О. В., Гай О. М. Теорія бухгалтерського обліку в умовах становлення глобальної економіки та інформатизації суспільства. Економічний простір [Електронний ресурс]: зб. наук. пр. № 170. Дніпро: ПДАБА, 2021. С. 83–87. – URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/911>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» [Електронний ресурс]: Наказ МФУ від 18.11.2005 № 790. – URL: www.zakon.rada.gov.ua.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]: Наказ МФУ від 31.12.1999 № 318. URL: www.zakon.rada.gov.ua.
4. Чумак О. В., Юрченко О. В. Теоретичні засади управління соціальними витратами аграрних підприємств. Trends in the development of

РОЗВИТОК DIGITAL-ТЕХНОЛОГІЙ І БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Л. В. Кононенко, к. е. н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет

Сьогодні людство знаходиться біля витоків четвертої промислової революції, яка фундаментально змінює усі сфери життя. Цифрова (digital) економіка виступає основою Четвертої промислової революції, яка «за масштабом, обсягом та складністю ... не має аналогів у всьому попередньому досвіді людства» [7] і передбачає активне впровадження інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності та сфери життя.

Аналітики Глобального центру цифрової трансформації бізнесу (Global Center for Digital Business Transformation) швейцарського Інституту розвитку менеджменту IMD і компанії Cisco публікують звіти про стан світової економіки з використанням «образу цифрового вихору, який затягує у воронку галузь за галуззю» [5]. При цьому спостерігається свого роду «сепарація економіки, коли частина бізнесу, яка легко автоматизується, йде з поля зору, а на її місці з'являються інші» [5]. В останні роки у цифровий вихор потрапила і фінансова сфера (у тому числі і бухгалтерський облік), послуги якої багато у чому є інформаційними і легко реалізуються з використанням цифрових фінтеховських інструментів.

Розвиток digital-технологій є складним процесом, який обумовлює трансформацію певної галузі. Відбувається свого роду сепарація економіки, коли частина діяльності бізнесу, яка легко автоматизується, йде з поля зору, а на її місці з'являються інші. Від розвитку digital-технологій перш за все виграють галузі, які пов'язані із наданням послуг (де необхідно мислення, творчість, людська участь). До таких сфер відноситься і бухгалтерський облік. При цьому відбуваються кардинальні зміни у процедурах його організації і ведення. Очікується, що під впливом розвитку digital-технологій відбудеться зростання якісних характеристик обліку. це, у свою чергу, повинно привести до

підвищення якості та рівня ефективності процесу управління підприємством.

При дослідженні digital-технологій, які мають вплив на трансформування бухгалтерського обліку доцільно звернути увагу на штучний інтелект (Artificial intelligence), хмарні технології і обчислення (Cloud technologies and computing), великі дані (Big Data) і блокчейн (Blockchain).

Штучний інтелект (Artificial intelligence) – це інтелектуальна комп’ютерна система, яка наділена можливостями розпізнавання мови, навчання і рішення проблем [1]. Artificial intelligence доцільно використовувати для вирішення завдань, які регулярно повторюються (управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, витратами, грошовими потоками і т. д.) і вирішення нестандартних завдань (управління товарними потоками, створення прогнозних моделей, встановлення шахрайських схем).

Хмарні технології та обчислення (Cloud technologies and computing) – «це сукупність технологій які пов’язані між собою, складають єдиний комплекс обробки даних і передбачають постійне зберігання інформації на серверах в мережі Інтернет з її кешуванням на персональних комп’ютерах або гаджетах» [3, с. 152]. Ці digital-технології можна розглядати як послуги інтернет-сервісу. Використання Cloud technologies and computing доцільні у разі необхідності резервного копіювання інформації, контролю і розширення доступу до інформації.

Слід зазначити, що сьогодні спостерігається розширення ринку online бухгалтерії з використанням Cloud technologies and computing (Myob, Xero, FreshBooks, Liquid, QuickBooks online, Tutch.ua, «1С: Зарплата і управління персоналом» і т. д.).

Використання хмарних технологій дозволяє сконцентрувати технічні обчислювальні ресурси, IT-фахівців та програмне забезпечення у загальній хмарі, що дозволяє економити кошти і підвищити прозорість обліку, зменшити трудомісткість формування звітності суб’єктів господарювання та контрольних заходів.

Великі дані (Big Data) – це сукупність програмних і апаратних методів, способів і засобів (комп’ютерних програм), які реалізують одну або кілька когнітивних функцій еквівалентних відповідним когнітивних функцій людини. Застосування цієї

технології доцільно при веденні управлінського обліку, формування звітності, аналізі договорів, управлінні ризиками тощо.

Блокчейн (Blockchain) (також відомий як технологія розподіленої бухгалтерської книги) – це «розподілена база даних, яка складається з окремих блоків, з'єднаних у вигляді безперервного ланцюжка, в якій зберігаються всі транзакції які коли-небудь відбувалися» [2, с. 207]. Особливістю є те, що блоки, які складають ланцюжок, обов'язково містять у собі тимчасову мітку і посилання на попередній блок. Такий підхід призводить до кардинальних змін у «алгоритмі обробки інформації з моменту отримання первинного документа до складання звітності» [6].

Основними перевагами застосування digital-технологій при здійсненні облікових процедур є: обробка і збереження великої кількості однакових у структурному плані одиниць облікової інформації; можливість здійснення вибірки необхідної інформації з великої кількості даних; достовірне і безпомилкове здійснення математичних розрахунків; оперативне отримання даних, які необхідні для прийняття обґрунтованих управлінських рішень; багаторазове відтворення дій тощо.

З огляду на той факт, що система обліку є складовою системи управління [4], використання digital-технологій дозволяє вирішити проблему точності формування та оперативності забезпечення облікової інформації користувачів для обґрунтованого прийняття та реалізації ефективних управлінських рішень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Великанова М. М. Штучний інтелект: правові проблеми та ризики [Електронний ресурс] // Вісник Національної академії правових наук України. 2020. Т. 27, № 4. С. 220–238. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapnu_2020_27_4_15 (дата звернення: 11.08.2021).
2. Кононенко Л. В. Організація обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення [Електронний ресурс] // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2020. Вип. 1–2. С. 202–210. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2020_1-2_19 (дата звернення: 11.08.2021).
3. Пилевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій [Електронний ресурс] // Проблеми і перспективи економіки та управління. 2020. № 3. С. 149–157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2020_3_19 (дата звернення: 12.08.2021).

4. Савченко В. М. Система бухгалтерського обліку як складова системи управління [Електронний ресурс] // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2010. Вип. 18 (2). С. 27–33. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npknntu_e_2010_18%20282%29__7 (дата звернення: 11.08.2021).
5. Славин Б. Цифровая сепарация экономики [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2020/08/30/838213-separatsiya-ekonomiki> (дата звернення: 12.08.2021).
6. Соколов Я. В. Бухгалтерский учёт: от истоков до наших дней : учеб. пособие для вузов. Москва : Аудит. ЮНИТИ, 1996. 638 с.
7. Шваб Клаус. Технологии Четвертой промышленной революции : [пер. с англ.] / Клаус Шваб, Николас Дэвис. Москва : Эксмо, 2018. 320 с. : ил. (Top Business Awards).

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Д. В. Максименко, к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування та маркетингу
Мукачівський державний університет

Деталізація процедур дослідження комплексного економічного потенціалу підприємства обумовлює необхідність аналізу ресурсів економічного потенціалу підприємства, рівня економічного та ефективності використання економічного потенціалу підприємства, ризику, синергії та ін.

Поєднання перспективного і ретроспективного видів аналізу комплексного економічного потенціалу підприємства дозволяє досліджувати його з системних позицій та в динаміці.

Одним із важливих напрямків аналізу економічного потенціалу є вивчення рівня ефективності його використання. Визначення ефективності як економічної категорії викликає чимало дискусій. Проблема полягає в складності досліджуваної категорії та неоднозначності концептуальних і методичних підходів до її виміру. Разом з тим, в економічній літературі та господарській практиці поняття економічної ефективності визначається як результат співвідношення бажаного ефекту до оптимальної величини витрат або ресурсів.

Для встановлення критеріїв оцінки ефективності використання комплексного економічного потенціалу підприємства необхідно обґрунтування багаторівневої матриці взаємопов'язаних оціночних характеристик (кількісних і якісних показників),

що дозволяє отримувати об'єктивне оцінювання з необхідним ступенем деталізації.

Такий набір оціночних характеристик повинен враховувати особливості інформаційно-аналітичних запитів всіх зацікавлених осіб: власників, менеджерів різних рівнів управління, фахівців, зовнішніх контрагентів (від системи поточних показників, що розраховуються на основі первинних даних управлінського та бухгалтерського обліку і звітності, до системи агрегованих показників, які формуються на основі публічних даних фінансової звітності).

У сучасних умовах особливого значення набуває організація прогностичної аналітичної роботи на підприємстві, пов'язана з необхідністю забезпечення стабільності його функціонування та сталого розвитку в майбутньому. Використання методів прогностичного аналізу, що дозволяють прогнозувати зміну траєкторії розвитку економічного потенціалу підприємства, дозволить розширити можливості інформаційно-аналітичного забезпечення управлінських рішень, спрямованих на своєчасне виявлення і запобігання негативних тенденцій і кризових явищ у фінансово-господарській сфері діяльності підприємства.

В даний час особливий інтерес викликають питання, пов'язані з передбаченням кризових і передкризових фінансових ситуацій в майбутньому, коли вирішується доля підприємства, визначається доцільність його майбутньої діяльності. На всіх стадіях життєвого циклу підприємства необхідна діагностика його життєздатності та перспектив розвитку, в зв'язку з чим, прогнозування ймовірного банкрутства підприємства в реальних економічних умовах можна віднести до числа найбільш важливих сфер прогнозування. Результати діагностики ймовірності банкрутства підприємства відображають стан і рівень використання його економічного потенціалу.

Одним з основних завдань прогнозування є зниження невизначеності, пов'язаної з прийняттям рішень, орієнтованих на майбутнє. При такому підході прогнозування комплексного економічного потенціалу підприємства може використовуватися як інструмент обґрунтування короткострокових і довгострокових економічних рішень, доцільності інвестицій; спосіб прогнозування майбутніх результатів діяльності підприємства.

Розгляд основних прийомів і методів прогнозування економічних показників дає підставу вважати, що оцінку прогнозних

альтернатив доцільно проводити на основі спеціально розробленої комп'ютерної моделі. Така модель дозволяє проводити різноманітні розрахунки сценаріїв розвитку комплексного економічного потенціалу підприємства, що враховує вплив різних параметрів зовнішнього і внутрішнього середовища. Моделювання комплексного економічного потенціалу підприємства стає дієвим інструментом прийняття управлінських рішень.

Список використаних інформаційних джерел

1. Котирева С. О., Дуба С. Т. Сутність та особливості управління економічним потенціалом підприємства. Науковий вісник НЛТУ України. 2007. Вип. 17.1. С. 234–239.
2. Maksymenko D. The analysis of strategic potencial in the enterprise management system. Trends in the development of national and world science: Collection of scientific articles. 2016. Verlag SWG imex CmbH, Nurnberg, Deutschland. С. 84–87.

ВИГОДИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ МАЛОГО БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

Ю. А. Маначинська, к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Цифровізація дає можливість формувати аналітичні дані та використовувати їх як елемент методу системи управління від мікрорівня до макрорівня [1]. Вигоди від цифровізації матимуть усі – громадяни, бізнес, державні службовці, політики, економіка України в цілому. Цифровізація істотно збільшить продуктивність праці в Україні та стане потужним мультиплікатором, здатним у найкоротший час запустити українську економіку й забезпечити її реальне зростання на 10–12 % на рік. Агальний обсяг інвестицій у цифровізацію промисловості, бізнесу та виробництва до 2030 року може скласти до 70 млрд дол. США, а в цифрові інфраструктури – до 16 млрд дол. США (з них 80 % – це кошти приватних компаній). Відповідно, споживання продукції та послуг сектору інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) локальним ринком складе від 86 до 100 млрд дол. США. Цифровізація дасть можливість:

- створювати до 95% (2030 році) додаткового ВВП на рік;
- за 10 років додатково створити до 1 260 млрд дол. США ВВП;
- за 10 років збільшити надходження в бюджет на 240 млрд дол. США ;
- створити 700 тис. нових робочих місць (без урахування експортної ІТ-індустрії) [2].

Тому, «цифровізацію» варто розглядати як інструмент, а не як самоціль. При системному державному підході «цифрові» технології будуть значно стимулювати розвиток відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних факторів розвитку демократії в Україні, підвищення продуктивності, економічного зростання, створення робочих місць, а також підвищення якості життя громадян України. «Цифровізація» України має потребувати нових форм солідарності, партнерства і співробітництва. Через впровадження інтелектуальних та цифрових функцій змінюється цінність продуктів та послуг, а фізичні процеси та дані, котрі стали «цифровими» та «хмарними», – перетворюються на сервіси та стають частиною «цифрової» економіки. Дослідники бізнес-школи IMD (Швейцарія) застосовують термін «Цифровий вихор» (*Digital Vortex*), щоб показати, як на перший погляд невеликі, іноді непомітні зміни, набираючи «вихрову» швидкість, перетворюються на величезні світові трансформації: так відкриваються нові можливості, яких не існувало, так народжуються знання та інформація, яких не було, так з'являються бізнес-моделі [3].

При обговоренні проблематики цифровізації МСП окреме місце займають дії місцевих органів влади. В процесі децентралізації місцеві органи отримали значні регуляторні повноваження, вони також управляють місцевим рухомим і нерухомим майном, землею, природними ресурсами, їм підконтрольні підприємства, що перебувають у комунальній власності. Безпосередньо на МСП впливають повноваження місцевих органів щодо розміщення на їхній території нових об'єктів, затвердження місцевої містобудівної документації, правил благоустрою, торгівлі пивом та алкогольними напоями, вимог до облаштування паркувальних майданчиків тощо. Наразі проблематика роботи місцевих органів влади в контексті передбачуваності та обґрунтованості регуляторної політики щодо МСП дещо ширша

і пов'язана з відсутністю дієвого інструментарію попередження прийняття місцевими органами влади нормативних актів, що порушують права підприємців, закріплені національним законодавством [5].

До найбільш успішних вітчизняних цифрових інфраструктурних проєктів підтримки малого бізнесу можна віднести започатковану на порталі «Цифрова держава» онлайн-платформу «Дія. Бізнес». Не менш важливим напрямом цифровізації підтримки малого бізнесу є громадянська підтримка, зокрема безкоштовні недержавні онлайн-платформи. Як правило, фінансування платформ відбувається за рахунок залучення грантів, у тому числі від міжнародної спільноти. Так, громадська організація «Центр соціально-економічних досліджень – CASE Україна» розміщує на своєму сайті бізнес-калькулятори [4].

Звичайно в цифровізації, як і будь-якої зміни, є дві сторони медалі. Головний ризик цифрової трансформації економіки – це можливе зростання рівня безробіття. Тотальна цифровізація в Україні призведе до втрати роботи громадянами в окремих галузях та секторах, але саме цифровізація і створить нові напрямки, котрі врешті-решт уже через декілька років зумовлять новий попит. Також цифровізація всіх сфер життя призведе до того, що громадяни України та бізнес будуть все більше потерпати від зростання кіберзлочинності. Саме тому держава має докласти всіх зусиль, щоб суспільство знало про існуючі ризики, а також надати консультаційну та технологічну підтримку в впровадженні та використанні захищених інформаційно-комунікаційних систем, інфраструктур, платформ [2]. Ефективне успішне впровадження Індустрії 4.0 (Industry 4.0) як основної платформи у нових технологіях на виробництві, засноване в Німеччині, є вектором розвитку суспільства в цілому. Від того, настільки швидко будуть освоєні нові технології в цивілізованому світі, залежить пришвидшення настання етапу економічного поглиблення в умовах жорсткої світової конкуренції.

Список використаних інформаційних джерел

1. Фостолович В. А. Цифровізація в сучасній системі управління [Електронний ресурс] // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики, 2019. № 7. С. 154–168. – URL: <http://efm.vsau.org/storage/articles/January2020/GohDtJaXsg5r6eV1SmxN.pdf> (дата звернення: 24.08.2021).

2. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього [Електронний ресурс]. – URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (дата звернення: 22.08.2021).
3. Цифрова адженда України – 2020 («Цифровий порядок денний» – 2020) Концептуальні засади (версія 1.0). HITECH. Office, грудень, 2016 [Електронний ресурс]. – URL: <https://uccr.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf> (дата звернення: 22.08.2021).
4. Ціна держави: Бізнес-калькулятор [Електронний ресурс]. – URL: <http://old.cost.ua/business/> (дата звернення: 24.08.2021).
5. Системний звіт. Великі проблеми малого бізнесу оцінка реалізації стратегії розвитку малого та середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року та подальші напрями політики. Business Ombudsman Council [Електронний ресурс]. – URL: https://boi.org.ua/media/uploads/system_bigproblemssmalbusiness/3_2020_system_ua.pdf (дата звернення: 20.08.2021).

РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОГО ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Д. А. Міщенко, д. н. держ. упр., професор, професор кафедри маркетингу

В. Д. Хурдей, к. е. н., доцент, завідувач кафедри маркетингу
Університет митної справи та фінансів

Суб'єкти господарювання в сучасних умовах стикаються з несподіваними змінами ринкової кон'юнктури, конкурентних позицій і вимог споживачів до властивостей продукту, його техніко-економічних характеристик, кількості, термінів поставки тощо, це змушує підприємства спрямовувати все більшу увагу на здійснення і аналіз маркетингової діяльності та на облік ринкового попиту і потреб клієнтів. Виникає нагальна необхідність ретельного та глибокого дослідження запитів ринку, а також власних виробничих можливостей, з тим, щоб обґрунтовано визначати поточні і стратегічні цілі, шляхи їх досягнення та реальні джерела фінансування. Першорядне значення при вирішенні зазначених вище завдань має маркетинговий облік та аналіз [2].

За сучасних темпів розвитку маркетингу реалізація його завдань, стратегій і програм пов'язана зі збільшенням витрат, обумовлених необхідністю зміни підприємствами свого підходу до оцінки ринкової кон'юнктури, в зв'язку з цим аналіз резуль-

тативності стає найважливішою функцією, що визначає успішність здійснюваної маркетингової діяльності. Керівники і фінансові менеджери підприємств потребують конкретних і точних фінансових показників, що об'єктивно характеризують результативність фінансування маркетингових заходів. Однак застосування кількісних методів при плануванні і аналізі фактичних результатів маркетингових заходів ускладнено, оскільки маркетинг безпосередньо не підпорядковується причинно-наслідковим закономірностям, і не всі його цілі можна сформулювати кількісно. Тому необхідно розробити таку методику аналізу ефективності маркетингової діяльності, яка враховувала б не тільки кількісні, але і якісні (нефінансові) показники діяльності. В якості такої методики може бути використано маркетинговий облік, заснований на виявленні та оцінці найбільш істотних показників маркетингової діяльності підприємства [1].

В даний час відбуваються процеси розширення сфер обліку, у практиці господарювання облік широко поширений, але маркетинговий присутній відносно мало. Однак більшість організацій вже зіткнулися з необхідністю управляти своєю діяльністю орієнтуючись не тільки на показники фінансової звітності, а й на потреби клієнтів і ситуацію, що склалася на ринку. У зв'язку з цим, актуальною є проблема розробки методики проведення маркетингового обліку [3].

Облік є важливим інструментом підвищення ефективності маркетингової діяльності. Дослідження робіт ряду авторів з питань обліку дозволяє дійти висновку, що, по-перше, від самого початку облік являє собою системний процес отримання та оцінки об'єктивних даних про господарські дії суб'єкта; по-друге, він сконцентрований на суттєвих аспектах цієї діяльності; по-третє, його метою є встановлення рівня відповідності даних суб'єкта певним критеріям в інтересах зацікавлених користувачів.

Зміст маркетингового обліку передбачає не просто аналіз ринкової інформації. Маркетинговий облік є аналітичним інструментом ідентифікації, оцінки, вимірювання, мотивації і виконання дій для досягнення кращих результатів. Він проводиться, щоб переконатися, що всі джерела повністю задіяні з метою максимального використання свого потенціалу. У зв'язку з цим, маркетинговий облік повинен здійснюватися відповідно

до таких принципів, як комплексність, системність, регулярність, об'єктивність, достовірність [4].

Увага до маркетингового аналізу пояснюється сучасними вимогами до комплексу маркетингу (системність, комплексність, оперативність, потреба у великих обсягах актуальної інформації) і ускладненню маркетингової діяльності. Також слід відзначити виділення маркетингового аналізу як самостійного напрямку комплексного економічного аналізу, що має свій предмет, але заснований на тих же методах і принципах.

Ряд авторів характеризують маркетинговий аналіз як один з етапів маркетингового дослідження і відзначають, що прямим результатом маркетингових досліджень і маркетингового аналізу є інформація для прийняття управлінських рішень, яка впливає на кінцевий результат діяльності підприємства. Дана інформація може бути використана для: підвищення рівня обізнаності про ринкову кон'юнктуру (обсяг ринку, тип конкуренції, дані щодо попиту і пропозиції та ін.); прийняття управлінських рішень, які стосуються розвитку підприємства в цілому або удосконалення окремих характеристик продукту [6].

Інші автори характеризують маркетинговий аналіз як самостійний напрям комплексного економічного аналізу господарської діяльності і пов'язують це з необхідністю розробки методів дослідження і управління придатних для вироблення господарських рішень в умовах мінливого ринкового середовища. Виділення і проведення маркетингового аналізу як самостійного напрямку комплексного економічного аналізу господарської діяльності дозволяє мінімізувати можливість того, що продукція підприємства буде незатребувана споживачем, що є одним з основних підприємницьких ризиків [5].

Таким чином, маркетинговий аналіз є важливим етапом в процесі прийняття управлінських, в тому числі маркетингових рішень, виконує частину функцій маркетингових досліджень, базується на тих же основних принципах, що і комплексний економічний аналіз господарської діяльності, використовує більшість аналітичних методів і при цьому має свій предмет, що включає оперативну, поточну і стратегічну маркетингову діяльність господарюючих суб'єктів.

Маркетинговий аналіз являє собою особливий напрям комплексного економічного аналізу господарської діяльності, який сформувався в процесі інтеграції з маркетинговими дослі-

дженнями, що визначає зміст аналітичних процедур, необхідних для підтримки управлінських (в тому числі, маркетингових) рішень і передбачає прогнозування на основі зовнішньої і внутрішньої інформації стану і динаміки ринку і становища господарюючого суб'єкта на даному ринку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Аронова В. В., Дібніс Г. І. Ситуаційно-процесна діагностика стану маркетингової діяльності на підприємстві : монографія. Луганськ : Східноукраїнський нац. університет ім. В. Даля, 2010. 224 с.
2. Базилук В. Б., Безпалько І. Р. Організація та впровадження практики маркетингового аудиту на підприємствах. Наукові записки. 2017. № 2 (55). С. 180–187.
3. Волошина С. В. Економічний аналіз : навч.-метод. посіб. для самостійного вивчення дисципліни. Кривий Ріг : KEI КНУ, 2015. 234 с.
4. Корягіна С. В., Корягін М. В. Маркетинговий аудит : навч. посіб. Київ : Центр навч. л-ри, 2014. 320 с.
5. Онопрієнко І. М. Маркетинговий аудит : навч. посіб. Суми : СНАУ, 2019. 123 с.
6. Шестерняк М. М. Сучасний економічний аналіз та його основні види. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Ужгород, 2018. № 3. ч. 3. С. 158–162.

МИТНО-ТАРИФНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

***В. М. Остапенко, к. е. н., доцент кафедри митної справи
Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця***

Важливою складовою інноватизації митної сфери України стало впровадження з 2018 р. обов'язкового використання системи «Єдиного вікна» при імпорті товарів, проте сама програма була запущена двома роками раніше. Система потребувала доопрацювань у контексті ліквідації затримок проходження митних процедур, що сповільнювало діяльність підприємців, тому при запровадженні роботи «Єдиного вікна» її функціями було задоволено лише 38 % користувачів. Система «Єдиного вікна» передбачає прискорення проходження митних формальностей, що визначається [1]: одночасним оглядом товару всіма контролюючими органами; зменшенням фінансових витрат для

бізнесу; обмеженістю часу (4 години) на ухвалення рішення щодо здійснення контролю; збільшенням швидкості та якості митного контролю; забезпеченням широкого інформаційного обміну між підприємствами, контролюючими органами та митницями під час проходження митних процедур та при митному оформленні товарів; реалізацією у 2019 р. «Особистого кабінету» на порталі «Єдине вікно для міжнародної торгівлі», що окрім стандартного набору послуг дозволяє визначити залишок тарифної квоти, перевірити митні декларації і автомобіль на наявність в ньому митного оформлення, подати скаргу в режимі он-лайн, скористатися калькулятором митної вартості, застосувати електронний цифровий підпис тощо.

Робота «Єдиного вікна для міжнародної торгівлі» нині на 100 % забезпечує проходження імпорتنних операцій через дану систему. Веб-портал є ефективним у застосуванні, проте потребує доопрацювань у контексті розширення цифрових послуг, що надаються.

Питання повномасштабної цифровізації митниці є досить складним для України, проте пріоритетним та актуальним для подальшого розвитку економіки. Роками митна сфера України не зазнавала впровадження інноваційних діджитал-рішень в роботу, тому IT-реформа митниці має стати однією із найглобальніших українських реформ. Для її здійснення необхідна достатня забезпеченість кваліфікованими кадрами, що також є ускладнюючим аспектом для України через їх недостачу. Митниця України має складатися з висококваліфікованих митників, а також включати до свого складу фахівців з питання розвитку технологій, основною діяльністю яких має бути здійснення моніторингу за розвитком інновацій, визначення їх доцільності для впровадження в роботу митниці, розробка відповідних проєктів та залучення інвестицій для їх реалізації. Блокчейн, 3D-друк та хмарні обчислення є прикладом сучасних інновацій, що можуть знайти доцільне застосування у митній сфері України. У недалекому майбутньому впровадження потребуватимуть технології геопросторових даних, штучного інтелекту, використання робототехніки тощо.

IT-фахівці Державної митної служби України нині працюють над концепцією запровадження та введення в дію Стратегії здійснення цифрового розвитку митниці України до 2022 р. для перетворення її в сучасну діджиталізовану сервісну службу

європейського стандарту [3]. ІТ-стратегія розробляється за ключовими напрямками, включеними до Угоди про асоціацію України з ЄС, серед яких основними є автоматизація процедур захисту прав інтелектуальної власності під час перетину митного кордону, приєднання до NCTS та функціонування автоматизованих операторів. Українська митниця нині перебуває на початковому етапі інноватизації та в складному трансформаційному процесі. Міністерство фінансів України вважає, що результати реформування митниці призведуть до виконання бюджетних доходів, врегулювання економіки та фінансової стабільності держави. Питання впровадження і розвитку цифрових технологій на митниці керується чинним законодавством України.

Отже, нормативно-правовою базою регламентовано деякі аспекти автоматизованої системи роботи митниці, проте на практиці автоматизація відбувається повільно та працює в проектно-пілотному режимі з наявністю технічних та бюрократичних перепон. Автоматизована система роботи митниці має включати в себе електронне митне декларування, автоматичний процес опису товару, визначення його класифікації, проведення контролю та інформатизоване управління ризиками товарів, що переміщуються через митний кордону України. Впроваджена в майбутньому ІТ-система зчинить вагомий вплив на оптимізацію митних процедур з високим рівнем клієнтоорієнтованості. Наразі вже випущено ряд ІТ-продуктів, серед яких можна виокремити [3]:

- запуск оновленого веб-порталу Державної митної служби України, де посилено захист інформаційних даних, підвищено надійність сервісу, оптимізовано дизайн до потреб користувачів та надано можливість отримання деяких послуг дистанційно;
- розробка мапи інфраструктурних об'єктів митниці, що містить повну інформацію про пункти пропуску, внутрішні місця митного оформлення та міжнародного поштового обміну;
- робота BusinessIntelligence (BI), що являє собою інтерактивний аналітичний проєкт та містить доступні статистичні дані України щодо товарообігу з іншими країнами;
- впровадження онлайн-калькулятора митної вартості, що на основі достовірної інформації надає дані про мінімальну, середню та максимальну вартість авто за декілька останніх років;
- діяльність системи онлайн-скарг, що передбачає комунікацію в електронній формі в короткі терміни.

Нова ІТ-система митниці передбачає також розширення кількості послуг, що надаватимуться он-лайн. Продовжується робота над розробкою нейронної мережі, що дасть змогу автоматизувати процес визначення та перевірки коду класифікації товару, зможе автоматично описувати товар, що сприятиме оптимізації роботи митника та декларанта. Перспективою є створення та введення в дію аналогічної системи, яка зможе автоматично визначати країну походження товару. Реалізація даних інноваційних рішень є складним процесом, оскільки концепція роботи має бути побудована на міцному підґрунті захисту бази даних задля уникнення кібер-махінацій. Іншим нововведенням ІТ-системи митниці має стати запуск автоматизованої системи з управління ризиками АСУР 2.0, яка дозволить цифровізувати та оптимізувати проведення аналізу порушення митних правил із використанням автоматизованих математичних підходів оцінки ризиків, їх ведення, обліку та моніторингу.

Одним із завдань ІТ-стратегії є цифровізація управління інфраструктури та запровадження системи «Розумного пункту пропуску», що передбачає здійснення відеоспостереження з автоматичною функцією фіксації та розпізнавання номерів; реалізацію концепції обміну даними з державними органами України та органами інших країн та відсутність необхідності здійснення моніторингового контролю інспекторами декілька разів. Запровадження системи «Розумного пункту пропуску» сприятиме інноваційному поштовху митниці, прискоренню процесу перетину кордону в декілька разів, підвищенню безпеки шляхом недопущення в'їзду/виїзду підозрілих осіб, до яких є питання у правоохоронних органів; отримання інструменту для контролю перебування транспортних засобів на пропусковому пункті тощо.

Список використаних інформаційних джерел

1. Єдине вікно для міжнародної торгівлі [Електронний ресурс] : єдиний державний інформаційний веб-портал. – URL: <https://cabinet.customs.gov.ua/>.
2. Державна митна служба України [Електронний ресурс] : ІТ-стратегія митниці до 2022 р. – URL: <https://customs.gov.ua/en/>.
3. COVID-19 and the financial services consumer: Supporting customers and driving engagement through the pandemic and beyond [Electronic resource] : the official site of Capgemini Research Institute. – Available at: <https://www.capgemini.com/>

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК СКЛADOVA ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ПРОЦЕСУ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

О. В. Пальчук, к. е. н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування

Центральноукраїнський національний технічний університет

Останнім часом посилюється актуальність процесу комерційного використання результатів наукових розробок. Це дуже важливий етап інноваційного процесу. Саме тому при визначенні інноваційної діяльності в законі України «Про інноваційну діяльність», акцентується увага на комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок [1]. Як слушно зауважує Столярчук Н. М.: «Питання комерційного використання об'єктів інтелектуальної власності є актуальним ще й тому, що інновації сьогодні визначають економічну незалежність кожної держави» [2].

Процес комерціалізації інноваційного продукту в залежності від напрямків його використання може здійснюватися за двома варіантами: використання у власному виробництві або відчуження. Разом з тим процес комерційного використання результатів інноваційної діяльності передбачає здійснення різного роду технологічних, маркетингових, економічних досліджень та обстежень з метою визначення напрямів можливої комерціалізації та просування інноваційного продукту [3].

Проведені дослідження змісту інноваційної діяльності на етапі її комерціалізації [4] дозволили визначити основні облікові об'єкти інформаційного забезпечення управління інноваційною діяльністю, що узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1 – Об'єкти обліку процесу комерціалізації інноваційної діяльності

Етапи процесу комерціалізації	Облікові об'єкти
Використання інноваційного продукту у власному виробництві	Витрати пов'язані з використанням: власних активів (знос, ремонт, поліпшення необоротних активів, оцінка та списання запасів); тимчасово залучених активів (орендні платежі, платежі за користування об'єктами інтелектуальної власності за ліцензійними угодами); технологічних, організаційних, управлінських рішень

Етапи процесу комерціалізації	Облікові об'єкти
Повне відчуження інноваційного продукту	Витрати, доходи, фінансові результати пов'язані з повним відчуженням за договорами купівлі-продажу
Часткове відчуження інноваційного продукту	Доходи пов'язані з неповним відчуженням за договорами оренди, ліцензійними договорами
Проведення робіт та досліджень на різних етапах процесу комерціалізації	Поточні витрати на проведення технологічного та економічного аудиту, маркетингових досліджень, отримання охоронних документів, просування інноваційного продукту, укладання договорів

Облікова політика повинна забезпечувати інструменти для відокремленого обліку доходів, витрат, фінансових результатів за окремими інноваційними продуктами та проектами на етапі їх комерціалізації. В рамках облікової політики необхідно передбачити: об'єкти обліку доходів, витрат, фінансових результатів; аналітичний інструментарій для їх відображення на рахунках, облікові реєстри та внутрішню звітність для узагальнення інформації про доходи та витрати на здійснення інноваційної діяльності в розрізі запропонованої класифікації.

Комерційне використання інновацій передбачає проведення різного роду досліджень на різних стадіях розробки та впровадження. При здійсненні таких досліджень часто необхідно використовувати оцінку об'єктів за справедливою вартістю, залучати незалежних оцінювачів, експертів та аудиторів, оцінювати вартість об'єктів на активному ринку, використовувати різноманітну інформацію стосовно покупців, замовників, інвесторів. Така інформація не завжди є об'єктом системного бухгалтерського обліку. У зв'язку з цим доцільним є формування окремої групи об'єктів в складі інформаційних ресурсів інноваційної діяльності, що знаходяться поза системою бухгалтерського обліку [5]. Такі об'єкти обліку можуть включати:

- результати оцінки інноваційних активів оцінювачами, експертами, незалежними аудиторами;
- бази даних про ринок інноваційних об'єктів, ринок потенційних споживачів інноваційного продукту,

- клієнтські бази;
- результати технологічного аудиту стосовно оцінки якісних характеристик інноваційного продукту та визначення правомірності набуття охоронних документів;
- результати економічного аудиту стосовно визначення доцільності вкладення коштів та окупності інноваційного проекту;
- розрахунки економічної ефективності інноваційного продукту чи проекту;
- результати маркетингових досліджень переваг та недоліків інноваційного продукту;
- результати дослідження потенційного ринку на предмет можливості його комерційного використання;
- розробки бізнес-проектів по просуванню інноваційного продукту;
- оцінку соціального та екологічного ефекту від інноваційної діяльності.

Таким чином, визначення сутності об'єктів інноваційної діяльності на етапі комерціалізації та їх систематизація дозволяють ефективно обґрунтувати вибір облікових об'єктів та елементів облікової політики, що надає можливість формувати ефективне інформаційне забезпечення управління інноваційною діяльністю.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про інноваційну діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 04 лип. 2002 р. № 40-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 05.09.2021).
2. Столярчук Н. М. Облік комерційного використання інноваційної продукції [Електронний ресурс] // Облік і фінанси. 2015. № 3 (69). С. 55–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2015_3_10 (дата звернення: 05.09.2021).
3. Про затвердження методичних рекомендацій з комерціалізації розробок, створених в результаті науково-технічної діяльності [Електронний ресурс]: Наказ Державного комітету України з питань науки, інновацій та інформатизації від 13.09.2010 р. № 18. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN58763.html (дата звернення: 05.09.2021).
4. Пальчук О. В., Гай О. М. Проблеми ідентифікації об'єктів облікового забезпечення інноваційної діяльності [Електронний ресурс] // Бізнес навігатор. 2021. Вип. № 1 (62). С. 130–135. – URL:

<http://www.business-navigator.ks.ua/2021/62-2021>) (дата звернення: 05.09.2021).

5. Palchuk O. V., Gai O. M. Accounting policy and its role in the formation of information support of innovation activity management [Електронний ресурс] // Інноваційна економіка. 2021. № 1–2. С. 166–173. – URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/734/807> (дата звернення: 05.09.2021).

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ОБЛІКУ В СФЕРІ МАЛОГО БІЗНЕСУ

***І. В. Смірнова**, к. е. н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування*

***Н. В. Смірнова**, к. е. н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування*

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький

Безумовним є факт впливу інноваційних інформаційних технологій на всі сфери життя, зокрема, і на систему бухгалтерського обліку. Це показано із тим, що, як вірно зазначає Чижевська Л. В., інформаційні технології впливають на організацію бухгалтерського обліку та управління підприємством; комп'ютерні програмні продукти змінюють природу й економіку бухгалтерської діяльності; інформаційні технології поліпшують конкурентоспроможне навколишнє середовище [5].

Підприємства малого та середнього бізнесу залежать від інформаційних технологій не менше ніж великі. В сучасних умовах одним із важливих факторів збільшення ефективності господарювання малих підприємств є підвищення рівня їх управління. Застосування сучасних інформаційних технологій, які допомагають найбільш ефективно аналізувати, прогнозувати та реалізовувати управлінські рішення, уможлиблює вдосконалення форм управління на малих підприємствах. До найбільш важливих питань, які сьогодні доводиться вирішувати малим підприємствам, відносяться задачі організації та ведення обліку, подання звітності.

Доцільність та необхідність запровадження інформаційних систем сьогодні вже ні у кого не викликає заперечень, проте необхідно відмітити, що цей процес також характеризується і певними недоліками (рис. 1).

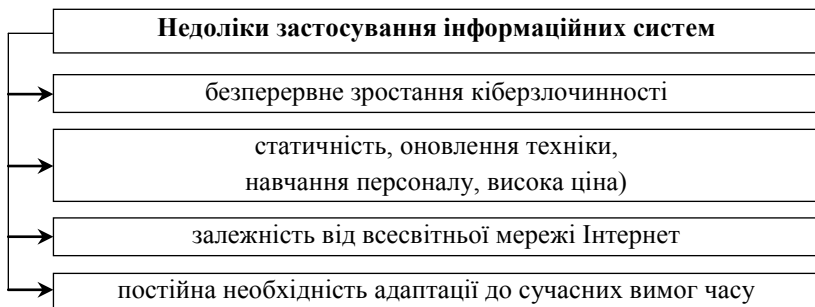

Рисунок 1 – Недоліки застосування інформаційних систем

Джерело: складено на підставі [4].

Необхідно відмітити, що система бухгалтерського обліку також є інформаційною системою, оскільки:

- предметом і продуктом її роботи є інформація;
- на вході і на виході із системи є інформація заздалегідь визначеного формату;
- для неї характерні чітко спрямовані інформаційні потоки [1].

Метою функціонування інформаційних систем та технологій в бухгалтерському обліку є забезпечення зацікавлених осіб фінансовою інформацією для прийняття обґрунтованих рішень при виборі альтернативних варіантів використання обмежених ресурсів [3].

Серед сучасних тенденцій розвитку інформаційних систем і технологій в обліку доцільно виділити:

- 1) збільшення швидкості обробки первинних документів за рахунок переведення документообігу з паперового в електронний;
- 2) перехід від роботи з окремим первинним документом до групової обробки документів;
- 3) комплексування різномірних систем, пристроїв, технологій реєстрації та обробки облікової інформації. Інтеграція допоміжних систем в одну облікову програму;
- 4) активне використання в обліковому процесі технологій безконтактної ідентифікації;
- 5) використання в обліковому процесі хмарних обчислень;
- 6) ведення податкового обліку на серверах ДФС;
- 7) електронне адміністрування податків [2].

Для кожного підприємства під час вибору програмного забезпечення необхідно враховувати специфіку його діяльності та визначити конкретні цілі та завдання, вирішення яких необхідно здійснювати за допомогою комп'ютерних інформаційних технологій. Лише тоді можливе раціональне планування ефективного використання інформаційних технологій у малому бізнесі.

Сьогодні розвиток ринку облікового програмного забезпечення в сфері малого та середнього бізнесу спрямований на інтеграцію сервісів з ведення обліку із сервісами подання електронної звітності. В нових програмах функції електронного звітування присутні у функціоналі, що звужує ринок програм, які мають у своєму функціоналі тільки подання звітності. Інша тенденція – подальший розвиток «хмарних» технологій, який дає можливість розвиватися ринку програмного забезпечення не як ринку продуктів, а як ринку послуг. Сьогодні вже існують сервіси із забезпечення можливості використання програмного забезпечення у вигляді сервісу або оренди. Робота відбувається через підключення до спеціальних сервісів на віддалених серверах. Слабким місцем цієї технології є проблема захисту та збереження облікових даних. Будь-які технічні проблеми в оператора надання послуги призводять до зупинки в роботі підприємства.

Іншою тенденцією є розширення надання безкоштовних послуг через сервіси відкритих даних. Розвиток сервісів Державної податкової служби України «Електронний кабінет платника» сьогодні дозволяє користуватися багатьма можливостями електронного реєстру не тільки для отримання різноманітної інформації, а й для реєстрації податкових накладних та подання електронної звітності. Розвиток цих сервісів забезпечить малим і середнім підприємствам можливість прямої взаємодії з державними органами та спрощення ведення бізнесу.

Проте, найважливіший критерій при виборі програмного забезпечення для підприємств малого бізнесу – це співвідношення ціни та можливості своєчасного і повного задоволення вимог законодавства щодо ведення обліку та складання звітності.

Список використаних інформаційних джерел

1. Адамик О. В. Розмежування понять «автоматизовані», «комп'ютерні» та «інформаційні» системи бухгалтерського обліку. Економічний аналіз : зб. наук. пр. 2016. Т. 26. № 1. С. 163–169.

2. Єлісеєва О. К., Белозерцев В. С. Тенденції розвитку інформаційних систем та технологій в обліку в умовах глобалізації. *Technology audit and production reserves*. № 3/5(23). 2015. С. 79–85.
3. Кузьмінський Ю. Оцінка ефективності впровадження інформаційних технологій у бухгалтерський облік. *Бухгалтерський облік і аудит / Всеукраїнський щомісячний науково-практичний журнал*. 2011. № 7. С. 27–31.
4. Маркова Т. Д., Пчелянська Г. Б. Особливості використання інформаційних систем і технологій в системі обліку та контролю. *Економіка харчової промисловості*. Т. 8. Вип. 3/2016. С. 40–45.
5. Чижевська Л. В. Розвиток бухгалтерської професійної діяльності в Україні : Міжнар. зб. наук. пр. Вип. 1(10). 2008. С. 284–299.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Л. А. Солодчук, *магістр, освітньо-професійна програма «Облік і контроль в управлінні підприємницькою діяльністю та державним сектором економіки»*

О. В. Юрченко, *к. е. н., асистент кафедри аудиту, обліку та оподаткування – науковий керівник
Центральноукраїнський національний технічний університет*

Зміни економічного середовища функціонування зумовлюють пошук нових напрямів та інструментів управління діяльністю з метою забезпечення безперервного та сталого розвитку підприємства. Економічна нестабільність умов функціонування вітчизняних підприємств, негативна динаміка підвищення фінансових ризиків, жорстка конкуренція у глобальному економічному середовищі обумовлюють підвищення ролі фінансового та податкового менеджменту як інструменту реалізації фінансово-податкової політики, що обирається суб'єктом господарювання.

Система управління підприємством знаходиться в прямій залежності від якісного та оперативного формування інформаційного базису для прийняття кваліфікованих та дієвих управлінських рішень. Виникає нагальна потреба у розширенні та забезпеченні детальної аналітичності інформації, її структуризації з урахуванням інформаційних запитів податкового менеджменту [3]. Тому на сьогодні актуальною є проблема створення обліково-аналітичного супроводження податкового менеджменту як одного з найважливіших елементів забезпечення фінансової стійкості та передумови довгострокового функціонування підприємства.

В умовах запровадження Податкового кодексу України та перманентних змін до нього особливого значення набуває впровадження в діяльність підприємств заходів щодо оптимізації податкових платежів, створення системи менеджменту організації обов'язкових розрахунків з бюджетом – податкового менеджменту. Ефективність податкового менеджменту безпосередньо залежить від якості його інформаційного забезпечення.

Запровадження системи податкового менеджменту на підприємствах є невід'ємною складовою сучасного менеджменту комерційної діяльності суб'єкта оподаткування. У цьому зв'язку дослідження проблем інформаційного забезпечення податкового менеджменту є актуальним, а розробка напрямів його оптимізації на рівні суб'єкта господарювання носить практичну спрямованість.

Дослідження еволюції податкової системи повинно використовуватись для створення ефективної системи оподаткування та інформаційного забезпечення податкового менеджменту[3].

На сьогоднішній день Україна будує свою податкову систему, орієнтуючись на найрозвиненіші країни світу. Податкова система нашої держави повинна з одного боку виступати головним знаряддям реалізації її економічної доктрини, а з іншого – забезпечувати фінансову базу держави. Ефективна реалізація податкової політики потребує теоретичного обґрунтування системи принципів та інструментів її реалізації, а також методичного забезпечення їх застосування[1].

Ефективність податкового менеджменту полягає в умінні розпізнавати стратегічні проблеми та швидко вирішувати їх, зменшуючи негативний вплив на збалансованість фінансової системи та на обсяги податкових надходжень до державного бюджету [3]. Для оптимізації вилучення обігових коштів на розрахунки по податках і зборах необхідно забезпечити на організаційному та методичному рівнях формування результативної інформації за даними господарського обліку та звітності (зокрема, за даними підсистем бухгалтерського та податкового обліку), передбачивши максимально можливу уніфікацію альтернативних методів обліку операцій, що враховуються при визначенні об'єктів оподаткування[2].

На сучасному етапі після внесенням змін до Податкового кодексу у 2015 році забезпечено реальну гармонізацію принципів та методичних підходів формування оборотів до оподат-

кування з методологією фінансового обліку. У системі інформаційного забезпечення податкового менеджменту при цьому є можливим розробити серед іншого методичні підходи до визначення податкових різниць, контролю формування показників звітності. Проте, відповідно до необхідності реалізації фіскальної функції та посилення контролю адміністрування ПДВ та акцизу ускладнено первинний облік управління цих податків, що пов'язано з системою електронного адміністрування ПДВ та акцизу. Відповідно, в межах інформаційного забезпечення податкового менеджменту є необхідним прийняти рішення щодо оптимізації інформаційних зв'язків та поділу та кооперації праці облікового персоналу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Кононенко Л. В., Назарова Г. Б., Оришака О. В. Організація обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. 2020. Вип. I–II (77–78). С. 202–211.
2. Кононенко Л. В., Юрченко О. В., Гай О. М. Теорія бухгалтерського обліку в умовах становлення глобальної економіки та інформатизації суспільства [Електронний ресурс] // Економічний простір : зб. наук. пр. № 170. Дніпро : ПДАБА, 2021. С. 83–87 URL: <http://prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/911> (дата звернення: 05.09.2021).
3. Савченко В. М. Інформаційне забезпечення податкового менеджменту [Електронний ресурс] // Центральнотрадянський науковий вісник. Економічні науки. 2018. Вип. 1. С. 214–220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_1_25.

ПОКРАЩЕННЯ ОБЛІКУ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ НА БУДІВЕЛЬНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

А. В. Шимко, *магістр, освітня програма «Облік і аудит»*
Г. В. Гаман, *к. е. н., доцент, архітектури – науковий керівник*
Київський національний університет будівництва та

Сучасні проблеми людства такі як пандемія, зниження доходів, зростання безробіття в країні негативно вплинуло на розвиток підприємництва в Україні та в цілому світі. Будівельна сфера не настільки є вразлива від пандемії, як сфера готельного і туристичного бізнесу, що дає можливість будівельним підприємствам зберегти людський капітал та можливість отримати прибуток.

Прибуток є основним показником ефективної діяльності підприємств, а його розподіл є стратегічно важливим рішенням керівництва, яке сприятиме розвитку конкурентоспроможності підприємства на ринку. Важливим при цьому є дослідження умов покращення обліку розподілу прибутку.

Що стосується розподілу прибутку, то це найважливіший процес, який не тільки забезпечує задоволення різних потреб підприємств, але й є важливою передумовою наповнення бюджету країни. Система розподілу прибутку на будь-якому підприємстві повинна вибудовуватися задля підвищення ефективності його діяльності.

Напрямки формування та розподілу прибутку в Україні визначаються на двох рівнях: на державному – через нормативне регулювання і на рівні суб'єкта господарювання – через обрану політику розподілу, затверджену установчими документами.

Розподіл прибутку – це відрахування до бюджету і використання його за статтями на підприємстві. Законодавчо розподіл прибутку регулюється лише в тій його частині, яка надходить до бюджету різного рівня у вигляді податків та інших обов'язкових платежів [1].

Розподіл прибутку є зворотним боком процесу виробництва, від якого залежить зростання ефективності виробництва за інших незмінних умов.

Не а нашу думку, варто виділити наступні принципи розподілу прибутку:

- отриманий прибуток повинен розподілятися між державою і підприємством;
- держава отримує частину прибутку через систему податків і зборів, розмір яких встановлюється законодавством;
- прибуток, що залишився у підприємства, не повинен негативно впливати на темп підвищення обсягів виробництва;
- прибуток перш за все спрямовується на накопичення і лише після цього – на інші цілі.

На підприємстві об'єктом розподілу є так званий «чистий прибуток», який залишився після внесення всіх обов'язкових платежів.

Чистий прибуток – частина балансового прибутку підприємства, що залишається в його розпорядженні після сплати податків, зборів, відрахувань і інших обов'язкових платежів до бюджету. Чистий прибуток використовується для збільшення

оборотних коштів підприємства, формування фондів і резервів, і реінвестицій у виробництво [2].

Чистий прибуток ділиться на дві частини: одна спрямовується на накопичення, а інша – на споживання.

Прибуток, що залишився в розпорядженні підприємства, може бути використаний для розвитку і підвищення ефективності діяльності.

Отже, основними напрямками розподілу прибутку є:

- формування резервного капіталу;
- покриття збитків минулих періодів;
- виплата дивідендів;
- збільшення розміру зареєстрованого (пайового) капіталу;
- заохочувальні фонди;
- інші фонди.

В той же час, при розподілі прибутку та визначенні основних напрямів його використання насамперед необхідно враховувати стан конкурентного середовища, що може диктувати необхідність істотного розширення та відновлення виробничого потенціалу підприємства, відповідно до цього визначаються масштаби відрахувань від прибутку у фонди виробничого розвитку, ресурси яких призначаються для фінансування капітальних вкладень, збільшення оборотних коштів, забезпечення науково-дослідної діяльності, впровадження нових технологій, переходу на прогресивні методи праці [3].

Покращення обліку розподілу прибутку сприятиме розвитку людського капіталу підприємства, добробуту його власників, а також надасть можливість збільшити масштаби діяльності суб'єкта господарювання.

Список використаних інформаційних джерел

1. Гринчуцький В., Карапетян Е., Погріщук Б. Економіка підприємства [Електронний ресурс]. – URL: https://pidru4niki.com/13500826/ekonomika/mehanizm_rozpodilu_pributku_pidpriyemstva.
2. Вікіпедія – Чистий прибуток [Електронний ресурс]. – URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A7%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B1%D1%83%D1%82%D0%BE%D0%BA.
3. Тодосійчук Л. Г. Облік формування та використання прибутку підприємства [Електронний ресурс]. – URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/27_03/3/28.pdf.

СЕКЦІЯ 6. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІСКАЛЬНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

ПОДАТКОВИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ

О. В. Буткевич, к. е. н.

*Центральноукраїнський державний педагогічний університет
імені Володимира Винниченка*

Розрахунки за податковими платежами завжди перебували і перебувають у центрі уваги науковців та практиків. Це пов'язано з тим, що у сучасних умовах спостерігаються перманентні зміни податкового законодавства, має місце достатньо високий податковий тиск, збільшується кількість порушень у сфері сплати податкових платежів тощо. У цих умовах «особливого значення набуває впровадження для підприємств заходів щодо оптимізації податкових платежів» [4, с. 214]. Це можливо за умови розробки і впровадження на підприємстві виваженої облікової політики за податковим аспектом.

Розрахунки за податковими платежами безпосередньо пов'язані із формуванням облікової політики. Облікова політика в частині оподаткування регулюється базовими положеннями відповідних законів та передбачає вибір альтернативних варіантів.

Механізм формування облікової політики для цілей оподаткування передбачає вирішення питань «організаційного та методичного характеру щодо визначення елементів обліку податкових розрахунків, затвердження документів, які використовуються для обліку податків, розробки механізму нарахування податкових зобов'язань до бюджету за видами податків, визначення методики ведення аналітичного обліку за податками та зборами» [1, с. 113]. Розробку та впровадження облікової політики на підприємстві доцільно здійснювати у декілька етапів. Ми погоджуємось із позицією Кушніренко О., яка виокремлює три етапи формування облікової політики [2].

Формування облікової політики в частині розрахунків за податковими платежами доцільно розпочинати з постановки мети та завдань облікової політики. Проте, спочатку є доцільним дослідити організаційно-економічні особливості діяльності підприємства. Слід зазначити, що при розробці облікової політики враховуються інтереси різних груп користувачів. Отже, на

формування облікової політики впливають внутрішні (вид діяльності; правовий і організаційний статус (форма власності); організаційна структура; поточні та перспективні плани розвитку; кадрове та матеріально-технічне забезпечення бухгалтерської служби) і зовнішні (система оподаткування; підпорядкованість (ступінь свободи дій); система інформаційного забезпечення підприємства) фактори.

Головним завданням облікової політики є розробка оптимальних для конкретного підприємства прийомів та методів обліку. При цьому слід керуватися як Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» і П(С)БО, так і нормами Податкового кодексу України та іншими нормативними актами. При розробці Робочого плану рахунків є доцільним передбачити рахунки (і відповідну аналітику) для накопичення інформації щодо формування податкової звітності.

Ефективна та раціональна організація обліку розрахунків за податковими платежами передбачає вибір оптимальної системи оподаткування, методичних прийомів, способів і процедур організації та ведення обліку відповідних розрахунків. Тому на підприємстві є доцільним сформувати окремий розділ до Наказу про облікову політику «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами».

При формуванні Наказу про облікову політику в рамках розділу «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами» є доцільним застосовувати організаційні та методичні підходи відповідно до бухгалтерського та податкового законодавства.

При формуванні облікової політики підприємства щодо обліку розрахунків за податковими платежами необхідно розкрити методику обліку розрахунків за тим чи іншим податком в залежності від характеру та специфіки діяльності підприємства, його галузевих особливостей які визначені відповідно до положень Податкового кодексу України [3].

У розділі «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами» Наказу про облікову політику є доцільним прописати:

- перелік нормативних документів загальнодержавного, галузевого та відомчого рівня, що регламентують порядок нарахування та сплати податків до бюджету;

– алгоритм визначення нарахування зобов'язань перед бюджетом окремо за кожним податком у відповідності з діючим законодавством.

При розробці додатків до розділу «Організація обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами» Наказу про облікову політику є доцільним зазначити витяги з нормативних документів, якими керується підприємство при веденні обліку розрахунків за податками згідно з бухгалтерським та податковим законодавством. Крім того, доцільним розробити та затвердити форми документів (у тому числі і первинних), які передбачені для відображення і накопичення інформації у розрізі податків і платежів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Бойчук А. А. Проблеми організації автоматизації обліку на підприємствах торгівлі [Електронний ресурс] // Наука й економіка. 2014. Вип. 2. С. 56-60. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nie_2014_2_10 (дата звернення: 08.09.2021).
2. Кушніренко О. А. Аспекти облікової політики та внутрішнього контролю розрахунків за податками на сільськогосподарських підприємствах [Електронний ресурс] // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. 2014. Вип. 11(2). С. 174–182. – URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2014_11\(2\)_26](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2014_11(2)_26) (дата звернення: 07.09.2021).
3. Податковий Кодекс України від 02.12.2010, № 2755-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 09.09.2021).
4. Савченко В. М. Інформаційне забезпечення податкового менеджменту [Електронний ресурс] // Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки. 2018. Вип. 1. С. 214–220. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkntu_e_2018_1_25 (дата звернення: 07.09.2021).

ПОДАТОК З ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА ОБЛІКОВИЙ АСПЕКТ

О. А. Подоляничук, к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки
Вінницький національний аграрний університет

Податок на додану вартість (ПДВ) є одним із основних бюджетоутворюючих податків і складним в частині його адміністрування, він знаходиться постійно у полі зору практиків і науковців. Тому досконала системи обліку розрахунків з ПДВ має вагоме значення як на макро-, так і мікрорівнях.

В Україні податок на додану вартість був введений в дію 1 січня 1992 р. із прийняттям Закону України «Про податок на додану вартість» від 20.12.1991 року, до якого декілька разів вносились зміни. Закон діяв до червня 1993 року, і був замінений декретом Кабінету Міністрів України «Про податок на додану вартість» від 26 грудня 1992 року. 3 квітня 1997 року було прийнято Закон України «Про податок на додану вартість», який набув чинності 1 липня 1997 року. Цей закон втратив чинність на підставі Податкового кодексу України від 02.12.2010 року. Справляння ПДВ з початку дії Податкового кодексу регламентується також підзаконними нормативно-правовими актами (постанови Кабінету Міністрів України, наказами (в тому числі спільними) Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, Державної податкової служби України та Міністерства доходів і зборів України і Державної казначейської служби України).

Умовно історичні етапи становлення ПДВ можна поділити на три періоди: I етап – 01.01.1992 р. – 01.07.1997 р.; II етап – 01.07.1997 р. – 01.01.2011 р.; III етап – 01.01.2011 р. – до тепер.

Визначення ПДВ у законодавчих документах представлено у табл. 1.

Таблиця 1 – Визначення ПДВ у нормативних документах за етапами його становлення

Нормативний документ	Визначення
Про податок на додану вартість: Закон України від 20.12.1991 р. №2007-ХІІ [1]	Податок на додану вартість є частиною новоствореної вартості на кожному етапі виробництва товарів, виконання робіт, надання послуг, що надходить до бюджету після їх реалізації
Про податок на додану вартість: Декрет Кабінету міністрів України від 26.12.1992 р. №14-92 [2]	Податок на додану вартість є частиною новоствореної вартості, який сплачується до державного бюджету на кожному етапі виробництва товарів, виконання робіт, надання послуг
Про податок на додану вартість: Закон України від 03.04.1997 р. №168-97-ВР [3]	Відсутнє
Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [4]	ПДВ – непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V ПКУ

Джерело: сформовано автором.

В наукових публікаціях вчених зустрічаються різні думки щодо змісту даного податку та приводяться різні його визначення, які в більшості випадків дублюються за тлумаченням ПКУ і підтверджується його економічний зміст [5].

Вважаємо, що облікова дефініція ПДВ повинна враховувати об'єкт обліку – розрахунки підприємств з ПДВ. Тому пропонується удосконалене трактування змісту досліджуваного поняття і здійснити незначне редакційне коригування: податок з доданої вартості – це непрямий загальнодержавний податок, який є складовою ціни товарів (послуг) та включає податкові зобов'язання щодо постачання товарів (послуг), податковий кредит щодо постачання товарів (послуг) і розрахунки з бюджетом з ПДВ. Така незначна редакційна правка дозволить краще засвоїти його зміст, оскільки в Україні податок нараховується не на додану вартість, а лише з неї сплачується. Приведене визначення розкриває усі складові ПДВ, які відображаються в системі бухгалтерського обліку і, які впливають на здійснення податкових розрахунків та формування звітності. При постачанні товарів (послуг) між контрагентами виникають господарські взаємовідносини, факт досягнення яких фіксується за допомогою первинних документів (в даному випадку ми оминули договірні взаємовідносини і укладання договорів купівлі-продажу). Визначається об'єкт і база оподаткування, а також аргументуються пільги і ставка податку. Одночасно, підтвердження розрахунків з ПДВ супроводжується складанням податкової накладної платниками ПДВ. В продавця виникає податкове зобов'язання щодо ПДВ, а в покупця відповідно – податковий кредит. І на завершення кожен платник ПДВ за відповідний звітний період узагальнює у податковій звітності (Декларації) дані із податкових накладних [5].

Ми підтримує думку науковців та практиків щодо складності облікового відображення розрахунків з ПДВ та формування звітних даних. Особливо це спостерігається за останній рік.

Зауважимо, що облікове забезпечення розрахунків з ПДВ на сьогодні регулюється тільки Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, оскільки Інструкція з бухгалтерського обліку податку на додану вартість № 141 (затверджена Наказом Міністерства Фінансів України від 1 липня 1997 року) втратила чинність у червні 2019 року (Інструкція № 141).

Варто відзначити, що рекомендації Інструкції № 141 були доволі корисними для методики облікового відображення розрахунків з податку на додану вартість. Тому суб'єкти господарювання можуть використовувати рекомендації Інструкції № 141 і позиції програмного продукту «1 С: Підприємство» для організації обліку розрахунків з ПДВ, передбачивши основи в обліковій політиці.

На сьогодні в наукових дискусіях наявні позиції щодо необхідності виключення записів за субрахунками 643 «Податкові зобов'язання» та 644 «Податковий кредит», і також відміни методу «першої події».

На думку науковців [6, с. 157], такий підхід для вітчизняних підприємств забезпечить: спрощення та оптимізацію роботи працівників бухгалтерії з питань обліку ПДВ; уніфікацію первинних документів бухгалтерського й податкового обліку; спрощення форми та порядку складання податкової декларації з ПДВ; достовірне відображення інформації про розрахунки підприємств із бюджетом за ПДВ на рахунках бухгалтерського обліку; відповідність статей фінансової звітності критеріям щодо їх визнання.

Таким чином постає необхідність пошуку способів удосконалення адміністрування та обліку розрахунків з ПДВ.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про податок на добавлену вартість [Електронний ресурс]: Закон України від 20.12.1991 р. № 2007-XII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2007-12#Text>.
2. Про податок на добавлену вартість [Електронний ресурс]: Декрет Кабінету міністрів України від 26.12.1992 р. № 14-92. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/14-92#Text>.
3. Про податок на додану вартість [Електронний ресурс]: Закон України від 03.04.1997 р. № 168-97-ВР. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
5. Подолянчук О. А. Облікове забезпечення розрахунків з податку на додану вартість [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. № 2. 2020. – URL: www.economy.nauka.com.ua.
6. Шот А. Проблеми та напрями вдосконалення обліку розрахунків за податком на додану вартість на підприємствах України // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2018. № 2. С. 152–160.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРВІСНОЇ ВАРТОСТІ ІМПОРТНИХ ТОВАРІВ ЯК БАЗА ДЛЯ НАРАХУВАННЯ ПДВ І МИТА

Н. В. Прохар, к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання України є важливою складовою налагодження тісних економічних відносин між країнами, розвитку економіки та впровадження інноваційних технологій. Експортно-імпортні операції вважаються основним джерелом валютних надходжень підприємств-резидентів та важливим джерелом наповнення державного бюджету України. Однак, здійснення імпортних операцій ускладняється через недостатню урегульованість валютного, податкового та митного законодавства, повільне запровадження ринкових методів регулювання економічних процесів, порушення принципу рівності учасників при здійсненні експортно-імпортних операцій тощо. Тому вирішення цих проблем є актуальним та повинно забезпечувати спрощенням електронного декларування й митного оформлення вантажів.

Порядок здійснення імпортних операцій, їх обліку та оподаткування досліджені такими науковцями, як М. П. Войнаренко, Т. І. Войтенко, І. В. Жиглей, Л. І. Ірха, Г. Ю. Коблянська, В. Г. Козак, Ю. М. Лисенко, І. О. Лукашова, Л. І. Лук'яненко, Т. М. Мельник, О. О. Непочатенко, Л. М. Очеретько, О. В. Сторожук, Н. В. Ульянова, Н. В. Федькевич, Р. Л. Цебень.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», первісна вартість товарів включає: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати (витрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів); інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях [3].

При цьому суми, що сплачуються іноземним постачальникам за товари відповідно до контракту, будуть залежати від факту оплати (виданий аванс чи післяплата). Як відомо, суми виданих авансів є немонетарною статтею, тому сума попередньої оплати в іноземній валюті, надана іншим особам у рахунок платежів для придбання немонетарних активів (запасів), при включенні до вартості цих активів перераховується у валюту звітності із застосуванням валютного курсу на початок дня дати сплати авансу [4]. Іншими словами, при видачі авансу іноземному постачальнику, оприбуткування імпортованих товарів відбувається за курсом валюти на дату здійснення передоплати і в подальшому курсові різниці не виникають.

Якщо ж товари оплачуються після їх оприбуткування, кредиторська заборгованість іноземному постачальнику є монетарною статтею, вона оцінюється за валютним курсом на дату здійснення платежу. Крім того, монетарні статті в іноземній валюті відображаються в обліку з використанням валютного курсу на кінець дня дати балансу [4], тобто переоцінюються на дату балансу. Отже, суми, що сплачені постачальникам товарів, будуть відрізнятися за рахунок валютних курсів, які в Україні змінюються щоденно, інколи навіть суттєво.

Оподаткування операцій з імпорту товарів регулюється Митним кодексом України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [1] та Податковим кодексом України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [2].

Відповідно до ст. 190.1 Податкового кодексу України, базою оподаткування для товарів, що ввозяться на митну територію України, є договірна (контрактна) вартість, але не нижче митної вартості цих товарів, визначеної відповідно до Митного кодексу України, з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті і включаються до ціни товарів [2]. Отже, при обчисленні ПДВ та мита важливим є формування митної вартості товарів, що залежить від умов поставки.

За умовами поставки EXW Інкотермс 2010, «Ex Works» named place («Франко завод» (Франко склад) або самовивіз), продавець вважається таким, що виконав свої зобов'язання щодо поставки в момент передачі товару покупцю та оформлення інвойсу. Витрати на замитнення в іноземній країні, на транспортування товарів, а також розмитнення в Україні є витратами покупця.

При обчисленні мита та ПДВ до митної вартості товару, крім цін у інвойсі, також включаються витрати на транспортування товару до кордону з Україною, що має бути виділено окремим рядком у довідці про транспортні витрати, яка подається перевізником митним органам.

За умовами поставки CPT (Carriage Paid To), всі витрати на придбання, перевезення товару, замитнення в іноземній країні включаються до митної вартості товару, від якої будуть рахуватися ПДВ та мито. Вартість розмитнення товару є витратами покупця.

Виходячи з вибраних умов поставки, від яких залежить порядок обчислення митної вартості товару, різними будуть і податки (обов'язкові платежі), що сплачуються при перетині товаром митного кордону України. При цьому покупець може контролювати та регулювати суму таких витрат, обираючи ті чи інші умови поставки.

Ускладненням та суперечливим, на нашу думку, також є подальше формування первісної вартості імпортованих товарів, яка в буде складовою частиною продажної вартості та оподатковуватиметься податком на прибуток чи єдиним податком, і ПДВ.

Тобто логічним є включення до первісної вартості імпортованих товарів усіх витрат на придбання, доставку та доведення товарів до стану, придатного для використання із запланованою метою.

Отже, договірна (контрактна) вартість товарів вказується або у контракті, або у специфікації до нього. Але така вартість не включає:

- витрати на доставку товару до покупця по території України;
- оплату послуг брокера щодо митного оформлення товару;
- оплату вартості перебування транспортного засобу та вантажу в зоні митного контролю;
- винагороду експедитора;
- витрати на страхування товару тощо.

Загалом, договірна (контрактна) вартість є неповною, але ПДВ й мито від такої вартості будуть меншими.

Тому є суперечливим підхід, який може обрати суб'єкт господарювання, для оподаткування вартості імпортих товарів

ПДВ при їх продажу потрібно враховувати договірну (контрактну) вартість відповідно до Податкового кодексу України чи всі складові первісної вартості відповідно до П(С)БО 9 «Запаси». На думку автора, логічним у даному випадку є застосування норм П(С)БО 9 «Запаси», однак при такій методиці обчислення первісної вартості товарів ПДВ буде завишеним.

Список використаних інформаційних джерел

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.
3. П(С)БО 9 «Запаси» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. – URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
4. П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 р. № 193. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text>.

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ЗА ПОДАТКАМИ ТА ПЛАТЕЖАМИ НЕКОМЕРЦІЙНИХ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ – ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

***В. М. Савченко, к. е. н., професор, професор кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет***

Сучасний етап розвитку економічних відносин в Україні характеризується гармонізацією вітчизняного законодавства із міжнародними нормами, що торкається і сфери податкових відносин. Першочергове значення для забезпечення надходження «податків і платежів до бюджету належить системі бухгалтерського обліку» [2, с. 204].

Упровадження Податкового кодексу України спрямовано на певну уніфікацію вітчизняних правил оподаткування та бухгалтерського фінансового обліку. У працях науковців та в обліковій практиці мало місце виокремлення такого виду обліку як податковий. У сучасних умовах після впровадження Податкового кодексу та наближення норм оподаткування до облікової методології (в частині податку на прибуток) дає підстави вести мову

про недоцільність виокремлення податкового обліку як складової системи бухгалтерського обліку. Це твердження не стосується облікового супроводження формування податкових наслідків в частині розрахунків з бюджетом за податком на додану вартість (ПДВ), що обумовлено різними методологічними засадами формування податкових зобов'язань та податкового кредиту в обліку з метою оподаткування та доходів і витрат в системі фінансового обліку. Термін «податковий облік» залишається актуальним стосовно розрахунків з бюджетом з ПДВ.

Врахування розбіжностей у методології фінансового і податкового обліку потребує оптимізації організації обліку. Перманентні зміни в оподаткуванні вимагають від співробітників облікових служб своєчасного коригування обліку та перманентного контролю за розрахунками з бюджетом за податковими платежами. Крім того, є суттєві особливості розрахунків з бюджетом за податковими платежами комунальних некомерційних підприємств. Слід зазначити, що починаючи з 2017 року мало місце трансформування закладів охорони здоров'я з бюджетних установ у комунальні некомерційні підприємства, що обумовило суттєві зміни як у методології так і у організації обліку цих підприємств, що стосується і обліку розрахунків з бюджетом за податковими платежами.

В умовах євроінтеграції в Україні здійснюється активна робота щодо гармонізації вітчизняного законодавства із загальноприйнятими нормами міжнародної практики, у тому числі і у сфері податкових відносин. Ці зміни торкнулися і комунальних некомерційних підприємств, які також є платниками податкових платежів до бюджету.

Метою створення неприбуткових підприємств є вирішення соціальних проблем, які постають перед сучасним суспільством. Усі некомерційні підприємства розрізняються за ознаками неприбутковості та особливостями оподаткування. Податковим кодексом України зазначено, що для «неприбуткових організацій, які відповідають вимогам Податкового кодексу України та внесені до Реєстру неприбуткових установ та організацій, встановлюється річний податковий (звітний) період. Не є платниками податку на прибуток суб'єкти господарювання, що застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, визначені главою 1 розділу XIV Податкового кодексу України»

[3]. Згідно з п. 2 ст. 3 Господарського кодексу України, «господарська діяльність може здійснюватись і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність)» [1]. Відповідно до п. 3 ст. 3 ГКУ, «діяльність негосподарюючих суб'єктів, спрямована на створення і підтримання необхідних матеріально-технічних умов їх функціонування... є господарчим забезпеченням діяльності негосподарюючих суб'єктів» [1]. При цьому у ст. 86 Цивільного кодексу України визначено, що непідприємницькі товариства паралельно з основною діяльністю можуть здійснювати і підприємницьку, якщо вона не заборонена законодавчо. Якщо ж діяльність у формі підприємництва суб'єктам господарювання заборонена, вони здійснюють некомерційну господарську діяльність відповідно до гл. 5 Господарського кодексу України» [1]. Ми вважаємо, що некомерційні комунальні підприємства у сфері охорони здоров'я мають суттєву відмінність саме тому, що при їх створенні передбачено необхідність забезпечення прибутковості діяльності. Проте, прибуток може спрямовуватись лише на фінансування розширення діяльності, що дає підстави отримання права не сплачувати податок на прибуток. У цьому зв'язку вважаємо за доцільне виокремити такі підприємства у Реєстрі неприбуткових установ та розглядати статус неплатника податку на прибуток у контексті отримання пільг як виду цільового фінансування.

Відповідно до норм чинного законодавства «неприбуткова організація – це самостійний суб'єкт господарювання з правами юридичної особи, який здійснює діяльність згідно статутних документів, має самостійний баланс, поточні рахунки в банках, печатку, веде бухгалтерський облік, подає звітність згідно із законодавством» [3]. Особливістю неприбуткових є те, що при їх створенні отримання прибутку не є метою, що характерно для некомерційних підприємств, які функціонують у результаті реформування бюджетних медичних закладів. Діяльність таких закладів, незважаючи на позиціонування як неприбуткових, передбачає формування позитивних фінансових результатів. Проте, цей фінансовий результат не використовується як джерело премій та дивідендів, а має спрямовуватись на фінансування розширення діяльності та більш ефективне надання медичних послуг. Такі медичні заклади не є платниками податку на прибуток, проте ми вважаємо, що є необхідним розглядати звільнення від сплати податку на прибуток як вид цільового фінансування. Так, відповідно до П(С)БО 15 «Дохід» передба-

чено визнання цільового фінансування доходом в частині коштів вивільнених від оподаткування у зв'язку з наданням пільг з податку на прибуток підприємств упродовж тих періодів, в яких були визнані витрати, пов'язані з виконанням умов такого фінансування. Дотримання цих вимог забезпечить контроль цільового характеру використання вивільнених коштів. Реалізація цих підходів можлива за умови нарахування в обліку податку на прибуток та його спрямування на рахунок 481 «Кошти, вивільнені від оподаткування». На цьому субрахунку узагальнюється інформація про кошти, вивільнені від оподаткування у зв'язку з наданням пільг з податку на прибуток, та їх використання на реалізацію заходів цільового призначення відповідно до законодавства. На нашу думку, є необхідним у звітності таких комунальних некомерційних підприємств відображати нарахування податку на прибуток та його спрямування на формування цільового фінансування.

Список використаних інформаційних джерел

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=436-15> (дата звернення: 08.09.2021).
2. Кононенко Л. В. Організація обліку і аудиту розрахунків за податками та платежами в умовах використання сучасного інформаційного забезпечення [Електронний ресурс] // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2020. Вип. 1–2. С. 202–210. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2020_1-2_19 (дата звернення: 09.09.2021).
3. Податковий Кодекс України від 02.12.2010, № 2755-VI (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 08.09.2021).

РОЛЬ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ В ОБЛІКОВІЙ СИСТЕМІ ПІДПРИЄМСТВА

А. В. Чепіжак, *магістр*

О. А. Подолянчук, *к. е. н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки – науковий керівник
Вінницький національний аграрний університет*

Інформація займає провідне місце у наданні відомостей для прийняття управлінських рішень. Вона є одним із чинників, які забезпечують підвищення ефективності управлінської діяльності.

Окрім того, інформація є причиною вибору підприємством певної стратегії діяльності, яка забезпечує досягнення поставленої мети, тому для отримання більш ефективних механізмів прийняття управлінських рішень важливу роль потрібно приділяти саме отриманню якісної інформації користувачами.

Насамперед варто відзначити, що в сучасній системі господарського обліку сформовано декілька самостійних підсистем єдиної системи бухгалтерського обліку. Серед них науковці виділяють підсистеми фінансового (бухгалтерського), управлінського (внутрішнього-подарського), податкового та статистичного обліку [1, с. 86].

Розподіл господарського обліку на фінансовий облік, управлінський облік та податковий облік відбувся через те, що значно змінились запити і коло користувачів первинної та узагальнюючої інформації. Користувачами фінансової інформації є акціонери, банківські установи, інвестори, кредитори, аудитори, контролюючі органи, власники підприємств, адміністративний персонал та ін. Інформація управлінського обліку передусім цікава менеджерам різного рівня. Споживачем податкової звітності є державні контролюючі органи Державної фіскальної служби [2, с. 16].

У структурному аспекті податковий облік не існує автономно, а перебуває у тісному зв'язку з іншими видами господарського обліку (рис. 1).

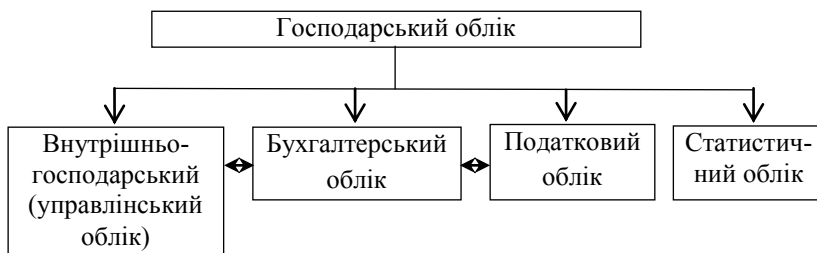

Рисунок 1 – Місце податкового обліку в системі господарського обліку

Джерело: [2, с. 17].

При цьому найбільш тісним є його взаємозв'язок з бухгалтерським обліком.

Існують різні точки зору науковців щодо трактування поняття «податковий облік».

На основі аналізу існуючих підходів щодо трактування поняття «податковий облік» можна виділити найважливіші складові даного терміну (рис. 2).

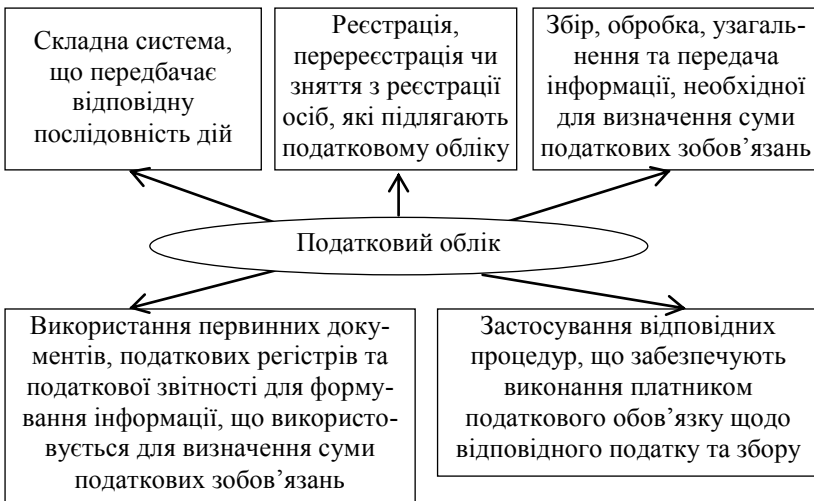

Рисунок 1 – Складові поняття «податковий облік»

Джерело: [3, с. 66].

Податковий облік безумовно пов'язаний з податковим обов'язком. Згідно Податкового кодексу України під податковим обов'язком слід розуміти обов'язок платника податку обчислити, задекларувати та/або сплатити суму податку та збору в порядку і строки, визначені Податковим кодексом України, законами з питань митної справи. Виконанням податкового обов'язку визнається сплата в повному обсязі платником відповідних сум податкових зобов'язань у встановлений податковим законодавством строк [4].

Неодноразово в наукових публікаціях доведено, що бухгалтерський облік впливає на прийняття управлінських рішень, оскільки отримана облікова інформація засвідчує дані про діяльність підприємства і дає можливість здійснювати в подальшому планування та контроль. Бухгалтерський облік забезпечує

систематизацію інформації у первинних документах, облікових регістрах та звітних формах про наявність ресурсів, джерела їх формування, напрями використання, про здійснювані господарські процеси та операції, їх характер і обсяги, про формування доходів, витрат та результати діяльності, про запозичені та залучені кошти і стан заборгованості по розрахунках тощо. Таким чином облікова інформація є основою для трансформації даних у відповідності до запитів користувачів. Одним із користувачів облікової інформації є держава в особі податкових адміністраторів, тому організація бухгалтерського обліку розрахунків із бюджетом є важливим інструментом у процесі управління економікою країни [5, с. 82].

Суб'єкти господарювання зобов'язані належним чином вести облік і реєструвати здійснювані господарські операції. Реєстрація фактів, пов'язаних із виникненням бази оподаткування знаходить відображення в первинних документах. Інформація про розрахунки з бюджетом за податками і зборами узагальнюється в системі відповідних рахунків бухгалтерського обліку та узагальнюється у податкових деклараціях різних форм.

Світовий і невеликий вітчизняний досвід ведення бухгалтерського обліку з метою оподаткування свідчить, що ніякі паралельні системи обліку не потрібні. Оподатковуваний прибуток та інші податкові показники можуть бути отримані з бухгалтерської інформації шляхом коригування бухгалтерських даних відповідно до правил оподаткування розрахунковим шляхом і на основі вибірки та узагальнення необхідної інформації з аналітичного обліку.

Список використаних інформаційних джерел

1. Подолянчук О. А. Податок на додану вартість: сутність та стан первинного обліку // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 1017. № 1. С. 82–102.
2. Коптева Г. М. Облік і звітність в оподаткуванні : навч. посіб. Харків : Підручник НТУ «ХП», 2018. 493 с.
3. Григоренко Ю. В. Особливості податкового обліку податку на додану вартість // Молодий вчений. 2016. № 3 (30). С. 64–69.
4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
5. Подолянчук О. А. Облікова інформація та її якісні характеристики відповідно до облікових стандартів // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 8. С. 79–90.

НАЛОГОВОЕ АДМИНИСТРИРОВАНИЕ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

А. В. Савицкая, магистр специальности «Бухгалтерский учет, анализ и аудит»

Н. Н. Затолгунская, к. э. н., доцент – научный руководитель
УО «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации»

Налоговая система является важнейшим элементом рыночных отношений, от которой во многом зависит успех экономических преобразований в стране и на которую в полной мере влияет проводимая в государстве налоговая политика. При этом для проведения эффективной налоговой политики государству необходимо иметь механизм, учитывающий интересы всех сторон налоговых правоотношений и надежно обеспечивающий налоговые поступления в бюджеты всех уровней.

Налоговое администрирование и выступает этим соответствующим механизмом, позволяющим реализовывать основные направления налоговой политики. В широком смысле налоговое администрирование – это система управления налоговыми отношениями, а в узком – контроль за соблюдением налогового законодательства.

Налоговое администрирование в современных белорусских условиях является ядром реформирования фискальной системы и одним из важнейших факторов финансовой безопасности государства. Развитие налогового администрирования нацелено на оптимизацию управления налоговой системой, адаптацию фискальных механизмов к изменению экономических условий, создание максимально благоприятных условий для выполнения налогоплательщиками возложенных на них обязанностей.

В условиях цифровой экономики появляется возможность внедрения в процесс налогового администрирования новых информационных технологий, что повышает его качество и эффективность. Имплементация налоговыми органами современных IT-инструментов в условиях сформированной цифровой среды способна привести к минимизации рисков несоблюдения налогоплательщиками налогового законодательства, максимизировать эффективность налогового администрирования и приблизить показатель налогового комплекса к 100 % [1].

Использование современных информационных технологий решает достаточно широкий круг задач и позволяет концеп-

туально изменить парадигму налогового администрирования. К основным преимуществам автоматизации процессов налогового администрирования следует отнести:

- снижение затрат на налоговое администрирование;
- ускорение выявления схем уклонения от уплаты налогов и минимизации налоговых обязательств;
- снижение административной нагрузки на налогоплательщиков и административных барьеров;
- снижение комплекс-рисков налоговых проверок;
- расширение географии ведения бизнеса и налогового администрирования и др.

Несмотря на имеющиеся преимущества от применения цифровых технологий, с появлением новых бизнес-моделей возникают определенные сложности в процессе налогового администрирования.

Одна из проблем связана с определенными сложностями налогового администрирования при возникновении новых объектов международного налогообложения в условиях цифровой экономики. С внедрением цифровых технологий налоговые системы большинства стран столкнулись с проблемой возможности компаний иметь существенное цифровое коммерческое присутствие без существенной налоговой нагрузки. В международном налогообложении данная проблема связана, прежде всего, со сложностями в администрировании НДС, который основан на принципе «страны назначения» в связи с невозможностью достоверного определения места нахождения покупателя услуги. Так, например, при применении персональных девайсов (телефонов, планшетов, ноутбуков, компьютеров и т. п.) сложно определить потребителя услуги в связи с мобильностью пользователей и бизнес-функций в результате использования телекоммуникационных сетей, влияющих на скорость заключения сделки, оплаты и т. п. [2].

Следующая важная проблема заключается в том, что внедрение новых информационных технологий в процесс налогового администрирования обуславливает возникновение налоговых рисков нового порядка, являющихся одним из факторов влияния на информационную безопасность налогоплательщиков и налоговую безопасность государства.

Риск-ориентированный подход в налоговом администрировании предполагает создание среды, в которой операции всех участников рынка в том или ином сегменте для налоговых органов прозрачны.

В настоящее время также разрабатываются международные информационные системы налогового учета и контроля. Многие страны присоединяются к единому стандарту ведения финансовой отчетности, что очень важно в рамках построения единой информационной системы обмена данными для налоговых целей.

Таким образом, формирующаяся информационная система требует от налогового администрирования внедрения средств и механизмов, которые будут способствовать мобилизации денежных средств в бюджетах различных уровней, а также наличия адекватной системы, которая будет способствовать противодействию уклонения от налогообложения.

Список использованных информационных ресурсов

1. Потеев Н. В. Налоговое администрирование в современных условиях [Электронный ресурс]. – URL: http://www.bseu.by:8080/bitstream/edoc/29217/1/Poteev_N._V._s._299_300.pdf.
2. Петухова Р. А., Григорьева Я. А. Налоговое администрирование в условиях цифровой экономики // Вестник Томского государственного университета. Экономика. 2019. № 46.

СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

СУТНІСТЬ ТА ПЕРЕВАГИ ДУАЛЬНОЇ ОСВІТИ, ЯК ПРОГРЕСИВНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТУ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

Є. А. Карпенко, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

В умовах сьогодення на ринку праці гостро стоїть проблема нестачі кваліфікованих фахівців в галузі обліку та оподаткування. В той же час випускники університетів отримують належні теоретичні знання, але не мають достатніх Soft skills та практичних навичок для того, щоб одразу після здобуття вищої освіти розпочати ефективну трудову діяльність.

В умовах інноваційного динамічного зовнішнього середовища вже не достатньо теоретичних знань про особливості обліку та процес здійснення контролю. Сьогодні студент має стати безпосереднім учасником цих процесів на підприємствах.

Одним із підходів, що довів свою ефективність у вирішенні зазначених проблем у Німеччині та інших європейських країнах, є дуальна освіта, коли роботодавці беруть активну участь у професійній підготовці студентів.

На сьогодні в законодавстві України, а саме в Законі України «Про освіту» [1] і в Законі України «Про вищу освіту» [2] введено поняття дуальної освіти, чим створено відповідні умови для впровадження цієї моделі здобуття освіти.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» дуальна форма здобуття вищої освіти це спосіб здобуття освіти здобувачами денної форми, що передбачає навчання на робочому місці на підприємствах, в установах та організаціях для набуття певної кваліфікації обсягом від 25 % до 60 % загального обсягу освітньої програми на основі договору. Навчання на робочому місці передбачає виконання посадових обов'язків відповідно до договору [2]. Тобто дуальна освіта здійснюється на підставі

договору між закладом вищої освіти та роботодавцем (підприємством, установою, організацією тощо).

З практичної точки зору сьогодні існують три моделі щодо організації навчання за дуальною формою здобуття вищої освіти:

- блочна модель: години розподіляються між закладом освіти та підприємством за блоками;
- часткова модель: частина годин практики на підприємстві покривається за рахунок годин навчання у закладі освіти.
- інтегрована модель: модель поділеного тижня (кілька днів протягом тижня у закладі освіти, інша частина тижня — на підприємстві).

Восени 2019 року наказом МОН від 15 жовтня 2019 р. № 1296 «Щодо запровадження пілотного проекту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» запроваджено проведення широкомасштабного пілотного проекту у сфері дуальної освіти. Наразі в експерименті беруть участь 44 заклади вищої і фахової передвищої освіти, понад 100 роботодавців, представників великого, середнього та малого бізнесу. Зокрема шість закладів вищої освіти використовуює дуальну освіту при підготовці фахівців з обліку і аудиту [3].

Слід відмітити, що позитивним є те, що партнерами закладів вищої освіти виступають не тільки великий та середній бізнес, але й малі підприємства та фізичні особи підприємці, що ще раз підтверджує переваги дуальної освіти не лише для студентів, а і для потенційних роботодавців.

Моніторячи хід реалізації проекту Міністерство освіти у липні 2020 року провело опитування серед закладів вищої освіти та роботодавців, які долучилися до пілотного проекту. Загалом було опитано представників 109 підприємств. Результати опитування показали, що основними причинами що спонукали роботодавців впровадити дуальну форму здобуття вищої освіти стали:

- дефіцит кваліфікованих фахівців на ринку праці і бажання роботодавців отримати висококваліфікованих молодих працівників;
- можливість «утримати» на виробництві працівників, які мають достатній рівень практичної підготовки;

- старіння кадрів, бажання створити кадровий резерв для економічного зростання регіону;
- розширення співпраці із закладами освіти, залучення до навчання на виробництві майбутніх фахівців, потенційних працівників підприємства;
- скорочення періоду адаптації випускників до професійної діяльності;
- адаптація здобувачів освіти до роботи на сучасному обладнанні, технологій та умов праці на підприємстві [4].

Для закладів вищої освіти, які готують здобувачів за спеціальністю 071 Облік і оподаткування така форма організації здобуття освіти допоможе суттєво підвищити якість підготовки фахівців відповідно до реальних вимог ринку праці та оновити зміст освітніх програм. Крім того, це сприятиме підвищенню конкурентоспроможності здобувачів освіти, які виходять на ринок праці, зростанню їх фінансової незалежності, отриманню практичного досвіду роботи ще під час навчання, що полегшить процес працевлаштування після випуску.

Вважаємо, що запровадження дуальної форми здобуття вищої освіти студентами спеціальності 071 Облік і оподаткування є актуальним з огляду на швидкий технологічний розвиток, перехід до економіки знань, необхідності скорочення розриву між вимогами до професійних компетентностей фахівців на ринку праці та набутими компетентностями випускників закладів вищої освіти.

Основними результатами впровадження дуальної форми здобуття освіти, на нашу думку будуть:

- розширення та удосконалення практичної спрямованості освітньої програми із збереженням достатнього рівня теоретичної підготовки;
- підвищення якості підготовки фахівців відповідно до реальних вимог ринку праці та забезпечення підготовки кваліфікованих фахівців для національної економіки;
- підвищення рівня конкурентоспроможності випускників закладів освіти;
- скорочення періоду адаптації випускників до професійної діяльності;
- підвищення мотивації здобувачів освіти до навчання.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 15.09.2021).
2. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 15.09.2021).
3. Аналітичний звіт за результатами першого року проведення експерименту із запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти відповідно до наказу МОН від 15.10.2019 № 1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» / О. Давліканова, Т. Іщенко, А. Чайковська. – Київ, 2020. – 96 с.
4. Дослідження обізнаності роботодавців про дуальну форму здобуття освіти, їхньої готовності долучатися до підготовки здобувачів фахової передвищої та вищої освіти, які виявили бажання навчатися за дуальною формою здобуття освіти, та результати першого року проведеного експерименту Міністерства освіти і науки України, започаткованого відповідно до наказу МОН від 15.10.2019 № 1296 «Щодо запровадження пілотного проєкту у закладах фахової передвищої та вищої освіти з підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти» / Бучинська О. В., Давліканова О. Б., Лилик І. В., Чайковська А. Б. – Київ, 2020. – 98 с.

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПРАЦІВНИКІВ ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ ПІДПРИЄМСТВА

М. Г. Хало, магістр, освітня програма 073 «Менеджмент»

О. В. Лозова, к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту – науковий керівник

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Персонал – це найцінніший ресурс будь якого підприємства. Люди та їх інтелектуальний потенціал роблять підприємство на якому вони працюють унікальним та поза межами конкуренції. Майже століття науковці намагались дати відповідь на питання: чому одні організації успішні, а інші при тих самих ресурсах ні? Відповідь прийшла несподівано, разом з відкриттям емоційного інтелекту у людях. Здатність керувати своїми емоціями, розуміти емоційний стан співрозмовника, розробляти стратегію кому-

нікацій між людьми – все це залежить від рівня емоційного інтелекту. Саме тому питання розвитку емоційного інтелекту працівників є на сьогоднішній день таке актуальне та своєчасне

Вивчення емоційного інтелекту бере свій початок з 90-х років ХХ ст. Вперше його запровадили та розпочали дослідницьку діяльність щодо його вивчення американські психологи Дж. Майер та П. Саловей. Проте широкого та масштабного розвитку цей термін отримав після опублікування в 1995 році праці Д. Гоулмана «Emotional Intelligence». Автор стверджує, що загальний інтелект IQ лише на 20 % впливає на успіх людини у всіх її сферах життя, а вміння контролювати власні емоції, тобто емоційний інтелект EQ, формує 80 % успішності. Протягом усього життя людина, як губка, накопичує досвід сприйняття тих чи інших емоцій, що згодом трансформується в імпульси, які, своєю чергою, проявляються як відповідь на конкретну ситуацію. Від якості та обсягу цього досвіду залежить вміння розпізнати та використати на свою користь ту чи іншу ситуацію. На відміну від побутового другорядного значення особливо важливо задіяти EQ в системі управління персоналом.

Яскравим прикладом є досвід світового лідера з парфумерії та косметики L'Oreal. У компанії було виявлено, що менеджери з продажу, які були відібрані за допомогою виявлення високого рівня компетенцій емоційного інтелекту, продають продукцію понад 90 тис. дол. Більше, ніж працівники відповідної посади, найняті за традиційною схемою, що своєю чергою, збільшує чистий прибуток компанії на 2 558,360 млн дол. [1, с. 9].

Більшість компаній сьогодні ще на рівні найму персоналу намагається за допомогою технік та технік визначити рівень емоційного інтелекту потенційного працівника. Адже саме від його рівня буде залежати його ефективна комунікація з іншими колегами та керівниками, здатність побудувати кар'єру та займатись само менеджментом та саморозвитком, можливість розвивати в собі само мотивацію та запобігати емоційному вигоранню, вміння працювати в команді, володіти технікою мозкового штурму та ще багато інших аспектів. На нашу думку, керівнику перш ніж приймати рішення щодо рівня розвитку емоційного інтелекту, необхідно поставити завдання рекрутеру провести тест на виявлення здатності розвитку в подальшому емоційного інтелекту та вміння долати емоційні бар'єри, що супроводжують нас протягом всього нашого життя.

Саме здатність до швидкого розвитку емоційного інтелекту і буде залежати успішність працівника в майбутньому. Існує величезна кількість технік розвитку емоційного інтелекту, одні націлені на розвиток емоційного інтелекту самостійно, інші для роботи в команді, але кожна з них робить працівника конкурентоздатним та продуктивним. Емоційний інтелект дозволяє розвинути працівнику й інші, такі важливі, гнучкі навички: здатність до аналітичного та стратегічного мислення, розвинути власну креативність та креативне мислення. Тому важливо не лише найняти працівників з високим емоційним інтелектом, а й постійно його розвивати.

Отже, в умовах формування інформаційної економіки, коли інформації більше ніж достатньо, значну кількість стандартизованих операцій, з часом, зможуть виконувати роботи, тому нам необхідно сформувати нові компетентності, які дозволять бути готовими до життя і працювати в нових умовах, самостійно встановлюючи пріоритети та правила, розумно ризикуючи, активно та творчо змінюючи світ. Такі реалії сьогодення виводять на перше місце емоційний інтелект та вміння використувати її як найбільшу конкурентну перевагу.

Список використаних інформаційних джерел

1. Емоційний інтелект у бізнесі: факти, статистика [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.akademiki.biz/biblioteka-jivoi-informacii/vse-ob-emotsionalnom-intellekte/34-eq-fakt>.

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

О. В. Манжура, *магістр, освітня програма «Публічні закупівлі»*
М. О. Любимов, *к. е. н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту – науковий керівник*
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Визначення та конкретизація компетентностей «фахівця у сфері публічних закупівель» на сьогодні є пріоритетним напрямом для наукової рефлексії. Саме цей напрям сприятиме професійному зростанню фахівців та виокремленню чіткого вектора розвитку сфери публічних закупівель. Науково обґрунтована компетентнісна модель має стати імперативом діяльності фахів-

ця сфери державних закупівель, оскільки означений вектор – це шлях до відкритого суспільства та правової держави, в основу якої покладено прозорість державної політики та професіоналізм державних службовців.

Тому виникає необхідність не просто наукового визначення й законодавчого закріплення певних компетенцій або загальних фраз стосовно здатностей фахівця з публічних закупівель, а залучення навчальних закладів, формування та запровадження сфери підвищення кваліфікації державних службовців, що сприятиме становленню державного службовця нового покоління, здатного реалізувати покладені на нього обов'язки і нести відповідальність за свої дії.

Одним із найважливіших завдань у сфері освіти на сьогодні забезпечення якісної підготовки фахівців у галузі публічних державних закупівель, що безпосередньо беруть участь у прогнозуванні, плануванні, розміщенні державних закупівель та в подальшому – управлінні й контролі за виконанням договорів. Програма підготовки та перепідготовки фахівців повинна включати вдосконалення кадрового забезпечення у сфері закупівель для державних потреб, формування таких компетенцій у спеціалістів, які забезпечать ефективне використання коштів бюджету та джерел позабюджетного фінансування й унеможливають явище корупції. В освітній системі має бути розроблена така програма, що буде призначена для фахівців органів державної влади, які беруть участь у формуванні, розміщенні та виконанні державних замовлень, та враховуватиме галузеві особливості, а також інших фізичних осіб, які беруть участь у процесі закупівлі [2].

Таким чином, стратегія підвищення кадрового потенціалу системи публічного управління, зокрема у сфері управління державними закупівлями, визначається вектором жорсткої регламентації всіх інтеграційних кроків організації підвищення кваліфікації, визначення компетентностей, їх здійснення та вихідного контролю. Це ставить перед освітніми установами серйозні завдання щодо розробки нових програм, курсів і введення нових спеціальностей, що сприятиме розв'язанню практично значущих проблем для нашої держави і виходу на новий якісний рівень розвитку сфери публічних закупівель.

Досліджень ринку праці у сфері закупівель проведене Центром вдосконалення закупівель Київської Школи Економіки

враховує вимоги ставлять до закупівельників у вакансіях, та ті що пропонують самі фахівці у своїх резюме. У публічному секторі закупівель важливими навичками є такі навички:

- знання законодавства;
- досвід роботи в системі Prozorro;
- вміння проводити аналітику та опрацьовувати дані, зокрема внутрішні [3].

Велику перевагу на ринку закупівель дає вміння працювати саме із внутрішніми даними компанії. В організаціях (особливо на великих державних підприємствах) завжди зберігається інформація про укладені та розірвані контракти, вартість закупівель у минулі роки, про те, як відбувались поставки тощо – всім цим необхідно вміти оперувати, аби здійснювати закупівлі якісно. Але варто не забувати і про так звані м'які навички (soft-skills), які важливо розвивати, щоб бути більш конкурентним на ринку праці.

Список використаних інформаційних джерел

1. Професійний стандарт «Фахівець з публічних закупівель» [Електронний ресурс]. – URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=ukUA&id=2561616f819f44b68e9239a01b2024f8&title=ObgovorenniaProektuProfesiinogoStandartufakhivetsZPublichnikhZakupivel>.
2. Гольцова І. Б. Компетентісна модель підготовки фахівців у сфері публічних закупівель / І. Б. Гольцова // Вісник НАДУ. Серія «Державне управління». – 2021. – № 1 С. 119–124.
3. Якими якостями має володіти закупівельник – дослідження Центру вдосконалення закупівель KSE [Електронний ресурс]. – URL: <https://smarttender.biz/blog/view/yakimi-yakostyami-maye-voloditi-zakupivelnik-doslidzhennya-tsentru-vdoskonalennya-zakupivel-kse/>

СУБ'ЕКТИ, ЯКІ МОЖУТЬ ПРОВОДИТИ БЕЗПЕРЕРВНЕ ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ АУДИТОРІВ

О. Б. Пугаченко, к. е. н., доцент, доцент кафедри аудиту, обліку та оподаткування
Центральноукраїнський національний технічний університет

Безперервне професійне навчання аудиторів – це участь аудиторів у заходах з метою забезпечення професійного розвитку, підтримання на високому рівні та удосконалення практичних навичок з аудиту і набуття нових теоретичних знань за напряма-

ми, визначеними частиною другою статті 19 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1].

Освітні заходи – це навчання аудиторів за програмами, розробленими професійними організаціями аудиторів та/або бухгалтерів, юридичними особами, які відповідають вимогам, встановленим Комісією з атестації, а також за розробленими аудиторськими фірмами програмами, які визнані професійними організаціями – членами Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ) [2].

Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та Наказ «Про затвердження Порядку безперервного професійного навчання аудиторів» визначають коло осіб, які можуть проводити безперервне професійне навчання аудиторів та освітні заходи (табл. 1).

Таблиця 1 – Суб’єкти, які можуть проводити безперервне професійне навчання аудиторів та освітні заходи

Пункт 18 статті 19 «Атестація аудиторів» Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1]	Пункт 1 розділу III «Особи, які можуть проводити освітні заходи» Наказу «Про затвердження Порядку безперервного професійного навчання аудиторів» [2]
1	2
Безперервне професійне навчання аудиторів можуть проводити:	Освітні заходи можуть проводити:
1) юридичні особи, які відповідають вимогам, встановленим Комісією з атестації	1) юридичні особи, які відповідають вимогам, встановленим Комісією з атестації, та включені до переліку осіб, які можуть проводити освітні заходи, – для всіх аудиторів
2) аудиторські фірми, що розробили власні програми безперервного професійного навчання, які визнані професійними організаціями – членами МФБ	2) аудиторські фірми, що розробили власні програми безперервного професійного навчання, визнані професійними організаціями – членами МФБ, та включені до переліку осіб, які можуть проводити освітні заходи з безперервного професійного навчання аудиторів, – для своїх співробітників

1	2
З) професійні організації аудиторів та/або бухгалтерів	З) професійні організації аудиторів та/або бухгалтерів, включені до переліку осіб, які можуть проводити освітні заходи з безперервного професійного навчання аудиторів, – для своїх членів

Суб'єкти, які можуть проводити освітні заходи, мають відповідати таким вимогам: наявність розроблених програм освітніх заходів (не менше двох); розміщення на власному вебсайті плану освітніх заходів, інформації про викладачів та експертів; створення методичного забезпечення для програм освітніх заходів.

Для відповідності вимогам суб'єктів, які можуть проводити безперервне професійне навчання аудиторів та освітні заходи, до Інспекції із забезпечення якості Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю (далі – Інспекція), подаються документи, що згруповано у табл. 2.

Таблиця 2 – Документи, що підтверджують відповідність суб'єктів, які можуть проводити безперервне професійне навчання аудиторів та освітні заходи

Суб'єкти	Документи
Юридичні особи	Заява про наміри проводити освітні заходи
	Копія установчого документа юридичної особи
	Розроблені програми освітніх заходів (не менше двох)
	Інформація про наявність методичного забезпечення для програм освітніх заходів за напрямками, видами та обсягом (кількістю) матеріалів
	Інформація про викладачів та/або експертів, залучених для проведення освітніх заходів
	Інформація про матеріально-технічну базу, яка може бути використана для проведення освітніх заходів
Аудиторські фірми	Розроблена програма (програми) освітніх заходів
	Лист (інший документ) професійної організації – члена МФБ про визнання відповідності програми (програм) стандартам професійної організації з безперервного професійного навчання аудиторів та міжнародним стандартам освіти МФБ

Суб'єкти	Документи
	Інформація про наявність методичного забезпечення для програм освітніх заходів за напрямками, видами та обсягом (кількістю) матеріалів
Професійні організації аудиторів та/або бухгалтерів	Копія установчого документа юридичної особи
	Розроблені програми освітніх заходів (не менше двох)
	Інформація про наявність методичного забезпечення для програм освітніх заходів за напрямками, видами та обсягом (кількістю) матеріалів
	Інформація про викладачів та/або експертів, залучених для проведення освітніх заходів
	Інформація про матеріально-технічну базу, яка може бути використана для проведення освітніх заходів

Представлені документи можуть подаватись у паперовій або електронній формі.

За результатами розгляду документів юридичної особи, аудиторської фірми, яка має намір проводити освітні заходи з навчання своїх співробітників за власними програмами, визнаними професійними організаціями – членами МФБ, Професійні організації аудиторів та/або бухгалтерів, які мають намір безпосередньо проводити освітні заходи своїх членів, Комісія з атестації приймає рішення про відповідність таких суб'єктів вимогам для проведення освітніх заходів або вмотивоване рішення про невідповідність таким вимогам, у т. ч. у разі подання документів у неповному обсязі.

Комісія з атестації включає юридичних осіб, аудиторські фірми, які можуть проводити освітні заходи за власними програмами, визнаними професійними організаціями – членами МФБ, або професійні організації аудиторів та/або бухгалтерів, які відповідають вимогам, встановленим Комісією з атестації, до переліку осіб, які можуть проводити освітні заходи, який оприлюднюється на офіційному вебсайті Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю.

Для забезпечення якості проведення освітніх заходів юридичні особи, які відповідають вимогам, встановленим Комісією з атестації, аудиторські фірми, що розробили власні програми безперервного професійного навчання, визнані професійними організаціями – членами МФБ, професійні організації аудиторів

та/або бухгалтерів через кожні три роки подають за два місяці до сплину трирічного строку, починаючи з дати оприлюднення відповідної інформації на офіційному вебсайті Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, документи, зазначені вище для розгляду Комісією з атестації. Комісія з атестації розглядає подані документи протягом 60 календарних днів з дня їх отримання. У разі подання документів, зазначених вище, у неповному обсязі або їх неподання у встановлений строк юридичні особи, які відповідають вимогам, встановленим Комісією з атестації, аудиторські фірми, що розробили власні програми безперервного професійного навчання, визнані професійними організаціями – членами МФБ, професійні організації аудиторів та/або бухгалтерів підлягають виключенню з переліку осіб, які можуть проводити освітні заходи. Неправомірні рішення Комісії з атестації, її дії або бездіяльність, що обмежують чи порушують права юридичних або фізичних осіб, можуть бути оскаржені до Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю або до суду.

Програма освітнього заходу має містити інформацію про її тему (напрямок, найменування), зміст, обсяг, тривалість, що встановлюється в годинах, форму безперервного професійного навчання, місце (місця) проведення освітнього заходу, очікувані результати навчання. Обсяг, тривалість освітнього заходу визначаються відповідно до його фактичної тривалості в годинах без урахування самотійної роботи.

За результатами участі в освітньому заході аудитор видається документ про проходження безперервного професійного навчання, порядок видачі та обліку якого визначає особа, яка проводила відповідний освітній захід. У документі про проходження освітнього заходу мають бути зазначені: повне найменування особи, яка проводила освітній захід; тема (напрямок, найменування), обсяг, тривалість освітнього заходу; прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) аудитора; дата видачі та обліковий запис документа; найменування посади (за наявності), прізвище, ініціали (ініціал) особи, яка підписала документ, та її підпис.

Перевірку дотримання вимог щодо безперервного професійного навчання аудиторів, які є співробітниками суб'єктів аудиторської діяльності, здійснюють Інспекція щодо суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий

аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес, та Аудиторська палата України щодо суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності (крім суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес) під час проведення перевірки з контролю якості аудиторських послуг.

Контроль за безперервним професійним навчанням аудиторів, які не є співробітниками суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності, здійснює Аудиторська палата України.

Контроль Аудиторською палатою України за дотриманням вимог щодо безперервного професійного навчання аудиторів, які є співробітниками аудиторських фірм, що розробили власні програми безперервного професійного навчання, визнані професійними організаціями – членами МФБ (крім тих аудиторських фірм, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності), та включені до переліку осіб, які можуть проводити освітні заходи, а також тих аудиторів, які є членами професійних організацій аудиторів та/або бухгалтерів, включених до переліку осіб, які можуть проводити освітні заходи, здійснюється через такі аудиторські фірми та професійні організації аудиторів та/або бухгалтерів відповідно, зокрема інформація про проходження безперервного професійного навчання подається один раз на три роки ними до Аудиторської палати України.

Аудитори, які не є співробітниками суб'єктів аудиторської діяльності, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності, не є співробітниками аудиторських фірм, що розробили власні програми безперервного професійного навчання, визнані професійними організаціями – членами МФБ (крім тих аудиторських фірм, які мають право проводити обов'язковий аудит фінансової звітності), та включені до переліку осіб, які можуть проводити освітні заходи, не є членами професійних організацій аудиторів та/або бухгалтерів, включених до переліку осіб, які можуть проводити освітні заходи, повинні самостійно один раз на три роки подавати до Аудиторської палати України звіт про проходження безперервного професійного навчання з копіями підтверджувальних документів.

Список використаних інформаційних джерел

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України від 21 груд. 2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#n322> (дата звернення: 02.08.2021).
2. Про затвердження Порядку безперервного професійного навчання аудиторів [Електронний ресурс] : Наказ М-ва фінансів України від 06 лип. 2020 р. № 400. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0999-20/conv#Text> (дата звернення: 02.08.2021).

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ, АНАЛИЗ И АУДИТ» В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ

В. А. Астафьева, к. э. н., доцент, декан факультета коммерции и финансов
УО «Белорусский торгово-экономический университет потребительской кооперации»

Сегодня очень многие, практически все, согласны, что величие страны, ее национальная безопасность, ее будущее в огромной степени зависит от качества образования, в том числе и экономического.

Возможно несколько вариантов понимания термина «качество экономического образования». Выделим два основных: в *широком* и *узком* смысле слова.

В *широком* смысле качество экономического образования – это сбалансированное соответствие знаний студентов многообразным потребностям (реалиям экономической жизни, стандартам образования, заказчикам кадров). В *узком* смысле – это совокупность качественных характеристик выпускника, отражающих их профессиональную направленность.

Одним из основных критериев определения качества экономического образования в условиях цифровизации экономики является достаточный уровень компьютерной подготовки. Соответственно одна из приоритетных задач нашего университета – дать выпускнику знания и умения в области компьютерных технологий, как общего, так и прикладного характера, которые позволяют им быстро адаптироваться в постоянно меняющемся рынке информационных технологий.

Выпускник должен иметь определенный логически завершённый объем знаний, необходимый для практической работы в цифровой экономике. Этого можно достичь выделением большего количества аудиторных занятий для компьютерных дисциплин специальности и специализации.

Существует два направления закрепления компьютерных дисциплин:

- 1-е – все дисциплины закрепляются за кафедрой информационно-вычислительных систем (ИВС);
- 2-е – за кафедрой ИВС закрепляются общепрофессиональные дисциплины (например, информационные технологии), а за профильной выпускающей кафедрой (бухгалтерского учета) – компьютерные дисциплины специальности и специализации (например, автоматизация бухгалтерского учета).

Большинство Вузов используют первый подход, соблюдая многолетние сложившиеся традиции. Однако, в современных условиях развития цифровой экономики это не позволяет достичь необходимого качественного уровня подготовки специалистов. В нашем университете реализован 2-й подход. Преимущества такого разделения очевидны. Компьютерные дисциплины по кафедре бухгалтерского учета ведут преподаватели, владеющие не только технологиями автоматизированной обработки учетно-аналитической информации, но и организацией, методикой бухгалтерского учета. Это позволяет дать студентам не только технологию обработки экономической информации, но и критическую оценку программы с точки зрения ее соответствия методологическим принципам бухгалтерского учета, их развития, эффективности функционирования.

БТЭУ п/к накоплен большой опыт преподавания компьютерных дисциплин специальности и специализации. Методика обучения основывается на следующих принципах:

- ✓ Обучение обязательно ведется в контексте будущей профессиональной деятельности, когда любая решаемая задача отражает одну из сторон будущей профессии.
- ✓ Обучение является системным и опирается на единую информационную модель, например, систему документооборота, которая является отражением информационных потоков предприятия.
- ✓ Обучение ведется в тесном взаимодействии с другими учебными дисциплинами.

✓ Обучение является интенсивным, личностно-ориентированным и во многом рассчитано на самостоятельную работу студента.

✓ При выборе профессионального программного обеспечения для обучения учитывается популярность программ в настоящий момент, а также соответствие программного обеспечения современному уровню развития информационных технологий и возможные тенденции его развития в будущем.

Все выше перечисленные особенности изучения современных бухгалтерских пакетов программ стали поводом для углубленной проработки методик преподавания, что нашло отражение в применении следующих методов обучения:

✓ *Контролируемая самостоятельная работа на основе единой обучающей задачи.* Суть данного метода состоит в следующем. На основе сквозной задачи бухгалтерского учета предприятия (торгового или промышленного) разрабатывается единая обучающая задача, включающая все аспекты компьютерного ведения учета, начиная с формирования справочников и ввода первичных документов и оканчивая формированием бухгалтерской и налоговой отчетности. Каждое задание состоит из двух частей: обучающего примера, в котором подробно описывается порядок выполнения задания в конкретном разделе бухгалтерского учета, и нескольких самостоятельных заданий. Данный метод способствует интенсификации и индивидуализации обучения. Преподаватель не тратит время на объяснение учебного материала всей группе, он работает в основном лишь со слабыми студентами, выполняя во время лабораторных работ роль консультанта по неясным вопросам.

В условиях реформирования системы высшего образования в Республике Беларусь меньше времени отводится на аудиторную работу, сокращается объем «пассивных» лекций и занятий с увеличением нагрузки на самостоятельную работу студентов. Для организации самостоятельной работы студентов в университете активно используются облачные технологии. С помощью облачного сервиса университета студенты получают постоянный доступ к лицензируемому программному обеспечению, методическим материалам. В период самостоятельной работы студент может консультироваться с преподавателем с помощью электронной почты, социальных сетей и т. п. Все это способствует последовательности и непрерывности самостоятельной

работы, учит студентов распределять время и рассчитывать усилия.

✓ *Деловые игры на основе сетевых программ как одна из форм контекстного обучения.* В основе деловой игры лежит имитация производственных ситуаций. Все производственные ситуации сопровождаются созданием различных документов. Документооборот создает информационную среду, моделирующую работу предприятия. Для проведения деловых игр используются сетевые версии программ. Студенты разыгрывают роли работников бухгалтерии, выполняя действия по обработке и передаче данных. В процессе работы студенты периодически меняются местами, разыгрывая различные роли. Таким образом, достигается полная имитация коллективной работы компьютерной бухгалтерии со всеми конфликтными ситуациями, возникающими при обработке экономической информации.

Однако следует иметь в виду, что не все проблемы компьютерной подготовки в настоящий момент решены. Время диктует необходимость коренных преобразований по следующим направлениям:

✓ *Изменения подходов преподавания дисциплин специальности и специализации.* Например, курсов «Бухгалтерский учет». Здесь необходимо перестроить процесс преподавания таким образом, чтобы учетные азы изучить на начальном этапе курса, а дальнейшее преподавание дисциплины проводить на базе выбранного программного продукта.

✓ *Реализация межпредметных связей.* Изучение корпоративных информационных систем и программ, отвечающих международным стандартам довольно затруднительно. Эти системы целесообразно изучать комплексно в несколько этапов по разным направлениям, соответственно встраивая определенный модуль программы в соответствующую дисциплину учебного плана. Этапы изучения корпоративных систем в дальнейшем хранить на учебном сервере студентов и использовать в следующем перечне дисциплин. Только так выпускник получит полноценные знания о практической реализации своих знаний в условиях цифровизации экономики.

Это далеко не полный перечень проблем, над которыми в настоящее время ведется работа.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СУЧАСНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

<i>Куцик П. О.</i> «Економічна інженерія» у системі контролінгу ризиків підприємства.....	4
<i>Голобородько А. А., Назаренко О. В.</i> Склад, оцінка та облікове супроводження нефінансових активів бюджетної установи.....	9
<i>Горбатюк А. С., Колісник О. П.</i> Облік і контроль зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками	12
<i>Кушпетюк П. А., Кислиця Е. С., Желада Т. А.</i> Професія бухгалтера в умовах цифрової економіки.....	14
<i>Маркевич Л. С., Подолячук О. А.</i> Специфіка виробництва органічної продукції та її вплив на формування облікового апарату	17
<i>Марценюк Р. А.</i> Облік консигнаційних операцій в управлінні підприємством: теоретичний аспект	20
<i>Мироновська М. О., Назаренко О. В.</i> Власний капітал: особливості відображення на рахунках бухгалтерського обліку	24
<i>Назарчук А. В., Колісник О. П.</i> Формування облікової політики підприємства в конкурентному середовищі	27
<i>Ночовна Ю. О., Орищенко М. М.</i> Проблеми організації обліку операцій з ПТКС (програмно-технічними комплексами само-обслуговування).....	30
<i>Отрох Ю. О., Довжик О. О.</i> Законодавчо-нормативні особливості організації обліку виробничих запасів.....	34
<i>Пасько Л. М., Назаренко І. М.</i> Облік власного капіталу підприємства: організаційні та практичні аспекти.....	37

<i>Пономаренко Г. І., Назаренко О. В.</i> Особливості обліку оренди державного (комунального) майна бюджетних установ з боку орендодавця	40
<i>Туманцова О. В.</i> Деякі аспекти розвитку бухгалтерського обліку в Україні	43
<i>Чабанюк О. М.</i> Визначення ознак дій з доведення до банкрутства.....	46
<i>Чоні Є. В., Назаренко О. В.</i> Основні проблеми та шляхи вдосконалення організації бухгалтерського обліку та звітності на підприємствах малого бізнесу	49
<i>Щерба Н. В., Довжик О. О.</i> Основні проблеми та шляхи вдосконалення організації бухгалтерського	52
<i>Панасюк Ю. Ю., Чабанюк О. А.</i> Світовий досвід оцінювання виробничих запасів підприємства.....	55

СЕКЦІЯ 2. СТАН ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

<i>Borovskaya M. E.</i> Improvement of management accounting in forestry institutions	59
<i>Вороніна В. Л.</i> Сучасні аспекти обліково-аналітичного забезпечення інноваційної діяльності підприємств	62
<i>Гаркуша С. А.</i> Доцільність управлінського обліку для суб'єктів малого господарювання.....	65
<i>Глушаченко А. І.</i> Суттєвість інформації при управлінні підприємством.....	68
<i>Гриб О. М., Протасов В. В.</i> Оплата праці вчителя школи	72
<i>Жидєєва Л. І.</i> Роль бухгалтера в управлінні інформаційними потоками і прийнятті управлінських рішень	75

Каленчук Ю. В., Кулик В. А. Обліково-аналітичне забезпечення управління витратами на оплату праці	78
Карпенко О. В. Мета і завдання управлінського обліку у забезпеченні економічної безпеки підприємства	81
Кикоть И. И. Применение модели финансового рычага в анализе эффективности капитала.....	85
Козоріз Т. В., Онінко Т. В. Класифікація інформації для потреб фінансового планування на підприємстві.....	89
Колісник О. П. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими відходами в умовах сталого розвитку	92
Кулик В. А. Цифровізація економіки та її вплив на підприємницьку діяльність.....	95
Новикова И. Н., Афанасьева К. С. Состояние отчетности о корпоративной социальной ответственности в Республике Беларусь.....	98
Пилипенко К. А., Кулик В. А. Поняття «метод бухгалтерського обліку» у цифровій економіці	101
Плаксієнко В. В., Кулик В. А. Вплив цифрових технологій на організацію бухгалтерського обліку	104
Протасов В. В. Особливості переоцінки товарів	106
Росточило І. С., Карпенко Є. А. Принципи та завдання економічного аналізу операцій з інвестиційною нерухомістю акціонерних товариств	108
Семенець Т. О., Гаркуша С. А. Організація обліково-контрольного процесу видатків в бюджетних установах	111
Сидоренко Л. О., Кулик В. А. Електронна комерція та електронний бізнес як види підприємницької діяльності у цифровій економіці.....	114

Сук П. Л. Способи розподілу витрат майбутніх періодів за методом на основі доходу 117

Фоміна Т. В. Методика внутрішнього контролю розрахунків з оплати праці 120

Павлик-Михайлик Н. О., Мілька А. І. Законодавчі зміни у сфері публічних закупівель 123

СЕКЦІЯ 3. ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК РЕСУРС, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЯКІСТЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ

Бодак Ю. П., Карпенко Є. А. Звітність підприємства як ресурс, що забезпечує якість прийняття рішень 126

Ніколайчук Т. О. Зниження фінансово-фіскального навантаження, як інструмент економіко-ефективного менеджменту у царині послуг вражень 129

Пономаренко А. А., Туманцова О. В.
Роль фінансової звітності у прийнятті управлінських рішень на підприємстві 132

Свирида О. В., Коркушко О. Н. Управлінська звітність – передумова прийняття ефективних управлінських рішень 135

Смолева Т. М. Обліково-інформаційне забезпечення формування звітності як основа прийняття якісних рішень 138

Токар Ю. В., Подоляничук О. А. Відображення інформації про власний капітал у фінансовій звітності підприємства 140

Шевцова К. Р., Карпенко Є. А. Аналітичні можливості Балансу (Звіту про фінансовий стан) у системі управління підприємством 143

Курьян Е. В. Внутренняя отчетность как аналитическая составляющая управленческого учета 145

Протасова Н. Я. Совершенствование отчета о прибылях и убытках: взгляд на проблему и ее решение 148

СЕКЦІЯ 4. ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПРАКТИКА АУДИТУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

<i>Артюх-Пасюта О. В.</i> Завдання та напрями аудиту звіту про управління	152
<i>Василюк М. М.</i> Впровадження індикаторів значущості як елемент формування методики системи внутрішнього контролю якості аудиту.....	155
<i>Воронко Р. М., Воронко О. С.</i> Особливості аутсорсингу у сфері внутрішнього аудиту	160
<i>Горшкова Ю. А., Назаренко О. В.</i> Методичні аспекти аудиту окремих компонент Балансу (Звіту про фінансовий стан) сучасного господарюючого суб'єкта	163
<i>Деменко В. О., Гаркуша С. А.</i> Методика державного аудиту матеріальних цінностей в бюджетній установі.....	166
<i>Дунаєв М. С., Плікус І. Й.</i> Перспективи застосування в Україні forensic accounting.....	169
<i>Зякун М. Г., Гаркуша С. А.</i> Організаційні аспекти контрольного процесу монетарної дебіторської заборгованості	172
<i>Карпенко Є. А., Верига Ю. А.</i> Якість аудиторських послуг: реалії та перспективи	175
<i>Мацак А. В., Лемешевская Е. А., Желада Т. А.</i> Преймущества и недостатки методов аудиторський выборки.....	179
<i>Шацков В. В., Колісник О. П.</i> Огляд змін в вимогах до аудиту в МСА 540.....	183
<i>Яцук Д. Л., Желада Т. А.</i> Риск необнаружения и его влияние на аудиторський риск	186
<i>Поддубна Н. М.</i> Внутрішній аудит у системі корпоративного управління організації	189

СЕКЦІЯ 5. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

<i>Tishchenko V. F., Ostrovsky D. M.</i> Innovative technologies in the customs audit of postal transport	195
<i>Бандурко Д. В., Кононенко Л. В.</i> Система бухгалтерського обліку як елемент системи управління підприємством в умовах інноваційних інформаційних технологій	199
<i>Коляса О. М., Юрченко О. В.</i> Інформаційне забезпечення управління формування витратами та собівартістю в сільському господарстві	202
<i>Кононенко Л. В.</i> Розвиток digital-технологій і бухгалтерський облік: проблеми та перспективи.....	205
<i>Максименко Д. В.</i> Аналіз економічного потенціалу підприємства	208
<i>Маначинська Ю. А.</i> Вигоди цифровізації та нових технологій для управління підприємствами малого бізнесу України.....	210
<i>Міщенко Д. А., Хурдей В. Д.</i> Роль маркетингового обліку та аналізу в сучасних умовах.....	213
<i>Остапенко В. М.</i> Митно-тарифне регулювання в умовах інноваційного розвитку держави	216
<i>Пальчук О. В.</i> Облікова політика як складова організації обліку процесу комерціалізації інноваційної діяльності	220
<i>Смірнова І. В., Смірнова Н. В.</i> Вплив інформаційних технологій на розвиток обліку в сфері малого бізнесу	223
<i>Солодчук Л. А., Юрченко О. В.</i> Інформаційне забезпечення податкового менеджменту	226
<i>Шимко А. В., Гаман Г. В.</i> Покращення обліку розподілу прибутку на будівельному підприємстві.....	228

СЕКЦІЯ 6. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІСКАЛЬНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

<i>Буткевич О. В.</i> Податковий аспект формування облікової політики.....	231
<i>Подольнчук О. А.</i> Податок з доданої вартості: історія розвитку та обліковий аспект	233
<i>Прохар Н. В.</i> Особливості визначення первісної вартості імпортованих товарів як база для нарахування пдв і мита	237
<i>Савченко В. М.</i> Облік розрахунків за податками та платежами некомерційних комунальних підприємств – закладів охорони здоров'я: сучасний стан, проблеми та перспективи.....	240
<i>Чепіжак А. В., Подольнчук О. А.</i> Роль податкового обліку в обліковій системі підприємства	243
<i>Затолзутская Н. Н., Савицкая А. В.</i> Налоговое администрирование в условиях цифровой экономики	247

СЕКЦІЯ 7. ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЙ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

<i>Карпенко Є. А.</i> Сутність та переваги дуальної освіти, як прогресивної форми навчання та інструменту підвищення якості підготовки фахівців з обліку та оподаткування	250
<i>Хало М. Г., Лозова О. В.</i> Розвиток емоційного інтелекту працівників як основа ефективної роботи підприємства.....	253
<i>Манжура О. В., Любимов М. О.</i> Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у сфері публічних закупівель	255
<i>Пуначенко О. Б.</i> Суб'єкти, які можуть проводити безперервне професійне навчання аудиторів.....	257
<i>Астафьева В. А.</i> Актуальные вопросы подготовки студентов специальности «бухгалтерский учет, анализ и аудит» в условиях цифровизации экономики.....	263

Наукове видання

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В
УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ**

ЗБІРНИК

матеріалів III Міжнародної
науково-практичної інтернет-конференції

(м. Полтава, 5–6 жовтня 2021 року)

Головна редакторка *М. П. Гречук*
Дизайн обкладинки *Т. А. Маслак*
Комп'ютерне верстання *О. С. Корніліч*

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 15,9.
Зам. № 204/1959.

Видавець і виготовлювач
Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»,
к. 115, вул. Ковалю, 3, м. Полтава, 36014; ☎(0532) 50-24-81

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників і
розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 3827 від 08.07.2010 р.